

INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE, HEALTH, AND SOCIAL SCIENCES IN 21ST CENTURY PROCEEDINGS BOOK

EDITORS
RITURAJ BASUMATARY
TUBA FIRAT
ZELAL ADANMIŞ

ISCYA

*Turkey, Germany, Iraq, Pakistan, India, Kosovo,
North Macedonia*

INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE, HEALTH, AND SOCIAL SCIENCES IN 21ST CENTURY PROCEEDINGS BOOK

AUGUST 27-29, 2021

(ONLINE & FACE TO FACE PARTICIPATION)

ISBN: 978-605-74191-3-2

EDITORS

RITURAJ BASUMATARY

TUBA FIRAT

ZELAL ADANMIŞ

ISCYA YAYINEVİ ®

ISCYA PUBLISHING HOUSE 2021©

TURKEY, USA

TR: +90543 671 0123

USA: +1 518 629 5640

ISCYA

**INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE,
HEALTH, AND SOCIAL SCIENCES IN 21st
CENTURY**

**AUGUST 27-29, 2021,
ONLINE PARTICIPATION**

**CONGRESS PROCEEDINGS
BOOK**

Editors

**RITURAJ BASUMATARY
TUBA FIRAT
ZELAL ADANMIŞ**

ISCYA YAYINEVi®

TURKEY, USA

TR: +90543 671 0123 USA: +1 518 629 5640

disiplinlerarasikongre@gmail.com

<https://www.disiplinlerarasikongre.com/>

All rights reserved

ISCYA YAYINEVi®

ISCYA PUBLISHING HOUSE 2021©

Publishing Date: 08.09.2021

ISBN: 978-605-74191-3-2

CONGRESS ID

CONGRESS NAME

INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE, HEALTH, AND SOCIAL SCIENCES IN 21st CENTURY

DATE AND VENUE

AUGUST 27-29, 2021

ONLINE PARTICIPATION (FROM 7 DIFFERENT COUNTRIES)

ORGANIZERS & PARTICIPANT INSTITUTIONS

Gazi University, Turkey

Ankara University, Turkey

Sui Generis Youth Group, Turkey

Association for Struggle with Hypophosphatasia Disease, Turkey

President of Organization Committee

Prof. Dr. Lawrence SPENCE

President of Scientific Committee

Prof. Dr. Ali BİLGİLİ

President of Coordinators'

Apak Kerem ALTINTOP

ACCEPTED PAPERS

36 Turkish Participants

39 Foreign Participants

REFUSED PAPERS

6 Turkish Participants

2 Foreign Participants

EVALUATION PROCESS

All Submissions Have Passed a Double-Blind Referee Evaluation Process

All Responsibility for the Works Belongs to the Author

SOSYAL BİLİMLER & GÜZEL SANATLAR

Prof. Dr. Hasan KÖNİ, Istanbul Kültür University, Turkey.

Prof. Dr. Lawrence Spence, Purdue University, USA.

Prof. Dr. Mrudul NILE, Mumbai University, India.

Prof. Dr. Muhlise COSGUN ÖGEYİK, Trakya University, Turkey

Prof. Dr. Dervish ALIMI, University of Tetova, Macedonia

Prof. Dr. Dobrinka D. RADOINOVA, Medical University of Varna, Bulgaria.

Prof. Dr. Calin SCRIPCARU, Institute of Forensic Medicine, Romania.

Prof. Dr. Elnara SHAI FYEVA, Baku State University, Azerbaijan

Prof. Dr. Vaskhanim ORUJOVA, Baku State University, Azerbaijan

Assoc. Prof. Dr. Çiğdem NAS, Yıldız Technical University, Turkey.

Assoc. Prof. Dr. Nesrin ADA - Ege University, Turkey.

Assoc. Prof. Dr. Imam Bakır KANLI, Marmara University, Turkey.

Assoc. Prof. Dr. Fahri ÖZSUNGUR, Adana Chamber of Commerce,

Trade Registry Deputy Manager, Turkey.

Dr. Kutay UZUN, Trakya University, Turkey

Dr. Kaan DİYARBAKIRLIOĞLU, ICONSOS International Academic Network, USA.

Dr. Mohammad ALAWAMLEH, American University of Madabai, Jordan.

Dr. Joy Ifeanyi Osarumwense JOSEPH, Rhodes University, South Africa.

Dr. Merati RACHID, University of Tiaret, Algeria.

Dr. Ahmet YILMAZ, Treu Consulting Cooperation, Germany

Dr. Boudra ABDELLATIF, University of Tiaret, Algeria.

Dr. Yanko G. KOLEV, Pleven Medical University, Bulgaria

Dr. Ulker IMAMELİYEVA, Baku State University, Azerbaijan

PhD. Marjan KASTEREN, Purdue University, USA.

PhD. Apak Kerem ALTINTOP, University of Florence, Italy

PhD. Elena BOOTS, John Hopkins University, USA

SAĞLIK BİLİMLERİ

Prof. Dr. Ali BİLGİLİ, Ankara University, Turkey

Prof. Dr. Naile BİLGİLİ, Gazi University, Turkey

Prof. Dr. Paul ZÖLLNER, Duisburg-Essen University, Germany

Assoc. Prof. Dr. Yueqi Zhang, Purdue University Northwest, China

Assoc. Prof. Dr. Başak HANEDAN, Ataturk University, Turkey

Assoc. Prof. Dr. Nuray DEMİR, Ataturk University, Turkey.

Dr. Rina DEMJAHA, Istanbul Cerrahpaşa University, Turkey

Dr. Genc DEMJAHA, Demjaha Dent, Kosovo

Nora DEMJAHA, Demjaha Dent, Kosovo

Dr. Martin KANEV, TUSEB, Covid-19 Center: Specialist Biologist,
Turkey

Dr. Gülbin KONAKÇI, Izmir Democracy University, Turkey

Dr. Mario JACKSON, United Nations, United Health Group, Jordan

Dr. Sena HIZLI, Maltepe University, Turkey

Dr. Özge BAYDAR ARICAN, Gazi University, Turkey

PhD Teona KVANTCHIANI, Ivane Javakhishvili Tbilisi State
University, Republic of Georgia

FEN-UYGULAMALI BİLİMLER & MÜHENDİSLİK

Prof. Dr. Neslihan DOĞAN-SAGLAMTIMUR, Nigde Omer Halisdemir University, Turkey

Prof. Tin-Yam CHAN, National Taiwan Ocean University, Taiwan

Prof. Mohammed BETTACH, Chouaib Doukkali University, Morocco

Assoc. Prof. Dr. Nur Jale ECE, Mersin University, Turkey.

Assoc. Prof. Dr. İkbâl ERBAŞ, Akdeniz University, Turkey.

Dr. Özge BAYDAR ARICAN, Gazi University, Turkey

Dr. Enis Nadia Md YUSOF, University Sains Malaysia, Malaysia

Dr. Nik NORLIATI FITRI MD NOR, University Sains Malaysia

Dr. Amirah HURZAID, University Sains Malaysia

Dr. Yassine ENNACIRI, Chouaib Doukkali University, Morocco

Didem Yavuz VELİPASAOĞLU, Izmir Democracy University

Dr. Mustafa Alper DÖNMEZ, Konya Technical University, Turkey

Dr. Khurshid ALAM, Sultan Qaboos University, Qatar

Abdulgaffar MUHAMMAD- National Open University of Nigeria,
Nigeria

KONGRE KOORDİNATÖRLERİ

Apak Kerem ALTINTOP
Floransa Üniversitesi, İtalya

Baha Ahmet YILMAZ
Istanbul University, Turkey

Tuba FIRAT
Sui Generis Youth Group, Turkey

Zelal ADANMIŞ
ICONSOS Academic Network, USA

Büşra YİĞİT
Marmara University, Turkey

Bence SİMON
Kodolanyi Janos University, Hungary

INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE, HEALTH, AND SOCIAL SCIENCES IN 21ST CENTURY

Zoom ID: 871 1328 0795

Password: 996454

**27 AUGUST, CONGRESS PROGRAM
ONLINE PARTICIPATION**

www.disiplinlerarasikongre.com
disiplinlerarasikongre@gmail.com

SESSION 1 - HALL 1

09:00 -10:45 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: ZAWDIE YOSEF FRAYZER

09:00 GMT+3	Zawdie Yosef Frayzer	Dilla University	ALAS PARTY'S GAINING IMPORTANCE AND DEVELOPMENT
09:15 GMT+3	Zeynəb Hajiyeva	Independent Researcher	SOVIETS PROVOKING CENTRAL ASIAN COUNTRIES OVER ETHNIC IDENTITY
09:30 GMT+3	Cahan Qiyasqızı Məryam Asimanli	Qafqaz University	SOVIETS' NATIONALITIES POLICY AND ITS FOUNDATIONS
09:45 GMT+3	Tomasz Nawrocki	Lazarski University, Warszawa, Poland	GLOBAL TRADE DURING COVID 19
10:00 GMT+3	Jerzy Laskowski	Kozminski University, Jagiellońska, Warszawa, Poland	WHAT THE PANDEMIC BRINGS TO SPORTS IN 2020
10:15 GMT+3	Ranjan Shiravadakar	Anna University, Chennai, India	SPORT, PANDEMIC AND FINANCIAL ISSUES: FINANCIAL CAPACITY OF EUROPEAN CLUBS
10:30 GMT+3			

SESSION 1 - HALL 2

09:00 -10:45 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: ANTON POGONCHEV

09:00 GMT+3	Anton Pogonchev	South East European University, Tetovo, North Macedonia	A COMPARATIVE EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP OF COVID PRECAUTIONS AND ALCOHOL CONSUMPTION
09:15 GMT+3	Dadabhvai Bhav	Amity University Noida, Noida, India	CALCULATION OF THE COST OF A STAFF TO THE BUSINESS AND APPROACHES OF THE COMPANIES
09:30 GMT+3	Cäsar Horstmann	Arden University, Berlin, Germany	RECENT DISCOVERIES IN GOBEKLITEPE
09:45 GMT+3	Irfan Gakhar	Gomal University, Khyber Pakhtoonkhwa, Pakistan	IMPACT OF COVID-19 ON CARBON FOOTPRINT
10:00 GMT+3	Erim Ansari	The University of Haripur, Khyber Pakhtunkhwa, Pakistan	HOT WEATHER AND NEW DANGERS: THE EUROPEAN EXAMPLE
10:15 GMT+3	Tesfaye Abera Abebe	Century University College	NATIONALISM AS A ELEMENT TO ACTIVATE THE MASSES IN SOVIET ADMINISTRATION
10:30 GMT+3			

SESSION 1 - HALL 3

09:00 -10:45 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: CHHAYA KAMAL

09:00 GMT+3	Draupati HEGADI Chhaya KAMAL	Kohima Science College, Nagaland, India	US-VENEZUELAN CONFLICT IN AN IDEOLOGICAL CONTEXT
09:15 GMT+3	Juliette VOORHORST Evelien UITSLAG	University of Freiburg, Freiburg, Germany	RISE OF FASCISM IN ITALY
09:30 GMT+3	Marin FRANCISKOVIĆ Dominik DRAŽENOVIĆ	University of Rijeka, Rijeka, Croatia	FROM HISTORY TO PRESENT CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY (CIA)
09:45 GMT+3	Yasmina BERRADA Ashwaq TOBJI	Université Moulay Slimane, Morocco	UPON THE AGE OF DISCOVERY: PORTUGAL
10:00 GMT+3	Jónás KRISZTIÁN Juhász BERTALAN	Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary	LOCAL GOVERNMENT SYSTEM IN POLAND
10:15 GMT+3	Rowan RIOS Maisie WOOD	Chipola College, Marianna, United States	SEPTEMBER 11, 2001 ATTACKS, TERRORISM AND GLOBAL GOVERNANCE
10:30 GMT+3			

INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE, HEALTH, AND SOCIAL SCIENCES IN 21ST CENTURY

Zoom ID: 871 1328 0795

Password: 996454

**29 AUGUST, CONGRESS PROGRAM
ONLINE PARTICIPATION**

www.disiplinlerarasikongre.com
disiplinlerarasikongre@gmail.com

SESSION 1 - HALL 1

11:15 -12:45 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: IVONA MATOVA

11:15 GMT+3	Karlen EYYUBLU Nicat FUADLI	Baku State University, Baku, Azerbaijan	TURKEY-EU COOPERATION: TURKEY'S SOLITUDE WITHOUT EUROPEAN UNION
11:30 GMT+3	Nəcəf ABDULIN Salman VYLIZADƏ	Azerbaijan State Economic University, Baku, Azerbaijan	ACCESSION OF TURKEY TO THE INTERNAL MARKET OF EU
11:45 GMT+3	Lisa SULESKA Ivona MATOVA Pavlina DAJO	Euro College Kumanovo, Kumanov, North Macedonia	FREE MOVEMENT OF LABOUR IN THE CONTEXT OF EU-TURKEY RELATIONS
12:00 GMT+3	Zalim CHORAGHAD	University of Patanjali, Uttarakhand, India	CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR) AND ENVIRONMENTALISM
12:15 GMT+3	Rebecca HARE Emma GUSTAFSSON	Witwatersrand University, Social Sciences, The Department of Political Studies	THE CONCEPT OF THE PEACEKEEPING, PEACEBUILDING AND PEACE ENFORCEMENT: TODAY'S PEACE BUILDING OPERATIONS POSITIONS
12:30 GMT+3	Rodney SEALY	Webster University, Social Sciences, The Department of Political Studies	NUCLEAR STRATEGY IS NOT REALLY A STRATEGY: NUCLEAR WAR IS UNTHINKABLE

SESSION 1 - HALL 2

11:15 -12:45 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: MƏHƏMMƏD HACIYE

11:15 GMT+3	Shihaam GIBA Kamila YOSHIDA	Ph.D., Kookmin University	FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE COLD WAR ERA THE EVOLUTION OF WAR: FROM INDUSTRIAL WARS TO MANEUVERING WARS
11:30 GMT+3	Məhəmməd HACIYE	Azerbaijan International University	THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOCRACY AND NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN AMERICA
11:45 GMT+3	Günel MƏMMƏDOVA	Ph.D. Khazar University	BORDER PROBLEMS IN THE CONTEXT OF RUSSIA AND THE OTTOMAN EMPIRE
12:00 GMT+3	Aytən ŞƏRİFZADƏ	Azerbaijan International University	STALIN POLICIES IN THE CENTRAL ASIA (1928- 1952)
12:15 GMT+3	Ching Yanx MUANG Liu WANG Chaby WANG	Xiamen University, Wang Yanan Institute for Studies in Economics	ENVIRONMENTALISM IN BUSINESS: ENVIRONMENTAL ETHICS, SUSTAINABILITY, SOCIAL RESPONSIBILITY AND COMPANIES' REPUTATION
12:30 GMT+3	Anastasia PAPAS	University of Patras, PhD	TURKISH-GREEK RELATIONS AFTER WORLD WAR I: SIXTY YEARS OF VICIOUS CIRCLE

SESSION 1 - HALL 3

11:15 -12:30 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: YONATAN ORTON

11:15 GMT+3	Yonatan ORTON	Independent Researcher, Journalist at The Philadelphia Inquirer, LLC	ZIONISM: NATIONALISM ISSUES OF JEWS
11:30 GMT+3	Svetlana Zidarska	International University of Struga, Struga, North Macedonia	CAUSES AND PROJECTIONS OF MIGRATION FROM AFGHANISTAN
11:45 GMT+3	Pavlinka Yegorovna	Dostoevsky Omsk State University, Omsk, Russia	EVALUATION OF THE LAST 2 YEARS OF THE RETAIL INDUSTRY
12:00 GMT+3	Raina Dmitrievna	University of Tyumen, Tyumen, Russia	THE PANDEMIC AND THE DEEPENING OF UNEMPLOYMENT
12:15 GMT+3	Asim Mouhandiz	Université de Batna 2, Algeria	POST-PANDEMIC ECONOMY
12:30 GMT+3	Nishan Sadi	Université de Batna 2, Algeria	PANDEMIC AND HEALTHCARE WORKERS
12:45 GMT+3	Naimah Ayache	Université Djillali Liabès de Sidi-Bel-Abbès, Sidi Bel Abbès, Algeria	INTERNET SPEED AND TECHNOLOGY

INTERNATIONAL CONGRESS ON LIFE, HEALTH, AND SOCIAL SCIENCES IN 21ST CENTURY

Zoom ID: 871 1328 0795

Password: 996454

**28 AUGUST, CONGRESS PROGRAM
ONLINE PARTICIPATION**

www.disiplinlerarasikongre.com
disiplinlerarasikongre@gmail.com

SESSION 1 - HALL 1

09:00 -10:45 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: ESRA DOĞAN

09:00 GMT+3	Mert Safak TUNALIOĞLU Muberra KOCA	Hitit University	EXPERIMENTAL COMPARISON OF ADDITIVE MANUFACTURING AND PLASTIC INJECTION MOLDING METHODS ON ELECTRIC MOTOR COVER PRODUCTION
09:15 GMT+3	Timurcan KARAMAHMUTOĞLU Tuğçe TEZEL Volkan KOVAN	Akdeniz University	BICYCLE DISC BRAKE ROTOR TOPOLOGICAL OPTIMIZATION
09:30 GMT+3	Nurdan TATLISU Volkan KOVAN Tuğçe TEZEL	Akdeniz University	AERODYNAMIC TOPOLOGY OPTIMIZATION OF A LOW-SPEED CLASS AIRCRAFT WING
09:45 GMT+3	Ahmed abbas hammood ALGBURI Filiz ÖZBAŞ GERÇEKER	Gaziantep University	BIOCHEMICAL STUDY ON THE CORRELATION OF VITAMIN E AND NOX2 LEVELS IN ACUTE LEUKEMIA PATIENTS
10:00 GMT+3	Ela Nur ŞİMŞEK SEZER	Selçuk University	DETERMINATION OF CYTOTOXIC EFFECTS OF JUNIPERUS OXYCEDRUS SUBSP. OXYCEDRUS EXTRACTS PREPARED WITH DIFFERENT EXTRACTION TECHNIQUES
10:15 GMT+3	Esra DOĞAN Hanife ÖZÇELİK	Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Niğde Ömer Halisdemir University	DETERMINATION OF PALLIATIVE CARE NEEDS AND LEVELS OF HOPESITY OF PATIENTS WITH ADVANCED STAGE LUNG CANCER
10:30 GMT+3	Mustafa EKİZ Hanife ÖZÇELİK	Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Niğde Ömer Halisdemir University	DETERMINATION OF CARE PREPAREDNESS LEVELS AND CARE BRDEN PATIENTS WITH PALLIATIVE CARE

SESSION 1 - HALL 2

09:00 -10:45 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: CAHİT KORKU

09:00 GMT+3	Hayrettin KARA Adnan Adil HIŞMİOĞULLARI	Balikesir University	THE EFFECT OF WEIGHT LOSS WITH DIET ON INSULIN RESISTANCE AND BIOCHEMICAL PARAMETERS IN METABOLIC SYNDROME
09:15 GMT+3	N. Tekin ÖNDER	Kafkas University	CURRENT APPROACH TO ASSISTED REPRODUCTION TECHNIQUES IN GOOSE BREEDING
09:30 GMT+3	Murat BOYACIOĞLU Ozay GÜLEŞ Hande Sultan ŞAHİNER	Aydın Adnan Menderes University Afyon Kocatepe University	PROTECTIVE EFFECT OF SODIUM SELENITE ON 4-NONYLPHENOL-INDUCED HEPATOTOXICITY AND NEPHROTOXICITY IN RATS
09:45 GMT+3	Nihal GURLEK CELIK Saadet ERDEM	Kırşehir Ahi Evran University Bolu Abant İzzet Baysal University	ANATOMICAL OVERVIEW OF THE EFFECTS OF MULTIPLE SCLEROSIS ON THE BRAIN
10:00 GMT+3	Sinan ASLAN	Batman University	INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SMARTPHONE USAGE AND SOCIAL LONELINESS AT HIGH SCHOOL STUDENTS
10:15 GMT+3	Cahit KORKU	Niğde Ömer Halisdemir University	ANTI-VACCINATION AND MANAGEMENT OF THE VACCINATION PROCESS IN THE PANDEMIC
10:30 GMT+3	Gülcan BAKAN	Pamukkale University	CHRONIC DISEASES AND PALLIATIVE CARE

SESSION 1 - HALL 3

09:00 -10:45 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: SERAP DEMİR

09:00 GMT+3	Serap DEMİR	Nişantaşı University	OPINIONS AND AWARENESS OF PARENTS WITH CHILDREN BETWEEN THE AGES OF 3-6 ABOUT MIND GAMES
09:15 GMT+3	Aksu AKÇAOĞLU	Çanakkale Onsekiz Mart University	THE THREE DIMENSIONS OF CULTURE AND CULTURAL POWER
09:30 GMT+3	Özlem YALÇINÇIRAY	Istanbul Arel University	THE COMPARISON OF THE METHODS USED IN THE DETERMINATION OF AFLATOXIN IN MILK AND DAIRY PRODUCTS
09:45 GMT+3	Ahmet UYAR Ruhgül ŞİMŞEK	Afyon Kocatepe University	THE INFLUENCE OF SHOPPING CENTERS ON UNPLANNED PURCHASE BEHAVIOR: A RESEARCH ON UNIVERSITY STUDENTS
10:00 GMT+3	Aydın ÇELİK	Işık Üniversitesi	HUKUKÇU BİLİRKİŞİ ATANMASI YASAĞI VE BU YASAĞIN İPTALİNİN REDDİNE İLİŞKİN ANAYASA MAHKEMESİ KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ
10:15 GMT+3	Ömer Gökhan ULUM	Mersin University	CULTURAL COMPOUNDS IN THE EFL COURSE BOOK NEW SIGHT A1.1 DISTRIBUTED BY THE MINISTRY OF TURKISH NATIONAL EDUCATION
10:30 GMT+3	Sinem ULAŞ Rıdvan ÜNAL	Uşak University Afyon Kocatepe University	INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE OCCUPATIONAL ACCIDENTS AND DEATH RATE AND THE NUMBER OF INSURED EMPLOYEES IN SELECTED SECTORS

SESSION 2 - HALL 1

11:15 -12:45 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: UĞUR CEYHAN

11:15 GMT+3	Yavuz Selim KAYMAKÇI Fikri KELEŞOĞLU	Ministry of Family and Social Services Bandırma Onyedli Eylül University	COGNITIVE BEHAVIORAL THERAPY IN OBSESSIVE- COMPULSIVE DISORDER:A CASE REPORT
11:30 GMT+3	Mustafa Oğuz GENÇ Salih ÖKTEN	Kırıkkale University	DESIGNING ALTERNATIVE NEW ACTIVIES WITH SIMPLE TOOLS FOR SCIENCE LESSON IN SECONDARY SCHOOL
11:45 GMT+3	Uğur CEYHAN	Ankara Yıldırım Beyazıt University	ROMANTİK İLİŞKİLERDE OBSESYONLARIN EVLİLİK VE YAŞAM DOYUMU ÜZERİNE
12:00 GMT+3	Ahmet ÜSTÜN Abdülbaki PEKEL	Amasya University	UNETHICAL BEHAVIOR IN THE FAMILY AND ITS EFFECT ON FAMILY INTEGRITY
12:15 GMT+3	Muhammed Ali YILDIZ	Bartın University	EPISTEMOLOJİK AÇIDAN MEVLÂNÂ DÜŞÜNCESİNE KISA BİR BAKIŞ
12:30 GMT+3	Muhammed Ali YILDIZ	Bartın University	THE SAMPLES OF AKHSEMSEDDIN POETS -XV-

SESSION 2 - HALL 2

11:15 -12:45 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: CAN UYAR

11:15 GMT+3	İsmail AKŞAM	Sakarya University	THE ROLE OF CIVIL SOCIETY IN BUILDING TURKEY'S FOREIGN POLICY: THE CASE OF SYRIAN REFUGEES
11:30 GMT+3	Can UYAR	Researcher	SECURITIZING AFGHAN MIGRATION IN TURKEY
11:45 GMT+3	Merve Hazer YiĞİT UYAR	Fenerbahçe University	POLITICIZATION OF AFGHAN MIGRATION IN TURKEY
12:00 GMT+3	Merve ÇETİN DAĞDELEN	Pamukkale University	ALEVISM ON THE AXIS OF STRUCTURAL DIFFERENCES: DENİZLİ/HONAZ EXAMPLE
12:15 GMT+3	Merve ÇETİN DAĞDELEN	Pamukkale University	COVID-19 PANDEMIC and BE PRECARIA
12:30 GMT+3	Nurdan KUMAŞ ŞENOL Onur TEKOĞLU	Giresun University	GİRESUN WOMEN'S FOLKLORE CLOTHING AS A SOURCE OF INSPIRATION

SESSION 2 - HALL 3

11:15 -12:30 TURKEY LOCAL TIME (GMT +3)

MODERATOR: DAHI ZEYNEL BAKICI

11:15 GMT+3	Dahi Zeynel BAKICI	Dokuz Eylül University	SOCIAL SERVICE EXPENDITURES IN MUNICIPALITIES: THE CASE OF İZMİR-SELÇUK MUNICIPALITY
11:30 GMT+3	Ali DEĞİRMENDERELİ	Ankara Hacı Bayram Veli University	THE MAIN FEATURES OF ENVIRONMENTAL FINANCIAL OBLIGATIONS AND EVALUATION OF RECYCLING CONTRIBUTION SHARE IN THIS CONTEXT
11:45 GMT+3	Hüseyin KARAKAYA	Akçeşme Highschool	KUMLUCA MARTYRS IN ÇANAKKALE AND OUR NATIONAL RESPONSIBILITIES
12:00 GMT+3	Rituraj BASUMATARY	Tata Institute of Social Sciences	IMPACTS OF COVID VACCINE INEQUALITY IN INDIA
12:15 GMT+3	Ulker İMAMALİYEVA	Baku State University	RESULTS OF DEMOGRAPHIC PROCESSES IN THE WORLD COUNTRIES

Meeting ID: 871 1328 0795
Passcode: 996454

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- ❖ To be able to attend a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- ❖ The Zoom application is free and no need to create an account.
- ❖ The Zoom application can be used without registration.
- ❖ The application works on tablets, phones and PCs.
- ❖ The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- ❖ All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- ❖ Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

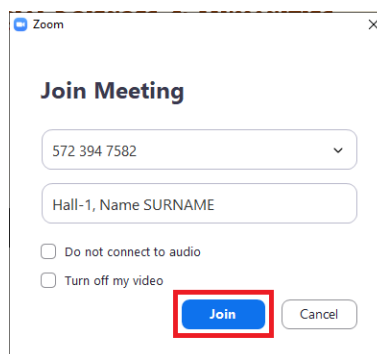
Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- ◆ Make sure your computer has a microphone and is working.
- ◆ You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- ◆ Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- ◆ Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

*(All speakers required to be connected to the session **15 min before** the session starts)
Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.*

*Each presentation will take **10-15 minutes**. There will be a question and answer session for 5 minutes after the presentation.*

Before you login to Zoom please indicate your name_surname and HALL number:
exp. Hall-1, Bapak KEREM ALTINTOP

Zoom

Join Meeting

572 394 7582

Hall-1, Name SURNAME

Do not connect to audio

Turn off my video

Join Cancel

- KONGRE FOTOLARI -

Sıçanlarda 4-Nonilfenolle İndüklenen Hepatotoksisite ve Nefrotoksisite Üzerine Sodyum Selenitin Koruyucu Etkisi

Murat BOYACIOĞLU¹, Özay GÜLES² ve Hande Sultan ŞAHİNER¹

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Aydın, Türkiye
²Afyon Kocatepe Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, Afyon, Türkiye

H2 - Cahit Korku
Coordinator - Apak Ker...
Nail Tekin ÖNDER
Hall 2 - Murat Boyacıoğlu
H2 - gulcanbakan
H2 - gulcanbakan

Giriş

Ekleme İmalat için Tasarım (DfAM), 3D yazıcılar kullanarak üretilebilirlik referans alınarak tasarım yapma becerisidir. Geleneksel üretimden farklı olduğundan, tasarım hakkında geleneksel düşünme biçimleri alışlagelmiş kuralları dışına çıkabilmektedir.

DfAM yaklaşımı ile ürünlerin *geometrisi ve performansları* arasında doğrudan bir etkileşim oluşmuştur. DfAM yaklaşımının kullanılması tasarımların *özgün* olarak geliştirilme olanağı artmış, bu durum tasarımları *hafifletmek* istenmeyen birçok sorunun üstesinden gelmek ve bunların sonucunda zaman ve maliyet tasarrufu sağlar. Son yıllarda üzerine yapılan çalışmaların hızlandığı bu konuda literatürde yer alan sınırlı sayıda çalışmaya yer verilmiştir.

Nieto ve Sanchez (2021) çalışmalarında topolojik optimizasyon ve katmanlı imalatın bilgisayar desteğiyle sunduğu araçları kullanarak bir bisiklet gidonunun eklemeli imalatla olarak üretilmiş mekanik tasarımına optimize etmişlerdir.

Dalpadulo vd. (2021) tarafından eklemeli imalat için tasarım kriterleri dikkate alınarak Formula SAE ön fren kaliperinin tasarım optimizasyonu yapılmıştır. Çalışmada tasarım malzemesi Ti6Al4V titanyum alaşımı ve üretim tekniği toz yatak teknolojisiydi.

Tyflopoulos vd. (2021) tarafından SLM ile üretilmesi planlanan titanyum alaşımı bir ön ve arka fren kaliperinin muhafazaları hafifletilmek üzere topolojik olarak optimize edilmiştir.

H1 - Mert Safak TUN...
Coordinator:Zelal Ad...
H1 - Nurdan Tatlısu
H1 - Timurcan Karama...
Hall 1 Ela Nur Şi...
Hall 1 Ela Nur ŞİMŞE...

Bölüm I. Çalışmanın Amacı

- Uçak kanatları bir uçağın havada kalmasını sağlayan en önemli yapıdır.
- Kanatlar yalnız taşıma kuvveti sağlamakla değil birçok kuvvete de dayanım göstermektedir.
- Hava taşıtlarının ağırlıklarının azaltılması ile enerji verimliliği ve daha iyi manevra kabiliyeti gibi birçok avantaj elde edilmektedir. Genellikle kompozit gibi farklı malzemelerin kullanımı ile ağırlık düşüşü sağlanmakla beraber geometri üzerindeki elemanların sayısal optimizasyonu ile ilgili çalışmalar azdır.
- Bu çalışmada, gerçek bir uçak kanadına ait bir kanat modelinin, ağırlığının maksimum haldeyken topoloji optimizasyonu yöntemiyle belirli oranlarda azaltılarak kanat üzerine etkilenen gerilme durumları incelenmiştir.

H1 - Mert Safak TUN...
Coordinator:Zelal Ad...
H1 - Timurcan Karama...
Hall 1 Ela Nur ŞİMŞE...
H1 - Nurdan Tatlısu

- KONGRE FOTOLARI -

Olomark Kayıtlar

CAHİT KORKU

Pandemide Aşı Karşıtlığı Ve Aşılama Sürecinin Yönetimi

Situation by WHO Region

Americas	2,088,341
Europe	1,263,692
South-East Asia	637,288
Eastern Mediterranean	262,066
Africa	133,197
Western Pacific	86,372

Not eklemek için tıklayın

1014 28.08.2021

H2 - Cahit Korku

Coordinator - Apak Kerem

S1- H2 Nihal G....

S1- H2 Nihal G. Çelik

Hall 2 - Murat B...

Hall 2 - Murat Boyacıoğlu

H2 - sinanaslan

H2 - sinanaslan

Olomark Kayıtlar

CAHİT KORKU

Pandemide Aşı Karşıtlığı Ve Aşılama Sürecinin Yönetimi

Turkey Situation

6,293,297 confirmed cases

55,469 deaths

Not eklemek için tıklayın

1016 28.08.2021

H2 - Cahit Korku

Coordinator - Apak Kerem

S1- H2 Nihal G....

S1- H2 Nihal G. Çelik

Hall 2 - Murat B...

Hall 2 - Murat Boyacıoğlu

H2 - sinanaslan

H2 - sinanaslan

Olomark Kayıtlar

CAHİT KORKU

Pandemide Aşı Karşıtlığı Ve Aşılama Sürecinin Yönetimi

En Az Bir Doz Aşı Olmuş 18 Yaş Ve Üstü Nüfus (%)

Not eklemek için tıklayın

1017 28.08.2021

H2 - Cahit Korku

Coordinator - Apak Kerem

S1- H2 Nihal G....

S1- H2 Nihal G. Çelik

Hall 2 - Murat B...

Hall 2 - Murat Boyacıoğlu

H2 - sinanaslan

H2 - sinanaslan

- KONGRE FOTOLARI -

DOKUZ EYLÜL
ÜNİVERSİTESİ

BELEDİYELERDE SOSYAL HİZMET HARCAMALARI: İZMİR-SELÇUK BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Dahi Zeynel BAKICI

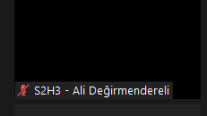
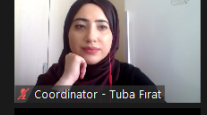

5.SOSYAL YARDIMLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

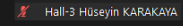

Bu idarelerin 1930 tarih, 1580 Sayılı Kuruluş Yasası'nın 13. maddesinde hemşehri hukuku başlığında "hemşehrilerin, belde idaresinin devamlı yardımlarından istifadeye hakları vardır" ile 15. maddesinde "belediyenin vazifeleri" başlığında 33, 34, 57 ve 82. maddelerinde sosyal hizmet ve sosyal yardımla ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

Buna göre "Fakir ailelerin ikiz çocuklarına, alelumum öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para, hekim, ilaç, yeme, içme, giyinme, barınma, tahsil, terbiye cihetlerinden yardım etmek, fakir hastalara meccanen bakmak, ilaç vermek, fakir cenazelerini meccanen kaldırmak, alil, işten aciz olup ta bakacak kimsesi olmayanlara bakmak;" afetzedelere yardımcı olmak, benzeri düzenlemelerin olduğu görülmektedir.

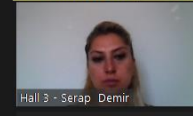
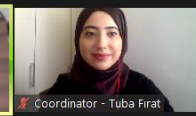

Hall-3 Hüseyi...

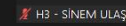

Beslenmede Süt ve Süt Ürünlerinin Önemi

- Süt grubu besinler yağ, protein, kalsiyum, fosfor, A vitamini, B2 vitamini (riboflavin) B12 vitamini, C vitamini ve demir dışında makro ve mikro besin öğeleri için iyi bir kaynaktır.
- Özellikle çocukluk, gebelik-emziliklik ve yaşlılık dönemlerinde kemik sağlığı açısından önemi bilinen sütün; obezite, kanser, hipertansiyon gibi kronik hastalıklarla ilişkisini gösteren araştırmalar da mevcuttur

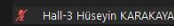

H3 - SİNEM ULAŞ

S2H3 - Ali Değirmendereli

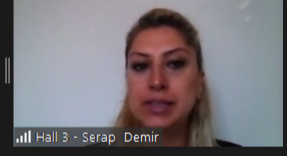
Hall-3 Hüseyi...

- KONGRE FOTOLARI -

3-6 YAŞ ARASI ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN AKIL ZEKA OYUNLARINA YÖNELİK BİLGİ, GÖRÜŞ VE FARKINDALIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Eyyüb Ensari Cicerali
Serap Demir
Nişantaşı Üniversitesi

Sonuç ve Çıktılar

Bilişsel gelişimin oyun temelli bir program ile nasıl etkilendiği ve kalıcılığı ölçen bir çalışmada, 5-6 yaş grubunda olan yirmi iki çocuk ile yapılan çalışmada, deney grubunda bulunan 22 çocuğa göre zeka puanlarında +14 puana kadar artış, bilişsel becerilerin gelişimi ve gelişimin kalıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Türkdoğan, B., 2016).

Erken çocukluk döneminde gelişimin önemi, gelişimde oyunun etkisine ve akıl zeka oyunlarını kazanımlarına yönelik yapılan çalışmalarından ulaşılan sonuçlar üzerinden, ebeveynlerin bu dönemde gösterecekleri doğru yaklaşımları, çocukların gelişimi üzerinde oluşturacağı etkinin önemi görülmektedir.

- KONGRE FOTOLARI -

YÖNTEM

Araştırma Modeli/Deseni

■ *Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden korelasyonel araştırma deseni kullanılmıştır.*

Araştırma Modeli/Deseni

■ *Korelasyonel araştırmaları, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden-sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek amacıyla yapılan araştırmalardır (Büyükoztürk ve ark., 2013).*

■ *Mevcut araştırmada 2008-2017 yılları arasında maden, metal sanayi, inşaat sektörü, tekstil ve gıda ürünleri imalatı sektörlerinde meydana gelen iş kazası ve ölüm oranı ile bu sektörlerde çalışan sigortalı çalışan sayısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandığı için bu desen tercih edilmiştir*

Hall 3 - Serap Demir

Coordinator - Tuba Fi...

H3 - Sinem ULAŞ

S1- H3 Aydın ÇELİK

H3 Ömer Gökhan UL...

Dahi Zeynel BAKICI

H3 - Özlem Yalçınçıray

H3- Ahmet Uyar

S2H3 - Ali Değirmen...

Hall-3 Hüseyin KAR...

KAZ YETİŞTİRİCİLİĞİ

ET

Kaz Yağı Faydalı

YAĞ

KARACİĞER

TÜY

YUMURTA

H2 - Cahit Korku

Coordinator - Apak Ker...

Nalil Tekin ÖNDER

Hall 2 - Murat B...

Hall 2 - Murat Boyacıoğlu

H2 - gulcanbakan

H2 - gulcanbakan

CONTENTS

ORTAOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİ İÇİN BASİT ARAÇ GEREÇLERLE ALTERNATİF YENİ ETKİNLİKLERİN TASARLANMASI	5
DESIGNING ALTERNATIVE NEW ACTIVITIES WITH SIMPLE TOOLS FOR SCIENCE LESSON IN SECONDARY SCHOOL	5
EXPERIMENTAL COMPARISON OF ADDITIVE MANUFACTURING AND PLASTIC INJECTION MOLDING METHODS ON ELECTRIC MOTOR COVER PRODUCTION	13
SEÇİLİ SEKTÖRLERDE MEYDANA GELEN İŞ KAZASI VE ÖLÜM ORANI İLE SİGORTALI ÇALIŞAN SAYISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	21
INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE OCCUPATIONAL ACCIDENTS AND DEATH RATE AND THE NUMBER OF INSURED EMPLOYEES IN SELECTED SECTORS	21
THE THREE DIMENSIONS OF CULTURE AND CULTURAL POWER	26
BELEDİYELERDE SOSYAL HİZMET HARCAMALARI: İZMİR-SELÇUK BELEDİYESİ ÖRNEĞİ.....	32
RESULTS OF DEMOGRAPHIC PROCESSES IN THE WORLD COUNTRIES	40
DÜNYA ÜLKELERİNDE DEMOGRAFİK SÜREÇLERİN SONUÇLARI	40
CULTURAL COMPOUNDS IN THE EFL COURSE BOOK NEW SIGHT A1.1 DISTRIBUTED BY THE MINISTRY OF TURKISH NATIONAL EDUCATION	44
SECURITIZATION OF AFGHAN MIGRATION IN TURKEY	51
TÜRKİYE’DE AFGAN GÖÇÜNÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ	51
ANTI-VACCINATION AND MANAGEMENT OF THE VACCINATION PROCESS IN THE PANDEMIC	54
PANDEMİDE AŞI KARLITLIĞI VE AŞILAMA SÜRECİNİN YÖNETİMİ	55
EPİSTEMOLOJİK AÇIDAN MEVLÂNÂ DÜŞÜNCESİNE KISA BİR BAKIŞ	56
A BRIEF OVERVIEW OF MEVLANA THOUGHT FROM THE EPISTEMOLOGICAL PERSPECTIVE	56
THE SAMPLES OF AKHSEMSİDİN POETS -XV-.....	64
AKŞEMSEDDİN DİVANINDAN ÖRNEKLER -XV-.....	64
COVID-19 PANDEMİSİ VE PREKARYA OLMAK	72
COVID-19 PANDEMİ AND BE PRECARIA.....	72
YAPISAL FARKLILIKLAR EKSENİNDE ALEVİLİK: DENİZLİ/HONAZ ÖRNEĞİ	73
INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SMARTPHONE USAGE AND SOCIAL LONELINESS AT HIGH SCHOOL STUDENTS.....	74
IMPACTS OF COVID VACCINE INEQUALITY IN INDIA.....	75
OBSESİF-KOMPÜLSİF BOZUKLUĞUNDA BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TERAPİ: BİR OLGU SUNUMU	79
COGNITIVE BEHAVIORAL THERAPY IN OBSESSIVE-COMPULSIVE DISORDER:A CASE REPORT	79

POLITICIZATION OF AFGHAN MIGRATION IN TURKEY	80
AİLEDE ETİK DIŞI DAVRANIŞLAR VE BUNLARIN AİLE BÜTÜNLÜĞÜNE ETKİSİ.....	84
THE INFLUENCE OF SHOPPING CENTERS ON UNPLANNED PURCHASE BEHAVIOR: A RESEARCH ON UNIVERSITY STUDENTS	107
ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNİN PLANSIZ SATIN ALMA DAVRANIŞINA ETKİSİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	107
BICYCLE DISC BRAKE ROTOR TOPOLOGICAL OPTIMIZATION	108
THE EFFECT OF WEIGHT LOSS WITH DIET ON INSULIN RESISTANCE AND BIOCHEMICAL PARAMETERS IN METABOLIC SYNDROME.....	115
METABOLİK SENDROMDA ZAYIFLAMA DİYETİ İLE AĞIRLIK KAYBININ İNSÜLİN DİRENCİ VE BİYOKİMYASAL PARAMETRELER ÜZERİNE ETKİSİ	116
HUKUKÇU BİLİRKİŞİ ATANMASI YASAĞI VE BU YASAĞIN İPTALİNİN REDDİNE İLİŞKİN ANAYASA MAHKEMESİ KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	117
3-6 YAŞ ARASI ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN AKIL ZEKA OYUNLARINA YÖNELİK BİLGİ, GÖRÜŞ VE FARKINDALIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	119
OPINIONS AND AWARENESS OF PARENTS WITH CHILDREN BETWEEN THE AGES OF 3-6 ABOUT MIND GAMES.	119
KAZ YETİŞTİRİCİLİĞİNDE YARDIMCI ÜREME TEKNİKLERİNE GÜNCEL YAKLAŞIM	130
CURRENT APPROACH TO ASSISTED REPRODUCTION TECHNIQUES IN GOOSE BREEDING.....	130
BIOCHEMICAL STUDY ON THE CORRELATION OF VITAMIN E AND NOX2 LEVELS IN ACUTE LEUKEMIA PATIENTS.	131
TOPOLOGY OPTIMIZATION OF A LOW-SPEED CLASS AIRCRAFT WING.....	132
PROTECTIVE EFFECT OF SODIUM SELENITE ON 4-NONYLPHENOL-INDUCED HEPATOTOXICITY AND NEPHROTOXICITY IN RATS.....	141
DETERMINATION OF CYTOTOXIC EFFECTS OF <i>JUNIPERUS OXYCEDRUS</i> SUBSP. <i>OXYCEDRUS</i> EXTRACTS PREPARED WITH DIFFERENT EXTRACTION TECHNIQUES	142
DETERMINATION OF CARE PREPAREDNESS LEVELS AND CARE BRDEN PATIENTS WITH PALLIATIVE CARE.....	146
PALYATİF BAKIM ALAN HASTALARIN YAKINLARININ BAKIMA HAZIR OLMA DÜZEYLERİ VE BAKIM YÜKLERİNİN BELİRLENMESİ.....	147
DETERMINATION OF PALLIATIVE CARE NEEDS AND LEVELS OF HOPESITY OF PATIENTS WITH ADVANCED STAGE LUNG CANCER	148
İLERİ EVRE AKCİĞER KANSERİ HASTALARININ PALYATİF BAKIM GEREKSİNİMLERİ VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ.....	149
THE COMPARISON OF THE METHODS USED IN THE DETERMINATION OF AFLATOXIN IN MILK AND DAIRY PRODUCTS	150
SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİNDE AFLATOKSİN TAYİNİNDE KULLANILAN YÖNTEMLERİN KİYASLANMASI.....	151
ANATOMICAL OVERVIEW OF THE EFFECTS OF MULTIPLE SCLEROSIS ON THE BRAIN	152
ÇEVRESEL MALİ YÜKÜMLÜKLERİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE GERİ KAZANIM KATILIM PAYININ BU BAĞLAMDA DEĞERLENDİRİLMESİ.....	153

THE MAIN FEATURES OF ENVIRONMENTAL FINANCIAL OBLIGATIONS AND EVALUATION OF RECYCLING CONTRIBUTION SHARE IN THIS CONTEXT	153
ROMANTİK İLİŞKİLERDE OBSESYONLARIN EVLİLİK VE YAŞAM DOYUMU ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ.....	155
TÜRKİYE’NİN DIŞ POLİTİKASINI İNŞA ETMEDE SİVİL TOPLUMUN ROLÜ: SURIYELİ MÜLTECİLER ÖRNEĞİ	156
THE ROLE OF CIVIL SOCIETY IN BUILDING TURKEY'S FOREIGN POLICY: THE CASE OF SYRIAN REFUGEES	156
BİR ESİN KAYNAĞI OLARAK GİRESUN KADIN FOLKLOR GİYSİSİ.....	165
GİRESUN WOMEN'S FOLKLORE CLOTHING AS A SOURCE OF INSPIRATION	165
ALAS PARTY’S GAINING IMPORTANCE AND DEVELOPMENT	173
SOVIETS PROVOKING CENTRAL ASIAN COUNTRIES OVER ETHNIC IDENTITY	174
SOVIETS’ NATIONALITIES POLICY AND ITS FOUNDATIONS	175
GLOBAL TRADE DURING COVID 19	176
WHAT THE PANDEMIC BRINGS TO SPORTS IN 2020.....	177
SPORT, PANDEMIC AND FINANCIAL ISSUES: FINANCIAL CAPACITY OF EUROPEAN CLUBS.....	178
CALCULATION OF THE COST OF A STAFF TO THE BUSINESS AND APPROACHES OF THE COMPANIES	179
RECENT DISCOVERIES IN GOBEKLITEPE.....	180
A COMPARATIVE EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP OF COVID PRECAUTIONS AND ALCOHOL CONSUMPTION	181
IMPACT OF COVID-19 ON CARBON FOOTPRINT	182
HOT WEATHER AND NEW DANGERS: THE EUROPEAN EXAMPLE	183
NATIONALISM AS A ELEMENT TO ACTIVATE THE MASSES IN SOVIET ADMINISTRATION.....	184
US-VENEZUELAN CONFLICT IN AN IDEOLOGICAL CONTEXT	185
RISE OF FASCISM IN ITALY	186
FROM HISTORY TO PRESENT CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY (CIA)	187
UPON THE AGE OF DISCOVERY: PORTUGAL	188
LOCAL GOVERNMENT SYSTEM IN POLAND	189
SEPTEMBER 11, 2001 ATTACKS, TERRORISM AND GLOBAL GOVERNANCE	190
TURKEY-EU COOPERATION: TURKEY’S SOLITUDE WITHOUT EUROPEAN UNION	191
ACCESSION OF TURKEY TO THE INTERNAL MARKET OF EU	192
FREE MOVEMENT OF LABOUR IN THE CONTEXT OF EU-TURKEY RELATIONS	193
CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR) AND ENVIRONMENTALISM	194
THE CONCEPT OF THE PEACEKEEPING, PEACEBUILDING AND PEACE ENFORCEMENT: TODAY’S PEACE BUILDING OPERATIONS POSITIONS	195
NUCLEAR STRATEGY IS NOT REALLY A STRATEGY: NUCLEAR WAR IS UNTHINKABLE	196

FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE COLD WAR ERA THE EVOLUTION OF WAR: FROM INDUSTRIAL WARS TO MANEUVERING WARS	197
THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOCRACY AND NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN AMERICA	198
BORDER PROBLEMS IN THE CONTEXT OF RUSSIA AND THE OTTOMAN EMPIRE	199
STALIN POLICIES IN THE CENTRAL ASIA (1928-1952).....	200
ENVIRONMENTALISM IN BUSINESS: ENVIRONMENTAL ETHICS, SUSTAINABILITY, SOCIAL RESPONSIBILITY AND COMPANIES' REPUTATION	201
TURKISH-GREEK RELATIONS AFTER WORLD WAR I: SIXTY YEARS OF VICIOUS CIRCLE	202
ZIONISM: NATIONALISM ISSUES OF JEWS	203
CAUSES AND PROJECTIONS OF MIGRATION FROM AFGHANISTAN.....	204
EVALUATION OF THE LAST 2 YEARS OF THE RETAIL INDUSTRY	205
THE PANDEMIC AND THE DEEPENING OF UNEMPLOYMENT	206
POST-PANDEMIC ECONOMY	207
PANDEMIC AND HEALTHCARE WORKERS.....	208
INTERNET SPEED AND TECHNOLOGY	209
KUMLUCA MARTYRS IN ÇANAKKALE AND OUR NATIONAL RESPONSIBILITIES	210
ÇANAKKALE'DE ŞEHİT OLAN KUMLUCALILAR VE MİLLİ SORUMLULUKLARIMIZ	212
KRONİK HASTALIKLAR VE PALYATİF BAKIM	217
CHRONIC DISEASES AND PALLIATIVE CARE	217

**ORTAOKUL FEN BİLİMLERİ DERSİ İÇİN BASİT ARAÇ GEREÇLERLE ALTERNATİF
YENİ ETKİNLİKLERİN TASARLANMASI**

Mustafa Oğuz Genç¹

*¹Kırıkkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Eğitimi Enstitüsü, Fen Bilgisi Eğitimi A.B.D., Yahşihan,
Kırıkkale,*

ORCID ID: 0000-0002-1856-5822

Doç. Dr. Salih Ökten²

*²Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Fen Bilgisi
Eğitimi A.B.D., Yahşihan, Kırıkkale*

ORCID ID: 0000-0001-9656-1803

ÖZET

Günümüzde ülkelerin gelişmesi ve kalkınmasında fen bilimleri dersinin rolü oldukça büyük olmakla beraber fen bilimleri dersi birçok soyut ve karmaşık kavram içermektedir. Yapılan araştırmalarda öğrencilerin bu soyut ve karmaşık kavramları öğrenirken zorlandıkları görülmüştür. Öğrencilerin yeni bir bilgiyle karşılaştığında ezber yapmaktan kaçınması ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirebilmesi için soyut kavramlar somut olaylarla desteklenmeli ve öğrencinin yaparak - yaşayarak öğrenmesini sağlayacak etkili bir fen eğitimi verilmelidir. Bu etkili eğitimin yolu da laboratuvar ve deneylerden geçmektedir. Deney yapan öğrenciler bilgiye ulaşırken farklı çözüm ve yaklaşımlar geliştirir, kalıcı öğrenir ve bilgiyi daha kolay hatırlar. Ancak deneyler uygulanırken bazı problemlerle karşılaşmaktadır. Bu problemlerden bir tanesi de bazı deney malzemelerinin pahalı ve temin imkanının zor olmasıdır. Bu nedenle deneylerin basit araç ve gereçlerle yapılması hem daha ekonomik hem de daha pratik olacaktır. Ayrıca basit malzemelerle yapılan deneyler köy okulları ve merkezi okullardaki öğrenciler arasında imkan eşitliğini de sağlayacaktır.

Çalışmamızın amacı fen bilimleri kitaplarında yer alan etkinlik ve deneylerin incelenerek alternatif basit araç - gereçlerle yeni etkinlik ve deneylerin hazırlanmasıdır. Fen bilimleri öğretiminde, müfredattaki etkinlik ve deneyler incelendiğinde yetersiz kaldığından kazanımlara uygun, öğrenci merkezli, güncel, ilgi çekici, ekonomik ve disiplinler arası ilişkilere yer veren yeni ve orijinal etkinlikler tasarlanmıştır. Ayrıca bu etkinlikler hazırlanırken yeterli düzeyde güvenlik önlemi içermesine, öğrencilerin yaş seviyelerine uygun olmasına ve kavram yanılgısı içermemesine de dikkat edilmiştir. Bu deneylerle alternatif çözümler üreterek öğretmen ve öğrencilerin hayal gücünü geliştirmek ve konuyla ilgili daha ayrıntılı araştırma yapabilme olanağı sağlayacağı önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Laboratuvar, Deney, Basit Araç-Gereç, Fen bilimleri

**DESIGNING ALTERNATIVE NEW ACTIVITIES WITH SIMPLE TOOLS FOR SCIENCE
LESSON IN SECONDARY SCHOOL**

ABSTRACT

Nowadays, although the role of science course in the development and development of countries is quite large, science course includes many intangible and complex concepts. Studies have shown that students have difficulties in learning these intangible and complex concepts. In order for students to avoid memorizing when they encounter new information and to realize permanent learning, intangible concepts should be supported with concrete events and an effective science education should be given that will enable the student to learn by doing and experiencing. The way of this effective education is through laboratories and experiments. The students, performing experiments, develop different solutions and approaches, learn permanently and remember information more easily during reaching information. However, it encounters some problems while performing the experiments. One of these problems is that some test materials are expensive and difficult to obtain. For this reason, it will be both more economical and more practical to conduct experiments with simple tools and equipment. In addition, experiments with simple materials will provide equality of opportunity among students in village schools and central schools.

The aim of our study is to examine the activities and experiments in the science books and to prepare new activities and experiments with alternative simple tools. Since the activities and experiments in the curriculum were insufficient in science teaching, new and original activities were designed in accordance with the achievements, student-centered, current, interesting, and economic and interdisciplinary relations. In addition, while these activities were being prepared, attention was paid to include sufficient security measures, to be appropriate for the age levels of the students and not to contain any misconceptions. It is suggested that by producing alternative solutions with these experiments, it will provide the opportunity to develop the imagination of teachers and students and to conduct more detailed research on the subject.

Keywords: Laboratory , Experiment, Simple equipments, Science

¹Bu çalışma birinci yazarın “ORTAOKUL FEN BİLİMLERİ KİTAPLARINDA YER ALAN ETKİNLİK ve DENEYLERİN İNCELENMESİ ve BASİT ARAÇ GEREÇLERLE ALTERNATİF YENİ ETKİNLİKLERİN TASARLANMASI ” isimli yüksek lisans tezinin bir bölümüdür.

1.GİRİŞ

Fen eğitimi hayatın tümünün eğitimidir ve çocuğun yaşadığı çevreyi daha iyi tanınmasını sağlar (Yıldırım ve Maşeroğlu, 2016). Fen bilimleri doğrudan gündelik yaşam ve hayatın kendisiyle ilgilenmektedir. Gündelik yaşam ve hayatın içinden konulara sahip olmasına rağmen fen bilimleri içerisindeki birçok kavram soyut ve anlaşılması güçtür. Bu güçlükleri öğretmenler bazı yöntem, deney ve etkinlikler ile giderebilir. Fen bilimleri deneye, gözleme araştırmaya ve sorgulamaya verdiği önemle diğer bilimlerden ayrılmaktadır. Bu nedenle laboratuvar yöntemi fen bilimleri içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Fen bilimleri dersinde yapılan laboratuvar çalışmaları konunun daha kolay anlaşılmasını sağlar ve öğrencilerin planlama, gözlem ve keşfetme gibi özelliklerini geliştirir (Kocakulah ve Savaş, 2011). Laboratuvarlar fen eğitiminde merkezi role sahiptir. Fen eğitimcileri laboratuvar deney ve etkinlikler sayesinde daha çok öğrenmenin gerçekleştiğini ve daha kalıcı olduğunu belirtmişlerdir (Aydoğdu ve Ergin, 2008).

Öğrenciler laboratuvar deneyleri sayesinde deney düzenekleri kurmayı ve deneyler sonucunda elde edilen verileri grafik, şekil, resim, yazı veya şema kullanarak yorumlamayı öğrenir. Laboratuvar deneylerinin en önemli amaçlarından birisi de teorik olarak öğretilen bilgileri pratik uygulamalara dökmektir. Bu sayede öğrenci yaparak – yaşayarak ve anlamlı öğrenmeler gerçekleştirir. Laboratuvarda yapılan deney ve gözlemler, zihinde oluşan soyut kavramları somutlaştırarak anlamlı hale getirir. Aynı zamanda öğrenilen bilgilerin yaşamsal bir değere sahip olduğu da yine laboratuvar ortamında anlaşılır (Güneş vd. 2013).

Günümüzde öğretmenlerin sahip olduğu bilgiyi daha iyi kullanmasına, öğretilmek istenilen bilgilerin daha sistematik olarak sunulmasına ve öğrencilerin okulda öğrendiği konuları istediği zaman, istediği yerde tekrar edebilmesine ve pekiştirmesine olanak sağlayan en önemli materyallerden biri ders kitaplarıdır. Ders kitapları ve eğitimin kaliteli olması, öğrencilerin de iyi yetişmesini sağlayacaktır. Ders kitaplarının öğrenciler için yani belirli bir yaş grubundaki çocuklar için hazırlanmış olması ders kitaplarını özel kılmaktadır. Dolayısıyla ders kitapları hazırlanırken öğrencilerin yaş kuşağı ve pedagojik beklentileri dikkate alınmalıdır. Anlatım öğrencilerin anlama düzeyine indirgenmeli ve görsel araçlar öğrencilerin dikkatini çekebilmelidir. Ülkemizde genel olarak kalabalık mevcutlu sınıfların olması, fiziksel altyapının yetersiz olduğu eğitim ortamları, sınıflar, laboratuvarlar, araç gereç eksikliği ve yetersiz ders kitapları bugünkü eğitim sistemimizin en temel sorunlarıdır. Bu yüzden bilimsel gelişmeler doğrultusunda ders kitapları da zamanla güncellenmeli ve daha nitelikli hale getirilmelidir.

Öğretmenlerin ders kitaplarında bulunan yönergeler doğrultusunda, kitaptaki mevcut etkinlik ve deneylerle beraber çevre şartlarını da dikkate alarak öğrencileri aktif hale getirebilecek araç gereç ve deneylerle, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesine imkan vermesi gerekir (Bulduk, 2014)

Fen bilimleri eğitimi için laboratuvar ve deneyler son derece önemli olmakla birlikte müfredattaki etkinlik ve deneylerin uygulama aşamasında bazı sorunlar yaşandığı görülmektedir. Bu sorunlardan bazıları mevcut deneylerin kazanımlar açısından eksik veya yetersiz olması, mevcut deneylerde kullanılan malzemelerin temini esnasında zorluklar yaşanmasıdır (Kurtuluş 2011). Dolayısıyla müfredattaki mevcut deneylere alternatif olarak kazanımlara uygun ve basit malzemeler kullanılarak yapılabilecek yeni deneylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada, milli eğitim Fen bilimleri dersi müfredatında yer alan konular ve kazanımlar ile ilgili basit malzemelerden yeni etkinliklerin tasarlanması amaçlanmıştır.

Fen Bilimleri Dersi MEB Müfredatı Kapsamında İncelenen Etkinlikler

İncelenen Etkinlik 1:

Atomun Temel Parçacıklarının Durumu

4.1 Fen Atölyesi Etkinlik Yapılımı

Araç ve Gereç

- İp
- Bant
- Kalem

Atomun Temel Parçacıklarının Durumu

- Kalem bir ucuna ipi bağlayalım.
- İpin açıkta kalan diğer ucuna bantı bağlayalım.
- Kalem dik tutarak bantı, kalem etrafında döndürecek şekilde dikkatlice sallayalım.

Analiz

- Kalem atomun hangi bölümüne benzetebiliriz?
- Bant, atomun hangi parçacığını temsil etmiş olabilir?

Şekil 1 - MEB 7. Sınıf Fen Bilimleri Ders Kitabı

Bu etkinliğin amacı öğrencilerin atom ve atom parçalarını temsili olarak görmesi, atom ile ilgili teorik olarak öğretilen bilgileri daha kalıcı olarak öğrenmesidir. Etkinliği incelediğimizde kullanılan bant; elektronu, kalem ise; çekirdeği temsil etmektedir. Bu etkinliği uyguladığımızda öğrenciler atomun sadece çekirdek ve elektrondan ibaret olduğunu düşünecektir. Halbuki atom; merkezinde bir çekirdek, çekirdek içerisinde bulunan nötron ve proton ile çekirdek etrafında dolaşan elektronlardan oluşmaktadır. Çekirdeğin etrafında dolaşan elektron çok hızlı hareket ederken, çekirdeğin içerisinde yer alan nötron ve protonun hızı elektrona göre çok daha yavaştır. Ayrıca proton ve nötronun kütlesi birbirine çok yakın, elektronların kütlesi ise proton ve nötronun kütlesinin yaklaşık 1/2000'i kadardır. Bu etkinliği uygulayan bir öğrencinin, elektron, proton ve nötronun hızı ve kütlesi hakkında herhangi bir fikir sahibi olma şansı yoktur.

Proceedings Book

7

<https://www.disiplinlerarasikongre.com/>

İncelenen Etkinlik 2:

Nelere Bağlı?

Etkinlik 9 **Nelere Bağlı?**

Etkinliğin Yapılışı

Gerekli Malzemeler

- Su
- Etil alkol
- Dereceli silindir
- İki adet ısıtıcı
- İki adet beherglas
- İki adet kimya termometresi
- Kronometre

• Beherglaslardan birine 50 mL, diğerine ise 100 mL su koyunuz.

• Termometreleri beherglaslara yerleştirerek aynı anda ısıtmaya başlayınız.

• Sıcaklık değerleri 100 °C ye ulaştıktan sonra beherglaslardaki sular tamamen buharlaşınca kadar geçen süreyi ölçünüz.

• Daha sonra beherglardan birine 50 mL su, diğerine 50 mL etil alkol koyunuz.

Şekil 2 - MEB 8. Sınıf Fen Bilimleri Ders Kitabı

Etkinlikte keskin ve sivri uçlu cisimlere dikkat çeken güvenlik sembolü kullanılmıştır ve doğrudur. Etkinlik içerisinde makas ve bıçak gibi kesici, delici aletler bulunmamaktadır fakat beherglas ve dereceli silindir gibi düştüğünde kırılabilen ve kesici olabilen malzemelerden dolayı bu güvenlik sembolüne yer verilmiştir. Beherglas ve dereceli silindir için kullanılan bir diğer güvenlik sembolü de cam araç ve gereçlere dikkat çeken güvenlik sembolüdür ve doğrudur. Etkinlikte yer alan diğer güvenlik sembolü ısıya dikkat çeken güvenlik sembolüdür ve ısıtıcı kullanıldığı için doğrudur.

Etkinlik esnasında etil alkol gibi kimyasal bir madde kullanılacak olmasına rağmen **kimyasal malzemelere dikkat çeken bir uyarı işaretine** yer verilmemiştir. Etkinliğe başlamadan önce **önlük giyilmesi ve etil alkol kullanımı sırasında eldiven kullanılması** gerektiğine dair bir uyarı işareti de bulunmamaktadır.

BASİT MALZEMELERLE TASARLANAN DENEY VE ETKİNLİKLER

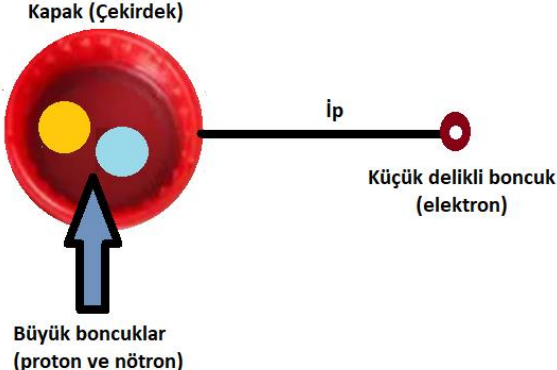
MEB müfredatındaki mevcut etkinlik ve deneylerden bazılarının kazanımlar açısından eksik olması, bazılarının güvenlik önlemleri açısından yetersiz kalması, bazı deneylerde kullanılan malzemelerin de maddi açıdan pahalı ve temin imkanın zor olması gibi nedenlerden dolayı yeni ve alternatif deneylere ihtiyaç duyulmaktadır. **Amacımız** mevcut deneylere alternatif olabilecek, orijinal, basit malzemelerle hazırlanmış yeni etkinlik ve deneyler tasarlamak ve bu deney ve etkinlikleri öğrencilerle uygulamaktır. Bu doğrultuda tasarlanmış olduğumuz etkinliklerin,

- Güvenlik önlemleri açısından yeterli olmasına
- Kazanımlar açısından uygun olmasına
- Öğrenci merkezli olmasına
- Öğrencinin aktif katılımına imkân sağlamasına
- Açık ve anlaşılır olmasına
- İlgi çekici olmasına
- Ekonomik olmasına
- Kavram yanlışlığı içermemesine
- Öğrencilerin seviyesine uygun olmasına dikkat edilmiştir.

Öğrencilerin basit araç ve gereçlerle yapacağı aktiviteler, fen öğretimindeki geleneksellik algısını tamamen değiştirecek bir potansiyele sahiptir. Çünkü öğrencinin kendi seviyesine uygun olarak yapacağı basit fen etkinlikleri; bilgiye ulaşmada öğrenciyi aktif, öğretmeni ise rehber konumunda kılar ve öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişiminde önemli rol oynar (Uyanık, 2018).

Yeni Tasarlanan Etkinlik 1:

Atomun Yapısını İnceleyelim

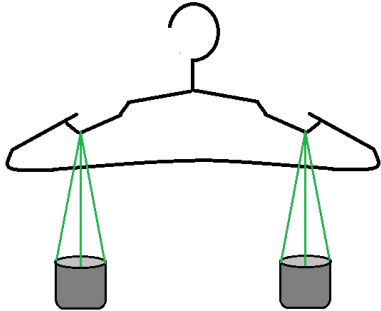
ETKİNLİĞİN ADI	Atomun Yapısını İnceleyelim
ETKİNLİĞİN KONUSU	Konu / Kavramlar: Atom (çekirdek, katman, proton, nötron, elektron), bilimsel bilginin özelliği, molekül
ETKİNLİĞİN KAZANIMLARI	<i>F.7.4.1.1. Atomun yapısını ve yapısındaki temel parçacıklarını söyler.</i> F.7.4.1.2. Geçmişten günümüze atom kavramı ile ilgili düşüncelerin nasıl değiştiğini sorgular. a. Atom teorileri ile ilgili ayrıntıya girilmez. b. Bilimsel bilginin zamanla değişebileceğine vurgu yapılır. c. Bilimsel bilgi türlerinden teori hakkında genel bilgi verilir.
ETKİNLİĞİN MALZEMELERİ	<ul style="list-style-type: none"> • Kola şişesi kapağı • Boncuk (2 adet büyük boncuk, 1 adet küçük delikli boncuk) • İp • Bant • Şeffaf jelatin poşet • Makas
GÜVENLİK ÖNLEMLERİ	
ETKİNLİĞİN YAPILIŞI	<ul style="list-style-type: none"> • Bir kola şişesi kapağının içerisine iki farklı renkte büyük boncuk konur. Bu boncuklardan biri protonu diğeri nötronu temsil eder. • Kapağın içerisine konan boncukların yere düşmemesi amacıyla kapağın etrafı şeffaf poşet ile kaplanarak bantlanır. • Ardından bir ipin ucuna delikli küçük bir boncuk bağlanır. Bu küçük boncuk ise elektronu temsil eder. • Son olarak ipin boştaki diğeri ucu kapağa bağlanır.
ETKİNLİĞİN GÖRSELLERİ	

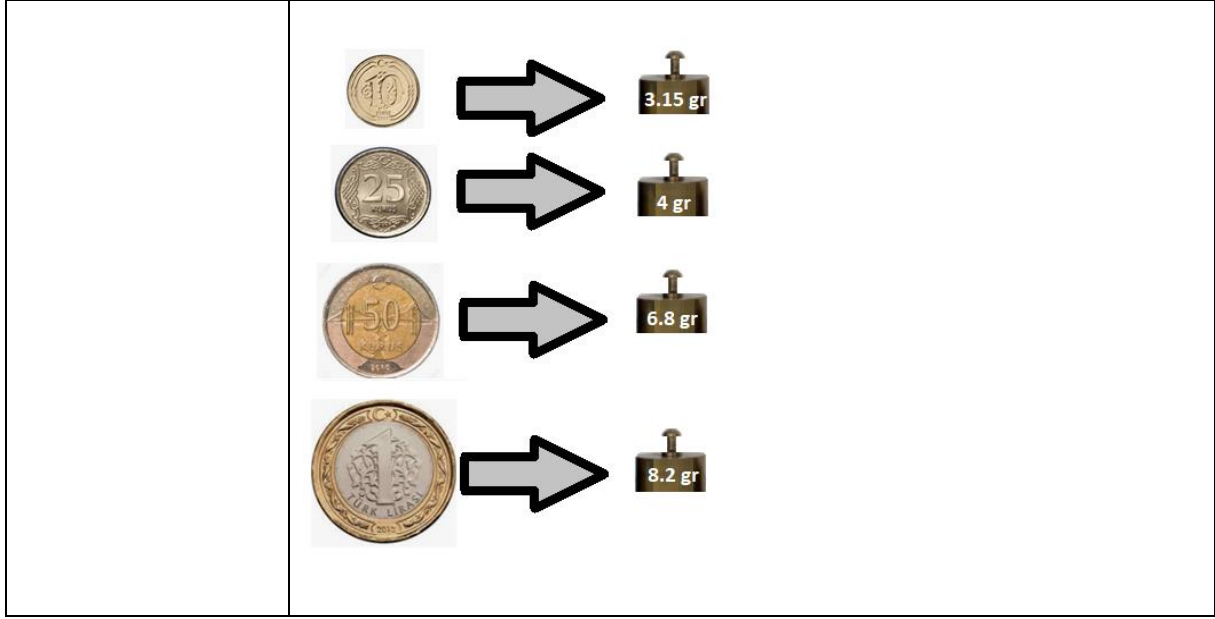
Tasarladığımız bu etkinlikte kola şişesi kapağı; atom çekirdeğini, kapak içerisindeki büyük boncuklardan biri nötronu, diğeri protonu temsil ederken, kapağın etrafına ip yardımıyla bağladığımız

küçük boncuk ise elektronu temsil etmektedir. Proton ve nötronun kütesinin elektrona göre daha büyük olmasından dolayı, proton ve nötron için büyük boncuk, elektron için küçük boncuk kullanılmıştır. Ayrıca büyük boncuklar (proton ve nötron) kola şişesi kapağı içerisinde gömülü ve dar bir alanda olduğu için hareketi kısıtlı ve yavaş olacaktır. Elektron ise daha hızlı hareket edecektir. Bu etkinlik ile öğrenciler atomun yapısını, proton, nötron ve elektronun konumunu temsili olarak görecektir. Ayrıca proton, nötron ve elektronun kütleleri ve hızlarını kıyaslayabileceklerdir.

Yeni Tasarlanan Etkinlik 2:

Basit Malzemelerle Özkütle Hesaplama

ETKİNLİĞİN ADI	Basit Malzemelerle Özkütle Hesaplama
ETKİNLİĞİN KONUSU	Konu / Kavramlar: Yoğunluk, yoğunluk birimi
ETKİNLİĞİN KAZANIMLARI	F.6.4.2.1. Yoğunluğu tanımlar. a. Yoğunluğun madde için ayırt edici bir özellik olduğu vurgulanır. b. Yoğunluk birimi olarak g/cm^3 kullanılır.
ETKİNLİĞİN MALZEMELERİ	<ul style="list-style-type: none"> • Askılık • İp • Plastik bardak (2 adet) • Makas • Bozuk para • Cetvel • Düzgün şekilli silgi
GÜVENLİK ÖNLEMLERİ	
ETKİNLİĞİN YAPILIŞI	<ul style="list-style-type: none"> • Basit malzemelerle yapacağımız eşit kollu terazi için İki adet plastik bardağın üst kısmına delikler açılarak ip geçirilir ve bu ipler askılığın iki ucuna bağlanır. • Yapılan bu eşit kollu terazi için kullanılacak olan ağırlık takımını da bozuk paralar oluşturmaktadır. (10 kuruş = 3.15 gram, 25 kuruş = 4 gram, 50 kuruş = 6.8 gram, 1 tl = 8.2 gram.) • Daha sonra askılık ve plastik bardaklardan meydana gelen eşit kollu terazi ile bozuk paralardan meydana gelen ağırlık takımı yardımıyla düzgün şekilli bir silginin kütlesi ölçülerek not edilir. • Ardından cetvel ile düzgün şekilli silginin eni ve boyu ölçülerek hacmi hesaplanır • Son olarak elde ettiğimiz bu verilerle özkütle = kütle / hacim formülünden yola çıkılarak düzgün şekilli silginin özkütlesi hesaplanır
ETKİNLİĞİN GÖRSELLERİ	

Bu etkinlikte amacımız basit malzemeler ile özkütle hesabı yapabilmektir. Bunun için eşit kollu bir terazi ve kütle takımına ihtiyaç duymaktayız. Bu etkinliğimizde plastik bardak, ip ve askılık gibi basit malzemelerle bir eşit kollu terazi hazırladık. Bu eşit kollu terazinin kütle takımını da önceden dijital terazi ile ölçtüğümüz 10 kuruş, 25 kuruş, 50 kuruş ve 1 TL gibi bozuk paralar ile tasarladık. Böylelikle basit malzemeler yardımıyla düzgün şekilli bir cismin özkütle hesabını yapabileceğimiz bir etkinlik meydana getirdik.

SONUÇ

Basit araç ve gereçlerle yapılan deneyler ucuz ve günlük yaşamda kolay bulunabilen materyaller ile yapılır. Bu sayede büyük şehirlerdeki okulların yanı sıra köy okullarında da uygulanabilir. Böylece öğrencilere eşit deneyim sağlama imkanı sunulmuş olur. Basit araç-gereçlerle yapılan deney ve etkinliklerde özel bir laboratuvar ortamına veya ders araç gereçleri yapım merkezi ile okullara sunulan materyallere gerek kalmaz. Öğrencinin yaşadığı çevresinde bulunan ve yine çevresinden temin edebildiği atık, kullanılmayan veya aktif olarak işe yaramayan malzemelerden faydalanarak yaptığı araç ve gereçler fen eğitimi açısından oldukça önemlidir. Bu yöntem ile öğrenciler çevrelerini bir laboratuvarmış gibi görmeye başlar (Uyanık, 2018).

Basit malzemelerle yapılan deneylerin avantajları:

- Genellikle kimyasal malzeme kullanılmaz.
- Deney malzemelerinin maliyetleri uygundur ve kolay temin edilebilir.
- Basit malzemeler kullanıldığı için çok fazla güvenlik önlemi gerekmez.
- Öğrenciler için her yer doğal bir laboratuvar ortamına dönüşür.

KAYNAKÇA

Aydoğdu, B., Ergin, Ö., (2008) Fen ve Teknoloji Dersinde Kullanılan Farklı Deney Tekniklerinin Öğrencilerin Bilimsel Süreç Becerilerine Etkileri. Ege Eğitim Dergisi, 9(2), 15-36.

Bulduk, Ö. (2014). Fen ve teknoloji dersi 7. sınıf ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitabının laboratuvar kullanım tekniği açısından incelenmesi.

Güneş, M. H., DİLEK, N. Ş., TOPAL, N., & Nesrin, C. A. N. (2013). Fen ve teknoloji dersinde laboratuvar kullanımına yönelik öğretmen ve öğrenci değerlendirmeleri. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, (20), 1-11.

Kocakulah, A., Savaş, E. (2011). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Deneysel Tasarlama ve Uygulama Sürecine İlişkin Görüşleri. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30(1), 1-28.

Kurtulus, N. (2011). Fen ve Teknoloji Öğretim Programındaki Etkinliklere Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Düşünceleri. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED), 5(1), sayfa 1-23.

UYANIK, G. (2018). Basit araç-gereçlerle yapılan deneylerin fen bilimleri dersine yönelik tutum, akademik başarı ve kalıcılığa etkisi. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 9(16), 600-624.

Yıldırım, N., Maşeroğlu, P., (2016). Kimyayı Günlük Hayatla İlişkilendirmede Tahmin-Gözlem-Açıklamaya Dayalı Etkinlikler ve Öğrenci Görüşleri. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI), 7(1), 117-145.

EXPERIMENTAL COMPARISON OF ADDITIVE MANUFACTURING AND PLASTIC INJECTION MOLDING METHODS ON ELECTRIC MOTOR COVER PRODUCTION

Tunalioglu Mert Safak^{1*}, Koca Muberra²

^{1*} *Assist. Prof. Hitit University, Engineering Faculty, Department of Mechanical Engineering, Corum, TURKEY*

² *BSc Student Hitit University, Engineering Faculty, Department of Mechanical Engineering, Corum, TURKEY*

ORCID ID: 0000-0003-0992-9003

ORCID ID: 0000-0003-0582-3244

ABSTRACT

An electric motor is an electromagnetic device that converts electrical energy into mechanical energy. The expectation from an electric motor is to carry the load acting on it and to work silently. Low-load electric motor parts are made of plastic material so that the motor can run more quietly. Electric motor parts and covers are manufactured by plastic injection method in order to be suitable for mass production. The most important point to be considered in the plastic injection method is the appropriate mold design due to the high cost of the mold costs. Especially when designing a new electric motor, the design of plastic injection molds requires an expensive and tiring work as there is a high probability of errors. Additive manufacturing is a method that can produce a three-dimensionally drawn or scanned object from different materials without the need for additional molding. The aim of this study is to examine the strength and sound-noise level tests of electric motor covers produced by using the additive manufacturing method as an alternative to the plastic injection method. In this study, the lower and upper covers of the flap motors, which are used to open and close the covers of air conditioners, were produced by plastic injection molding (PI), selective laser sintering (SLS) and multi jet fusion (MJF) methods. The strength and sound tests of the produced covers compared. At the end of the study, it was observed that the strength of the flap covers produced by the additive manufacturing method was approximately 10% less than the plastic injection method, but their elongation under load was approximately 30% more. In addition, it was seen that the sound level tests of the covers produced by all three methods were close to each other and were less than the accepted sound level.

Keywords: Electric motor, plastic injection molding, additive manufacturing, selective laser sintering, multi jet fusion

INTRODUCTION

With the increasing of competitive power, it is desired to produce more durable materials with more suitable production techniques. Plastic materials suitable for mass production are manufactured by plastic injection method (PI). The design, cost calculation and manufacture of plastic injection molds constitute one of the most important areas of the mass production industry. The design of plastic injection molds requires an expensive and tiring work as it is more likely to make mistakes. PI method is not suitable for the production of a small number of materials or prototype studies in terms of mold cost. Additive manufacturing technique, which is a new method and rapidly increasing in popularity, is used to reduce the cost of molds and produce more diverse materials. Additive manufacturing is the process of combining materials, often layered on top of each other, to make objects from 3D model data, as opposed to subtractive manufacturing techniques such as traditional machining. Thanks to this feature, lighter materials can be produced at less cost by creating fill densities, especially in the inner layers of parts that are not exposed to heavy loads. Compared to other production methods, the additive manufacturing method uses only as much raw material as the product to be produced.

Material production with 3D printing is a sub-branch of additive manufacturing technology. A three-dimensional printer is a device that can produce an object that has been drawn or scanned and modeled from different materials without the need for extra molding. Although it is used in many fields such as aviation, automotive, textile and food, the development of three-dimensional printer technologies that can produce medical prostheses and artificial organs has been accelerated in recent years.

It is possible to produce parts with 70-100 μ m precision with selective laser sintering (SLS) and Multi jet fusion (MJF) techniques. Production times increase with the thickness of the parts. In both methods, generally polyamide (PA) raw material is used. There are various studies in the literature with SLS and MJF methods. The basis of these studies is on increasing the strength of the applied methods and the produced parts. Liu et al. (2020) designed a micro-screw in-situ extrusion for the production of PA 12 composites. With this technique, they produced composites with less porosity and more strength (Liu et al., 2020). Salmoria et al. (2018) investigated the structure and properties of PA 12 manufactured by SLS using CO₂ laser (Salmoria et al., 2018). Hooreweder et al. (2010) analyzed the effect of dynamic loading on SLS components. They have studied on fatigue, thermal and microstructural phenomena performed on the fracture surfaces. They indicate that the density is a crucial factor influencing the fatigue life of SLS-PA 12 components Hooreweder et al. (2010). Salmoria et al. (2012) studied different mixture composition of PA6 and PA12 by SLS technique. They indicate that a higher amount of PA 6 has greater plastic deformation and less elastic behavior and 20/80 and 50/50 blends presented good fatigue resistance (Salmoria et al., 2012). Schneidar and Kumar (2020) were investigated the tension, compression, shear, flexural and fracture tests were performed on PA 12 materials produced in different directions. They reveal that the tensile toughness of samples pressed in 0° direction outperforms samples pressed in 90° direction on average by 24% (Schneidar and Kumar, 2020). Obst et al. (2018) manufactured structural SLS parts and done tensile, compressive and shear strength tests to understand the failure conditions (Obst et al., 2018). Jucan et al. (2021) produced low-cost carbide parts by using commercial WC-12Co with different amounts of PA12. The results show that with the adoption of a more suitable WC-Co powder, Sinter-HIP after indirect SLS could be an interesting method for Additive Manufacturing of complex sintered carbide parts (Jucan et al., 2021). Benedetti et al. (2019) investigated the shrinkage behavior of PA 12 and PEKK materials produced by the SLS method during cooling. At the end of their study, they stated that PEKK showed a 30% lower overall shrinkage compared to PA 12 (Benedetti et al., 2019). Pelanconi et al. (2021) proposed a hybrid technique, which combines polyamide powders and subsequent preceramic polymers to manufacture silicon carbide components (Pelanconi et al., 2021). Kestila et al. (2018) studied atomic layer deposition (ALD) coatings of aluminium oxide on acrylonitrile butadiene styrene (ABS) and polyamide PA 2200 plastics manufactured by additive manufacturing (Kestila et al., 2018). Ghizoni et al. (2018) used a software for segmentation of the anatomy model of cranial bone. For the model they use 3 patients between 6 and 9 months old. They produced low-cost bone about 100 U.S. (Ghizoni et al., 2018). Maskery and Ashcroft (2020) studied a new gyroid-based honeycomb made by SLS. They done compression tests and compare their production to others. They declared that new honeycomb has more stiffness and anisotropy (Maskery and Ashcroft, 2020). In the reverse engineering study using a 3D printer, human knee joints were modeled in 3D and finite element analysis was performed. In their studies, PA2200 and CoCrMo alloy and steel materials were compared. Finite element analysis shows that CoCrMo alloy has lower deformation in comparison with stainless steel (Soni et al., 2018). Shuaib et al. (2021) studied the impact of 3D printing on the environment and compares it with existing manufacturing methods based on critical associated parameters. Their significant parameter considered is the entire process's energy, the impact on global warming, freshwater, marine water, terrestrial toxicity, and acidification (Shuaib et al., 2021). When the SLS and MJF methods were compared, it was observed that the mechanical strength of MJF printed samples was slightly stronger than their SLS printed counterparts. SLS printed samples had a better surface finish on the top surface, but MJF printed samples showed much smoother front and side surfaces (Cai et al., 2021).

The aim of this study is to examine the production of flap motor covers produced by PI method with SLS and MJF techniques. In order to determine the use of the produced motor covers in flap motors, strength and sound-noise level tests were performed.

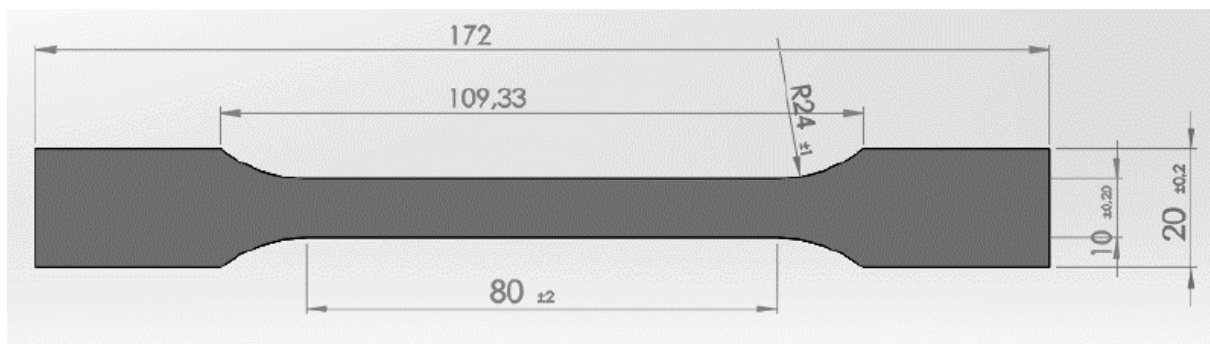
MATERIALS AND METHODS

In this study, as an alternative to the PI method used in the production of plastic materials, flap motor cover production, strength and sound tests were performed with SLS and MJF methods. SLS and MJF methods are similar techniques in terms of many features. In both techniques, powdered plastic particles in a chamber are laid on the build platform in layers and each layer is melted with the help of laser to produce parts. The biggest difference between these two methods is that melting is done by CO2 laser in SLS method and by infrared light in MJF technique. Therefore, the plastic raw material should be black in the MJF method. In the SLS method, the raw material is usually white and the parts can be painted after production. In both methods, part thicknesses are between 70-100µm and part precision is approximately ±0.3%. Production modes can be in XY and Z directions, and the direction of production does not have much effect on the strength of the part. PA material was used in order to make comparisons in all three production methods. The mechanical properties of the PA materials used in the study are shown in Table 1.

Table 1. Mechanical properties of materials.

Production Method	Plastic Injection (PI)	Selective Laser Sintering (SLS)	Multi Jet Fusion (MJF)
Material	PA66	PA2200	PA12
Density (g/cm ³)	1.38	1.02	1.01
Tensile Strength (MPa)	70	45	48
Hardness (Shore D)	98	75	82
Poisson's ratio	0.36	0.39	0.38
Elongation at Break (%)	2.2	20	20
Shear Modulus (GPa)	9.3	8.2	8.4
Heat Deflection Temperature (°C)	65	70	72

Two different comparison tests were carried out to determine the use of motor covers produced by PI method and alternatively additive manufacturing techniques in flap motors. In the first test method, test samples were produced in accordance with DIN EN ISO 527-1.2 standards to measure and compare the strength of motor covers (Figure 1,2).

Figure 1. The dimensions of tensile test samples

Figure 2. Tensile strength test samples (White- SLS, Grey-MJF, Black-PI)

As the second comparison method, the produced motor covers were mounted on the flap engine (Figure 3) and sound-noise tests were carried out.

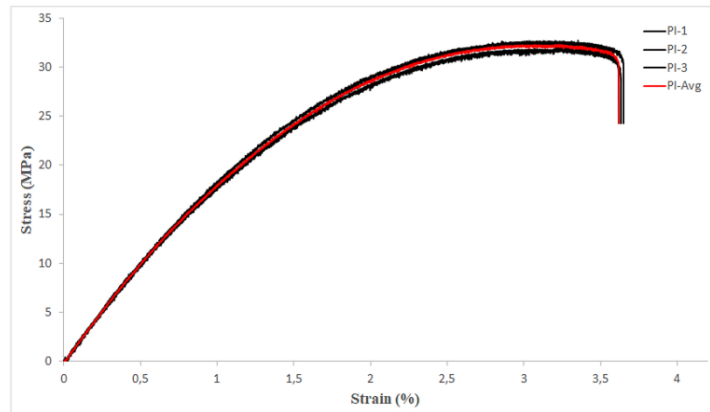

Figure 3: Flap motors with components (White- SLS, Grey-MJF, Black-PI)

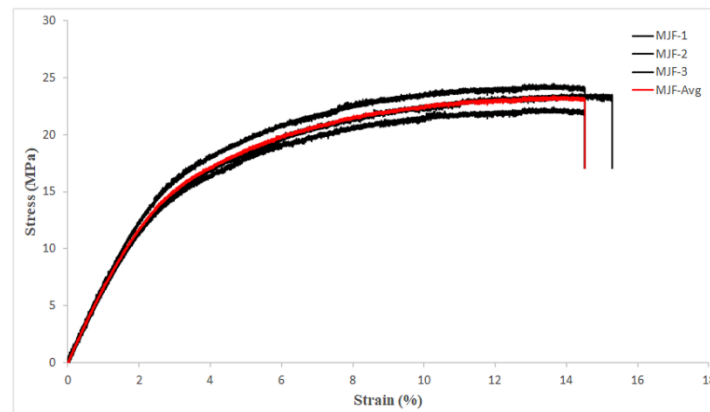
RESULTS

1. Tensile Test Results:

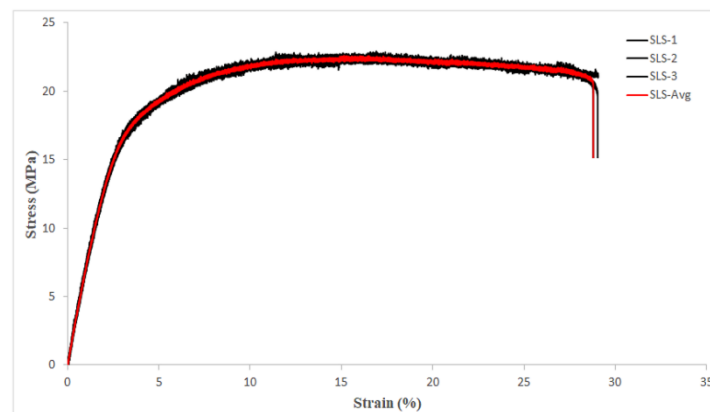
In order to measure the strength of plastic flap motor covers, three tensile test specimens were produced from PI, SLS and MJF methods, and the averages of the test results are shown in Figure 4-6 comparatively. Tensile tests were done at 1 mm/min. constant speed.

Figure 4: PI Tensile Stress- Strain Graph

Figure 5: MJF Tensile Stress- Strain Graph

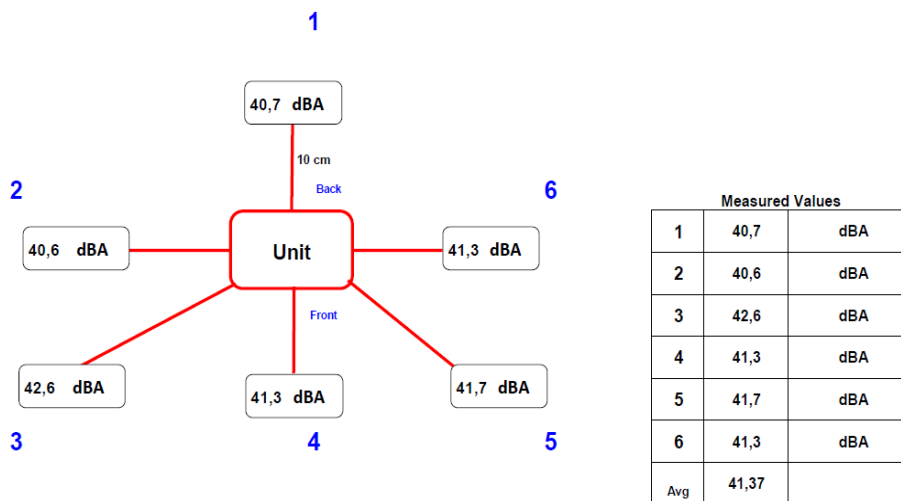

Figure 6: SLS Tensile Stress- Strain Graph

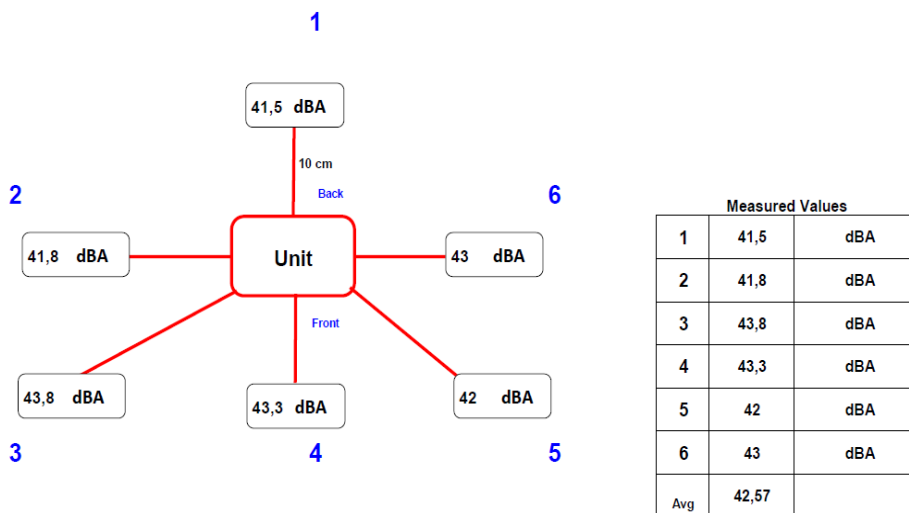
When Figure 4-6 is examined, the average tensile strength of the test samples produced by the PI method is around 33MPa. The strengths of the test samples produced by MJF and SLS methods are approximately 43% and 51% lower, respectively. These strength values are sufficient for the use of the part, since the flap motor covers do not carry much load in terms of the area they are used on and the average strength is sufficient to be within the limit of 20-25MPa. Meanwhile, strain values of MJF and SLS methods show 4.3 and 8 times elongation, respectively, compared to PI method.

2. Results of Sound-noise Level Tests

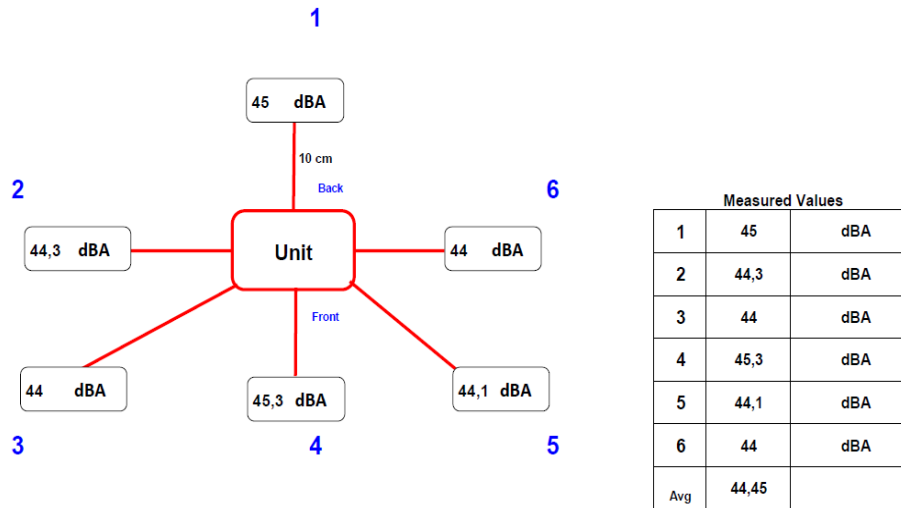
One of the most important features of electric motors is working silent operation. For this reason, the selection of electric motor covers and components are so important. In this study, the sound-noise level tests of the motor covers produced with different production methods were carried out by keeping the flap motor components constant. The tests were conducted in a quiet room isolated from external noise. Since flap motors work silently, the measurements are 10 cm. from the motor, distance from 6 different points and the arithmetic average of the measurements is shown in Figure 7-9.

Figure 7: PI Sound-Noise Level Test

Figure 8: MJF Sound-Noise Level Test

Figure 9: SLS Sound-Noise Level Test

When Figure 7 is examined, motor covers produced by the PI method were mounted and sound-noise level tests were performed from 6 different points and an average of 41.37dBA was obtained. Measuring averages of motor covers produced by MJF and SLS methods are 2.5% and 7.5% higher, respectively (Figure 8,9). Considering that the sound measurement limits of flap motors are 45-50dBA, all the results obtained are at usable level.

CONCLUSION

The PI method is frequently used in terms of the low cost of the products produced and the production of plastic materials with good dimensional stability in a short time. Initial investment and mold costs are high. The errors to be made in the geometry of the part or molds increases the production cost. In this study, motor covers design and tests were carried out with SLS and MJF methods as an alternative to the PI method. As a result of the tests, it is observed that the SLS and MJF methods have 40-50% lower strength. PA material was used in both methods. Strength can be increased by using additive materials in SLS and MJF methods. Another of the most important comparison methods of electric motors is sound tests. SLS and MJF methods were 2.5-7.5% higher than the PI method. It is acceptable as it is within the limit values for the flap motors tested. SLS and MJF methods can be an alternative to the PI method, especially when few parts are required. Since both methods do not use molds, researchers working in R&D employees can easily produce prototype parts. They can easily make the necessary changes on the part.

ACKNOWLEDGEMENTS

This study was done in partnership with Hitit University and KORMAS. This work is supported by TUBITAK 2209-B Project No: 1139B412000766.

REFERENCES

- Benedetti L, Brule B, Decreamer N, Evans KE, Ghita O 2019. Shrinkage behaviour of semi-crystalline polymers in laser sintering: PEKK and PA12. *Materials and Design*, 181:1-9.
- Cai C, Tey WS, Chen J, Zhu W, Liu X, Liu T, Zhao L, Zhou K 2021. Comparative study on 3D printing of polyamide 12 by selective laser sintering and multi jet fusion. *Journal of Materials Processing Tech.*, 288:1-11.
- Hooreweder BV, Coninck FD, Moens D, Boonen R, Sas P 2010. Microstructural characterization of SLS-PA12 specimens under dynamic tension/compression excitation. *Polymer Testing*, 29:319-326.

Ghizoni E, Souza JPSA, Amaral CEPA, Denadai R, Aquino HB, Amaral CAP, Joaquim AF, Tedeschi H, Bernardes LF, Jardini AL 2018. 3D-Printed Craniosynostosis Model: New Simulation Surgical Tool. *World Neurosurgery*, 109:356-361.

Jucan OD, Gadalean RV, Chicinas HF, Hering M, Balc N, Popa CO 2021. Study on the indirect selective laser sintering (SLS) of WC-Co/PA12 powders for the manufacturing of cemented carbide parts. *International Journal of Refractory Metals and Hard Materials*, 96:1-10.

Kestila A, Nordling K, Miikkulainen V, Kaipio M, Tikka T, Salmi M, Auer A, Leskela M, Ritala M 2018. Towards space-grade 3D-printed, ALD-coated small satellite propulsion components for fluidics. *Additive Manufacturing*, 22:31-37.

Liu T, Tian X, Zhang Y, Cao Y, Li D 2020. High-pressure interfacial impregnation by micro-screw in-situ extrusion for 3D printed continuous carbon fiber reinforced nylon composites. *Composites Part A* 130:1-9.

Maskery I, Ashcroft IA 2020. The deformation and elastic anisotropy of a new gyroid-based honeycomb made by laser sintering. *Additive Manufacturing*, 36:1-11.

Obst P, Launhardt M, Drummer D, Osswald PV, Osswald TA 2018. Failure criterion for PA12 SLS additive manufactured parts. *Additive Manufacturing*, 21:619-627.

Pelanconi M, Colombo P, Ortona A 2021. Additive manufacturing of silicon carbide by selective laser sintering of PA12 powders and polymer infiltration and pyrolysis. *Journal of European Ceramic Society*, 41: 5056-5065.

Salmoria GV, Lauth VR, Cardenuto MR, Magnago RF 2018. Characterization of PA12/PBT specimens prepared by selective laser sintering. *Optics and Laser Technology*, 98:92-96.

Salmoria GV, Leite JL, Vieira LF, Pires ATN, Roesler CRM 2012. Mechanical properties of PA6/PA12 blend specimens prepared by selective laser sintering. *Polymer Testing*, 31:411-416.

Schneider J, Kumar S 2020. Multiscale characterization and constitutive parameters identification of polyamide (PA12) processed via selective laser sintering. *Polymer Testing*, 86:1-10.

Shuaib M, Haleem A, Javaid M 2021. Impact of 3D Printing on the environment: A literature-based study. *Sustainable Operations and Computers*, 2:57-63.

Soni A, Modi YK, Agrawal S 2018. Computed tomography based 3D modeling and analysis of human knee joint, *Materials Today: Proceedings*, 5:24194-24201.

**SEÇİLİ SEKTÖRLERDE MEYDANA GELEN İŞ KAZASI VE ÖLÜM ORANI İLE
SİGORTALI ÇALIŞAN SAYISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Sinem Ulaş^{1*}, Rıdvan Ünal²

¹Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İş Sağlığı ve Güvenliği, Uşak, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0001-7444-5078

*²Afyon Kocatepe Üniversitesi, Teknoloji Fakültesi, Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Afyonkarahisar,
Türkiye.*

ORCID ID: 0000-0001-6842-7471

ÖZET

Bu araştırmanın amacı 2008-2017 yılları arasında maden, metal sanayi, inşaat sektörü, tekstil ve gıda ürünleri imalatı sektörlerinde meydana gelen iş kazası ve ölüm oranı ile bu sektörlerde çalışan sigortalı çalışan sayısı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden korelasyonel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan istatistiki veriler Türkiye Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Kurumundan temin edilmiştir. Çalışma kapsamında 2008 yılı ile 2017 yılı arasında meydana gelen iş kazaları, ölüm oranları ve sigortalı çalışan verileri dikkate alınmıştır. Elde edilen veriler önce betimsel olarak sunulmuş daha sonra bu verilerin aralarındaki ilişkiyi keşfetmek için Pearson Korelasyon Katsayısı analizi yapılmıştır. Verilerin analizlerinde SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Veri analizi sonucunda 2008-2017 yılları arasında maden, metal sanayi, inşaat sektörü, tekstil ve gıda ürünleri imalatı sektörlerinde meydana gelen iş kazası oranı ortalaması 5.65, ölüm oranı ortalaması 0.03 ve sigortalı çalışan sayısı ortalaması 11.811.198 milyon kişi bulunmuştur. Yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı analizi sonucunda tüm sektörlerde toplam çalışan sigortalı sayısı ile toplam iş kazası oranı ortalaması arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r = -0.55$, $p < 0.01$). Toplam çalışan sigortalı çalışan sayısı ile toplam ölüm oranı ortalaması arasında ise negatif yönde bir ilişki saptanmış fakat bu ilişkinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($r = -0.20$, $p > 0.01$). Bu sonuçlara göre tüm sektörlerde sigortalı çalışan sayısı, meydana gelen iş kazası oranı artıka azalmaktadır. Ayrıca tüm sektörlerde sigortalı çalışan sayısı, iş kazasından dolayı gerçekleşen toplam ölüm oranına göre değişmemektedir.

Anahtar Kelime: İş güvenliği, İş kazası, Ölüm oranı, Sigortalı çalışan

**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE OCCUPATIONAL
ACCIDENTS AND DEATH RATE AND THE NUMBER OF INSURED EMPLOYEES IN
SELECTED SECTORS**

Sinem Ulaş^{1*}, Rıdvan Ünal²

¹Uşak University, Graduate Education Institute, Occupational Health and Safety, Uşak, Turkey.

ORCID ID: 0000-0001-7444-5078

*²Afyon Kocatepe University, Faculty of Technology, Electrical Electronics Engineering,
Afyonkarahisar, Turkey.*

ORCID ID: 0000-0001-6842-7471

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the relationship between the occupational accident and death rate in the mining, metal industry, construction sector, textile and food products manufacturing sectors and the number of insured employees working in these sectors between 2008-2017. Correlational research design, one of the quantitative research methods, was used in the research. Statistical data used in the research were obtained from the Social Security Institution of the Republic of Turkey. Within the scope of the study, occupational accidents, death rates and insured employee data between 2008 and 2017 were taken into account. The obtained data were first presented descriptively, and then Pearson

Correlation Coefficient analysis was performed to explore the relationship between these data. SPSS 20 package program was used in the analysis of the data. As a result of the data analysis, the average occupational accident rate in the mining, metal industry, construction industry, textile and food products manufacturing sectors between 2008 and 2017 was 5.65, the average death rate was 0.03 and the total number of insured employees was 11.811.198 million. As a result of the Pearson Correlation Coefficient analysis, it was determined that there was a negative and significant relationship between the total number of insured employees in all sectors and the average total work accident rate ($r = -0.55, p < 0.01$). There was a negative relationship between the total number of insured employees and the total mortality rate, but it was found that this relationship was not significant ($r = -0.20, p > 0.01$). According to these results, the number of insured employees and the rate of occupational accidents are decreasing in all sectors. In addition, it can be said that the number of insured employees in all sectors does not change according to the total death rate due to work accidents.

Keywords: Occupational safety, Work accident, Mortality rate, Insured employee

GİRİŞ

Sanayileşme ile birlikte yoğun makineleşme ve üretimde kullanılan yüzlerce kimyasal maddenin yol açtığı iş kazaları ve meslek hastalıkları, çağımızın önemli bir problemi haline gelmiştir (Yurtseven, 2021, s.43). Yine sanayileşmeye bağlı olarak iş yerlerinin niceliksel olarak artışı ve yapılan işlerin tehlikesinin artması gibi sebeplerle işçilerin veya çalışanların iş kazasına ve meslek hastalığına maruz kalma oranları artış göstermektedir (Kurt, 2015, s.17). Dünyada ve ülkemizde iş kazalarını ve meslek hastalıklarını önlemeye yönelik bazı kanun ve buna bağlı olarak yönetmelikler çıkarılmıştır. Her ne kadar kanunlar çıkartılsa da uygulamalarında bazı sorunlar meydana gelebilmektedir. Bu kapsamda ülkemizde son olarak 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çıkarılmıştır. Önleyici niteliğinde olan bu kanuna rağmen Türkiye’de iş kazası istatistikleri her yıl artmaktadır (Selek, 2020, s.19). Bu artış nüfus artışına ona paralel olarak çalışan sayısının artışına bağlanmaktadır. Fakat Avrupa ile kıyasladığımızda, iş kazası sayısında oldukça ileride olduğumuz istatistiksel olarak ortadadır. ILO’nun verilerine göre ölümlü iş kazası oranlarında en iyi ülke İngiltere olup, ülkemizdeki ölümlü iş kazası oranı bu ülkenin oranından 15 kat daha fazladır (Selek, 2020, s.19). Ülkemizdeki iş kazası ve ölüm oranlarını sektör bazında incelediğimizde, iş kazasında en fazla ölümün inşaat, madencilik, metal ve taşımacılık sektörlerinde meydana geldiği görülmektedir (Kurt, 2015, s.18). Bu araştırmanın amacı 2008-2017 yılları arasında bu sektörlerde meydana gelen iş kazası ve ölüm oranı ile bu sektörlerde çalışan sigortalı çalışan sayısı arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

MATERYAL VE METOD

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden korelasyonel araştırma deseni kullanılmıştır. Korelasyonel araştırmaları, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden-sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek amacıyla yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk ve ark., 2013). Mevcut araştırmada 2008-2017 yılları arasında maden, metal sanayi, inşaat sektörü, tekstil ve gıda ürünleri imalatı sektörlerinde meydana gelen iş kazası ve ölüm oranı ile bu sektörlerde çalışan sigortalı çalışan sayısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlandığı için bu desen tercih edilmiştir. Araştırmada kullanılan istatistik veriler Türkiye Cumhuriyeti Sosyal Güvenlik Kurumundan temin edilmiştir. Çalışma kapsamında 2008 yılı ile 2017 yılı arasında meydana gelen iş kazaları, ölüm oranları ve sigortalı çalışan verileri dikkate alınmıştır. Elde edilen veriler önce betimsel olarak sunulmuş daha sonra bu verilerin aralarındaki ilişkiyi keşfetmek için Pearson Korelasyon Katsayısı analizi yapılmıştır. Verilerin analizlerinde SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. 2008- 2017 arası seçili sektörlerin yıllara göre sigortalı çalışan sayısı

Yıl	Maden	Metal Sanayi	İnşaat Sektörü	Tekstil	Gıda Ürünleri İmalatı	Tüm Sektörler Toplam Sigortalı
2008	49.487	472.722	983.367	336.353	326.806	8.802.989
2009	51.975	442.865	971.602	331.438	338.592	9.030.202
2010	50.143	468.665	1.165.209	356.477	357.682	10.030.810
2011	51.662	515.932	1.340.066	392.550	379.772	11.030.939
2012	50.949	522.636	1.474.582	430.213	408.568	11.939.620
2013	48.706	535.918	1.515.770	441.357	417.671	12.484.113
2014	41.058	546.367	1.537.323	444.156	434.180	13.240.122
2015	40.508	542.939	1.616.038	420.927	441.794	13.999.398
2016	37.582	528.706	1.518.176	408.554	434.823	13.775.188
2017	37.596	547.665	1.666.233	422.166	446.064	14.477.817

Tablo 1'e bakıldığında tüm sektörlerde çalışan sigortalı sayısının düzenli olarak artış gösterdiği görülmektedir. 2008 yılında 8.802.989 milyon olan sigortalı çalışan sayısı, 2017 yılına gelindiğinde 14.477.817 milyon kişi olduğu görülmektedir. Yine seçili sektörlerdeki sigortalı çalışan sayısına bakıldığında maden sektörü dışındaki diğer sektörlerde sigortalı çalışan sayısında düzenli bir artışın olduğu söylenebilir. Maden sektöründe ise 2008 yılında sigortalı çalışan sayısı 49.487 kişi iken, bu sayı 2011 yılında 51.662 kişiye ulaşmış fakat 2017 yılında ise 37.596 kişiye düşmüştür.

Tablo 2. 2008- 2017 arası seçili sektörlerin yıllara göre iş kazası sayısı ve toplam iş kazasının nüfusa oranı

	Maden Sektörü		Metal Sanayi		İnşaat Sektörü		Tekstil		Gıda Ürünleri İmalatı	
	İş Kazası	İş Kazası Oranı	İş Kazası	İş Kazası Oranı	İş Kazası	İş Kazası Oranı	İş Kazası	İş Kazası Oranı	İş Kazası	İş Kazası Oranı
2008	5.728	11,500	11000	2,327	5574	,567	3641	1,082	1910	,584
2009	8.193	15,700	12133	2,740	6877	,708	3771	1,138	2484	,734
2010	8.150	16,200	11539	2,462	6437	,552	3474	,975	2422	,677
2011	9.217	17,800	12540	2,431	7749	,578	3239	,825	2590	,682
2012	8.828	17,327	11983	2,293	7261	,492	5127	1,192	2972	,727
2013	11.285	23,170	27730	5,174	21050	1,389	10996	2,491	9111	2,181
2014	10.026	24,419	30886	5,653	22024	1,433	12128	2,731	10971	2,527
2015	7.429	18,340	31750	5,848	25458	1,575	12041	2,861	12003	2,717
2016	8.274	22,016	33697	6,373	35036	2,308	13446	3,291	14351	3,300
2017	8.468	22,524	39.297	7,175	41929	2,516	16520	3,913	20270	4,544

Tablo 2'ye bakıldığında maden, metal sanayi, inşaat, tekstil ve gıda ürünleri imalatı sektörlerine ait 2008 yılı ile 2017 yılı arasında meydana gelen iş kazası sayısı ve iş kazaların çalışan sigortalı işçi sayısına göre kaza oranları verilmiştir. Bu çizelgeye göre ilgili sektörlerde 2008 yılından 2017 yılına doğru hem iş kazası sayısında hem de iş kazası oranında artış olduğu görülmektedir. Maden sektöründe 2008 ile 2013 yılları arası düzenli artış görülürken 2014 yılından itibaren bir düşüşün olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3. 2008- 2017 arası seçili sektörlerin yıllara göre iş kazalarından kaynaklı ölüm ve kaza nedeni ile ölenlerin sayısının çalışanların sayısına oranı (Mortalite hızı)

	Maden		Metal Sanayi		İnşaat Sektörü		Tekstil		Gıda Ürünleri İmalatı	
	Ölüm Sayısı	Ölüm Oranı	Ölüm Sayısı	Ölüm Oranı	Ölüm Sayısı	Ölüm Oranı	Ölüm Sayısı	Ölüm Oranı	Ölüm Sayısı	Ölüm Oranı
2008	30	,061	53	,011	297	,030	78	,023	37	,011
2009	3	,006	13	,003	156	,016	37	,011	31	,009
2010	86	,172	67	,014	475	,041	62	,017	56	,016
2011	55	,106	90	,017	570	,043	22	,006	42	,011
2012	20	,039	35	,007	190	,013	18	,004	13	,003
2013	36	,074	69	,013	400	,026	20	,005	35	,008
2014	335	,816	45	,008	358	,023	17	,004	30	,007
2015	26	,064	58	,011	349	,022	4	,001	23	,005
2016	11	,029	57	,011	366	,024	27	,007	32	,007
2017	31	,082	65	,012	429	,026	24	,006	41	,009

Tablo 3'e bakıldığında seçili sektörlerde meydana gelen iş kazasından dolayı ölüm sayıları ve ölüm oranlarının yıllara göre farklılık gösterdiği fakat özellikle ölüm oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. 2008-2017 yıllarına bakıldığında maden sektöründe toplamda 633 kişinin; metal sanayi sektöründe 552 kişinin; inşaat sektöründe 3590 kişinin; tekstil sektöründe 309 kişinin ve gıda ürünleri üretimi sektöründe 340 kişinin hayatını kaybettiği görülmektedir.

Tablo 4. 2008-2017 yılları arasında maden, metal sanayi, inşaat sektörü, tekstil ve gıda ürünleri imalatı sektörlerinde meydana gelen iş kazası oranı ortalaması, ölüm oranı ortalaması ve sigortalı çalışan ortalaması

İş kazası ortalaması	Ölüm oranı ortalaması	Sigortalı çalışan ortalaması
5.65	0.03	11.811.198

Tablo 4'e bakıldığında 2008-2017 yılları arasında maden, metal sanayi, inşaat sektörü, tekstil ve gıda ürünleri imalatı sektörlerinde meydana gelen iş kazası oranı ortalaması 5.65, ölüm oranı ortalaması 0.03 ve toplam sigortalı çalışan sayısı 11.811.198 milyon bulunmuştur.

Tablo 5. Pearson Korelasyon Katsayısı analizi sonucu

		Toplam Sigortalı	Toplam İş Kazası Oranı	Toplam Ölüm
Toplam Sigortalı	Pearson Correlation	1	-.557**	-.207
	Sig.		.00	.149
	N	50	50	50
Toplam İş Kazası Oranı	Pearson Correlation	-.557**	1	.527**
	Sig.	.00		.00
	N	50	50	50
Toplam Ölüm Oranı	Pearson Correlation	-.207	.527**	1
	Sig.	.149		
	N	50	50	50

Yapılan Pearson Korelasyon Katsayısı analizi sonucunda tüm sektörlerde çalışan sigortalı sayısı ile toplam iş kazası oranı ortalaması arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r = -0.55$, $p < 0.01$). Çalışan sigortalı çalışan sayısı ile toplam ölüm oranı ortalaması arasında ise negatif yönde bir ilişki saptanmış fakat bu ilişkinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($r = -0.20$, $p > 0.01$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın sonuçlarına göre tüm sektörlerde sigortalı çalışan sayısı, meydana gelen iş kazası oranı artıca azalmaktadır. Ayrıca tüm sektörlerde sigortalı çalışan sayısı, iş kazasından dolayı gerçekleşen toplam ölüm oranına göre değişmemektedir denilebilir. Fakat maden sektörüne bakıldığında 2014 yılında meydana gelen 335 ölüm vakasından sonra sektörde sigortalı çalışan sayısı azalmaya başlamıştır. Yapılan çalışmalara bakıldığında iş kazası ve buna bağlı olarak ölüm sayılarının artış gösterdiği görülmektedir (Bayraktar, Uyguçgil ve Konuk, 2018; Selek, 2020, s.19). Meydana gelen iş kazası ve ölümlerin dolaylı olarak ülke ekonomisine de olumsuz yansımaları mevcuttur. Kurt'a (2015) göre; her gün ortalama 4-5 işçi, iş kazası sonucu hayatını kaybetmekte, 5-6 işçi de iş kazası sonucu sürekli iş göremez hale gelmektedir. Yapılan araştırmalara göre, her yıl Gayri Safi Milli Hasılanın yaklaşık %5'i kaybolmaktadır. Hem çalışan güvenliği hem de dolaylı olarak ülke ekonomisi adına iş kazası risklerinin önceden belirlenip önlenmeye çalışılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Bayraktar B, Uyguçgil, H & Konuk A 2018. Türkiye madencilik sektöründe iş kazalarının istatistiksel analizi. Bilimsel Madencilik Dergisi, 57, 85-90.

Büyüköztürk Ş, Kılıç Çakmak E, Akgün ÖE, Karadeniz Ş ve Demirel F 2013. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi, 342s.

Kurt R 2015. Herkes için iş sağlığı ve güvenliği rehberi. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1144s.

Selek HS 2020. İş sağlığı ve güvenliği temel konular. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 503s.

Yurtseven CN 2021. Spor profesyonellerinde iş sağlığı ve güvenliği. Ankara: Gazi Kitabevi, 158s.

THE THREE DIMENSIONS OF CULTURE AND CULTURAL POWER

Asst. Prof. Dr. Aksu Akçaoğlu¹

¹*Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Arts and Sciences, Sociology, Çanakkale, Turkey,*
ORCID ID: 0000-0002-8692-4698

ABSTRACT

Despite the central role that culture plays in social life, its meaning is rarely clear in the modern everyday life. The meaning of culture is blurred in social sciences, as well. Different disciplines and approaches generate different definitions of the concept. In the sociological approach, inspired by Max Weber's classic work titled "The Protestant Ethics and the Spirit of Capitalism" and systematized by Talcott Parsons, culture expresses the values and norms that direct human actions. In the anthropological approach, which is mostly inspired by Clifford Geertz's studies, culture is the repertoire of meaning and action that emerges from practice and guides the future practices. In Pierre Bourdieu's perspective, the anthropological definition of the concept is enlarged: culture is defined as a form of power, an autonomous field of production (and a site of struggle) and a source of social distinction. In order to clarify the meaning of the concept and to shed light on its relation with power, I develop a three-dimensional definition of culture: acquired culture, objectified culture and legitimate culture. Each of the three dimensions is discussed within the history of Turkish Republic.

Keywords: Culture, Power, Society, Sociology, Turkey

INTRODUCTION

Culture is one of the most blurred concepts in our everyday life. The great extent of ambiguity springs from the capacity of the concept to get multiple meanings in different contexts. Culture is an inevitable dimension of everything which occurs in social world. It is the content of state's educational policy which aim to transform students into proper citizens. Culture is also the collection of information and knowledge that students are expected to learn. Additionally, it is the magical formula of legitimacy that transform privileges into acquired rights. Culture is also the concrete work of art produced by a painter, writer, musician or sculpture. Finally, it is the research object of social scientists. Despite the central role that culture plays in social life, its meaning is rarely clear in the modern everyday life. The meaning of culture is blurred in social sciences, as well. Different disciplines and approaches generate different definitions of the concept. In the sociological approach, inspired by Max Weber's classic work titled "The Protestant Ethics and the Spirit of Capitalism" and systematized by Talcott Parsons, culture expresses the values and norms that direct human actions. In the anthropological approach, which is mostly inspired by Clifford Geertz's studies, culture is the repertoire of meaning and action that emerges from practice and guides the future practices. In Pierre Bourdieu's perspective, the anthropological definition of the concept is enlarged: culture is defined as a form of power, an autonomous field of production (and a site of struggle) and a source of social distinction (Swidler, 1986).

To clarify the meaning of the concept and to shed light on its relation to power, I develop a three-dimensional definition of culture: acquired culture, objectified culture, and legitimate culture. Acquired culture implies the internalized and cognitively translated form of the social conditions in which we were born. It is composed of the set of dispositions, skills, and practical knowledge which familiarize the agent with the little universe she lives in. In other words, the acquired culture familiarizes the agent with the social conditions she is exposed to. It is the perceived world which concretize in linguistic skills and bodily techniques. The acquired culture is the mental representation and linguistic expression of the social world; it is at the same time the proper style of the body and schemata of future strategies. Objectified culture, on the other hand, implies the capacity to construct the reality through symbolic systems. Briefly, it is the main skill that differentiates human beings from the other species. It is composed of myth, language, religion, art, and science which constitute the fundamental moments in the collective unconscious of the present. The objectified culture is the concrete form of the symbolic labor which interprets, expresses, and thus produces the social world such as a scientific formula or religious ritual. Finally, legitimate culture is composed of the approved, recognized, and even

consecrated products: books to be read, music to be listened, museums to be visited, food to be tasted, sports to be played. Briefly, legitimate culture is the podium of the refined tastes and the curative prescription for the immature spirits written by the official institutions. In the following section, I try to show how each dimension of culture is meshed with power.

ON THE TRACK OF CULTURAL POWER

Tracking the etymological transformation of the concept of culture in Western languages, Raymond Williams (2005) contends that culture implied agricultural production until sixteenth century. Beginning with the seventeenth century the agricultural meaning of the concept was transferred to human world. Culture started to imply the maturation of human beings through intellectual, moral, and aesthetic development. As might be expected, the new meaning of the concept reached a peak with the enlightenment process in eighteenth century by implying the secular maturation and development of human beings. In the bourgeois republics which came into existence following the French Revolution, the principles of equality, liberty and fraternity have turned into an official responsibility of states. Thus, culture has become a significant component of the modern governmentality and a strong base for the flourishing ideology of meritocracy. The role of culture as the source of legitimacy for the modern state has generated the modern school and education system. The generalization of education as a right targets the equality of all through the acquired culture and clinches the abolishment of the aristocratic privileges. Moreover, the generalization of education presents a merit-based model of social justice for the social hierarchy of the new order. Accordingly, inequality among those who are assumed to be equal in terms of the acquired culture is based on school success. Despite its decreasing power, the belief in the ideology of meritocracy is still strong. The huge familial budget for the education of children is a concrete impact of the ideology of meritocracy.

The administrative mind of the bourgeois republics, based on secular culture, went through various transformations in different contexts until today. It is beyond the limits of this brief article to give a full-fledged breakdown of all these transformations. However, I would like to mention a few historical transformations that I think are closely related to the current struggles over culture. The first of these is the culture wars (kulturkampf) triggered by the conservative reaction against the 'secular' definition of culture, which was nurtured by the Enlightenment philosophy. As I mentioned earlier, the centralization of culture in social life parallels the construction of bourgeois republics. This process, which can also be read as the liquidation of the old order from state institutions, is quite painful. Although it was most severe and intense in Bismarck's Prussia, the second half of the 19th century passed with political turmoil between conservatives and secularists in many European countries where a state institutionalization free of church authority was experienced. Conservative opposition centered around church authority could not reverse the secularization process in the bourgeois republics. However, against the rising danger of communism, they became integrated with the bourgeois republic, which they opposed, and they set limits on education, law and family policies through the 'conservative definition of culture'. In this conservative definition, culture refers to the spirit (common beliefs and values) that has held a group together for centuries and the unique lifestyle that emerges with the embodiment of this spirit and distinguishes the group from others. During the threat of communism, which lasted about one hundred and fifty years, the culture war lost its violence; However, the 'conservative definition of culture' that developed during this struggle constituted the backbone of right-wing politics in bourgeois democracies and the inspiration for the nationalist movement in newly established nation states. With the end of the Cold War era, the culture war between secularists and conservatives from different factions has once again turned into the main medium. In Turkey, it has never ceased to be the main medium of politics, including the Cold War era (Bora, 2015).

The second breaking point was the questioning of the philosophy of the Enlightenment and the liberating nature of the culture glorified by the French Revolution in Marxist theory. Until the beginning of the twentieth century, Marxist cultural criticism was fixated on the concept of the 'superstructure'. In this approach, culture is a 'repository of false consciousness' that covers up the root causes of existing inequalities and injustices. In Marxist theory, it was Antonio Gramsci (2011) who carried culture beyond identification with a distorted representation of the existing world and shed light on the role of culture

in the legitimation of power. Gramsci argued that education, family, law, and the media not only cover up existing inequalities, but also produce consent for these inequalities. Thus, the function of culture as a means of hegemony in the reproduction of relations of domination without resorting to force was shed light on. In Althusser (1991), following the path opened by Gramsci, culture is the tool of ideological production that subjectivizes people in line with the interests of the ruling class. In short, Marxist criticism has shed light on the role played by culture in the reproduction of ruling class domination. In this way, it has strongly undermined the common belief that culture is an area of emancipation.

The third breaking point was the disclosure of the gap between the concrete functioning of the education system and the principles of revolution in a series of sociological studies carried out in the 1960s in France, where the principles of 1789 were idealized. Bourdieu and Passeron (2015) showed how a student's educational trajectory (the length of stay in school and the course he chooses at university) is shaped by a number of variables, including father's occupation, gender, and city of residence. For example, according to this research, the probability of a student whose father is an agricultural worker is close to zero, while the same rate is 11% for the children of senior executives. With similar research conducted in the 1960s, assumptions about the ideology of education and merit were shattered. Thus, with the culture to be acquired at school, the belief that all citizens have an equal chance to rise in the social hierarchy evaporated.

The disclosure of the gap between the goals generalized by the revolution and the functioning of bureaucratic institutions formed an important backdrop for the legitimacy crisis that triggered the 1968 student events. The events of 1968 and empirical research both before and after paved the way for the conceptualization of culture as a unique type of capital. Until 1968, it was thought that the most important front against the capitalist order in the bourgeois republics was the organized workers' movement against injustices in the relations of production. But the events of 1968 drew attention to student opposition, which mobilized against both the distortions in the organization of the education system and the inequalities in access to culture. Thus, the transformation of cultural arbitrariness into a unique type of capital and the role of the school in the distribution of cultural capital were problematized. In his now-classic work *Distinction*, Bourdieu (2015) states that in highly differentiated societies, one of the two main types of capital that plays a role in the formation of social hierarchy is cultural capital (the other is economic capital). In another work, he discloses the coincidence between acquiring high culture in the family and rising in the educational and social hierarchy (Bourdieu, 1989). Thus, the belief that individuals born in families from different social positions will have equal chances thanks to the culture acquired at school has been shaken to its core. Today, access to culture as an opportunity for equality has been replaced by cultural consumption as a privilege.

CULTURAL POWER IN TURKEY

The social world we are born into is structured by historical events, many of which we have not witnessed. Events such as wars, crises, revolutions, inventions and elections appear and fade in a corner of history. But sometimes they produce lasting effects by triggering radical transformations in social structures. We call the collective unconscious the bottomless pit of events that appeared and died out at a point in history and produced social effects on the present that we are not aware of. Culture wars are one of the main arteries of Turkey's collective unconscious. Indeed, there is such an inseparable link between the cultural transformation triggered by Westernization moves, whose roots go back to Ottoman reformism, and the crisis caused by this transformation, and the reconstruction of the state: the main medium of politics in Turkey is cultural, and the first striking and most discussed effect of cultural production is political.

The history of the culture wars in Turkey is so complicated that when examined properly, reaching current struggles requires pages of discussion. In this short article, I go over the period between the early Republican revolutions and 2002 with a brief template, as I aim to focus on the current site of cultural struggle as much as possible. While creating this template, I make use of the triple culture classification that I developed at the beginning of the article.

From the adoption of the Latin alphabet to the hat law and the recognition of women's right to vote and be elected, the motivation behind the early republican revolutions was a civilization move rather than a liberation move. As the first step in this civilizing move, the institutions of the old regime were abolished; cultural entrepreneurs were removed from all fields, especially education, cultural production, politics and law. Thus, the obstacle to the secular culture being a legitimate culture was removed. Secondly, a monopoly on acquired culture was established so that revolutions could have a response in social life. In order to achieve this, it was not enough to ensure that all citizens acquire secular culture through schools. However, strict control was established over all areas of social life in order to prevent the family culture from harming the civilizational movement. In order to ensure the permanence of the revolutions, objectified culture was used. The role played by the studies on language and history can be remembered in the engraving of the revolutions in the space and the inscription of art and architecture in the minds. This revolutionary move, displayed through culture, continued until 1950, although it lost its power.

The restoration period, which started with the Democratic Party (DP) government, can be seen mainly as a 'symbolic restoration' move. The main strategy used to repair the damage done by the 'excesses' of the republican revolutions on the national culture (or spirit) was to bridge the gap between the culture acquired from the family and the culture acquired from the school. Revising the education curriculum with a 'national eye' (for example, adding religious courses to the curriculum) and including Imam Hatips in the school repertoire and increasing their number are the most basic steps of the strategy I mentioned. To support this, the strict control established on religious culture and communities was abolished.

The 1960 coup tried to establish secularism through the constitution and constitutional institutions (for example, the constitutional court and the council of state) in order to protect the republican revolutions against the increasing authoritarian tendencies in the last period of the DP rule. But the tide created by the 1960 coup soon turned around. The spread of conservative politics and culture, which is at peace with the established order, was encouraged against the rising leftist politics. The objective effects of this counterwind can be traced from the constitutional amendments made after the 1971 and 1980 coups, and from the updated job descriptions of bureaucratic institutions. Therefore, the main factor that changed the course of the culture wars in Turkey in favor of conservatism since the 1970s is the conquest of the bureaucracy by the conservative spirit (conservative definition of culture). In addition, the sources of conservative culture outside the family and school have increased steadily: From foundations and associations to think tanks, publishing houses, mutual aid institutions and television channels, the conservative spirit has besieged social life (Bora, 2017).

The point to be emphasized here is the ambivalent relationship between 'conservatism at peace with the established order' and the Milli Gorus movement. The triadic opposition developed by the Milli Gorus parties on 'secularism, modern social life and capitalist market economy' resulted in closure until 2001. The first two terms of the Justice and Development Party (JDP), which was founded by reformists who left the movement in the same year, passed with the pains of integration with the established order, such as the closure case and the 2007 memorandum. After this painful period, this time, the established order, whose resistance was broken, became integrated with the JDP. The most important result of this mutual integration that I mentioned is the expansion and generalization of the boundaries of "acceptable conservatism" to include Islamist tendencies.

Until fifteen years ago, a conservative specter was haunting Turkey. It was a ghost magnified by the anger of students wearing headscarves kept within the borders of the established order, entrepreneurs whose businesses were shut down on February 28, and temporary workers who have no ties to the system other than suffering. Fifteen years later, that ghost has turned into the spirit of the established order, the air that is breathed in social life. This conservative spirit that I am talking about has established an indisputable hegemony over acquired culture by embodied in the education curriculum, in Imam Hatip High Schools, the number of which has increased from 440 to 1452 in fifteen years, in the new media order and in conservative foundations and associations whose powers and fields of activity are gradually expanding. However, it seems that this superiority has not yet succeeded in producing Asım's generation,

which is the target of the conservative government. This is because the endless changes in the education system and JDP staff's complaints about not having cultural power despite having political power show this.

Undoubtedly, it is still early to fully see the results of the hegemony established on acquired culture. But the dominance of objectified culture, especially through spatial production, can be observed today. Conservative spirit is the dominant aesthetic form in all cities of Turkey. Huge mosques built in symbolic neighborhoods of cities, the dominance established over space and history with the allocations made to religious foundations and associations in the restored historical neighborhoods or the removal of 1+1 flats from the housing repertoire because the ideal nuclear family is desired to consist of at least five people are examples of the concretization of the conservative spirit through spatial production.

Spatial production aside, there are other fronts where full dominance cannot be established over the objectified culture. These include popular culture products such as TV series, other TV programs, movies, music and sports. In other words, conservatives could not demonstrate their success in print culture in visual and auditory culture: They could not catch up with the breakthrough they made in the production of magazines, newspapers and books in television, cinema and music. Conservative cultural entrepreneur, who makes all his fortifications by centered on religious knowledge and practices, hesitantly seeks his route in the unfamiliar waters of the cultural universe. For now, this route has been broken into historical production, as seen in the TV series *Payitaht Abdulhamit* and *Diriliş Ertuğrul*. In other areas, the conservative spirit appears before us as a mechanism of censorship and exclusion: mosaiced raki glass, beeping slang, scissoring intimate scenes, and television as a morality box. The next dimension of this exclusion mechanism was the removal of popular TV shows, programs, actors, presenters and producers from the screen. As a result, consumers of secular culture migrated to foreign cultural products to a greater extent than ever before: television programs were replaced by TV series and movies watched on the Internet.

CONCLUSION

Undoubtedly, in order to make a full-fledged analysis of the cultural struggles in Turkey, we need a detailed discussion that includes the less visible sections of social life. However, starting from the scene that I have tried to outline above, we can make some notes on the course of cultural struggles in Turkey. The source of the strict control that the changing political powers in Turkey try to establish on culture lies in the fact that culture is seen as a collective moral and consciousness store. In his famous *Hars ve Civilization* article, Ziya Gökalp (2007) describes a nation's inimitable emotional repertoire; defines it as the driving force of state and civilization construction. According to Gökalp, this driving force in Turkey was Turkish culture, which founded the Ottoman Empire, but was driven away by the expansion of the state and the cosmopolitanization of culture. The task of the new Turkish state to be established after the Ottoman state was to integrate seamlessly with the rising Western civilization and to reveal the Turkish culture that had faded during the Ottoman period. In the early republican period, Gökalp's recipe was applied with a few minor changes. The National Vision movement, which rose in the 1970s, undertook the same task: the re-development of the Ottoman-Islamic civilization, which was damaged by the western-imitating republican revolutions. The current translation of this task is the promotion of the indigenous and national culture symbolized by the Rabia sign. Regardless of who is the winner of the current struggles over culture, the main concern is that the struggle consists of deciding on the form of cultural arbitrariness (secular or conservative) turned into capital, rather than goals such as 'equality, freedom and fraternity'.

REFERENCES

- Althusser L 1991. *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
Bora T 2017. *Cereyanlar: Türkiye'de Siyasi İdeolojiler*. İstanbul: İletişim Yayınları.
Bora T. 2015. *28 Şubat ve Kulturkampf*. <http://www.birikimdergisi.com/haftalik/1397/28-subat-ve-KULTURKAMPF>
Bourdieu P 1989. *The State Nobility: Elite Schools in the Field of Power*. Stanford: Stanford University Press.

- Bourdieu P, Passeron J 2015. *Vârisler: Öğrenciler ve Kültür*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Bourdieu P, Passeron J 2015. *Yeniden Üretim: Eğitim Sistemine İlişkin Bir Teorinin İlkeleri*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Bourdieu P. 2015. *Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Gökalp Z 2007. Hars ve Medeniyet. *Kitaplar 1* içinde. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, pp. 190-198.
- Gramsci A 2011. *Hapishane Defterleri*. İstanbul: Belge Yayınları.
- Swidler A 1986. Culture in Action: Symbols and Strategies. *American Journal of Sociological Review* 51 (2): 273-286.
- Williams R. 2005. *Anahtar Sözcükler: Kültür ve Toplumun Söz Varlığı*. İstanbul: İletişim Yayınları.

**BELEDİYELERDE SOSYAL HİZMET HARCAMALARI: İZMİR-SELÇUK BELEDİYESİ
ÖRNEĞİ**

Dr. Öğr. Üyesi Dahi Zeynel BAKICI¹

*¹Dokuz Eylül Üniversitesi, Efes Meslek Yüksekokulu, Kültürel Miras ve Turizm Programı, İzmir,
Türkiye*

ÖZET

Tarih boyunca ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre şekillenen sosyal hizmet ve yardım anlayışı ülkemizde de her zaman önemsenen bir hizmet ve anlayış olarak görülmüştür. İnsanoğlunun toplumsal bir varlık olarak birlikte yaşama pratiklerini geliştirmesiyle birlikte toplumsal ilişkilerin ortaya çıktığı bilinmektedir. Birlikte yaşama, dayanışma, yardımlaşma gibi ortaya çıkan sosyal davranışlar toplumların ayakta kalmasına vesile olmakla birlikte toplumsal hafızada yardımseverlik, misafirperverlik gibi yüzyıllarca kuşaktan kuşağa aktarılacak anelerin oluşmasına da neden olurlar.

Ülkemizde yerel yönetimler içerisinde yer alan belediyeler, yine son dönemlerde kentleşme ile teknolojik gelişmelere uygun olarak önemli bir kent yönetim modeli olarak öne çıkmıştır. Bu idarelerin 1930 tarih, 1580 Sayılı Kuruluş Yasası'nın 13. maddesinde hemşehri hukuku başlığında "hemşehrilerin, belde idaresinin devamlı yardımlarından istifadeye hakları vardır" ile 15. maddesinde "belediyenin vazifeleri" başlığında sosyal hizmet ve sosyal yardımla ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Günümüzde yürürlükte olan 5393 sayılı yasada belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet düzenlemelerinin daha kapsayıcı ve geniş anlamda olanaklar sunduğu görülmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, belediyenin görev, yetki ve sorumlulukları, belediyenin görev ve sorumluluklarını içeren 14. maddede " Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla, sosyal hizmet ve yardım hizmetlerini yapar ve yaptırır" şeklinde düzenlenmiştir. Yine aynı yasanın belediyenin yetkileri ve imtiyazları konulu 15. maddesinde de belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır, başlığı altında "sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere taşınmaz tahsis edebilir" destek verebilecekleri düzenlenmiştir.

Bu çalışmada bir yerel yönetim kuruluşu olan belediyelerin gerçekleştirdiği günümüze özgü sosyal hizmet ve yardımlarının neler olduğu, çeşitliliği, ihtiyacı karşılama özelliği ile bu yardımların belediye bütçesindeki yeri ve önemi harcama kalemi olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda İzmir-Selçuk Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü'nün 2014-2019 yılları arasında gerçekleştirdiği hizmetler deneysel bir çalışma yöntemiyle analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetim, Sosyal Yardım, Belediye Bütçesi.

ABSTRACT

The understanding of social service and assistance, which has been shaped according to the level of development of the countries throughout history, has always been regarded as an important service and understanding in our country. It is known that social relations have emerged as humans developed the practices of living together as social beings. While social behaviors such as coexistence, solidarity and cooperation are instrumental in the survival of societies, they also induce the formation of traditions such as benevolence and hospitality that will be passed down from generation to generation in the social memory.

Municipalities, which are among the local governments in our country, have come to the fore as an important urban management model in line with urbanization and technological developments in recent years. Pertinent regulations regarding social service and social assistance were made in the 13th article of the Establishment Law of these administrations, dated 1930 and numbered 1580, under the title of citizens' law, "citizens have the right to benefit from the continuous assistance of the town administration" and in the 15th article, under the title of "duties of the municipality". It is observed that the social assistance and social service arrangements of the municipalities in the Law No. 5393, which is in effect today, offer more inclusive and wide-ranging opportunities. In the 14th article of the Municipality Law No. 5393, which includes the authority and responsibilities of the municipality, the

duties, the authority and responsibilities are regulated as "The municipality performs and outsources social services and aid services, granted that they are of a local common nature". Moreover, in the 15th article of the same law on the authority and privileges of the municipality, it is regulated under the title "the authorities and privileges of the municipality are as follows" that they can "allocate immovables to projects that will develop health, education, social services and tourism".

In this study, the social services and aids specific to the present day, which are provided by municipalities as a local government organization, their diversity, their ability to meet the needs, and the place and importance of these aids in the municipal budget are evaluated as expenditure items. In this context, the services performed by İzmir-Selçuk Municipality Social Aid Affairs Directorate between 2014-2019 are analyzed with an experimental study method.

Keywords: Local Government, Social Assistance, Municipal Budget.

1.GİRİŞ

İnsanoğlunun toplumsal bir varlık olarak birlikte yaşama pratiklerini geliştirmesiyle birlikte toplumsal ilişkilerin ortaya çıktığı bilinmektedir. Toplumların varoluşundan günümüze kadar dikkatleri çeken ve her zaman üzerinde hassasiyet oluşturulan bu anlayış, toplumsal ve insani boyutların yanında zamanla isteğe bağlı olmaktan çıkıp zorunlu görevler arasına girmiştir.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kamu yönetim biçimi merkezi ve yerel yönetimler olarak ikiye ayrılmaktadır. Anayasamızın idare, idarenin esasları ve idarenin kuruluşu başlığında, 123, 126 ve 127. maddeleri bu konuda açıklık getirmektedir. Anayasamızın 123 maddesi "– İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır." şeklinde düzenlenmiştir.

Kamusal hizmetlerden sayılan sosyal hizmet ve sosyal yardım hizmetleri bu iki idare arasında paylaşılmıştır. Değişen yönetim anlayışı ve toplum odaklı modern dünya düzeni sosyal politikaların ve sosyal hizmetlerin yerleşmesinde bir diğer etken olmuştur (Genç, vd., 2020). Dolayısıyla, önceleri yasal görev olarak ağırlıklı bir şekilde merkezi idarece görülen bu hizmetler son yıllarda yerel yönetimlerce de yasal yükümlülük olarak yerine getirilmektedir. Yerel yönetimler içerisinde yer alan belediyeler, yine son dönemlerde kentleşme ile teknolojik gelişmelere uygun olarak önemli bir kent yönetim modeli olarak öne çıkmıştır.

Bu çalışmada, ülkemizde yerel yönetimler içerisinde önemli bir yere sahip olan belediyelerin gerçekleştirdiği günümüze özgü sosyal hizmet ve yardımlarının neler olduğu, çeşitliliği, ihtiyacı karşılama özelliği ile bu yardımların belediye bütçesindeki yeri ve önemi harcama kalemi olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda konu geniş anlamda sosyal harcamalardan ziyade, İzmir-Selçuk Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü'nün 2014-2019 yılları arasında gerçekleştirdiği sosyal hizmetler çerçevesinde deneysel bir çalışma yöntemiyle değerlendirilmiş ve analiz edilmiştir.

2.SOSYAL DEVLET OLGUSU

Devletin, sosyal hizmet ve sosyal yardım konusundaki görevleri vatandaşın asgari düzeydeki ihtiyaçlarının karşılanması bağlamında ortaya çıkmaktadır. Bu anlayışın halkın yaşam koşullarının kolaylaştırılması, refah düzeyinin artırılması ve yaşam standartlarını yükseltilmesi isteğinden kaynaklandığı söylenebilir. Son yıllarda, özellikle kamusal alanda ortaya çıkan bu tür tasarrufların isteğe bağlılığın yanında zorunlu hale dönüşmesinin nedenini vatandaş ve hemşeri kavramları gibi birçok etkenin yanı sıra sosyal devlet kavramının geldiği nokta ile de açıklamak mümkündür.

Sosyal devlet; bireylere asgari gelir güvencesi veren, onları toplumsal risklere karşı koruyan, sosyal güvenlik olanağı sağlayan ve yurttaşların tümüne eğitim, sağlık, barınma gibi hizmetleri sunan bir anlayışı ifade etmektedir. Bu anlayış devletlerin, siyasallaşmış bir topluluğun üyeleri olarak ifade edilen vatandaşlarına yaptıkları sosyal yardımları doğrudan etkilemekte ve şekillendirmektedir (Karaca ve Çam, 2019).

Ülkemizde, 1982 Anayasası'nda Sosyal ve Ekonomik Haklar başlığı altında devletin sosyal sorumluluk alanı çizilmiştir. Bu sorumluluk da merkezi yönetim kadar yerel yönetim birimleri önemli bir paydaştır. Sosyal belediyeçilik; sosyal devletin, halka sunmakla görevli olduğu sosyal politikayı belediyelerin dahil olması olarak tanımlanabilir (Mermer, vd., 2016). Belediyeler yerellik ilkesi ile hareket ettiklerinden, sakinlerin ihtiyaçlarını belirlemede merkezi otoriteden daha sağlıklı davranma imkanına sahip olmaktadır (Koçak, vd., 2017). Günümüzde sosyal yardımlar çok büyük bir çoğunlukla kamu kaynaklarıyla finanse edilmekte ve bu yöntemle toplumdaki çeşitli sosyal kesimler arasında kaynak transferi gerçekleştirilmektedir (Yuvalı, 2018).

4.SOSYAL YARDIM HİZMET KAVRAMI VE ANLAYIŞI

Sosyal hizmetleri hayırseverlik veya yardımlaşma ilişkilerinden farklılaştıran, sadece onun bilimsel temeli değil aynı zamanda sosyal alandaki rolüdür (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2015). Belediyelere geniş yetkiler tanıyan ve sosyal alanda hizmet çeşitliliğini arttıran yasalar ile yerel yönetimlere, sosyal hizmetler alanında etkin rol alma olanağı sunulmuştur (İpek ve Erciyes, 2021).

Sosyal yardım, toplumdaki yoksunlaşma olgusunun önlenmesi, giderilmesine ya da geciktirilmesine yönelik bir hizmet alanı olup; en geniş kapsamıyla, toplumdaki yerel standartlar göz önünde bulundurulduğunda asgari düzeyde, kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin elinde olmayan nedenlerden dolayı geçimini sağlayamayan kişilere, resmi ya da gönüllü kurum ve kuruluşlar tarafından kanuni yetkiye dayanarak geçimini idame ettirmeleri için aynı ya da nakdi sosyal gelir sağlanan bir sosyal koruma alanı olarak tanımlanabilir (Şeker, 2011). Diğer bir ifadeyle sosyal yardım, sosyal güvenlik kavramı kapsamında ele alınan; literatürde sosyal güvenliğin bir tekniği, yöntemi veya sosyal güvenliğin sağlanmasında bir araç gibi çeşitli nitelendirmelere sahip olan kavramdır (Zengin ve Öztaş, 2009).

Sosyal yardımlar; “geçinme güclüğü içinde olan” ve “toplumdan dışlanma tehlikesiyle karşılaşan kişilerin”, yoksul ve az gelirlili insanların veya sosyal grupların yaşamlarının güvence altına alınması konusunda, kamu sorumluluğu ilkelerinin kabul edilmesinden doğmaktadır (T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, 2009). Sosyal yardımların birincil rolü, yoksulların muhtaçlık koşulları ortadan kalkıncaya kadar ve yardım almadan kendi başlarına karşılayabilecek duruma gelinceye kadar gelir güvencelerinin sağlanmasıdır (T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, 2009).

Sosyal belediyeçilik çalışmaları yerel yönetimlere sosyal alanlarda planlama işlevi yüklemekte ve bu bağlamda kamu kaynaklarını konut, sağlık, eğitim ve çevre korunması alanlarını kapsayarak kanalize etmektedir. Bu açıdan işsizlere, yoksullara, kimsesizlere yardımlar yapılması sosyal dayanışmayı etkin hale getirmektedir (Tınar, 2019).

3.BELEDİYELERDE SOSYAL YARDIMLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER VE GÖREVLER

Sosyal belediyeçilikle ilgili uygulamalar ülkemizde 1990 yıllardan itibaren gelişmeye başlamıştır. Sosyal belediyeçilik, kuramsal temelden çok kentlerde zor koşullarda yaşamlarını sürdüren tüm dezavantajlı grupların günlük ve zorunlu ihtiyaçlarının karşılanmasıyla ortaya çıkmıştır (Çelik, 2017) Görüldüğü gibi sosyal belediyeçilik, belediyelerin sosyal fonksiyonlarını arttıran ve sosyal yaşam içinde aktif hale gelmelerini sağlayan bir anlayıştır (Özer, 2015). Bu idarelerin 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunundan önce yürürlükte olan, 1930 tarih, 1580 Sayılı Kuruluş Yasası'nın 13. maddesinde hemşehri hukuku başlığında “hemşehrilerin, belde idaresinin devamlı yardımlarından istifadeye hakları vardır” ile 15. maddesinde “belediyenin vazifeleri” başlığında 33, 34, 57 ve 82. maddelerinde sosyal hizmet ve sosyal yardımla ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre “Fakir ailelerin ikiz çocuklarına, alelumum öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para, hekim, ilaç, yeme, içme, giyinme, barınma, tahsil, terbiye cihetlerinden yardım etmek, fakir hastalara meccanen bakmak, ilaç vermek, fakir cenazelerini meccanen

kaldırmak, alil, işten aciz olup ta bakacak kimsesi olmayanlara bakmak”, afetzedelere yardımcı olmak, benzeri düzenlemelerin olduğu görülmektedir.

Oysa günümüzde yürürlükte olan 5393 sayılı yasada belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet düzenlemelerinin daha kapsayıcı ve geniş anlamda olanaklar sunduğu görülmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun, belediyenin görev, yetki ve sorumlulukları, belediyenin görev ve sorumluluklarını içeren 14. maddede “Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla, sosyal hizmet ve yardım hizmetlerini yapar ve yaptırır” şeklinde düzenlenmiştir.

Yine aynı yasanın belediyenin yetkileri ve imtiyazları konulu 15. maddesinde de belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır, başlığı altında “sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere taşınmaz tahsis edebilir destek verebilecekleri düzenlenmiştir. Belediyenin giderleri Madde 60’da Belediyenin giderleri şunlardır başlığında “Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlardan bahsedilmiştir. Belediye hizmetlerine gönüllü katılım başlıklı 77. maddede “yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular” denilmektedir.

Diğer yandan ülkemizde belediyelerin sosyal yardım harcamaları ile ilgili olarak yapılan bir çalışmanın sonuçlarında, “Sosyal harcamalar yapısal olarak belediyelerde düşük seviyededir. Toplam bütçeleri içinde sosyal harcamaların payı %3,4’ler seviyesindedir (Yılmaz ve Çoban, 2017). Sosyal harcamaların bir kısmının bütçe dışında yaratılan kaynaklarla finanse edilmesi gibi nedenlerle bu oranın biraz daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir.” Bu verinin çalışmanın konusunu oluşturan belediyelerde sosyal harcamaların yeterli düzeyde olmadığı yönündeki tespiti desteklemektedir.

5.İZMİR-SELÇUK İLÇE BELEDİYESİNİN SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ

Selçuk İlçe Belediyesi’nde sosyal yardım hizmetleri 2014 yılında norm kadro ilke ve standartlarına göre oluşturulan Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından yerine getirilmektedir. Sosyal belediyeçilik anlayışı ile ilçe sınırları içerisinde yaşayan muhtaç vatandaşların mağduriyetlerini azaltmak için Sosyal yardım ve Sosyal hizmet sunmak ana hedefi ile yola çıkan Selçuk Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü; 5393 Sayılı Belediye Kanununun ilgili maddelerinde yer alan hizmetleri yapmak ve uygulamak sureti ile Selçuk ilçe halkı içinde mağdur, özürü, yaşlı, düşkün, dar gelirli, kimsesiz, veya korunmaya muhtaç olarak yaşayan vatandaşlara Sosyal Devlet anlayışı ile sosyal hizmet ve yardımlarda bulunmaktadır.

5.1.Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğün Sunduğu Hizmetler

Selçuk Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü’nün gerçekleştirdiği faaliyetler aşağıda belirtilmiştir. Bu faaliyetlerin dışınada eğitim, sağlık, barınma, sosyal konut, bayındırlık, vb hizmetlerin diğer birimlerce yerine getirildiğini belirtebiliriz. Bu hizmetler;

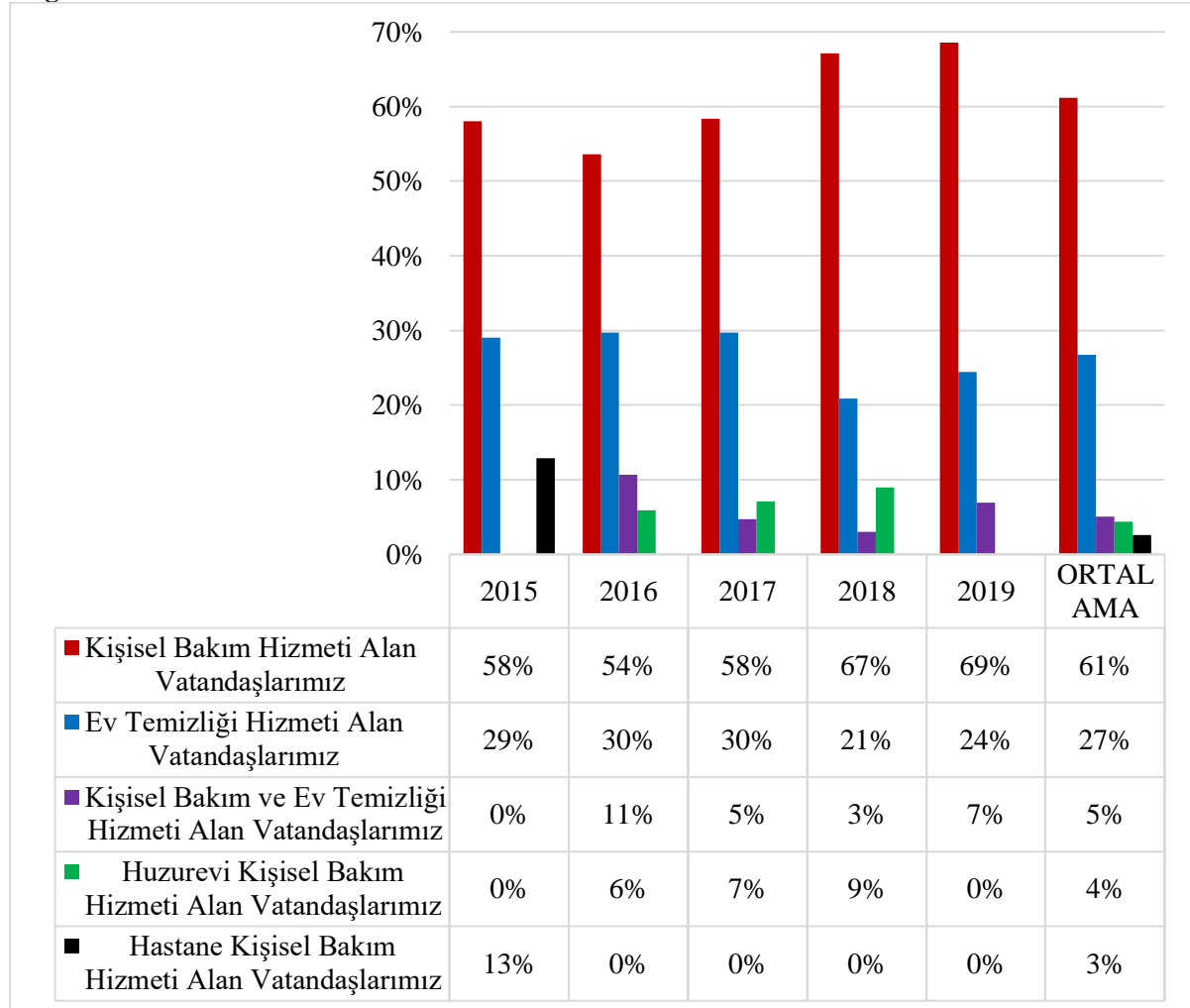
- Maddi Yardımlar
- Sağlık Yardımları
- Erzak Yardımları
- Yakacak Yardımları
- Aylık Sabit Yardımlar
- A - Sürekli Maddi Yardımlar
- B - Kira Yardımları
- C - Asker Ailesi Yardımı
- D - Engelli Öğrenci Ailesi Yardımı
- Sosyal Market
- Evde Bakım Hizmetleri
- Kadın Sağlığı Eğitimleri
- Engelli Hizmetleri
- Diğer Çalışmalar

Belirtilen hizmetlerin sosyal, ekonomik, maddi ve manevi desteğinin ve faydasının olduğu belirtilebilir. Bu hizmetlerin içerisinde özellikle yataklık hastalara yapılan yardımlar ile evlerinden çıkamayacak konumda olanların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olan evde bakım hizmetleri ayrıca değerlendirilmeye alınmıştır.

Selçuk Belediyesi sosyal yardım hizmetleri kapsamında yer alan evde bakım hizmetlerinin kuruluşu 2014 yılının ikinci yarısındadır. Kurulduğu günden itibaren evde bakım hizmetleri önemli bir ihtiyacı giderdiği belirtilebilir. Şekilde görüleceği üzere yıllara sarıh bir artış yaşandığı görülmektedir.

5.2. Selçuk Belediyesi Evde Bakım Hizmetleri Yıllara Göre Aylık Hizmet Sayılarının Oransal Dağılımı

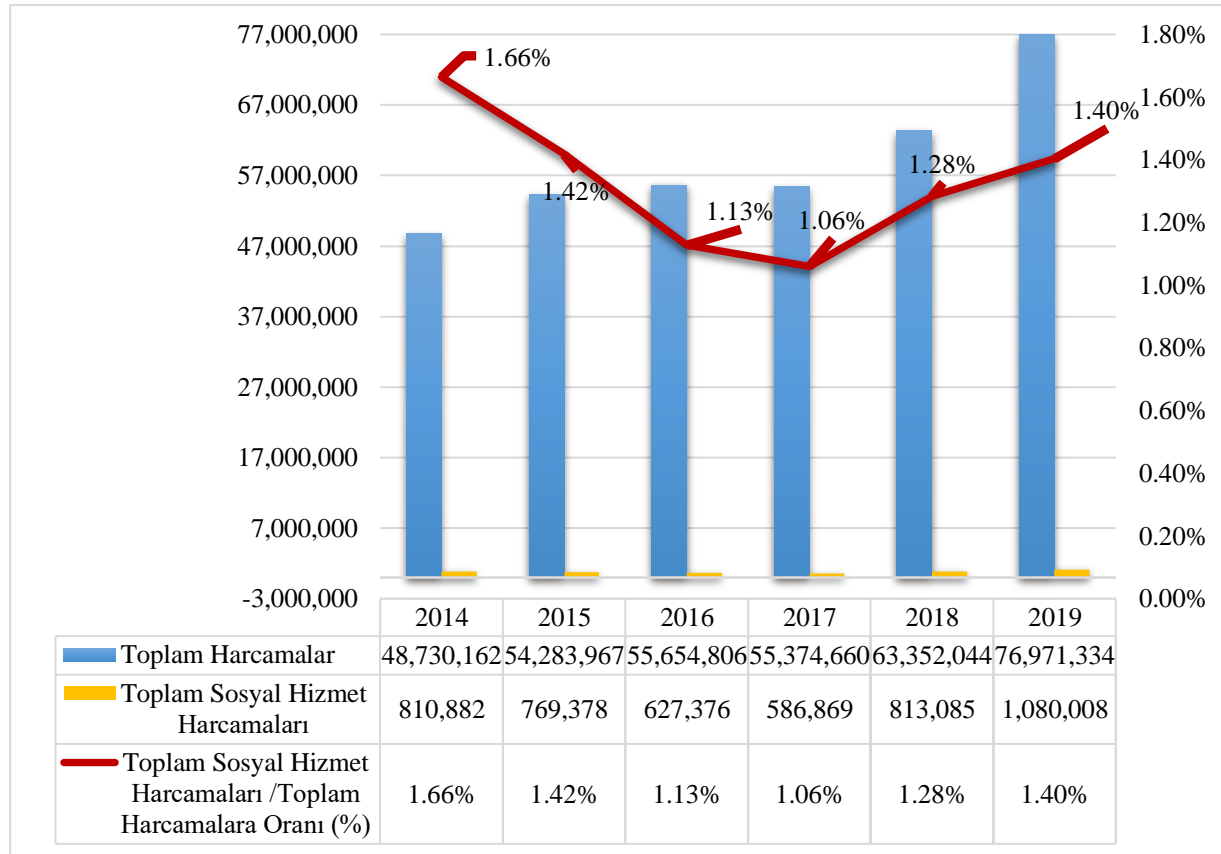
Şekil 1. Selçuk Belediyesi Evde Bakım Hizmetleri Yıllara Göre Aylık Hizmet Sayılarının Oransal Dağılımı

2015 – 2019 yılları arasında Selçuk Belediyesi’ne ait evde bakım hizmetlerinin yıllara göre aylık hizmet sayılarının oransal dağılımı incelendiğinde; ilk olarak; 5 farklı alanda yürütülen hizmetlerden 5 yılın her döneminde en fazla oranda ilk sırada ortalama %61’lik bir oran ile “Kişisel Bakım Hizmeti Alan Vatandaşlarımız” yer almıştır. Benzer şekilde aynı dönemde ikinci sırada ortalama %27’lik bir oran ile “Ev Temizliği Hizmeti Alan Vatandaşlarımız” yer almıştır. Oransal olarak birbirine çok yakın olmakla birlikte 3. 4. ve 5. sırada yer alan faaliyetler sırasıyla “Kişisel Bakım ve Ev Temizliği Alan Vatandaşlarımız” için %5; “Huzurevi Kişisel Bakım Hizmeti Alan Vatandaşlarımız” için %4; “Hastane Kişisel Bakım Hizmeti Alan Vatandaşlarımız” için %3 olarak tespit edilmiştir.

5.3. Selçuk İlçe Belediyesi'nin Yıllara Göre Toplam Harcamalarına Toplam Sosyal Hizmet Harcamalarının Oranı (%) Olarak

Kamu harcamaları, bir ekonomide çok önemli etki ve fonksiyonlara sahiptir. Ekonomik ve sosyal açıdan kamu harcamalarının önemli etkileri mevcuttur (Çiçek, vd., 2015). Bu bağlamda Kamusal sosyal harcamalar her yerde toplam kamu harcamalarının önemli bir payı olarak kullanılır. Bu nedenle sosyal politikaya yönelik bütün kararların kamu maliyesi üzerinde önemli bir etkisi vardır. Bu durum sosyal politika yapımcıların değişik sosyal programlar tasarlamasının nedenidir Toplam harcamaların yıllar itibariyle bir artış trendine sahip olduğu görülmektedir (İpek ve Çıplak, 2016). Türkiye'de sosyal harcamalar içinde yerel yönetimlerin ve özellikle belediyelerin payı düşük kalmaktadır. Toplam kamu sosyal harcamalarının yaklaşık %1'i yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmektedir (Yılmaz ve Çoban, 2017). Bu tespit ülkemizde sosyal harcamaların gerek dar manada gerekse geniş manada ele alınsa da yeterli bir seviyede olmadığını tespitidir.

Selçuk İlçe Belediyesi'nde, toplam sosyal hizmet harcamaları en fazla 2019 yılında 1.080.007 TL ve en az 2017 yılında 586.869 TL olarak gerçekleşmiştir. Toplam harcamaların, toplam sosyal hizmet harcamalarına oranındaki (%) olarak artış ve azalış miktarlarının birbirini dengelediğini söylemek mümkündür. Oransal olarak yıllara göre sıralama en çok olan yıldan en az olan yıla doğru sırasıyla 2014-2015-2019-2018-2016 ve 2017 şeklindedir.

Şekil 2. Selçuk İlçe Belediyesi'nin Yıllara Göre Toplam Harcamalarına Toplam Sosyal Hizmet Harcamalarının Oranı (%) Olarak

Selçuk İlçe Belediyesi'nin Yıllara Göre Toplam Harcamalarına Toplam Sosyal Hizmet Harcamalarının Oranı yüzde olarak analiz edildiğinde sosyal hizmet harcamalarının toplam harcamalara oranının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu oranlar, 2014 yılında %1.66 ile en yüksek oranda, 2017 yılında %1.06 oranı ile en düşük seviyede gerçekleşmiştir. Belirtilen yıllarda gerçekleşen siyasal, ekonomik, sosyal vb gelişmeler bu harcamaların artışına ve azalışına neden olmuştur. Özellikle ülkedeki konjktürel değişimler yerel yönetimlerin gelirlerinde farklılaşmalara konu oluşturmaktadır. Belediyelerde bütçe gelirleri bakımından olumsuzluk olduğunda zaruri harcamaların dışında harcama yapmama eğilimde olmaktadır. 2017 yılı sosyal harcamalarındaki azalma bu bağlamda değerlendirilebilir.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Belediyelerdeki sosyal hizmet harcamaları bağlamında İzmir-Selçuk Belediyesi örneği çalışmamızda sosyal hizmet harcamalarının toplam harcamalara göre oldukça yüksek sayılabilecek %1.66 oranı ile yeterli seviyede gerçekleşmediği tespiti ortaya çıkmaktadır. Konu içinde belirtildiği gibi bu tip harcamaların yapılmasına doğrudan ve dolaylı olarak birçok olgunun olumlu-olumsuz etki yaptığı bilinmektedir. Bu olumsuz etkilerin olmadığı varsayımı durumunda dahi bu oranların yeterli olmadığı açıktır. Diğer yandan sosyal hizmetlerin belediye müdürlükleri içerisinde farklı birimlerce verilmesinin de gerçek oranı tespit etmede zorluk yarattığını söylemek mümkündür.

Sosyal yardım hizmetleri yerine getirilirken belediyelerin en önemli avantajı yerel halkı yakından tanınması, sorunların yerinde tespiti ile sorunlara hızlı bir biçimde müdahale edebilmesidir. Bu husus belediyelerin yaptığı diğer hizmetlere nazaran sosyal yardım hizmetlerinde daha önemli hale gelmektedir. Bunun da nedeni sosyal hizmetin doğrudan insan ihtiyaçlarına yönelik hizmet olmasındandır. Bu yaklaşım sosyal yardım hizmetlerinde belediyelere önemli bir üstünlük sağlamaktadır. Diğer yandan belediyelerin sosyal hizmet harcamalarını istenen düzeyde yapabilmesi için yeterli düzeyde mali kaynağa, nitelikli personele ve etkin bir saha çalışmasına ihtiyaç duyduğunu belirtebiliriz. Çalışmadan çıkan sonuçlar dikkate alınarak aşağıda belirtilen konularda önermeler yapılabilir;

- Öncelikle, dezavantajlı kesimlerin varlığı benimsenmeli gereken önem hassasiyet içerisinde verilmelidir.
- Sosyal yardımlar vatandaşın hakkı olarak görülmelidir. İnsani boyutta olmasına dikkat edilmelidir.
- Sosyal yardımların belediye bütçesindeki payı arttırılmalıdır.
- Sosyal yardım ödeneği tek bir birim tarafından kullanılmalıdır.
- Belediyelerin sosyal bütçe imkanlarını daha özerk biçimde kullanmaları sağlanmalıdır.
- Gerçek ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesinde saha çalışmasına ağırlık verilmeli haksız yardımlar oluşturulmamalıdır.
- Merkezi yönetim yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşları müştereken çalışmaları sağlanmalıdır.
- Personelin sosyal hizmet konusunda ehil olması sağlanmalıdır.

Belirtilen önerilerin yerine getirilmesi halinde belediyelerin sosyal hizmetleri yerine getirmesinde daha sonuç alıcı konuma geleceği düşünülebilir. Belirtilen konuların yanında göz önünde bulundurulması gereken bir diğer konu ise, belediyelerin sosyal hizmet yardımlarını etkin ve verimli bir biçimde verebilmesi için hemşerilerinin gelir durumunu arttıran ekonomik ve mali politikalar uygulamalarına bağlı olduğunun bilinmesidir. Bu tespit sosyal yardım ihtiyacına olan gereksinimi azaltacak ve sonuç olarak hem refah düzeyi artan bir kent yaşamı oluşturulacak hem de sosyal harcamaların etkinliği ile verimliliği arttırılmış olacaktır.

KAYNAKÇA

Çelik A 2014. Sosyal belediyeçilik anlayışı: Şanlıurfa büyükşehir belediyesi örneği. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16(1):1-20

Çiçek ŞE, Dikmen S, Arslan P 2015. Türkiye’de belediyelerin performansının harcama yapıları açısından analizi. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 11(24):59-74

Genç Y, Çavuşoğlu O, Çöpoğlu M 2020. Sosyal politika geliştirmede ve sosyal hizmet uygulamalarında yerelleşme: Sakarya Büyükşehir Belediyesi sosyal gelişim merkezi örneği. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi,20(46): 2148-9424.

İpek M, Erciyes C 2021. İstanbul ilçe belediyelerinde sosyal hizmetler ve sosyal hizmet algısı, Toplum ve Sosyal Hizmet, 32(1):1-22.

İpek S, Çıplak B 2016. Türkiye’de sosyal belediyeçilik ve sosyal bütçe uygulamaları: Çanakkale Belediyesi örneği. Yönetim Bilimleri Dergisi 14(27): 201-215.

Karaca C, Çam, Y 2019. Türkiye’de Sosyal Devlet Anlayışının Değerlendirilmesi, Maliye Dergisi, Ocak-Haziran, 176 (1), 72-97

Koçak O, Arslan H, Eti E 2017. Belediyelerde sosyal politika uygulamaları ve Pendik Belediyesi örneği. Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 119-144.

Mermer B, Şataf C, Negiz N 2016. Türkiye’de sosyal belediyeçilik anlayışı: Denizli Büyükşehir Belediyesi örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21(4):1299-1322.

Özer A 2015. Sosyal Ekonomi Politikaları Kapsamında Sosyal Belediyeçilik Anlayışı, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi 35: 79-100.

Şeker M 2011. Yerel Yönetimlerde Sosyal Bütçeyi İzleme Raporu, TESEV Yayınları, İstanbul.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Türkiye’de Sosyal Hizmet ve Yardımların Yeniden Organizasyonu, www.aile.gov.tr, [29.08.2021].

T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, 2009. Yoksullukla mücadelede Avrupa’nın ve Türkiye’nin sosyal yardım modeli. Ankara.

Tınar Y 2019. Yerel yönetimlerce yoksul, yaşlı ve engellilere sunulan sosyal destek hizmetleri’ne bir bakış: İstanbul Büyükşehir Belediyesi örneği, Sosyal Çalışma Dergisi, 3(1):15-27.

Yılmaz H, H, Çoban K 2017. 6360 sayılı kanun sonrası belediyelerin sosyal harcamaları. Türkiye Belediyeler Birliği Dergisi, 829-830.

Yuvalı E 2018. Hak temelli sosyal yardım ve klientalizm, TBB Dergisi, 135: 1304-2408.

Zengin E, Öztaş C 2009. Yerel yönetimler ve sosyal yardımlar: Üsküdar Belediyesi örneği, Aile ve Toplum, 4(16):19-36.

2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu

3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanunu

RESULTS OF DEMOGRAPHIC PROCESSES IN THE WORLD COUNTRIES

Doctor of Philosophy Ulker Imamaliyeva
Baku State University, Azerbaijan

ABSTRACT

Population is the main productive force of society. Interest in population studies has increased since the middle of the twentieth century. The world population is increasing due to natural growth. The natural growth rate varies from country to country. Population growth poses a very serious problem for the world. In two hundred years, the population of the planet has increased eightfold. In 1820, the world population was only 1 billion. Nearly a century later, 107 years later, in 1927, it rose to 2 billion. 32 years later in 1959 the world population reached 3 billion, 14 years later 4 billion in 1974, 5 billion in 1987 and now 7.7 billion. Some scholars describe the rapid population growth after the Second World War as a "demographic explosion". They talk about the increasing population of the planet with the increasing population and the difficulty of food supply. Population growth, one of the most urgent and global problems of our age, has aggravated the demographic situation in many countries, especially in Asia, Africa and Latin America. Population growth is a spontaneous process. Public policy, legal and other measures aimed at promoting or restricting fertility affect it. Sociologists have determined that human beings can live 100-140 years as a biological being. The average life expectancy in the world was 50 years in 1950, 64.9 years in 1994 and 72.3 years in 2019. In 2030, it is predicted to increase to two more years. One of the global problems affecting demographic processes is war. Wars play an important role in reducing the world population. Swiss scientist Jean-Jacques Babel estimates that there have been 14,513 wars that have killed 3,640 million people in the last 600 years. The lack of human resources poses a serious threat to the state. The main purpose of population policy is to protect and strengthen the health of the population, increase life and employment, prolong life, emigrate, etc. regulating processes. Population policy consists of a system of economic, social and legal measures and protects the interests of the population by ensuring the consistent implementation of reproduction. According to UN estimates, the world population will reach 11 billion by the end of the 21st century.

Keywords: natural growth, demographic explosion, migration, life expectancy, demographic policy

DÜNYA ÜLKELERİNDE DEMOGRAFİK SÜREÇLERİN SONUÇLARI

ÖZET

Nüfus, toplumun ana üretici gücüdür. Yirminci yüzyılın ortalarından itibaren nüfus araştırmalarına ilgi artmıştır. Dünya nüfusu doğal büyüme nedeniyle artmaktadır. Doğal büyüme hızı ülkeden ülkeye değişir. Nüfus artışı, Dünya için çok ciddi bir sorun teşkil etmektedir. İki yüz yılda, gezegenin nüfusu sekiz kat arttı. 1820'de dünya nüfusu sadece 1 milyardı. Yaklaşık bir asır sonra, yani 107 yıl sonra, 1927'de 2 milyara yükseldi. 32 yıl sonra 1959'da dünya nüfusu 3 milyara, 14 yıl sonra 1974'te 4 milyara, 1987'de 5 milyara ve şimdi de 7,7 milyara ulaştı. Bazı bilim adamları, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki hızlı nüfus artışını "demografik bir patlama" olarak tanımlıyor. Artan nüfusla birlikte gezegenin artan nüfusundan ve gıda tedarikinin zorluğundan bahsediyorlar. Çağımızın en acil ve küresel sorunlarından biri olan nüfus artışı, başta Asya, Afrika ve Latin Amerika olmak üzere birçok ülkede demografik durumu ağırlaştırmıştır. Nüfus artışı kendiliğinden bir süreçtir. Doğurganlığı teşvik etmeyi veya kısıtlamayı amaçlayan kamu politikası, yasal ve diğer önlemler onu etkiler. Sosyologlar, insanın biyolojik bir varlık olarak 100-140 yıl yaşayabileceğini belirlemişlerdir. Dünyada ortalama yaşam süresi 1950 yılında 50 yıl, 1994 yılında 64,9 yıl, 2019 yılında ise 72,3 yıl oldu. 2030 yılında ise iki yıla daha çıkması öngörülmektedir. Demografik süreçleri etkileyen küresel sorunlardan biri de savaştır. Savaşlar dünya nüfusunun azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır. İsviçreli bilim adamı Jean-Jacques Babel, son 600 yılda 3,640 milyon insanın ölümüne neden olan 14.513 savaş olduğunu tahmin ediyor. İnsan kaynağı eksikliği devlet için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Nüfus politikasının temel amacı, evlilik ve aileyi, doğumları, ölümleri, doğal artışları, nüfusun sağlığını korumak ve güçlendirmek, yaşamını ve istihdamını artırmak, yaşamı uzatmak, göç etmek vb. süreçleri düzenlemektir. Nüfus politikası,

ekonomik, sosyal ve yasal önlemler sisteminden oluşur ve üremenin tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlayarak nüfusun çıkarlarını korur. BM tahminlerine göre 21. yüzyılın sonunda dünya nüfusu 11 milyara ulaşacak.

Anahtar Kelimeler: doğal büyüme, demografik patlama, göç, yaşam beklentisi, demografik politika

TAM METİN

Nüfus, toplumun ana üretici gücüdür. Yirminci yüzyılın ortalarından itibaren nüfus araştırmalarına ilgi artmıştır.

Bilim adamları, Dünya'daki yaşamın yaklaşık 4 milyar yıl önce ortaya çıktığını ve en eski insanların yaklaşık 3.500 ila 5.000 yıl önce yaşadığını tahmin ediyor. İlk kazılar sırasında Etiyopya'da antik insan kalıntıları bulundu. Daha sonra buzullaşma sonucunda insanlar farklı kıtalara yerleşmişlerdir. Bu nedenle eski insanların kalıntıları Roma ve Yunanistan'da bulunmuştur. Paleolitik, Neolitik ve Erken Uygarlıklar döneminde kesin nüfus tespiti mümkün olmamakla birlikte, Alt Paleolitik'te 100.000 kişinin yaşadığına dair doğrudan bilgiler bulunmaktadır. Dünya'da Üst Neolitik'te yaklaşık 3 milyon, Mezolitik'te 5 milyon insan yaşıyordu. Çağımızın başında, Dünya'nın nüfusu 200-300 milyon kişiydi (Борисов В.А. М., 2002).

1820'de dünya nüfusu sadece 1 milyardı. Yaklaşık bir asır sonra, yani 107 yıl sonra, 1927'de 2 milyara yükseldi. 1959'da yani 32 yıl sonra dünya nüfusu 3 milyara ulaştı, 14 yıl sonra 1974'te - 4 milyar, 1987'de - 5 milyar. 1999 yazında Bosna-Hersek'in başkenti Saraybosna'da 6 milyarınıcı bebek dünyaya geldi. Demograflar, dünya nüfusu bu hızla artmaya devam ederse, 2040 yılına kadar dünyada 10 milyar insan olacağını tahmin ediyor. 2019 yılına kadar dünya nüfusu 7,7 milyara ulaştı. BM Genel Sekreteri'nin raporuna göre, dünya nüfusu 2050'de 9,7 milyara ulaşacak. Dünyadaki en hızlı doğal büyüme 1950-1970 yıllarında gözlemlendi. Aynı zamanda, doğal artış %1.8'in üzerindeydi. En doğal artış 1963 yılında olmuştur. Aynı zamanda, dünyanın doğal büyümesi %2.2 idi. Dünya nüfusunun doğal artışı farklı zamanlarda farklı olmuştur.

Yeryüzünde yaklaşık 4.000 insan yaşıyor. Nüfusu 100 milyondan fazla olan milletler (Çinli, Hintli, Arap, İngiliz, Rus, Bengalce, Japon, Brezilya vb.) dünya nüfusunun yarısından fazlasını oluşturmaktadır. İnsanlığın yarısı 4 ülkede (Çin, Hindistan, Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri).

Bazı bilim adamları, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki hızlı nüfus artışını "demografik bir patlama" olarak tanımlıyor. Artan nüfusla birlikte gezegenin artan nüfusundan ve gıda tedarikinin zorluğundan bahsediyorlar.

Modern demografik politika dinle yakından bağlantılı olmalıdır. Bazı Arap ülkelerinde hükümetin zaten belli bir demografik politikası var. Doğum kontrolü hareketinin tarihi Mısır'da 1937 yılına kadar uzanmaktadır. Fas ve Tunus'ta doğum kontrol kampanyaları yürütülmesine rağmen, bölgede sürveyans yaygın değildir.

Şu anda, çoğu ülkede doğum oranlarının yarıya indirilmesi (kadın başına 3 çocuk) nüfus artışında yavaşlamaya yol açmıştır. Bununla birlikte, dünya nüfusunun yüzde 40'ından fazlasının 15 yaşın altında olduğu (Arap dünyasındaki yüzde 38'e kıyasla) yoksul ülkelerdeki büyüme oranları hala yüksek.

2002 yılında dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 5'i (297,3 milyon kişi) Arap ülkelerinde yaşıyordu. Tahminlere göre 2050 yılında Arap ülkelerinin nüfusu 652,2 milyona ulaşacak. insanlara ulaşacak. Bu bölgedeki nüfus artış hızı ortalama yüzde 2,5'tir. Çok az ülkede nüfus azalmasına rağmen, 61 ülkede (dünya nüfusunun %44'ü bu ülkelerde yaşıyor), evlilik oranı zaten üreme seviyesinin altında (kadın başına 2,1 doğumdan az). 2015 yılına gelindiğinde, bu tür ülkelerin sayısı 87'ye ulaştı. Dünya nüfusunun üçte ikisi bu ülkelerde yaşıyor. Arap dünyasında evlilik oranı 1950'de 6,2 ve 1999 arifesinde 3'ün altındaydı. 2045 yılına kadar bu rakamın 2.1'e düşmesi bekleniyor.

Arap dünyasının en yoksul ülkeleri olan Somali ve Sudan, yüksek anne ve çocuk ölüm oranlarına sahip. Bu tür vakalardaki artış, sağlık sisteminin zayıflığından ve zamansız doktor ziyaretlerinden kaynaklanmaktadır. En düşük anne ölüm oranları Kuveyt (25) ve Suudi Arabistan'da (23), bebek ölümlerinde en düşük ise bölgenin zengin ülkelerinde (Birleşik Arap Emirlikleri ve Kuveyt'te 11, Suudi Arabistan'da 21) kaydedildi. Bu ülkeler vatandaşlarının sağlığına dikkat eder. Bu amaçla farklı bölgelerde her türlü tıbbi hizmet merkezleri organize edilmiş, ücretsiz sağlık noktaları oluşturulmuştur. Ölümün azaltılması, esas olarak bulaşıcı hastalıkların (tüberküloz, sıtma, vb.) kısmen ortadan

kaldırılması nedeniyle mümkün olmuştur. Tüm nüfusun aşılması Suudi Arabistan Krallığı'nda en yüksektir (tüberküloza karşı %93,7, viral hipotiroidizme karşı %93, kızamık ve çocuk felcine karşı %95).

Çağımızın en acil ve küresel sorunlarından biri olan nüfus artışı, başta Asya, Afrika ve Latin Amerika olmak üzere birçok ülkede demografik durumu ağırlaştırmıştır.

Nüfus artışı kendiliğinden bir süreçtir. Doğurganlığı teşvik etmeyi veya kısıtlamayı amaçlayan kamu politikası, yasal ve diğer önlemler onu etkiler.

Göç, ikamet yerinin değişmesi nedeniyle insanların bir yerleşim yerinden başka bir yere taşınmasıdır. Göç, nüfusun ülkeler içinde veya ülkeler arasında geliş ve gidiş sürecini yansıtır. Uluslararası göç, bir süreç olarak göçü, göçü ve yeniden göçü içerir. Uluslararası göçmen, ikamet ettiği ülkeyi terk ederek başka bir ülkeye gelen ve orada en az 12 ay kalan kişidir. Göç, güçlü kuvvetli insanların ülkeye akını ve göç, yurtdışından insanların akınıdır. Göç dengesi, ülkenin göç ve göç rakamları arasındaki farktır (Migrants in Europe. A statistical of the first and second generation. Paris: Eurostat, 2011). Yeniden göç, ülkeyi terk eden kişilerin daimi ikamet için anavatanlarına geri dönmeleri anlamına gelir. Her ülkenin kendi göç politikası vardır. Bu politika, devletin iç politikasının bir yönüdür ve yasama sistemi ve uluslararası normlar tarafından düzenlenir. Göçmenlerin yarattığı Amerika ile göçe kapalı tek ülke olan Çin'in farklı göç politikaları var.

Demografik süreçleri etkileyen küresel sorunlardan biri de savaştır. Savaşlar dünya nüfusunun azaltılmasında önemli bir rol oynamaktadır. İsviçreli bilim adamı Jean-Jacques Babel, son 600 yılda 3,640 milyon insanın ölümüne neden olan 14.513 savaş olduğunu tahmin ediyor.

İnsan kaynağı eksikliği devlet için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Nüfus politikasının temel amacı, evlilik ve aileyi korumak, doğumlar, ölümler, doğal artış, nüfusun sağlığını korumak ve güçlendirmek, yaşamını ve istihdamını artırmak, yaşamı uzatmak, göç etmek vb. süreçleri düzenlemektir. Nüfus politikası, ekonomik, sosyal ve yasal önlemler sisteminden oluşur ve üremenin tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlayarak nüfusun çıkarlarını korur.

Doğu Avrupa ülkeleri ile karşılaştırıldığında, Batı Avrupa ülkelerinde doğal nüfus artışı çok düşüktür. Bu bölge en kalabalık bölgedir. Hem ölüm oranı hem de azalan doğum oranları nüfusun yaşlanmasına neden oldu. Son yıllarda Almanya ve Polonya'nın nüfus payı azalırken, İspanya ve Fransa'nın nüfus payı arttı.

Sosyologlar, insanın biyolojik bir varlık olarak 100-140 yıl yaşayabileceğini belirlemişlerdir. Dünyada ortalama yaşam süresi 1950 yılında 50 yıl, 1994 yılında 64,9 yıl, 2019 yılında ise 72,3 yıl oldu. 2030 yılında ise iki yıla daha çıkması öngörülmektedir (Клупт М. А. М., 2012)

En büyük Avrupa ülkelerinde (Almanya, İngiltere, Fransa, Belçika vb.) nüfus artışı çok zayıftır. Almanya'da ortalama yaşam süresi 80 yıldır. Bu ülkede ölüm oranı doğum oranından daha yüksektir. Her 1000 kişiye 9,3 doğum ve 10,5 ölüm düşmektedir. Avrupa'nın en büyük ülkelerinden biri olan Birleşik Krallık'ın nüfusu 56 yılda sadece 10 milyon arttı (1949'da 50,5 milyondan 2005'te 60,4 milyona) Birleşik Krallık'ta km² başına 255,6 kişi var. Burada yaş ortalaması 75 (erkekler için 75, kadınlar için 80). Her 1000 kişiye 12 doğum ve 10 ölüm düşmektedir. İngiltere'de doğal büyüme zayıf. 2005 yılında yaklaşık 220.000 göçmen İngiltere'ye göç etti. Fransa'da ortalama yaşam süresi erkekler için 75 yıl ve kadınlar için 83 yıl. Bu ülkede 1000 kişi başına 12,3 doğum ve 9,1 ölüm var.

Rusya'da yaş ortalaması erkekler için 58, kadınlar için 72'dir. Bu ülkede erkeklerden 9 milyon fazla kadın var. 2015 yılında Rusya'daki nüfus artışı 60.000 kişiydi. Her 1000 kişiye 9,2 doğum ve 13,8 ölüm düşmektedir. Şu anda Rusya'nın nüfusu 143 milyon 30 bin kişidir.

Asya ülkelerinde nüfusun sosyal durumu düşüktür. Şu anda Çin'in nüfusu 1,4 milyar. ve dünya nüfusunun %19,4'ü burada yaşıyor. Washington merkezli Nüfus Referans Bürosu'nun 210 ülkeyi kapsayan araştırmasına göre, 35 yıl sonra aynı nüfusa sahip olacak olan Pekin, dünyanın ve Asya'nın en büyük ikinci ülkesi olacak. Çin'in aksine Hindistan'ın nüfusu 400 milyon. %30,77 artarak 1,7 milyara ulaştı. Böylece resmi Delhi, dünyanın ve Asya bölgesinin lideri olacak. Çin Halk Cumhuriyeti'nde ortalama yaş 67'dir. Ortalama yaşam süresi erkeklerde 68-69 yıl, kadınlarda 72 yıldır. Çin'in nüfusu 1986'da 1.060 milyar (Pekin'de 9,5 milyon), 2004'te yaklaşık 1,3 milyar ve 2017'de 1,4 milyardan fazlaydı. Hindistan'da nüfusun ortalama yaşı erkekler için 62, kadınlar için 63'tür. 2017 yılında bu ülkenin nüfusu 1,3 milyarı aştı. İran'da nüfus sayımı her 10 yılda bir yapılıyor. İran'ın nüfusu 1960'da 20,1 milyon, 1986'da yaklaşık 50 milyon (Tahran'da yaklaşık 10 milyon) ve 2017'de 78,5 milyondan fazlaydı.

Bazı Amerika eyaletlerinde nüfus sayımı her 5 yılda bir, bazılarında ise her 10 yılda bir yapılır. Şu anda, dünyada üçüncü ve Kuzey Amerika bölgesinde birinci olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) 321,2 milyonluq. bir nüfusa sahiptir (Эченике, В. Х. М., 2009.). Amerika Birleşik Devletleri'nde ortalama yaş erkeklerde 73, kadınlarda 80'dir. 1986'da ülkenin nüfusu 29.2 milyon siyah, 1.4 milyon Kızılderili ve 16.9 milyon Hispanik Amerikalı idi. 127 milyon Meksika'da ortalama yaşam süresi erkekler için 70, kadınlar için 76 yıldır. Arjantin, dünyanın uzun ömürlü ülkesi olarak kabul edilir. Erkekler 70 yıl, kadınlar 80 yıl burada yaşıyor (Архангельский В. Н. М. : ТЕИС, 2006).

Afrika'nın en kalabalık ülkesi Nijerya'dır. Nijerya'nın şu anda 181,8 milyonu var. Bu da onu Afrika bölgesinde bir ilk yapıyor. Afrika'nın 57. eyaleti olan Seyşeller'in nüfusu 92.833'tür. 100 milyon nüfuslu Mısır'da ortalama yaş erkeklerde 75, kadınlarda 67'dir. Fas'ın nüfusu 35 milyon. Bu ülkede ortalama yaş erkeklerde 70, kadınlarda 75'tir.

Dünyanın ortalama nüfus yoğunluğu, birçok faktöre bağlı olarak bölgeden bölgeye değişmektedir. Şu anda dünyadaki ortalama nüfus yoğunluğu km2 başına 45 kişidir. Dünya nüfusunun çoğu veya %85'i Doğu Yarımküre'de yaşıyor. Bangladeş, ortalama nüfus yoğunluğu açısından ilk sırada yer almaktadır. Avrupa'da, Hollanda ve Almanya yoğunluk açısından ilk sırada yer alıyor. Buradaki yoğunluk km2 başına 2.000 kişidir. Dünyanın en kalabalık bölgeleri Doğu ve Güneydoğu Asya, Çin, Kore, Endonezya ve Vietnam'dır. Bu bölgelerde 2 milyar insan yaşıyor.

BM tahminlerine göre 21. yüzyılın sonunda dünya nüfusu 11 milyara ulaşacak.

КАУНАКÇA

1. Борисов В.А. Демография. Учебник для вузов. III изд. М., 2002
2. Migrants in Europe. A statistical of the first and second generation. Paris: Eurostat, 2011, p. 315
3. Клупт М. А. Региональные альтернативы глобального демографического развития / М. А. Клупт // Обществ. науки и современность. 2012. № 2. С. 66–77
4. Архангельский В. Н. Факторы рождаемости / В. Н. Архангельский. М. : ТЕИС, 2006
5. Эченике, В. Х. США: демография и бизнес / В. Х. Эченике. — М., 2009
6. URL: <http://www.demoscope.ru/weekly/2011/0491/perep01.php>.

CULTURAL COMPOUNDS IN THE EFL COURSE BOOK NEW SIGHT A1.1
DISTRIBUTED BY THE MINISTRY OF TURKISH NATIONAL EDUCATION

Assoc. Prof. Dr. Ömer Gökhan ULUM

Department of English Language Teaching, Education Faculty, Mersin University

ORCID ID: 0000-0001-7685-6356

ABSTRACT

Every language reveals the cultural and societal characteristics of a community as well as reflecting all its values, principles, norms and many other dimensions. Culture is conceived to be an intertwined segment of a language. It is certainly possible to keep culture separated from second or foreign language instruction, but it though would be a defective practice of language teaching. In this research paper, it is aimed to represent the inner, outer, and expanding circle cultural features of English. Accordingly, the EFL course book New Sight A1.1 which is widely distributed by the Ministry of Turkish National Education was evaluated. The results of the analysis displayed that the expanding circle cultural features were involved more compared to their inner and outer circle correspondences. This result may be duly based on the author of the course book who comes from Turkish culture (an expanding circle culture). The effectiveness or ineffectiveness of the dominance of each circle is widely discussed by researchers in the related field.

Keywords: culture, EFL course book, EFL course book evaluation

Introduction

Merriam Webster Online Dictionary defines culture as a. “the customary beliefs, social forms, and material traits of a racial, religious, or social group, or the characteristic features of everyday existence (such as diversions or a way of life) shared by people in a place or time”, b. “the set of shared attitudes, values, goals, and practices that characterizes an institution or organization”, c. “the set of values, conventions, or social practices associated with a particular field, activity, or societal characteristic”, and d. “the integrated pattern of human knowledge, belief, and behavior that depends upon the capacity for learning and transmitting knowledge to succeeding generations”. Further, Collins Online Dictionary defines course book as a textbook that students and teachers use as the basis of a course. What about the cultural compounds embedded in EFL course books? Many scholars have been discussing the use of culture in foreign language education for a long time. The simplest question is the most profound. Can we keep culture apart from the foreign or second language education? Besides, the simplest answer to this question is the most profound as well. Certainly, we can remove culture in foreign or second language education, but it though would be a faulty movement in language teaching. Awareness or acquisition of cultural values, norms, principles, beliefs and social characteristics does not peculiarly demand the language learner to pursue or obey them. They only emerge to filter or refine the self in order to get into a more universal and less self-oriented form (Bada, 2000; Genc & Bada, 2005; Ulum & Bada, 2016). Kramsch (2001) defines culture as “outdoor gardens with no meaning in themselves unless they are related to and contrasted with indoor apartments and dwellings”. Ulum (2014) suggests that textbooks ought to react to learners’ needs by fostering them by involving various cultures. All world languages are structured in a particular culture and when a foreign or second language is learnt, its hidden culture is certainly acquired as well. However, the matter is not the same for English as a foreign or second language since it is a universal communication tool. Foreign or second language teachers ought to be aware of such factors as socio-cultural and socio-economical norms, stereotypes, principles, beliefs, learner needs, and intercultural communication when involving culture in the classroom setting and when using textbooks which contain cultural content. EFL teachers should think over the mentioned determinants and evaluate the teaching material to conclude if it is proper for

students and if it involves specific cultural content for learners when using sources of cultural content (Kilickaya, 2004). Currently, intercultural communication has framed outstanding aims foreign or second language instruction such as fostering the proficiency of intercultural knowledge and capability to communicate in intercultural atmospheres. Further, in order to avoid the possible disadvantages in EFL classrooms, EFL textbooks should be utilized to serve intercultural literacy (Toprak & Aksoyalp, 2014). Accordingly, this paper aims to evaluate a state recommended and distributed EFL course book to detect to what extent it contains cultural features from the inner, outer, and expanding circles structured by Kachru (1990).

Research questions

This research paper refers to the inner, outer, and expanding circle cultural compounds embedded in a Turkish- produced EFL textbook utilized by state school students, and seeks answers to the research questions below:

1. To what extent does the EFL course book New Sight A1.1 distributed by the Ministry of Turkish National Education contain inner/outer/expanding circle cultural compounds?
2. What are the features of inner/outer/expanding circle cultural compounds utilized in the EFL course book New Sight A1.1 distributed by the Ministry of Turkish National Education?

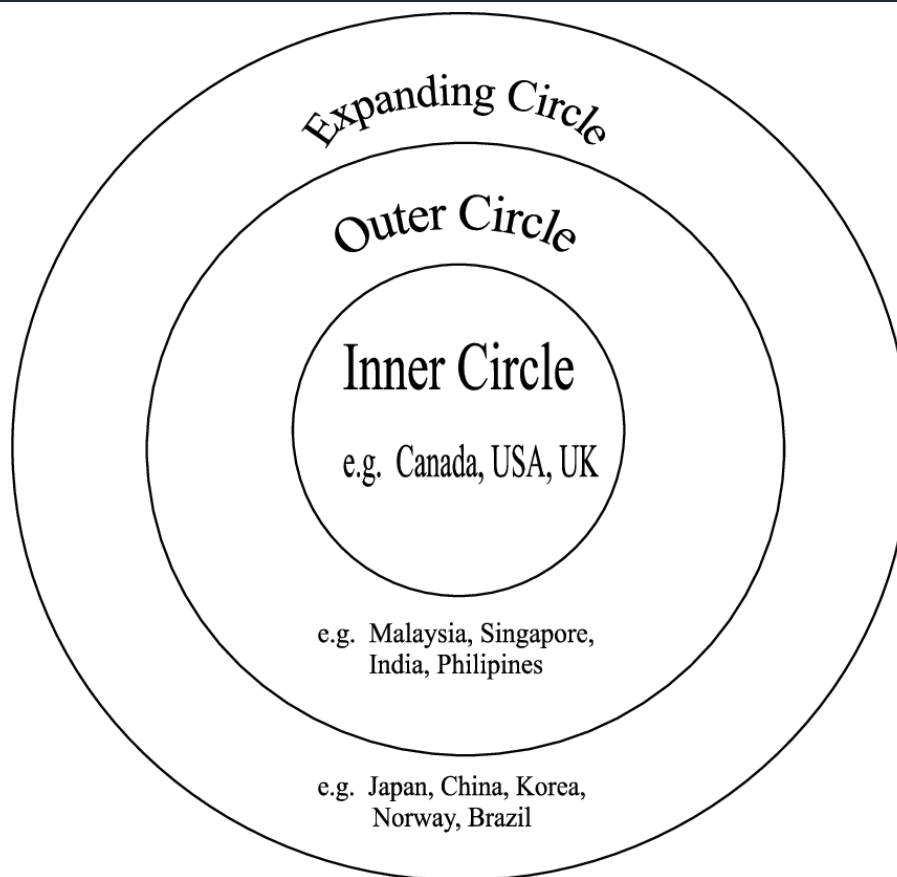
Kachru's Three Concentric Circles

The most widely accepted framework for expansion of English language is Braj Kachru's framework of World Englishes. In this framework, the dispersion of English is suggested in three concentric circles: inner, outer, and expanding circles. The inner circle is based on English as it was created and was expanded throughout the world in the first dispersion. Thus, the English speakers from England transported the language into New Zealand, Australia, and America. In a similar vein, the inner circle countries involve the United Kingdom, Ireland, the United States of America, New Zealand, Australia, Canada, and South Africa, besides some Caribbean territories. In these countries, English is the mother tongue.

The outer circle refers to the second dispersion of English that expanded by the colonization or spread of the imperial United Kingdom of England in Africa and Asia. In the outer circle, English serves as the second and official language but it is not the native tongue. The outer circle countries are composed of India, Malaysia, Singapore, Nigeria, Pakistan, Bangladesh, Kenya, Tanzania, the Philippines and some others.

Lastly, the expanding circle involves lands where English bears no historical or administrative role. It is though employed extensively as the medium of instruction and international communication. The expanding circle countries are comprised of Turkey, Russia, Poland, China, Japan, South Korea, and Egypt.

The inner circle countries are norm providers in that English language norms are promoted in these lands. Further, the outer circle countries are norm developers in that they foster related norms. Besides, the expanding circle countries are norm dependent since they depend on the standards produced by the inner circle countries. The following figure represents the three concentric circles promoted by Kachru (1990).

Figure 1. Kachru's Three Concentric Circles of Englishes (Caine, 2008)

Data Collection

The data of this scientific inquiry was collected from the EFL course book *New Sight A1.1* which is widely distributed by the Ministry of Turkish National Education. The course book was chosen from a list of other EFL course books suggested by the Ministry of Turkish National Education. The initial rationale for choosing this book is because it is much recommended by the state and is freely distributed to state schools. The course book was investigated based on cultural compounds which would represent characteristics from inner, outer, and expanding circle culture. In the book, every unit including exercises, reading passages, tasks, and dialogues were perused. Consequently, the utilized cultural inner/outer/expanding circle compounds were grouped.

Instruments

As was mentioned above, the EFL course book chosen for the inquiry was widely used in Turkish state schools. The EFL course book is *New Sight A1.1* level according to the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) that is a global measure for labeling language proficiency.

Findings and Results

As the initial phase, for every occurring theme, a frequency test was run utilizing SPSS 24.00. At the next phase, samples for every cultural compound were provided regarding inner/outer/expanding circle cultural ingredients.

Dispersion of the Cultural Compounds

This group of cultural compounds comprises 12 themes categorized into inner, outer, and expanding circles of English with frequencies and the related percentages.

Table 1

Inner, Outer, and Expanding Circle Themes Utilized in the Turkish-authored Course Book

Theme	Inner Circle		Outer Circle		Expanding Circle	
	f	%	f	%	f	%
Location	12	21.05	2	3.51	43	75.44
Nationality	3	18.75	–	–	13	81.25
History	–	–	–	–	12	100.00
Food	–	–	–	–	7	100.00
Sport	–	–	–	–	6	100.00
Geography	–	–	–	–	6	100.00
Tourism	5	50.00	–	–	5	50.00
Personality	1	25.00	–	–	3	75.00
Animal	–	–	–	–	3	100.00
Transportation	–	–	1	50.00	1	50.00
Politics	–	–	–	–	1	100.00
Education	–	–	–	–	1	100.00

As it is clearly observed in Table 1, the expanding circle cultural characteristics are observed highly more compared to the inner and outer circle groups. The related expanding circle themes respectively emerge in the following order: location (75.44%), nationality (81.25%), history, food, sport, geography (100.00% for each), tourism (50.00%), personality (75.00%), animal (100.00%), transportation (50.00%), politics (100.00%), and education (100.00%). Further, the following table represents the total dispersions among the inner, outer, and expanding circle groups.

Table 2

The Overall Dispersion of Cultural Compounds

Overall Dispersion	Inner Circle		Outer Circle		Expanding Circle	
	f	%	f	%	f	%
	21	16.67	3	2.38	102	80.95

Table 2 simply clarifies that the highest emerging circle in the analyzed course book is expanding circle (80.95%). The next highly occurring circle is inner circle (16.67%) as it is clearly represented in Table 2. Lastly, outer circle cultural compounds (2.38%) were scarcely detected in the analyzed course book. The following samples exemplify the related cultural circles.

Inner Circle Cultural Compound Samples

- *Location (London, Washington, England, Leicester Square, United States, New York, Los Angeles, Manchester, Northampton, Rugby, London Euston, Victoria Road)*
- *Personality (Madonna)*
- *Nationality (English, Australian, American)*

- *Tourism (Frick Museum, Disneyland, Madame Tussauds Wax Museum, The London Eye, The National Sea Life Centre)*

Outer Circle Cultural Compound Samples

- *Location (Barbados, St Lucia)*
- *Transportation (Royal Clipper)*

Expanding Circle Cultural Compound Samples

- *Location (Tokyo, Cairo, Athens, Brasilia, Berlin, Ankara, Rome, Canberra, Beijing, Sophia, Paris, Copenhagen, Vienna, Japan, Turkey, Marmara, Anatolia, Mediterranean Region, Aegean Region, Seoul, Paris, Bayburt, Erzurum, Black Sea Region, Aegean Region, Çeşme, Bodrum, Kuşadası, Fethiye, Thailand, Dubai, Kuşadası, Fethiye, Marmaris, Selçuk, Aegean Region, İzmir, Alanya, Adana, İstanbul, Black Sea Region, Salonica)*
- *Nationality (Japanese, Egyptian, Chinese, Brazilian, Greek, German, Bulgarian, Danish, Italian, French, Austrian, Turkish, Caribbean)*
- *Food (Tiramisu, Napolitan, Bolognese, Profiterole, Cappuccino, Italian Restaurant, Chinese Restaurant)*
- *Animal (Giant Panda, Van Cats, Siberian Tiger)*
- *Personality (Atatürk, Mustafa Kemal, Latife Hanım)*
- *Sport (Turkish Wheelchair Basketball Super League, Turkish Wheelchair Basketball First League, Sinan Erdem Wheelchair Basketball Cup, Antalya Kepez Tournament, Kitakyushu Champions Cup, Chieti Tournament)*
- *Geography (Black Sea, Kop Mountain, Nile, Red Sea, Zigana Mountains, Karaca Cave)*
- *History (Pyramids of Giza, Sümela Monastery, Ephesus Ancient City, Mount Nemrut, Alanya Castle, Mudanya Armistice, Lausanne Treaty, abolishment of the Sultanate, Victories in Dardenelles, Landing in Samsun, Foundation of Turkish Republic, Ankara becoming the capital)*
- *Politics (Turkish Grand National Assembly)*
- *Education (War Academy)*
- *Tourism (The Mediterranean Region Tour, The Black Sea Region Tour, The Aegean Region Tour, Altındere Valley National Park, Eiffel Tower)*
- *Transportation (Trabzon International Airport)*

Discussion and Conclusion

In the related literature, we encounter a number of studies focusing on the inclusion of culture in EFL instruction in general (Purba, 2011; Tseng & Chao, 2012; Tvalchrelidze, 2014; Peter, Skopinskaja, & Liiv, 2016; Christiansen & Silva, 2016) and in EFL course books in specific (Xiang & Yenika-Agbaw, 2021; Mahmud, 2019; Hollenback, 2017; Rajabi & Ketabi, 2012; Kim, 2011). Nonetheless, an intricate and specific study based on the inner, outer, and expanding circle cultural ingredients with regard to *Location, Nationality, History, Food, Sport, Geography, Tourism, Personality, Animal, Transportation, Politics, and Education* themes appeared in the present study was not particularly carried out. Therefore, this paper aims to clarify the amount of inner/outer/expanding circle cultural compounds involved in a state recommended and freely distributed Turkish-authored EFL course book. The depiction drawn by the EFL course book displays that:

- Expanding circle cultural compounds were considerably utilized in the Turkish authored EFL course book with five folds frequency compared to inner circle compounds: 80.95% for expanding circle, and

16.67% for inner circle, and with forty folds frequency compared to outer circle cultural compounds (2.38%); and

- Inner, outer, expanding circle cultural compounds occurred in twelve themes at different rates: *Location, Nationality, History, Food, Sport, Geography, Tourism, Personality, Animal, Transportation, Politics, and Education.*

The results of this descriptive research paper may establish valuable help for foreign language course book authors, curriculum developers, language teachers, educational authorities, policy makers, and publishing companies.

References

- Bada, E. (2000). Culture In ELT. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(6), 100-110.
- Caine, T. M. (2008). Do you speak global?: The spread of English and the implications for English language teaching. *Canadian Journal for New Scholars in Education/Revue canadienne des jeunes chercheurs et chercheurs en éducation*, 1(1).
- Christiansen, M. S., & Silva, D. (2016). Teaching culture in EFL classrooms in Mexico: Current practices and pedagogical recommendations. *MEXTESOL Journal*, 40(2), 1- 13.
- Genç, B. & Bada, E. (2005). Culture in Language Learning and Teaching. *The Reading Matrix*, 5(1), 73-84.
- Hollenback, M. D. (2017). A critical look at culture in EFL textbooks in Japan. *Transformation in Language Education*. Tokyo, Japan: JALT.
- Kachru, B. B. (1990). World Englishes and applied linguistics. *World Englishes*. 9(1), 3-20.
- Kilickaya, F. (2004). Guidelines to evaluate cultural content in textbooks. *The Internet TESL Journal*, 10(12), 38-48.
- Kramsch, C. (2001). Language, culture and voice in the teaching of English as a foreign language. *Language Issues*, 13(2), 2-7.
- Kim, H. (2011). Social and cultural issues in some EFL textbooks in Korea. *Science and Technology*, 10, 30-39.
- Mahmud, Y. S. (2019). The representation of local culture in Indonesian EFL textbooks: Rationales and implications. *Indonesian EFL Journal*, 5(2), 61-72.
- Peter, V., Skopinskaja, L., & Liiv, S. (2016). Using authentic cultural materials in Estonian secondary EFL instruction. *Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat*, 12, 187- 200.
- Purba, H. (2011). The importance of including culture in EFL teaching. *JET (Journal of English Teaching)*, 1(1), 44-56.
- Rajabi, S., & Ketabi, S. (2012). Aspects of Cultural Elements in Prominent English Textbooks for EFL Setting. *Theory & Practice in Language Studies*, 2(4).
- Toprak, T., & Aksoyalp, Y. (2015). The Question of Re-Presentation In EFL Course Books: Are Learners of English Taught about New Zealand?. *International Journal of Society, Culture & Language*, 3(1), 91-104.

- Tvalchrelidze, N. (2014). The importance of cultural awareness in English as a Foreign Language (EFL) instruction to undergraduate students. *Journal of Education*, 3(1), 61-64.
- Tseng, C. J., & Chao, C. T. (2012). Teaching culture in Taiwan's EFL classroom. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 47, 1843-1846.
- Ulum, Ö. G., & Bada, E. (2016). Cultural elements in EFL course books. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(1), 15-26.
- Ulum, Ö. G. (2014). Teachers' Views on "Yes you Can", the Ninth Grade English Course Book for Public Schools. *International Journal of Languages' Education and Teaching* December, 2(3), 132-148.
- Xiang, R., & Yenika-Agbaw, V. (2021). EFL textbooks, culture and power: a critical content analysis of EFL textbooks for ethnic Mongols in China. *Journal of multilingual and multicultural development*, 42(4), 327-341.

SECURITIZATION OF AFGHAN MIGRATION IN TURKEY

Can UYAR*

**Dr. of Political Science and International Relations, Independent Researcher,
Istanbul, Turkey
ORCID ID: 0000-0003-0135-8410*

ABSTRACT

This paper aims to examine the securitization of Afghan immigrants who started to migrate to Turkey intensively after the Taliban took over Afghanistan. Afghan immigrants who entered Turkey rapidly during August 2021 are instrumentalized in the securitization process, especially by opposition parties. It has also been observed that the negative atmosphere caused by Turkey's past ten-year Syrian migrant practice has reflected on the Afghan refugees. Discourses and information pollution, starting with the distinction between the other and us, help to create a manipulated perception against Afghan immigrants. In addition, internal and external facilitating conditions are also effective in the securitization process. In this text, which deduces that Afghan immigrants have been securitized and turned into a security issue, it is seen that the securitization process continues with the effect of facilitating conditions such as Turkey's negative practice with Syrian immigrants, the perception established between the Taliban and Afghan and the characterization of the Taliban as a terrorist organization, the government's failure to establish a policy against the rapidly arriving Afghan immigrants and the lack of border security. All these dynamics are used in the securitization process of the opposition. In addition, the information pollution in the media about Afghan immigrants and the intense news made against these immigrants contribute to the securitization process.

Keywords: Securitization, Afghan, immigrant, Border Security, Refugee

TÜRKİYE'DE AFGAN GÖÇÜNÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİ

ÖZET

Bu bildiri Taliban'ın Afganistan'ı ele geçirmesinden sonra yoğun bir şekilde Türkiye'ye başlayan Afgan göçmenlerin güvenlikleştirilmesi incelemeyi amaçlamaktadır. 2021 yılının Ağustos ayı boyunca hızlı bir şekilde Türkiye'ye giriş yapan Afgan göçmenler özellikle muhalefet partileri tarafından güvenlikleştirme sürecinde araçsallaştırılmaktadır. Türkiye'nin geçmiş on yıllık Suriyeli göçmen pratiği nedeniyle oluşan olumsuz havanın Afgan mülteciler konusuna yansıdığı da görülmüştür. Öteki ve biz ayrımı üzerinden başlayanlar söylemler ve bilgi kirliliği Afgan göçmenlere karşı oluşan kötü algının oluşmasına yardımcı olmaktadır. Bunun yanında iç ve dıştaki kolaylaştırıcı koşullar da güvenlikleştirme sürecinde etkili olmaktadır. Afgan göçmenlerin güvenlikleştirildiği ve bir güvenlik meselesi haline getirildiği çıkarımında bulunan bu metin Türkiye'nin Suriyeli göçmenlerle olan olumsuz pratiği, Taliban ve Afgan arasında kurulan algı ve Taliban'ın bir terör örgütü olarak nitelendirilmesi, hükümetin hızlı bir şekilde gelen Afgan göçmenlere karşı bir politika oluşturmaması, sınır güvenliğinin sağlamaması gibi kolaylaştırıcı koşulların da etkisiyle güvenlikleştirme sürecinin devam ettiği görülmektedir. Bütün bunlar muhalefet kesiminde güvenlikleştirme sürecinde kullanılmaktadır. Ayrıca medyadaki Afgan göçmenler noktasında medyada oluşan bilgi kirliliği ve bu göçmenlere karşı yapılan yoğun haberler güvenlikleştirme sürecine katkı sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Güvenlikleştirme, Afgan, Göçmen, Sınır Güvenliği, Mülteci

Giriş

ABD 2021 yılının Ağustos ayında askerlerini Afganistan'dan çekti. Bunun hemen sonrasında Taliban, Afganistan yönetimini ele geçirdi. Oluşan kaos ve korku ortamı nedeniyle Afgan halkı yoğun olarak ülkesini terk etmeye başladı. Hedef ülkelerin en önemlilerinden biri tabii ki İran üzerinden geçilerek gelen Türkiye oldu. Afgan göçünün ilk dalgasında gelenlerin sayısı hakkında net bir bulunmamaktadır. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti'nin bu konu üzerine uygulanan bir politikası yoktu ve

gerekli önlemler de alınmamıştı. Türkiye'nin mültecilere yönelik bir politikası ve yasaları vardır ancak Afganistan'dan gelen göçmenler Türkiye'deki yasalar ve sözleşmelere konulan coğrafi çekince gereği mülteci olarak da sayılmamaktadır. Problemlerin kaynaklarından biri de buradaki boşluk ve muğlaklıktan doğmaktadır. Buradan sonra göçmen sosyolojik olarak referans vereceğim bir terimdir. Afgan göçmenlerin Türkiye'de bir güvenlik meselesi haline gelmesi/getirilmesi üzerinde durulmaktadır. Ek olarak Afgan göçmenlerin neden ve nasıl özellikle muhalefet partileri tarafından bir güvenlik konusu haline getirildiği incelenmiştir. Güvenlik en temel insani ihtiyaçlardandır. Ancak güvenlik ve güvensizlik insani bir ihtiyaç olmaktan çok siyasi bir algı tarafından belirlenmektedir. Bu noktada siyasi partiler arasında mücadele doğrudan doğruya göç konusuna yansımaktadır. Göç iç politikada araçsallaştırılmaktadır.

Güvenlikleştirme ve Afgan Göçü

Güvenlikleştirme söylem ile başlayan ve algı yaratılmasıyla devam eden bir süreçtir. Bu süreçte bir konu; devlet ve kurumları, muhalefet partileri, sivil toplum, toplumun önde gelenleri gibi aktörler tarafından güvenlik gündeminde öne çıkarılmaktadır. Tabii güvenlik ve güvenlikleştirme sadece askeri güvenlikle ilgili değildir. Ekonomik, siyasi, toplumsal ve çevre güvenliği kapsayan farklı sektörleri içermektedir. Bunun yanında bir de "tehdidin ortaya çıkması" ya da "söylemle inşa edilmesi", yani güvenlik sorunu haline gelmesi söz konusudur. Gerçekte tehdit oluşturmayan bir konu, siyasi elitler ve onların çıkarları tarafından tehdit haline getirilebilir. Güvenlikleştirme, bir sorunun seçkinler veya yöneticiler tarafından tehdit edildiğini söyleyerek başlar. Söz edimi olarak tanımlanan bu yöntemle tehdit edilmeyen veya tehdit olması muhtemel bir konu güvenlik sorununa dönüştürülür. Burada doğrudan söylemle başlayan bir süreç vardır. Önemli bir husus, kolaylaştırıcı şartlar olarak adlandırılan iç ve dış olmak üzere ikiye ayrılan koşullardır.

Güvenlik tehdidi olarak ortaya çıkarılan mesele sonrasında ikinci safhaya geçmekte; çözülmesi gereken bir konu olarak ortaya konmaktadır. Konuyu güvenleştiren özne bu tehdidi bertaraf etmek için geniş çapta tedbirler kullanılmasını istemektedir (O'Reilly, 2008, s. 69) Buna ek olarak halihazır tehditlerin olması, çok hızlı tedbirlerin alınması durumu gibi noktalarda güvenleleştirme sürecinin parçasıdır. Görüldüğü gibi bir konu sadece söz-edimle bir tehdit haline gelemez ve güvenleleştirme tamamlanmış olmaz (Buzan, Weaver, Wilde, 1998, s. 25) Hedef kitlenin meseleyi güvenlik sorunu olarak kabul etmesi gerekir.

Bu açıklamalar üzerinden Afgan göçmenler meselesi incelendiğinde temel mesele; biz ve onlar üzerinden başlayan bir sürecin hızlanarak devam etmesidir. Göçmenler bir anlamda Türkiye'ye ve Türk vatandaşlarına tehdit olduğu iddia edilen 'öteki'dir. Bu noktada söylemin harekete geçirdiği güvenleleştirme mekanizması, konunun popülizm çerçevesinde kullanılmasıyla daha da önem kazanmaktadır. Mülteci söyleminde tehdit/güvenlik meselesi olarak "biz" ve "onlar" ayrımı hâkim olarak ortaya çıkmıştır.

Afgan göçmenlerin Türkiye'ye gelişi yeni değildir ancak son bir aydır (Ağustos 2021) gelen aşırı ve düzensiz göç maalesef halkın da bu konuda endişelerinin oluşmasına sebep olmuştur. Televizyonlarda ve sosyal medyada İran üzerinden Türkiye'ye giren göçmenlerin görüntülerinin sıklıkla yer alması meseleyi gündemde tutmaktadır. Güvenleleştirme sürecinde hedef kitlenin bunlara yoğun olarak maruz kaldığı görülmektedir.

Afgan mültecilerin bir güvenlik konusu haline getirilmesi iktidardan çok muhalefet partileri ve medya tarafından yapılmaktadır. Devletin sınırdan geçişlerde kontrol sağlamaması ya da sağlayamaması insanların aklında önemli güvenlik problemlerinin oluşmasına sebep olmaktadır. Ayrıca devlet görevlileri tarafından yapılan açıklamalarda da somut bir politikanın kısa sürede oluşturulmadığının anlaşılması da bu durumu daha da hassaslaştırmaktadır.

Tartışma

2010'dan itibaren Türkiye'nin göç ile olan ilişkisinin dinamikleri değişim sürecine girmiştir. Bu konuda yukarıda bahsi geçtiği gibi kolaylaştırıcı koşullar da mevcuttur. Afgan mültecilerin güvenleleştirme sürecinde güvenlik meselesi olmasını kolaylaştıran önemli noktalardan biri de Türkiye'nin son 10 yıllık periyotta ülkeye yaklaşık 5 milyon Suriyelinin gelmesidir. Ülkede zaten var olan bir mülteci ve

sığınmacı meselesi varken bunun üzerine Afganların da gelmesi durumu daha kırılğan bir yapıya getirmektedir.

Burada belirtilmesi gereken diğere bir konu da Suriyeli göçmenlerin yoğun bir şekilde geldiği dönemde İstanbul'daki patlamalardan ve eğlence merkezlerinin saldırılara uğramasına kadar yaşanan terör olaylarının etkisidir. Bunlar nedeniyle göçmenler ve terör arasında bir bağ oluşturulmuştur. Yani bir anlamda tam da güvenlikleştirme ve dezenformasyon yoluyla önce Suriyeliler sığınmacılarla sonra terör olaylarıyla arasında bağlantı kurulmuştur. Türkiye'de yakında zamanda oluşan bu göçmen ve terör algısı Afganlar noktasında da kendini göstermiştir.

Gelen Afgan göçmenlerin profili de konunun bir güvenlik meselesi haline getirilmesinde önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Göçmenlerin çoğunlukla 16-25 yaş aralığındaki erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Bu durumda eğer bu insanlar göçmense/sığınmacıysa neden kadınlar ve çocuklar getirilmedi sorusu öne çıkarılmaktadır. Böylece sığınmacılar hakkında toplum algısında soru işaretleri bu noktada da oluşmaktadır.

Konunun güvenlik meselesi haline gelmesindeki dış koşullara da bakılmalıdır. Taliban'ın ülkenin kontrolünü ele geçirmesiyle ülkemizde ve dünyada yoğun bir şekilde Taliban karşıtı bir söylem oluşmuştur. Taliban'ın bir terör örgütü olması ve Afganistan merkezli bir yapı olması onun Afganlarla özdeşleştirilmesine sebep olmaktadır. Ayrıca gelen göçmenlerin kontrolsüz bir şekilde ülkeye girdiğini belirttik. Bu bağlamda Taliban üyelerinin de ülkeye sızmış olabileceği düşüncesi de oluşmaktadır. Ayrıca Taliban'ın Afganistan'da bulunan Türk askerleri nedeniyle tehdit edici söylemleri de bunları desteklemektedir. Türkiye ve Taliban arasındaki bir restleşmede Taliban herhangi bir terör olayında bulunma potansiyele sahiptir. Bütün bunlar güvenlikleştirme sürecinde kullanılan ve kullanılmaya çok müsait argümanlardır.

Ayrıca ülkenin ekonomik durumunun kötüleşmesi, ucuz işgücünün ülkeye girişi ve işsizlik oranlarının artması muhalefet partileri tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Bu noktada mültecilere harcanan para ve mültecilerin ekonomik anlamda bir tehdit oluşturduğu üzerinde de durulmaktadır. Hükümet eleştirileri yapılırken hedef saparak göçmenleri fail konumuna düşürmektedirler.

Bunlara ek olarak öteki ve biz algısı üzerinden toplumsal ve kültürel değerlerin değerlendirilmesi de güvenlikleştirmede kullanılan önemli bir noktalardan. Kültürel aşınma ve kimlik kaybı tehlikesi argümanları bu öteki hedef gösterilerek yapılmaktadır. Yine Suriyelilerle yaşanan tecrübe hatta ırkçılığa veren söylemler Afganlar açısından da görülmektedir.

Burada Afgan göçmenler üzerine Türkiye'nin son yıllardaki yoğun bir göçmen almasının etkisiyle de oluşan ötekileştirmenin ve araçsallaştırmanın hızlı bir şekilde yapıldığı sonucunu çıkarılabilir. Medyanın ve sosyal medyanın bu güvenlikleştirmede rolü büyüktür. Bilginin yanlış veya yanlış bir şekilde kullanılması da önemli bir noktadır.

Sonuç

Sonuç olarak Afgan göçü, iç ve dış etkenler sebebiyle daha çok muhalefet partileri ve medya tarafından güvenlikleştirilmektedir. Türkiye'de konjonktür, göçmenlerin az da olsa karıştığı olaylar, sınır güvenliğinin olmaması, hükümetin aktif bir politika benimsememesi gibi noktalar Afgan sorunun bir güvenlik sorunu haline getirmektedir. Afganların Türkiye'ye ne derecede bir tehdit olacağı ya da olmayacağı yakın orta vadede görülecektir. Ancak gerekli önlemlerin alınması ve politika oluşturulması gereklidir. Hükümetin aktif ve somut politikalar uygulamaması ve kontrolsüz sınır geçişleri Afgan göçmenlere yönelik tavrı sertleştirmektedir.

Kaynaklar

Buzan, Barry, Ole Weaver ve Javk De Wilde, *Security: A New Framework for Analysis*, Lynne Rienner Publications, Boulder, 1998.

O'Reilly, Ciaran, "Pritime Patriotism: News Media and the Securitization of Iraq", *Journal of Politics and Law*, C. 1, S. 3, s. 66-72.

**ANTI-VACCINATION AND MANAGEMENT OF THE VACCINATION PROCESS IN THE
PANDEMIC**

Cahit Korku^{1*}

*¹Niğde Ömer Halisdemir University, Niğde Zübeyde Hanım School of Health,
Healthcare Management, Niğde, Turkey.
ORCID ID: 0000-0001-6849-9950*

ABSTRACT

In less than 2 years, the Covid-19 epidemic caused more than 211 million cases and 4.4 million deaths in the world. Social distancing, isolation and hygiene; Although it is considered as a temporary solution to prevent infection, vaccination is shown as the most important solution. It is known that many epidemics from past to present have been prevented by vaccination. Although the effectiveness of vaccines in preventing epidemics is accepted, opposition to vaccines has always existed. The anti-vaccine movement could further prolong the COVID-19 pandemic, increase mortality and morbidity, resulting in increasing health inequalities and exacerbating economic and social inequalities. The effect of vaccine opponents on people who are hesitant about vaccination is shown as one of the important problems in terms of vaccine acceptance. While the worldwide spread of smartphones and social media networks offers ample opportunities for people to access health-related information instantly; It also causes them to encounter news that causes uncertainty and anxiety. It is revealed that platforms that include such sensational information are watched more, low-quality information is shared more, and social media companies allow the anti-vaccine movement to stay on their platforms because they provide financial income. In addition, the fact that users are directly in contact with such content and the increase in personalized and automatically customized content channels causes disinformation to deepen. Disinformation can be prevented by policy makers making regulations on social media platforms, developing coding studies and counterstrategies that lead to positive news about vaccination, and conducting public health campaigns. In addition, e-health literacy is of great importance for individuals to reach the right information and make the right decisions about their health. It is known that people with high e-health literacy can access healthy information and make more accurate decisions about their own health. It is also necessary for health managers to determine and implement strategies that will improve the e-health literacy of the society, and for health professionals to communicate effectively with individuals. In addition, public leaders and health professionals; It can also increase vaccine acceptance if public leaders and health professionals consider the public's concerns, values, and beliefs and avoid one-way communication that expects an individual to passively accept vaccination.

Keywords: Covid-19, vaccination, anti-vaccine, management, health, e-health literacy

PANDEMİDE AŞI KARŞITLIĞI VE AŞILAMA SÜRECİNİN YÖNETİMİ

Cahit Korku^{1*}

*¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde Zübeyde Hanım SYO, Sağlık Yönetimi
Bölümü, Niğde, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0001-6849-9950*

ÖZET

Covid-19 salgınında 2 yıldan daha kısa süre içerisinde dünyada 211 milyonun üzerinde vakaya ve 4,4 milyonun üzerinde ölüme neden olmuştur. Sosyal uzaklaşma, izolasyon ve hijyen; enfeksiyondan korunmak için geçici çareler olarak düşünülse de en önemli çözüm yolu olarak aşılama gösterilmektedir. Geçmişten günümüze birçok salgının aşılama yoluyla önlediği bilinmektedir. Aşıların salgını önlemede etkinliği kabul edilmekle birlikte, aşı karşıtlığı da hep var olmuştur. Aşı karşıtı hareket, COVID-19 pandemisinin süresini daha da uzatabilir, mortaliteyi ve morbiditeyi artırabilir, bunun sonucunda sağlık eşitsizliklerinin artmasına ve ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin şiddetlenmesine neden olabilir. Aşı karşıtlarının aşı konusunda tereddüdü olan kişileri etkilemesi aşının kabulü bakımından önemli sorunlardan biri olarak gösterilmektedir. Akıllı telefonların ve sosyal medya ağlarının dünya çapında yaygınlaşması, insanların sağlıkla ilgili bilgilere anında erişmeleri için geniş fırsatlar sunarken; belirsizliğe ve endişeye neden olan haberlerle karşılaşmasına da neden olmaktadır. Bu tür sansasyonel bilgilere yer veren platformların daha fazla izlendiği, düşük kaliteli bilgilerin daha fazla paylaşıldığı, sosyal medya şirketlerinin maddi gelir sağlamaları nedeniyle aşı karşıtı hareketin platformlarında kalmasına izin verdikleri ortaya konulmaktadır. Ayrıca kullanıcıların bu tür içeriklerle doğrudan muhatap olması kişiselleştirilmiş ve otomatik olarak özelleştirilmiş içerik kanallarının artması da dezenformasyonun derinleşmesine neden olmaktadır. Politika yapıcıların sosyal medya platformlarına ilişkin düzenlemeler yapması, aşılama konusunda olumlu haberlere yönlendiren kodlama çalışmalarının ve karşı stratejilerin geliştirilmesi, halk sağlığı kampanyalarının yapılması dezenformasyonları önlenebilir. Ayrıca bireylerin doğru bilgiye ulaşmasında ve sağlığı ile ilgili doğru kararlar almasında e-sağlık okuryazarlığın büyük önemi vardır. Yüksek e-sağlık okuryazarlığına sahip kişilerin doğru bilgilere ulaşabildiği ve kendi sağlığıyla ilgili daha doğru kararlar alabildiği bilinmektedir. Sağlık yöneticilerinin toplumun e-sağlık okuryazarlığını geliştirecek stratejiler belirlemesi ve uygulaması, sağlık çalışanlarının bireylerle etkili bir iletişim kurması da gereklidir. Ayrıca kamu liderlerinin ve sağlık uzmanlarının halkın endişelerini, değerlerini ve inançlarını dikkate alması ve bireyin aşılamaı pasif olarak kabul etmesini bekleyen tek yönlü iletişiminden kaçınması da aşı kabulünü artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, aşılama, aşı karşıtlığı, yönetim, sağlık, e-sağlık okuryazarlığı

EPISTEMOLOJİK AÇIDAN MEVLÂNÂ DÜŞÜNCESİNE KISA BİR BAKIŞ

Doç. Dr. Muhammed Ali YILDIZ

Bartın Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölüm Başkanı ve Öğretim Üyesi

ORCID ID: 0000-0002-5736-955X

ÖZET

Mesnevi adlı eseri ile meşhur olan Mevlânâ, dünya çapında ün yapmış bir düşünürdür. Tasavvufi kişiliği ile meşhur olmuştur. Konya’da türbesi bulunmaktadır. Mevlânâ, dünya çapında kendisinden bahsettirmeyi başarabilmiş önemli şahsiyetlerden biridir. Hakkında sayısız akademik çalışma yapılmıştır. Neredeyse tüm ülkelerin üniversite kürsülerinde Mevlânâ’nın kitapları okutulmaktadır. Mevlânâ’nın epistemolojik açıdan değerlendirilmesi onun daha iyi anlaşılması açısından oldukça önemlidir. Bilginin kaynağı hakkındaki düşünceleri esasında onun düşünce dünyasının temelini oluşturmaktadır. Elbette bilgi, asırlardır felsefenin de ana konu ve problemlerinden biri ola gelmiştir. Bilginin tanımı ve nasıl elde edilebilirliği konusunda, filozoflarca ortaya konmuş muazzam bir literatürün varlığına rağmen, çoğu düşünürlere göre, her ne kadar bütünüyle bilinmiyor olmasa da, bu mesele hâlâ çözülebilmemiş bir mesele değildir. Bu meselenin çözümüne ufak ta olsa katkıda bulunabilmek amacıyla 27-29 Ağustos 2021 tarihlerinde düzenlenecek olan 21. Yüzyıl’da Fen, Sağlık ve Sosyal Bilimler Kongresinde “Epistemolojik Açıdan Mevlânâ Düşüncesine Kısa Bir Bakış” başlıklı bildirimizi sunmayı amaçlamaktayız.

Sunumunu yapmayı planladığımız bu çalışmamızda özellikle Mevlânâ’nın bilginin kaynağı konusundaki yaklaşımını ele almaya çalışacağız. Mevlânâ, bilginin kaynağı gibi önemli bir mevzuda elbette çok derin ve teferuatlı bir malumata sahiptir. Bizim bu çalışmamızda, Mevlânâ’nın bilginin kaynağı meselesindeki çok detaylı tasavvurunu tüm yönleriyle ortaya çıkarmamız elbette mümkün değildir. Ortaya koyacağımız ürün, Mevlânâ’nın bilginin kaynağı ve keşf anlayışı konusundaki görüşlerinin bir önsözü olarak değerlendirilmelidir.

Mevlânâ bilginin kaynağı hakkındaki görüşlerini, özellikle en meşhur eseri “Mesnevi” de oldukça geniş bir şekilde izah etmektedir. Keşf ve ilham yoluyla hakiki bilginin elde edilebileceği ön kabulü ile eserini kaleme aldığına şahit olduğumuz Mevlânâ, bu bakış açısını temellendirmek için eserinde oldukça geniş açıklamalar yapmaktadır. Bu çerçevede eserlerinde akıl ve kalp kavramlarını karşılaştırarak, kalbin hakiki bilgiyi elde etme noktasında akıldan daha üstün olduğu görüşünü örnekler ile izah etmeye çalışmaktadır. Biz de bu çalışmamızda kısaca onun bu yaklaşımını günyüzüne çıkarmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Keşf, Akıl, Kalp, Bilgi.

A BRIEF OVERVIEW OF MEVLANA THOUGHT FROM THE EPISTEMOLOGICAL PERSPECTIVE

Doç. Dr. Muhammed Ali YILDIZ

Bartın University Faculty of Islamic Sciences, Department of Basic Islamic Sciences and Lecturer.

ABSTRACT

Mevlânâ, who is famous for his work called Mesnevi, is a world-renowned thinker. He became famous for his Sufi personality. There is a tomb in Konya. Mevlânâ is one of the important personalities who managed to make himself known around the world. Numerous academic studies have been conducted on him. Mevlana's books are read in the university chairs of almost all countries.

Evaluation of Mevlânâ from an epistemological point of view is very important for a better understanding of him. His thoughts about the source of knowledge actually form the basis of his world

of thought. Of course, knowledge has been one of the main subjects and problems of philosophy for centuries. Despite the existence of an enormous literature on the definition of knowledge and how it can be obtained by philosophers, according to most thinkers, this issue is still not resolved, although it is not completely unknown. We aim to present our paper titled "A Brief Overview of Mevlana's Thought from an Epistemological Perspective" at the Science, Health and Social Sciences Congress in the 21st Century, which will be held on 27-29 August 2021, in order to contribute to the solution of this issue, albeit in a small way.

In this study, which we plan to present, we will especially try to deal with Mevlânâ's approach to the source of knowledge. Of course, Mevlânâ has very deep and detailed information on an important issue such as the source of knowledge. Of course, in this study, it is not possible for us to reveal all aspects of Mevlânâ's very detailed conception of the source of knowledge. The product we will reveal should be considered as a preface to Mevlânâ's views on the source of knowledge and his understanding of discovery.

Mevlana explains his views on the source of knowledge in a very broad way, especially in his most famous work "Mesnevi". Mevlânâ, who we have witnessed that he wrote his work with the presupposition that genuine knowledge can be obtained through discovery and inspiration, makes quite extensive explanations in his work to justify this point of view. In this context, by comparing the concepts of mind and heart in his works, he tries to explain with examples the view that the heart is superior to the mind in terms of obtaining genuine knowledge. In this study, we will try to bring his approach to light briefly.

Keywords: Discovery, Mind, Heat, Knowledge.

GİRİŞ

Mesnevi adlı eseri ile meşhur olan Mevlânâ, dünya çapında ün yapmış bir mutasavvıftır. Konya'da türbesi bulunan Mevlânâ, başta Konyalılar olmak üzere tüm Anadolu Coğrafyasının meda-ı iftiharıdır. Anadolu'dan bir güneş gibi doğan Mevlânâ, tüm dünyayı günümüzde dahi aydınlatmaya devam etmektedir. Hakkında sayısız akademik çalışmalar yapılmıştır. Neredeyse tüm ülkelerin üniversite kürsülerinde Mevlânâ'nın kitapları okutulmaktadır. O'nun bilgi nazariyesi düşünce dünyasının temelini oluşturmaktadır. Elbette bilgi, asırlardır felsefenin de ana konu ve problemlerinden biri ola gelmiştir. Bilginin tanımı ve nasıl elde edilebilirliği konusunda, filozoflarca ortaya konmuş muazzam bir literatürün varlığına rağmen, çoğu düşünürlere göre, her ne kadar bütünüyle bir muamma olmasa da, bu mesele hâlâ çözülememiş bir meseledir (Kuş pınar, 2007: 13)

Bizim bu çalışmamızın ana konusunu da Mevlânâ'Mevlâna'nın bilgi felsefesini incelemeye geçmeden önce onun kim olduğu ve yazmış olduğu eserlerinin neler olduğu hakkında bilgi vermek gerektiği kanaatindeyiz. Bu sebeple çalışmamıza öncelikle onun hayatı ve eserleri hakkında bilgilendirmeler yaparak başlayacağız.

1) MEVLANA'NIN HAYATI ve ESERLERİ

Mevlânâ'nın asıl adı Muhammed'dir (Eflâki, 1976:73). Lakabı, Celâleddin'dir. Hüdavendigâr lakabıyla da anılmaktadır (Yeniterzi, 1997: 1). Mevlânâ'nın doğum yeri Belh şehridir. Doğum tarihi 30 Eylül 1207'dir (Câmî, 1993: 516). Mevlânâ'nın babası daha Mevlânâ 5 yaşlarındaiken, Belh şehrinden göç etmeye karar vermiştir (Yeniterzi, 1997: 3). Yolculuk esnasında Nişabur'a vardıklarında, orada Feridüddin Attar ile karşılaştılar. Mevlânâ o sırada henüz çocuktü. Feridüddin Attar, Mevlânâ'ya Esrarname isimli kitabını hediye etti. İlaveten babasına "Umulur ki yakın zamanda senin bu oğlun âlemde yanacak gönüllere ateş verir." demişti (Yeniterzi, 1997: 24). Mevlânâ 18 yaşında iken babasının tavsiyesi üzerine Karaman'da itibarlı bir zat olan Semerkantlı hoca Lala Şerafeddin'in kızı Gevher

Hatun ile evlenmiştir. Bu evlilikten Muhammed Bahâeddin ile Alaaddin Muhammed isimlerinde iki oğul dünyaya gelmiştir (Eflâki, 1976: 523). Bahâeddin Veled'in Belh şehrinden hicret yolculuğu Konya'da son bulmuştur. Konya'ya gelişinden 2 sene sonra 628/1231 senesinde vefat etmiştir (Yeni terzi, 1997: 5). Bahâeddin Veled ölünce, yerine oğlu Mevlânâ geçti. Vaaz ve fetva verdi. Burhaneddin Muhakkık Tirmizi ile buluşuncaya kadar tam bir yıl bu görevi yerine getirdi (Eflâki, 1976: 56). Bahâeddin Veled, Belh'te Mevlânâ'nın terbiyesini Burhaneddin'e havale etmişti (Eflâki, 1976: 57). Seyit Burhaneddin, Mevlânâ'yı çeşitli ilimlerde imtihan etti ve onun bilgisinin çok yüksek seviyede olduğunu gördü. Bunun üzerine ona "Lakin baban hem kal ilminde kemalde idi, hem de hal ilmine gerçekten vakıftı. İstiyorum ki hal ilmine sofilik yoluyla başlayasın, şeyhimden bana erişen o manayı sen benden hâsıl eylesin. Böylelikle, herhalde zahiren ve batnen babanın varisi olasın." (Eflâki, 1976: 58). Mevlânâ, Seyit Burhaneddin'nin bu sözünü kabul ederek onun müridi oldu. Mevlânâ'nın Seyit Burhaneddin'e hizmeti 9 yıl sürmüştür (Köprülü, 1976: 219). Mevlânâ'nın, babası Bahâeddin Veled'in ölümünden iki sene sonra, Seyit Burhaneddin'in buyruğu ile zahiri ilimlerdeki bilgisini genişletmek için Şam'a gitmiştir (Eflâki, 1976: 77). Mevlânâ Şam'da fıkhıtan hidaye kitabını okumuş ve Muhiddin'i Arabi ile sohbet etmiştir (Eflâki, 1976: 81). Seyit Burhaneddin öldükten sonra, Mevlana irşat kürsüsüne oturmuştur. 5 yıl yani 638/1241 den 642/1244-45 senesine kadar babasının ulu ecdadının usullerine uyarak medresede fıkıh ve din ilimleri hakkında dersler vermiştir (Eflâki, 1976: 48). Etrafında çok sayıda mürit toplamış, şöhreti de her tarafa yayılmıştı (Yeni terzi, 1997: 7).

Mevlânâ kendisine hakiki bir mürşit ararken Tebriz'den Konya'ya gelen Şems ile karşılaştı (Eflâki, 1976: 87). Eskiden beri, hiçbir kimseye ricada bulunmayan Mevlânâ, Şems'i gördüğü gün ona meyl ederek, onunla birlikte halvete oturdu. Gölünü onun hayalinden başkasına, evinin kapısını da tanıdıklarına, tanımadıklarına kısaca herkese kapattı. Cemaatle namazı, öğretim kürsüsünü terk etti. Aşk üstadının huzurunda diz çöktü. Bütün ustalığına rağmen yeni bir öğrenci oldu (Yeni terzi, 1997: 8). Mevlânâ'nın talebeleri ve Konya halkı ona darılmaya başladılar Şems, Konya ahalisinin sözlerinden, hareketlerinden bunaldı. Mevlânâ'nın ısrarı Şems'e tesir etmedi. Başını alıp gitti. Bu gidiş 21 Şevval 643/1.3.1246 Perşembe günü idi. Şu duruma göre bu sohbetin tam süresi aşağı-yukarı 16 ay kadardır diyebiliriz (Eflâki, 1976: 523). Mevlânâ, Şems'i istemekte ısrarcı oldu. Bir aya yakın aradı. Bir iz bulamadı (Eflâki, 1976: 89). Daha sonra Şam'da olduğunu öğrendi. Ulak üstene ulak yolladı (Yeni Terzi, 1997: 8). Mevlânâ'nın müritleri, Şems'in yokluğu neticesi olarak perişan, gönlü sıkıntılı Mevlânâ'nın yüzünü görmekten, tatlı sözlerini işitmekten, terbiyeciliğinden, uyarıcılığında mahrum kalmışlardı. Artık onun ilgisini kaybetmişlerdi. Yaptıklarına pişman oldular. Mevlânâ'dan kendilerini affetmesini istediler (Eflâki, 1976: 96). Mevlânâ özürlerini kabul ile onları affetti. Kendi oğlu Sultan Veled'i Şems'i davet etmek üzere Şam'a yolladı (Eflâki, 1976: 69). Sultan Veled, babasının buyruğu ile yola çıktı. Şam'a varınca Şems'i buldu. Onu ikna ederek Konya'ya geri getirdi (Yeni terzi, 1997: 9). Tekrar sema meclisleri tertip edilmeye başlandı. Konya halkı ve müritler yine öfkelenmişler ve Şems hakkında kötü şeyler konuşmaya başladılar. Görünüşte Konyalı ulemanın ve halkın isyan etmesinin sebebi şu idi: Mevlânâ Şems ile beraber olduktan sonra öğretmenliği, vaaz etmeyi bırakmış, sema ve raksa başlamıştı. İlim adamlarına mahsus giydiği elbisesini de değiştirmişti (Yeni terzi, 1997: 9). Şems, görünüşe değer vermezdi. Görünüşe bağlı kalanların inançlarının aksine iş yapar, söz söylerdi. O işlere, o sözlere tahammül edemeyenler, onu densizlikle, Müslümanlıktan çıkmış olmakla karalıyorlardı (Yeni terzi, 1997: 9). Muhtemelen bu nedenler sebebiyle Şems Konya'yı ikinci kez terk etmiştir. Mevlânâ Şems'i aramak için iki defa Şam'a gitmiştir (Eflâki, 1976: 686). Şems'in kaybolmasından sonra öldürüldüğü haberi Konya'da yayılmıştır. Mevlânâ'nın Şems'i aramak için Şam'a gidişleri 645-647/1248-1250 yılları arasında vuku bulmuştur (Yeni terzi, 1997: 110).

Mevlânâ, Şems'in mevcudiyetinden ümitsiz kalıp onu aramaktan vazgeçtikten sonra Konya'ya gelerek, kendini uyarıcılık ve eğitim faaliyetlerine adadı. 647/1249-50 yılından, ölüm senesi olan 672/1273 tarihine kadar tam 23 yıl manevi ilimleri neşretmekte uğraştı. Mevlâna ilk olarak, Şeyh

Selahaddin'i yerine şeyhlik ve önderlikle görevlendirdi (Eflâki, 1976: 704). Mevlânâ ile Selahaddin'in aileleri arasında akrabalık vardı. Selahaddin'in kızı Fatma Hatun, Mevalan'nın oğlu Sultan Veled ile evlenmişti (Eflâki, 1976: 705). Şeyh Selâhaddin ansızın hastalandı ve öldü. Bu olay Muharrem ayının başı hicri 657, miladi Aralık 1258 yılında vuku buldu (Eflâki, 1976: 523). Hüsametdin Çelebi Şeyh Selahattin'in gözde talebelerinden biri olarak ve Mevlana'nın tedarisatından geçmiş bir kişi olarak Şeyh Selahattin'in yerine geçti (Eflâki, 1976: 737). Mevlânâ'nın Hüsameddin Çelebi ile olan sohbet günlerinin en güzel yadigârı, şüphesiz Mesnevi'nin kaleme alınmasıdır. Mevlânâ eline kâğıt kalem almadan gönlüne gelen dizeleri söyler, Çelebi Hüsameddin söylediklerini süratle yazardı. Yazdıklarının hepsini güzel ve yüksek bir sesle Mevlânâ'ya okurdu. Mesnevi'nin beyitlerinden anlaşıldığı kadarıyla bazı geceler Mesnevi'nin yazılması sabaha kadar kesilmez, söyleyiş, yazılış, sabaha kadar sürerdi (Yeni terzi, 1997: 12). Mesnevi, İslam tasavvufunun şüphesiz en yüksek, en büyük kitaplarından biridir (Yeni terzi, 1997: 12). Mevlânâ'nın Çelebi ile sohbeti tam 15 sene sürmüştür. Mevalana, 5 Cemaziye'l-Ahir 672/17, Aralık, 1273 Pazar günü vefat etmiştir (Yeni terzi, 1997: 12).

Mevlana'nın Mesnevi dışında da eserleri vardır. Fihî Mâ-Fih adlı eseri sohbetlerinin derlenmesi ile oluşmuş bir başka önemli eseridir. Bu eseri oğlu Sultan Veled ve diğer müritlerinin Mevlânâ'nın sohbetlerini kaydetmesiyle meydana getirilmiştir. Ayrıca gazelleri ve 3318 beyitten oluşan 1659 rubâisi mevcut olup, bu şiirleri "Rubailer" başlığı altında kitaplaştırılmıştır (Şefik, 1990: 57). Yine ayrıca Mecâlis-i Seb'a adında vaaz kürsüsünden yaptığı yedi vaazının derlendiği bir eseri ile mektupları da bulunmaktadır (Çatak, 2008: 72).

2) EPİSTEMOLOJİK AÇIDAN MEVLÂNÂ

Mevlânâ'ya göre tüm bilgilerin ve hikmetin kaynağı Allah'tır. Bu hususta Mevlânâ şu ifadeleri kullanmaktadır. *"Tüm bilgilerin temeli öteleden yani Allah'tan gelmektedir. Bilgiler, harfsiz ve sessiz âlemden, harfli ve sesli âleme geç ederler."* (Mevlânâ, 1985: 60). Mevlânâ'ya göre bilgi, zâhiri ve bâtini olarak genel anlamda iki kısma ayrılmaktadır. Ona göre zâhiri bilgiyi taşıyanlar ten ehli iken, batını bilgiyi taşıyanlar ise gönül ehlidir (Mevlana, 1957: 3446. Beyit). Gönül bilgisi olarak ta isimlendirebileceğimiz batını bilgi Mevlânâ'ya göre duyular ile elde edilen zâhiri bilgiye nazaran daha kesin doğruluk içermektedir. Çünkü bu yolla elde edilen bilgi ilk olarak vahiy bilgisidir. Vahiy bilgisinde kesinlikle yanlışlık yoktur. İkinci olarak ise gönülle elde edilen batını bilgi çeşidi ilhamdır. Bu bilgiler ne kitaptan ne de defterden öğrenilir. Bu tür bilgiler pişmiş ve olgunlaşmış gönüllere Allah teâlâ tarafından gönderilen kesin bilgilerdir (Mevlana, 1957: 1064. Beyit). Bir başka ifadeyle satır ile değil, sadır ile elde edilen batını bilgiler, duyular ile elde edilen zahiri bilgilerden daha kıymetlidir. Mevlânâ'ya göre duyular vasıtasıyla elde edilen zahiri bilgiler sahibine yük iken, gönül vasıtasıyla elde edilen batını bilgiler sahibine bir binektir (Mevlana, 1957: 3446. Beyit).

Mevlana'ya göre, insanın en vahim yanılğılarından bir tanesi, sûretlere, şekillere ve biçimlere, kısacası zahirde gördüklerine bağlı kalarak duyularından öteye geçememesidir. Duyu ehli zahire itibar ettiğinden, aklın merkezi konumunda olan kalbe ve kalbin bilgisine yabancı kalmaktadır. Duyuların elde ettiği suret bilgisi, gönülden gelen bilginin çok gerisindedir. Zira gönül bilgisi, mana doludur ve görünen eşyanın metafiziği boyutundaki hakiki yönüyle ilgilenir (Kuş pınar, 2007: 17). Bu bağlamda Mevlânâ'nın şu dizeleri oldukça dikkat çekicidir. *"Eğer insan, suretle insan olsaydı Ahmed'le Ebu Cehil musavi olurdu. Duvar üstüne yapılan insan resmi de insana benzer. Bak, suret bakımından nesi eksik? O parlak resmin yalnız canı noksan. Yürü o nadir bulunur cevheri ara."* (Mevlana, 1957: 1021. Beyit). Mevlânâ suret bilgisinin ötesine geçen kişileri, Allah hâkimleri yani arifler olarak isimlendirmektedir. Onlar suretlerin ötesindeki hakikate hâkim oldukları için tabi atçı filozofların bilgisinin üstünde hakikatlere sahiptirler. Tabi atçı filozofların aksine insanın suret yönünün ötesindeki öz hakikatine de vakıf olabılmışlardır. İnsanın özünü keşfeden Allah hâkimi arifler Mevlana'ya göre insanın âlemin özeti yani hülasası olduğunu da fark etmişlerdir. Yine ona göre, yüzeysel bilgi sahibi olan tabi atçı filozofların

aksine arifler, büyük âlemin, küçük âlemin özeti olan insanın içine dürülmüş olduğunu ve bu sebeple esasında büyük âlemin insanın ta kendisi olduğunu idrak etmişlerdir (Mevlana, 1957: 2388-2392. Beyitler arası)

Mevlânâ'ya göre gönül ilahi kaynağa açılan bir penceredir. Maneviyata açılan gönül penceresine duyular engel teşkil etmektedir. İnsan hakikate açılan gönül penceresinin önündeki duyu engelini kaldırmalıdır ki nesnelere ardındaki hakikate ulaşabilsin (Kuş pınar, 2007: 16). Mevlânâ, şekilden sıyrılıp öze kavuşmanın gerekliliğini şu örnek ile izah etmeye çalışmaktadır. “*Bir adam, sakalla, erkek olsaydı, keçinin de sakalı var, tüyü var; o da adam olurdu. Hâlbuki o keçi, kötü bir kılavuz olur, kendisine uyanları ancak kasaba çeker götürür.*” (Mevlana, 1957: 3346. Beyit). Mevlânâ duyuların sınırlı olduğunu ve bir duyunun başka bir duyunun görevinden habersiz olduğunu ifade etmektedir. Mesela kulak bir güzelin yüzünü göremez sadece onun sesini duyabilir. Yani her duyu organı Allah'ın o organa verdiği sınırlı yeteneğin ötesine geçememektedir. Burun sadece koku alır, kulak yalnızca ses duyar ve göz bir tek nesnenin suretini görür. Tüm duyu organları, Allah'ın kendilerine tahsis ettiği görevi yapabilir. Bu da açık bir sınırlılık göstergesidir. İşte tam da bu sebepten ötürü bu sınırlı duyular, tüm bu duyulardan daha kuşatıcı niteliğe sahip olan gönlün emrine verilmelidir (Kuş pınar, 2007: 18). Mevlânâ'ya göre duyuları gönlün emrine vermek, seyr-u sülûk ile mümkün olabilecektir. Seyr-ü sülûk, tasavvufta nefsi terbiye etme yolculuğu anlamına da gelen manevi kemâlat yolculuğu seyr etmek demektir. İnsanın terbiye edilmemiş nefis organlarının, eğitime tabi tutulmadan gönlün emrine girmesi mümkün değildir. Fizik dünyada beden kuyusuna hapsolmüş duyu organları, seyr-u sülûk terbiye metoduna tabi olduktan sonra âdeta sınırlılıklarından yavaş yavaş kurtulmaya başlayacak, kulak zahiri seslerin ötesinde batini sesleri de duymaya başlayacak, göz suretlerin ötesindeki hakikatleri de görebilmeye başlayacak ve aslında duyular gönül âleminin geniş deryasına dalıp esareten hürriyete kavuşacaktır. İşte tam da bu sebepten dolayı Mevlânâ, gönlün emrine giren yani gönlün nuruna gark olan duyuların gayba ait metafizik hakikatlere aşına olmaya başlayacağını ifade etmektedir (Mevlana, 1957: 3241. Beyit).

Mevlânâ'ya göre Allah'tan vasıtasız bilgi de gönül yoluyla alınabilir. Allah'tan vasıtasız gelen bilgiye ulaşmanın yolu öncelikle gönlü o bilgiye hazırlamaktır. Bu da, tasavvufi tabirle, nefsi ve kalbi bütün kötü düşüncelerden tamamen arındırıp temizledikten sonra, beşeri vasıflardan soyutlanıp, ilahi sıfatlarla bezenmekle ve gönlü Tecelli-i Rabbanî'ye ayna yapmakla mümkün olur (Kuş pınar, 2007: 22). Mevlânâ gönlün ayna gibi parlatılması gerektiğini savunur. Anlattığı bir hikâyeye göre, bir padişah, resim sanatında mahir olduklarını iddia eden bir grup Rum ressamı ile Çinli ressamı imtihan eder. Padişah her iki gruba da karşı karşıya birer oda tahsis eder. Çinli ressamı, istekleri doğrultusunda, yüz çeşit boya temin edilir. Rum ressamı ise, hiç bir şey istemezler; sadece odalarının kapılarını kapayıp, duvarı parlatmaya ve cilalamaya koyulurlar. Duvarı adeta, gök gibi tertemiz, saf ve berrak bir hale getirirler. Çinli ressamı uzun bir uğraştan sonra, resimlerini tamamlarlar ve ne kadar güzel bir sanat eseri ortaya koyduklarını sevinirler. Padişah, resimlerini değerlendirmek üzere önce Çinli ressamın odasına girer; yapılan harika resimleri beğeni ile seyrederek. Sonra da Rum ressamının odasına girer ki, duvarın üzerindeki perdeyi görünce şaşırır. Ancak, perdeyi kaldırır kaldırmaz, öbür odada Çin ressamının yapmış oldukları resimlerle nakışların ayna gibi pırıl pırıl cilalanmış duvarın üzerine vurduğunu hayretle müşahade eder (Mevlana, 1957: 3485. Beyit). “Sebepsiz, hikmet aramaksızın, hatta nimet beklemeksizin sırf Allah'ı, Allah için seven gerçek seven kalpler, ariflerin kalbidir. Arife göre, kâinat bir aynadan ibarettir. Ona baktığında Hakk'ın isim ve sıfatlarındaki yansımaları fark eder.” (Sayın, 2018: 37) “Bu bağlamda bir kimse, Allah'ı isim ve sıfatlarındaki yansımaları fark ederek Allah'a dönerse, bütün kulların kalbini kazanır. Allah, bütün kullara onu sevdirebilir.” (Mevlana, 1957: 262. Beyit).

Mevlânâ hakiki bilgi ile aşk arasındaki sıkı ilişkiye de dikkat çekmektedir. Gönlün bir fonksiyonu olan aşk kalbi cilalamanın önemli vasıtalarından biridir. Aşk ateşi günahları yakar. Gözü

yaşlı, gönlü aşk ateşi ile dolu âşık gönüller ve hassas kalplerin gönül gözü daha açık olur. Aşk dolu gönülde kibir olmaz. Zira İblis, kalbinde aşk barındırmadığı için ilminin kibrinde kaybolmuş ve Âdem'in yaratılışındaki özünü görememiştir. Onun suretindeki çamura takılarak sapıtmıştır (Mevlana, 1957: 260. Beyit). “Sevginin kaynağı kalp olduğu için kişi, Allah’ın emir ve yasaklarına göre hareket ederken önce kalbine sonra da davranışlarına odaklanabilir. Kalbine odaklanan insan, ilk öncelikle kalbindeki aşk duygusuna göre kalbindeki itaat ve sorumluluk duygusunu tartar” (Sayın, 2020: 18).

Mevlânâ’ya göre hüner, nahiv (dilbilgisi) ilmine sahip olmak değil; mahv (hiçlik, yokluk) ilmine sahip olmaktır. Nahiv âlimi olup ilim kibri ile böbürlenmektense, mahv ilmine yani hiçlik makamına ulaşmak daha evladır. Bu bağlamda Mevlânâ’nın anlatmış olduğu şu hikâye oldukça dikkat çekicidir. “*Bir gün bir nahiv bilgini bir gemiye biner ve kendini beğenmiş bir yüksek eda ile gemiciye, hiç nahiv okuyup okumadığını sorar. Gemiciden hayır cevabı alınca, küstah bir tavırla ona, ‘yarı ömrün hiçe gitti’ der. Bu söze kızan ve hatta gönlü epey kırılan gemici, edebi gereği cevap vermez ve susar. Derken ani bir rüzgâr ve fırtınayla gemi sallanmaya başlar. Gemici, o nahiv bilginine, ‘yüzmeyi bilir misin?’ diye sorar. Nahivci şaşkınlık içinde bilmem diye cevap verince, gemici, “Ey nahiv bilgini! Bütün ömrün hiçe gitti; çünkü gemi, bu girdapta batacak” der (Mevlana, 1957: 2840. Beyit). Bu hikâyeden çıkarılması gereken dersi de Mevlânâ şu şekilde ifade etmektedir. “İyi bil ki bu musibette sana nahiv bilgisi değil, mahv bilgisi gerekmektedir. Eğer sen mahv (hiçlik) bilgisine sahipsen korkma dal denize.” (Mevlana, 1957: 2841. Beyit). İşte Mevlânâ’nın tasavvuf anlayışında mahviyet bu anlattığı hikâyeden hareketle görüleceği üzere çok önemlidir. Zira mahviyet makamına ulaşan kişinin kalbi mâsivadan yani Allah dışındaki her şeyden uzaklaşır. O kalp sadece Allah ile ve onun sevgisi ile dolar. Allah ile ve onun sevgisi ile dolan kalbe de ilahi hakikatler keşif yoluyla ayan olur. Zira Mevlânâ’nın tasavvuf anlayışına göre Allah’ta yok olmak bir nevi mest olmaktır ve her yok oluştan sonra yeniden bir kendine geliş vardır. Bu yok oluş ve yeniden kendine geliş neticesinde açılan gönül gözü, beden gözünün gördüğü sözde varlıkların ötesindeki asıl Varlık’ı görecek, keşfi açılacak¹ ve oradan keşf ettiği hakikatleri müşahade edecektir (Mevlana, 1957: 826. Beyit). Başka bir ifadeyle Allah’ın nuruyla bakmaya başlayacak ve beden gözüyle görülemeyecek hakikatleri gönül gözüyle keşfetmeye başlayacaktır (Mevlana, 1957: 2023. Beyit).*

SONUÇ

Mevlânâ asırlardır kendisinden bahsedilen önemli bir mutasavvıf olmuştur. Tüm dünyada eserleri yegâne başvuru kitaplarından. Nasihatları dilden dile aktarılmakta, insanlar birbirlerine onun ruhları okşayan anlam yüklü sözlerini mesaj olarak yollamaktadır. Bu sebeple hakkında sayısız akademik çalışma, belgesel vb. çalışmalar yapılmış ve yapılagelmektedir. Onun düşünce dünyası her yönüyle günyüzüne çıkarılmaya çalışılmaktadır. Mevlânâ’nın düşünce dünyasının merkezinde, onun bilgi nazariyesi çok önemli bir yer tutmaktadır. O bilginin ana kaynağının Allah olduğunu, bunu elde etmenin en önemli yolunun ise gönül olduğunu savunmaktadır. Elbette Mevlânâ’ya göre duyular ve akıl da önemli bilgi kaynaklarıdır. Fakat ona göre akıl ve duyular sınırlı özellikte yaratılmış olduklarından kesin bilgi verme konusunda yetersiz kalmaktadır. Akıl ve duyular, eşyanın gerçek

¹ Keşf; Arapça, açığa çıkarma, örtülü olanı açma, sezme, tahmin etme gibi anlamları olan bir kelimedir. Keşf bir şeyi örten perdenin kalkması anlamındadır. Mükâşefe, hakikatleri görmek anlamında maddî değil, manevî gözle olur. Basar gözü ile basiret gözü, aynı anlamda değildir. İlkiyle madde, ikincisiyle mana görülür. Kitap ve sünnetle çelişmeyen keşf, hakıktır. Gerçek mürit, keşf peşinde değil Kur’ân ve Sünnet peşinde koşar. Sûfilere göre, Kitap ve Sünnete uymayan keşifle amel edilmez. Keşf çeşitleri şu şekilde ele alınabilir. 1. Keşf-i Manevî: Riyazet ve tasfiye sonucu, gaybı örten perdenin kalkıp, bilgilerin elde edilmesini sağlayan keşif. 2. Keşf-i Hissî: Akli bilgiler ile değil de, bizzat görme ile olan keşiflere, keşf-i hissî denir. Bunun için keşf-i iyanî tabiri de kullanılır. Başkalarının tefekkür dünyasında gezen fikirleri sezme olayına keşf-i zamair, kabirde olanın hâlini sezmeye de keşf-i ahval-i kubur denir. Bir de, rüya türünden hayal ürünü olarak ortaya çıkan ve tabiri gereken keşif vardır ki, buna keşf-i muhayyel denir (Cebecioğlu, 1997: 502).

hakikatini kavramaktan ziyade; suret bilgisi seviyesinde kalarak sıg bir düzeyde bilgi vermektedir. Gönül bilgisi ise Mevlânâ'ya göre böyle değildir. Gönül akıl ve duylara nazaran daha kuşatıcı bir niteliğe sahiptir. Nitekim Peygamberlere vahiy gönül vasıtasıyla gelmiştir ve kuşkusuz âlemdeki en kesin bilgi vahiy bilgisidir. Akıl ve duyu organları ile kavranamayan birçok metafizik hakikat vahiy yoluyla bizlere bildirilmiştir. Mevlânâ'ya göre her ne kadar vahiy derecesinde kesinlik arz etmese de gönül vasıtasıyla elde edilen ilham vasıtasıyla edilen bilgiler de akıl ve duylar ile elde edilen bilgilere nazaran daha değerlidir. Zira gönül daha kuşatıcıdır ve iman gönülde konuşlanmıştır. İman için duyu organları yeterli değildir. Âlemde imandan daha değerli bir bilgi de bulunmadığına göre, en değerli bilgiye araç olan gönül ister istemez en önemli bilgi kaynağı olarak Mevlânâ'nın düşünce dünyasında biricik bir yer işgal etmektedir.

Mevlânâ'ya göre gönül, ayna misali ilahi hakikatlerin yansımına aracılık etmektedir. Fakat bu ayna cilalanmalıdır. Parlatılmalıdır ki yansıtma özelliğini hakkıyla icra edebilsin. Aksi takdirde kararmış bir ayna nasıl yansıtma görevini tam olarak yerine getiremiyorsa aynı o şekilde günahlarla kararmış paslı ve kirlî gönül de ilahi hakikatlerin yansımalarını hakkıyla yapamayacaktır. Kalp, zikrullah ile günahlardan uzak durmak ile ve tövbe istiğfar ile temizlenmelidir ki ilahi hakikatler o temiz kalp üzerinden yansiyabilsin. Ayrıca kalp aşk ateşi ile de dolu olmalıdır. Aşk ateşi, dünya sevgisini ve günahların karasını yakar. İlahi hakikatlere ayna olması için yaratılmış olan kalp yani gönül hem zikirle, hem günahlardan uzak durmakla, hem de aşk ateşi gibi eşsiz bir nimetle cilanarak parlak bir aynaya dönüştürülmelidir. Tüm bu vasıtalar ile kalbini parlatan ve benliğinden sıyrılarak mahviyet makamına ulaşp gönül gözünü açan bahtiyar kişinin keşfi açılacak açılan bu keşfi sayesinde maddenin ötesindeki hakikati seyredebilmeye başlayacaktır. Zaten insanın asıl yaratılış amacı da budur. Maddenin ardındaki hakikate ulaşmak, gönül gözünün açılması ve keşif kapılarının bahtiyar kula aralanması, Allah'ın o bahtiyar kulunun yaratılış amacına vasıl olması anlamına gelecektir ki bu da her kulun maksadı olmalıdır.

KAYNAKÇA

- CEBECİOĞLU, Ethem, (1997), *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ankara: Rehber Yayınları.
- ÇATAK, Âdem, (2008) *Şihâbeddin Sühreverdî'nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, Gümüşhane Üniversitesi, Ankara: Afşar Matbaası
- EFLÂKî, Ahmet Şemseddin el-Arifî, (1976) *Menakib 'ül-Arifin*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- EN-NEVEVÎ, Muhyiddin, (2015) *Riyazü's-Sâlihîn*, Çeviren M. Emin Özafşar, Bünyamin Erul, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- EREN, Şadi, (2005) *Kalb Ülkesi*, İstanbul: Nesil Yayınları.
- ERKAL, Seyit N. , *Alternatif Düşünceler Sözlüğü*, İnsan Yayınları, İstanbul 2001.
- GAZÂLÎ, *İhyây-ı Ulûm 'ud-Dîn*, Çev: Ahmet Serdaroğlu, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1987.
- KOMİSYON, (2009) *Dinî Terimler Sözlüğü*, Editör: Ahmet Nedim Serinsu, Ankara: MEB Yayınları
- KÖPRÜLÜ, Fuat, (1976) Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara: Alfa Yayınevi.
- KUŞPINAR, Bilal, (2007) "Mevlânâ'da Bilgi ve Dereceleri", *İstem*, Yıl 5, Sayı 10, ss. 13-28.
- LERMİOĞLU, (1974) Ayten, *Hz. Mevlâna ve Aşk*, İstanbul: Murat Matbaacılık.
- MEVLÂNÂ, (1985) *Fihî Mâfih*, Çeviren Meliha Ülker Anbarcıoğlu, İstanbul: MEB Yayınları,
- MEVLÂNA, (1957) *Mesnevî*, Çeviren Veled İzbudak, İstanbul: Maarif Matbaası,
- SAYIN, Esmâ, (2016) *Tasavvufî Aşkla Esmâü'l-Hüsnâ*, Bursa: Emin Yayınları.
- SAYIN, Esmâ, (2018) *Tasavvuf Eğitimi Hafıza Teknikleriyle Tasavvuf Kavramları*, İstanbul: Rağbet Yayınları.
- SAYIN, Esmâ, (2020) *Tasavvuf Terapisi*, İstanbul: Hayy Kitap
- ŞEFİK, Can, (1990) *Hz. Mevlânâ'nın Rubailer*, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları,

UYANIK, Mevlüt,(2005) *İslam Bilgi Felsefesinde Kalbin Anlaması ve Gazzâlî Örneği*, Ankara: Araştırma Yayınları.

YENİTERZİ, Emine, (1997) Mevlânâ Celâleddin Rumî, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

THE SAMPLES OF AKŞEMSEDDİN POETS -XV-

Doç. Dr. Muhammed Ali YILDIZ

Bartın University Faculty of Islamic Sciences, Department of Basic Islamic Sciences and Lecturer.

ABSTRACT

Akşemseddin is an eminent figure, who has become famous for his role in the conquest of Istanbul, which is the beginning of a new age. As the head teacher of Fatih Sultan Mehmet, Akşemseddin surely has a lasting impression on his student and the conquering of Istanbul. He almost conditioned him for the conquest of Istanbul since his early ages. He encouraged and created solutions in the event of trouble and pessimism that occurred during the conquest. Yet, Akşemseddin, beyond his role mentioned above, is a kind of ocean with his many unknown characteristics. He wrote nineteen works throughout his life. His works are Risaletü'n- Nuriyye (the original version is Arabic and it was translated by his brother Hacı Ali into Turkish. It is an answer to people who criticize Sufism and Sufi people), Def'u Metaini's-Sûfiyye (response to criticisms, which were turned towards mystics: the case of Akşemseddin), Risale-i Zikrullah (written in Arabic on the morals and merit of *dhikr*), Risale-i Şerh-i Akval-i Hacı Bayram-ı Velî (though this book is said to be existed, it is not found yet), Telhisu Def'î Metain (though this book is mentioned in the sources, it is not found yet), Makâmâtü'l- Evliyâ levels of saints), Mâddetü'l-Hayat (The Material of Life), Risâletü'd-Dua (prayer letters), Fâ'il-i Mushaf-ı Kerim (written in Turkish and available in Süleymaniye Library), Nasihatnâme-i Akşemseddin (Recommendations by Akşemseddin), Kimyâ-yı Sa'âdet Tercümesi (Translation of "medicine of happiness", a sufi book), Risâle Fi't-Tasavvuf (A sufi book written in Arabic), Risâle-i Fi'd-Devrânî's-Sûfiyye ve Raksihim (an unfound copy on Sufis' dances and plays), Mücerrebât (a medicine book meant:"experimenteds"), Mektûbât (letters), Vakıf-Nâme (unfound copy on endowments), Risâle Fi İstilâhâti's-Sufiyye (unfound copy), Cevapnâme ve Tabirnâme (unfound copies). Most of his books are on Sufism and religion. His work "Maddetü'l-Hayat" is on medicine and pharmacy. In this work, he makes a detailed description of "microbe". French microbiologist Pasteur is accepted to be the first man who described the "microbe". However, Akşemseddin comprehensively described the microbe and explained how infectious diseases passes from person to person in his mentioned work about five hundred years earlier than Pasteur. In this work, I will dwell on thirty-eight poems which are found about fifty years ago by Müjgan Jumbur, the manager of Ankara National Library, and definitely known to be written by Akşemseddin. These thirty-eight poems can be accepted as his twentieth work "Akşemseddin Poetry" in addition to his previously mentioned works. We aim to put some of these poems into service of science world after we latinised them in this work. I will add original manuscript images of these poems that we obtained from National Library to the end of this work which was discovered fifty years ago and not published yet. We will make a selection out of his thirty poems, and line up the poems that we consider to latinise in the conclusion of the work as articles along with Akşemseddin's poetical personality.

Keywords: Akşemseddin, Poetry, Latinise.

AKŞEMSEDDİN DİVANINDAN ÖRNEKLER -XV-

GİRİŞ

3. Uluslararası Hacı Bayram Veli Sempozyumunda, ilkinin sunarak başlattığımız *Akşemseddin Divanından Örnekler* serisinin ikinci ve üçüncüsünü Çorum'da 'Uluslararası Akşemseddin Sempozyumunda' sunduk. Dördüncüsünü, Antalya'da 5. Uluslararası İnsan, Toplum ve Spor Bilimleri Sempozyumunda, Beşincisini, Gaziantep'te düzenlenen 'Uluslararası Sanat ve Estetik' Sempozyumunda, Altıncısını, Paris'te düzenlenen 'Uluslararası Erasmus Plus' Sempozyumunda, Yedincisini ise Antalya'da 2019 yılında 'Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Kongresi' bünyesinde sunduk. Sekizinci, dokuzuncu ve onuncusunu 12. Güncel Araştırmalarla Sosyal Bilimler Kongresinde sunduk. On bir ve on ikincisini Uluslararası Yönetim ve Sosyal Bilimler Kongresinde sunduk. On üçüncüsünü Tiflis'te 2020 Ekim ayında düzenlenen Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumunda sunduk. On dördüncüsünü, 2020'de Antalya'da 13. Uluslararası

Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Sempozyumunda sunduk. On beşincisi ise “Akşemseddin Divanından Örnekler -XV-” başlığı ile bu sempozyumda sunuyoruz. Akşemseddin’e ait 38 adet şiirden iki adet yeni şiirin latinizesi, dil içi Türkçe tercümesi ve kısa bir değerlendirmesi bu bildiriye yapılacaktır. Çalışmanın en sonundaki ekler kısmına da ilgili şiirlerin orijinal el yazma görüntü nüshaları konulacaktır. Şimdi Akşemseddin’in kim olduğu ve eserleri hakkında kısa bilgilendirmeler ile çalışmamıza başlayalım.

A) AKŞEMSEDDİN’İN KISA HAYATI

Akşemseddin hicri 792/miladi 1390’da Şam’da doğmuştur (Cebecioğlu, 2001: 78; Yıldız, 2017: 12). Akşemseddin’in Çorum’un Osmancık ilçesinde doğduğunu iddia eden kaynaklar da mevcuttur (Çankaya, 2003: 5). Ancak Şam doğumlu olduğu yönünde nerdeyse ittifak vardır. Akşemseddin’in yedi yaşına kadar Şam’da kaldığı hafızlığını babası Şeyh Hamza gözetiminde yedi yaşında Şam’da tamamlamış daha sonra ise ailesi ile birlikte Anadolu’ya yerleşmiştir (Hacı Ali, ty: 499b). Akşemseddin’in soyu ilk halife Hz. Ebu Bekir’e (ra) dayanmaktadır (Hacı Ali, trs: 499b). Akşemseddin’in kendinden sonraki soyu da yedi tane erkek çocuğu sayesinde günümüze kadar gelmiştir (Çelik, 2011: 94; Yıldız,2019:39). Akşemseddin önceleri meşhur bir müderris olmuş, Hacı Bayram Veli ile tanıştıktan sonra ise tasavvuf yoluna girerek kısa sürede onun halifesi olmuştur. Hacı Bayram Veli’nin tavsiyesi ile 2. Murat tarafından Fatih Sultan Mehmet’in lalalığına atanmıştır (Karaman, 2018: 26-27). İstanbul’un fethinde gösterdiği yararlılıklar sebebiyle İstanbul’un manevi fatihi unvanını almıştır. Akşemseddin’in vefat tarihi hicri 863/miladi1459 senesidir (Ayvansarâyî, 1375: 3a). Kabri de Göynük’te kendi yaptırdığı mescidin yanı başındadır (Cebecioğlu, 2001: 86).

B) AKŞEMSEDDİN’İN ESERLERİ

1) Risaletü’n- Nuriyye: Sadece Nuriyye olarak da anılan Risâletü’n-Nûriyye, yaşadığı dönemde çok meşhur olan ve bu sebeple haklarında birtakım dedikodular çıkarılan Hacı Bayram ve müridlerini savunma amacıyla yazılmıştır (Akşemseddin, Tarihsiz: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmut Efendi Kitaplığı no:2408). Akşemseddin’in “*Taife-i Nûriyye*” adını verdiği bu eser, sufilere savunarak onların hallerini ve uygulamalarını anlatan Arapça bir eserdir, Akşemseddin’in kardeşi Hacı Ali tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir (Yıldız, 2017: 48).

2) Def’u Metaini’s-Sûfiyye: Bazı kaynaklarda “*Hall-i Müşkilât*” olarak isimlendirilen bu eser kısaca Def’ü Metâin olarak bilinmektedir ve Akşemseddin tarafından Arapça olarak yazılmıştır (Yıldız, 2017: 49). Eser, İstanbul’un fethinden bir yıl önce h.856/m.1452 tarihinde kaleme alınmıştır (Cebecioğlu, 2001: 87). Akşemseddin bu eserini, İbni Arabi (ö: 638/1240) vb. tasavvuf ehlinin küfürle itham edilmeleri üzerine (Cebecioğlu, 2001: 87). Kuşeyri (ö: 465/1072), Gazâlî (ö: 514/1111), Cüneyd-i Bağdadi (ö: 297/909), Necmeddin-i Kübra (ö: 621/1221) gibi tanınmış din âlimlerinin sözleri arasında bir fark olmadığını, bu şahısların eserlerinden nakiller yaparak ortaya koymak amacı ile yazmıştır Akşemseddin, Tarihsiz: Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya Kitaplığı).

3) Risale-i Zikrullah: *Risale-i Zikrullah* Akşemseddin tarafından Arapça kaleme alınan küçük hacimli, dinî ve tasavvufî bir risaledir (Çatak, 2019: 42). Bu eser, zikrin tanımı, çeşitleri ve faziletleri ile ilgili olup zikrin manevi tekâmülde oynadığı role dikkat çekmektedir (Çatak, 2020: 15). Bunun yanında fenâ-bekâ, kesbî ve vehbî ilimler, gınâ, ârif, ma’rifet gibi tasavvufî ıstılahlar da bu eserde tarif edilmektedir (Yıldız, 2017: 50). Akşemseddin bu eserinde mutasavvıfların yorumlarına yer vermek suretiyle benzetmeler de yapmaktadır (Akşemseddin, Tarihsiz: Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa Kitaplığı, No: 260/4).

4) Risale-i Şerh-i Akval-i Hacı Bayram-ı Velî: Akşemseddin bu eserini Arapça yazmıştır. Akşemseddin’in Hacı Bayram’ın tasavvufla ilgili sözlerini şerh ettiği bu eserde şeyhine , ‘*Hacı Paşa*’ demektedir. Hacı Bayram’ın mutasavvıflar arasındaki yaygın adlarından biri de Hacı Paşa’dır (Yıldız,

2017: 50). Akşemseddin bu eserini, şeyhi Hacı Bayram'ın bazı sözlerine yapılan eleştirilere cevap verme ihtiyacını hissettiği için yazmıştır (Akşemseddin, Tarihsiz: Süleymaniye Kütüphanesi Pertev Paşa Kitaplığı, No: 260/4).

5) Telhisu Def'i Metain: Bu eser şeyhlik iddiasında bulunan Fahreddin'in oğlunun saldırgan sözlerine karşı yazılmıştır. Akşemseddin, eserin girişinde bulunan dua kısmından sonra, tasavvuf yolunu ve mutasavvıfları öven sözler söylemektedir (Akşemseddin, Tarihsiz: Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa Kitaplığı, No: 260/4). Bu risale, "Def'u Metâinis-Sûfiyye" bir diğer adı ile "Hallu Müşkilât" adlı eserin bir özeti gibidir.

6) Makâmât-ı Evliyâ: Akşemseddin, Türkçe olarak kaleme aldığı Makâmât-ı Evliya adlı eserinde evliyâların makamlarından bahsetmektedir (Yıldız, 2017: 51). Bu eser mürid ve mürid kimdir, velayet makamı nedir, velilerin dereceleri nelerdir, tasarruf sahipleri kimlerdir gibi konuları ele alan bir eserdir (Cebecioğlu, 2001: 88). Makâmât-ı Evliyâ'nın çeşitli nüshaları vardır, bu nüshaların bazılarının 17, bazılarının 16, bazıları da 18 bölüme ayrılmaktadır. Akşemseddin, eserin girişinde, rüyasında Hz. Muhammed'i gördüğünü ve O'nun kendisine evliyâların makamlarını gösterdiğini, bu sebeple de bu kitaba "*Makâmât-ı Evliya*" adını verdiğini söylemektedir (Akşemseddin, Tarihsiz: Süleymaniye Kütüphanesi Reşit Efendi Kitaplığı No:345).

7) Mâddetü'l-Hayat: Risâletün fi't-Tıb olarak da bilinen sağlığın sermayesi anlamına gelen bu eser, Akşemseddin'in tıp alanında yazdığı bir eserdir (Yıldız, 2017: 52) ve ekseriyetle bu eserin Akşemseddin'e ait olduğunu kabul edilmektedir. Bu eserin en eski tarihli Ali Emîrî el yazma nüshası h.1096/m.1685 yılında istinsah edilmiştir (Cebecioğlu, 2001:88). Eser, içerik itibarı ile bir tıp kitabından ziyâde eczacılık kitabı gibidir. Akşemseddin, 11 bölümden oluşturduğu bu esere, bölümlerin konularına göre başlık isimleri vermiştir. Eserdeki ifadelerden eserin, hem ruhsal hem de bedensel tedavilerde kullanılan ilaçları bir araya toplamak amacıyla yazıldığı anlaşılmaktadır (Yıldız, 2017: 52).

8) Risâletü'd-Dua: Dua risalesi anlamına gelen Risâletü'd-Dua adlı eserini Akşemseddin Arapça olarak yazmış ve bu eserinde tövbe, tövbenin âdâbı ve faziletlerinden bahsetmiştir. H.849/m.1446 yılında kaleme alındığı, risâledeki kayıttan anlaşılmaktadır (Akşemseddin, Tarihsiz: Süleymaniye Ktp, Pertev Paşa Kitaplığı, No: 260). Akşemseddin bu eserinde tarikat silsilesini vermiş, eserinin sonunda ise zikir ve hırka silsilesinden bahsetmiştir (Yıldız, 2017: 51). Bu eser, aynı zamanda bir şeyhlik icâzetnâmesidir. Akşemseddin'e Şeyh Muhammed b. Hüseyin tarafından Sühreverdiyye tarikatı icazeti verilmiştir (Yıldız, 2017: 51).

9) Fâl'i Mushaf-ı Kerim: Akşemseddin bu eserini Türkçe yazmıştır (Yıldız, 2017: 51).

10) Nasihatnâme-i Akşemseddin: Bu eser Akşemseddin tarafından mesnevi tarzında kaleme alınmış ve Türkçe yazılmıştır. 46 beyitten oluşan bu eserin Akşemseddin'e mi yoksa oğlu Hamdi'ye mi ait olduğu konusunda kesinlik yoktur (Çelebioğlu, 1989: 93).

11) Kimyâ-yı Sa'âdet Tercümesi: Türkçe yazılmış, tasavvufla alakalı ve mutluluk ilacı anlamına gelen bir eserdir. Bu eserin Akşemseddin'e ait olduğu şüphelidir (Yıldız, 2017: 54-55).

12) Risâle Fi't-Tasavvuf: Akşemseddin'in Arapça olarak yazdığı bu eserin konusu tasaavvufur (Yıldız, 2017: 55).

13) Mücerrebât: Denenmişler anlamına gelen ve tıp ile ilgili konuları içeren bir eserdir (Yıldız, 2017: 55).

14) Mektûbât: Akşemseddin'in mektuplarından oluşan bu eserdeki mektuplar Akşemseddin tarafından Türkçe yazılmıştır. Birinci mektup İstanbul kuşatmasının başlarında 350 küçük gemiden oluşan Baltaoğlu Süleyman Bey komutasındaki donanmanın 19 Nisan 1453 Perşembe günü zinciri kırıp Gemlik'i zapt etmek için yaptığı saldırıda pek çok şehit vererek uğradığı bozgun üzerine, ordunun motivasyonunu artırmak amacıyla yazılmıştır. İkinci mektup ise Göynük'te yazılmıştır (İnalçık, 2007: 127).

15) Er-Risâle Fi'd-Devrâni's-Sûfiyye ve Raksihîm: Sûfilerin raks ederek dönmeleri ve oyunları ile ilgili konulardan bahseden bir eserdir. (Yıldız, 2017: 56).

16) Vakıf-Nâme: Akşemseddin'in Türkçe olarak kendi el yazısı ile kaleme aldığı bu eseri bağış yazısı anlamına gelen bir eserdir (Yıldız, 2017: 56).

17) Risâle Fî İstîlâhâtî's-Sufiyye: Sûfilerin kullandıkları terimler ile ilgili yazılmış olan Arapça bir eserdir (Yıldız, 2017: 56).

18) Cevapnâme: Yanıt mektubu anlamına gelen bu eser, Sultan Mehmed'in, Uzun Hasan üzerine giderken, Fatih'in gördüğü bir rüyanın cevabı olarak kaleme alınmıştır (Yıldız, 2017: 57).

19) Tabirname: Rüya yorumlama mektubu anlamına gelen bu eserin Arapça bir örneği mevcuttur. Uzun Hasan'ın kırılmasına ilişkin Mahmut Paşa'ya gönderilmiştir (Yıldız, 2017: 57).

20) Şiirleri: Akşemseddin'in Türkçe yazdığı şiirleri otuz sekiz adet, üç yüz bir beyittir. Bunların otuz üçü aruzla, beşi hece ölçüsüyle yazılmıştır. Tasavvufî muhtevalı olan bu şiirlerde Şems, Şemsî ve Şemseddin mahlasları kullanmıştır. Şiirlerinde bu fâni dünyanın bir gün son bulacağını, geriye yalnızca Allah Teâlâ'nın zatının kalacağını, mâsivadan uzak kalmayı, kalp aynasını kirleten her türlü günahattan geri durmayı, her işte Cenabı Hakk'ın rızasını aramayı işlemiştir. Akşemseddin şiiri tasavvufun tâlim ve telkini için bir vasıta olarak kullanmıştır (Bkz. Akşemseddin, Tarihsiz: Ankara Milli Kütüphane Fahri Bilge Kitaplığı, No: 442). Özellikle vahdet neşesini anlatan şiirleri Akşemseddin'in duyguları zirve yaptıran şiirlerindedir. Bu şiirleri ile ruhunun sesini karşısındakilere mükemmel bir şekilde duyurmayı başaramıştır (Kurnaz, 1990: 62-63).

C) AKŞEMSEDDİN DİVANINDAN ÖRNEKLER

a) Birinci Şiirin Latinizesi

Ben 'âşık-ı cânâneym cân u cihândan geçmişem / Ben lâ-mekân seyrin bulup seyr ü mekândan geçmişem.

Bâzâr-ı 'ışka gelmişem cân u cihândan geçmişem / İrüp ğınâya fakrıla sûd-u ziyândan geçmişem.

'Ayne'l-yakîn ol dil-beri cânım içinde görmüşem / Ben 'ârif-i Hakk'um bu gün zann u gümândan geçmişem.

Ey hoca milk ü mâlunı 'arz itme bana fahrıla / Ben genc-i bî-pâyan bulup hânıla mândan geçmişem.

Bende olaldan ol şehe sultân-ı 'âlem olmuşam / Dünyâ sarâyın terk idüp mîrile hândan geçmişem.

'Îsî gibi râh-ı semâ tutdum anun-çün cânıla / Nefsüm hûyun terk eyleyüp bu hâkidândan geçmişem.

Ben Şems-i (Mahlastır) fâniyem beni ol şems-i cân mahv ideli / Ma'nî gögin seyr itmege çerh-i duhândan geçmişem.

b) Birinci Şiirin Dil İçi Türkçe Tercümesi

Ben candan cihandan geçmişim sevgilinin âşığıyım; ben her mekândan geçerek mekansızlık seyrini bulmuşum./ Aşk pazarına gelmişim, can vermişim dert almışım; yoksullukla gerçek varlığa varmışım, kârdan zarardan geçmişim./ O gönül çalan dilberi ayne'l-yakiyn yani bilgi gözüyle canımın içinde görmüşüm; bugün ben Hakk bilgesiyim zan ve şüpheden geçtim./ Ey satıcı, bana malımı mülkünü öve öve gösterme; ben uçsuz bucaksız bir gömü bulup evden evdekinden geçmişim./ O beğе kul olalıdan beri âlemin sultanı olmuşum; dünya sarayımı bırakıp beğ ile handan geçmişim./ Onun için Hz. İsa gibi (Bkz. Nisa Suresi, 4/155-161) canla göğün yolunu tuttum; nefsim huyunu terk eyleyip bu süpürüntülükten geçmişim./ Beni o can güneşi mahv edeli ben ölümlü Güneş oldum; anlam göğünü gezinmek için duman göğünden geçmişim.

c) İkinci Şiirin Latinizesi

Zihî dil kim münevverdür bugün nûr-ı tecellâdan/ Zihî cân kim mu'attardur hevâ-yı 'ışk-ı Mevlâ'dan

Ciger kanın için ‘âşık şarâb-ı fâniyi n’itsün/ Şarâb-ı bâkî var-iken dem urmaz câm-ı sahbâdan
Eger ehl-i hicâb anı muhakkak bilmese kimdür/ Çü görmez Yûsuf’un hüsün ne hâsıl çeşm-i a‘mâdan
Dahı sen kendü özünü kubûr ehlinden olmuş bil/ Ki ya‘nî terk-i dünyâ kıl geçüp sarrâ vü zarrâdan
Didi dünyâda şöyle ol ki ya‘nî bir ğarîb insân/ Ki ya‘nî hiç vatan tutma Semerkand-u Buhârâ’dan
‘Amel kıl didi dünyâ-çün cihânda durduğun mikdâr/ ‘Amel kıl didi cennet-çün bekâ buldukça me‘vâdan
Hüdâ’nun ‘âşıkı çokdur velî bu Şemse’ d-dîn (Mahlastır) gibi/ Kanı bir dertlü ‘âşık kim yanupdur ‘ışk-ı
Mevlâ’dan

d) İkinci Şiirin Dil İçi Türkçe Tercümesi

Ne güzel, gönül bugün parlama nuruyla aydınlanmada; ne güzel, can ilahi aşk isteğinden koku saçmada./
Ciğer kanını için âşık ölümlülük şarabını ne etsin; ölümsüzlük şarabı var iken şarap kadehlerinden yana
niye soluk tüketsin?/ Gözüne perde çekilenler onun kim olduğunu kesin bilemez; Yûsuf’un güzelliğini
görmeyen körün gözünden ne beklersin. (Bkz. Yusuf Suresi, 12/ 30-32). / Artık sen kendini
kibirdekilerden say; demek istiyorum ki “sevinçten ve üzüntüden” sıyrıl, dünyayı rafa kaldır (Bkz. Âl-
i İmran, 3/134). / Dünyada bir yalnız ve garip kimseymiş gibi ol demekle; Semerkand’dan Buhara’dan
hiç yurt tutma demek istedi. / Dünyada duracağın kadar dünya için çalış; yaşadıkça cennet için çalış./
Allah’ın âşığı çoktur, gel gelelim bu Din Güneşi gibi Allah aşkıdan yanan bir dertli âşık hani?

SONUÇ

Bu çalışmamızda ilk şiir olarak ele aldığımız şiirine Akşemseddin, ilahi aşk uğrana canından ve tüm cihandan geçtiğini ifade ederek başlamaktadır. Ayrıca candan ve tüm mekânlardan vazgeçerek mekansızlık sırrına erdiğinden de bahsetmektedir. Yine bu şiirinin devamında aşk pazarına çıkarak bu pazarda dert satın aldığını, bu derde karşılık ise canını verdiğini söylemektedir. Maddi varlığı terk ederek düştüğü yoksulluk sayesinde gerçek varlığa kavuştuğunu, gerçek varlığa kavuştuğunda ise kardan ve zarardan vaz geçerek huzura erdiğini ifade etmektedir. Gönül çalan dilberi ayne’l-yakiyn gözüyle yani adeta kafa gözüyle görmüşçesine iç dünyasında gördüğünü de ifade eden Akşemseddin, bu sebeple şekten şüpheden sıyrıldığını ve imanın hakikatine kavuştuğunu da ifade etmektedir. Ayrıca dünyalık satıcılara hitaben; Ey satıcılar bana dünyayı ve onun hazinelerini övüp durmayın, ben hakiki hazineyi kendi içimde bulmuşum sizin sahte hazinelerinizi ne yapayım demektedir. O hakiki beye yani Allah azze ve celleye hakkıyla kul olduktan sonra ben tüm âlemin sultanı olmuşum zaten dünya saraylarını ne edeyim de demektedir. İşte bu sebeple Hz. İsa’ya benzer bir şekilde göğe yükselmeyi tercih ederek yani yaşarken ölerken nefsimin de kötü huylarını terkederek bu süprüntü dünyadan yüz çevirdim demektedir. Bu şiirinin en son beytinde ise ismindeki Güneş lakabına mahlas atarak demektedir ki; benim canımın içindeki hakiki güneş beni yakıp, yıkıp kül edince, ben ölümlü bir güneşe döndüm, bu şekilde beden kafesinden duman olup çıkarak anlam göğünde gezinmeye başladım, demektedir.

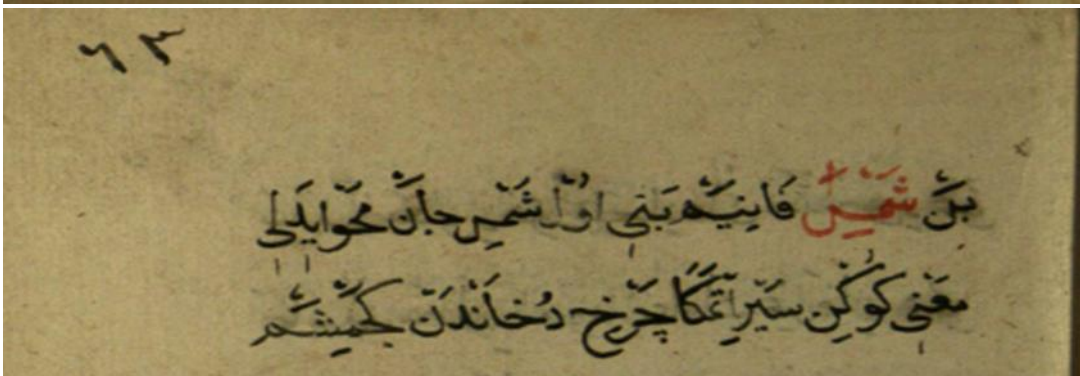
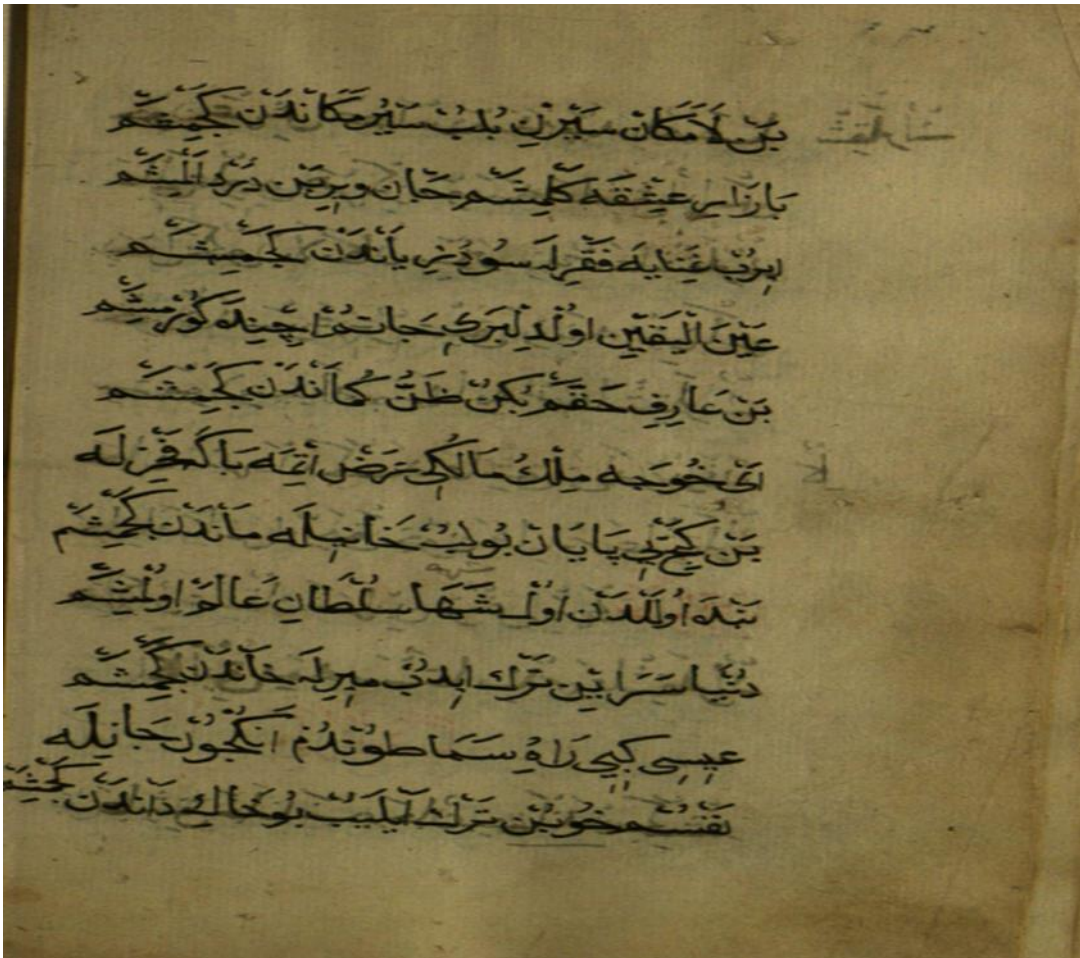
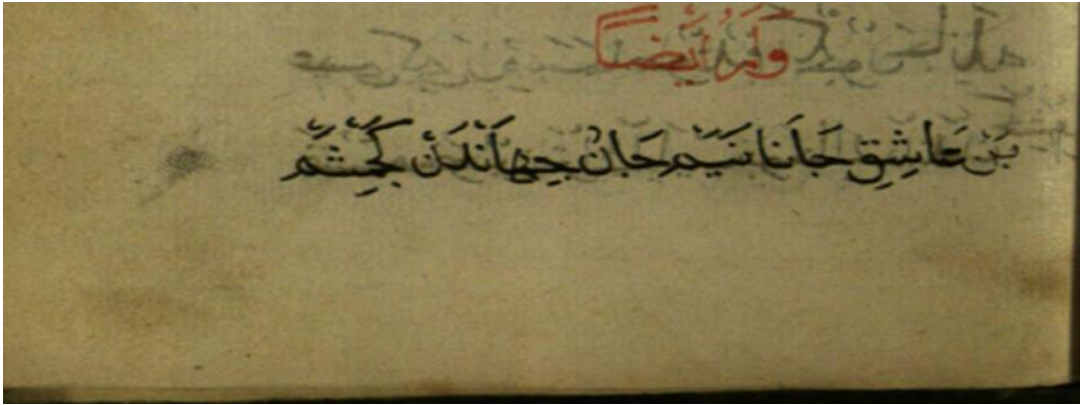
Latinizesi ve dil içi Türkçe çevirisini çalışmamızda yaptığımız ikinci şiirinde ise Akşemseddin, ilahi aşk tutkusu ve onun güzelliği üzerine yoğunlaşmıştır. Bu şiirinde, ilahi aşk nuruyla parlayıp aydınlanan gönlünden ve bu aşk isteğiyle çevreye yaydığı kokunun güzelliğinden bahsetmektedir. Şiirinin devamında ilahi aşkın derdi ile ciğerinin kanını içme zahmetine giren kişi benzetmesini yaparak çilesinin derecesini tasvir eden Akşemseddin, bu derece acı yaşayan bir kişinin ölümsüzlük şarabına talip olduğunu da ifade etmektedir. Bu acının verdiği olgunlukla ölüm korkusundan sıyrılarak isteklerinin değiştiğini de ifade etmektedir. Akşemseddin, kalp gözü kapalı olanların, ulu yaratıcı olan Allah’ın kim olduğunu tam manasıyla bilemeyeceklerini, Kur’an’da kıssası anlatılan Yusuf Peygamberin güzelliğini görmeyenlerin durumuna benzeterek izaha çalışması oldukça dikkat çekicidir. Bu bağlam da Yusuf’taki ahlak güzelliğini gören Yakup Peygamber ile o hakikati göremeyen kardeşleri arasında gizli bir bağ kurmaktadır. Yine aynı şiirinin devamında kalbi açık olan ve ilahi aşka düşenlerin kendilerini yaşayan ölü gibi görmesi gerektiğini, dünyalık sevinç ve üzüntülerden sıyrılarak ilahi dert

ve sevinçlere yönelmeleri gerektiğinden bahsetmektedir. Dünyada yalnız ve garip bir kul ol! Öyle ki; bu garipliğın ve yalnızlığın dünyadan hiçbir mekân edinmemek olsun da demektir. Dünyaya bel bağlama, geçici dünya hayatında yaşayacağın kadar dünyaya çalış, geri kalan tüm zamanını ve enerjini cennet için çalışmaya harca da demektir. Bu şiirinin son beytinde ise ‘Din Güneşi’ lakabına atfen; “Birçok Allah aşığı vardır fakat benim gibi yanan kaç tane vardır acaba merak etmekteyim” demektir.

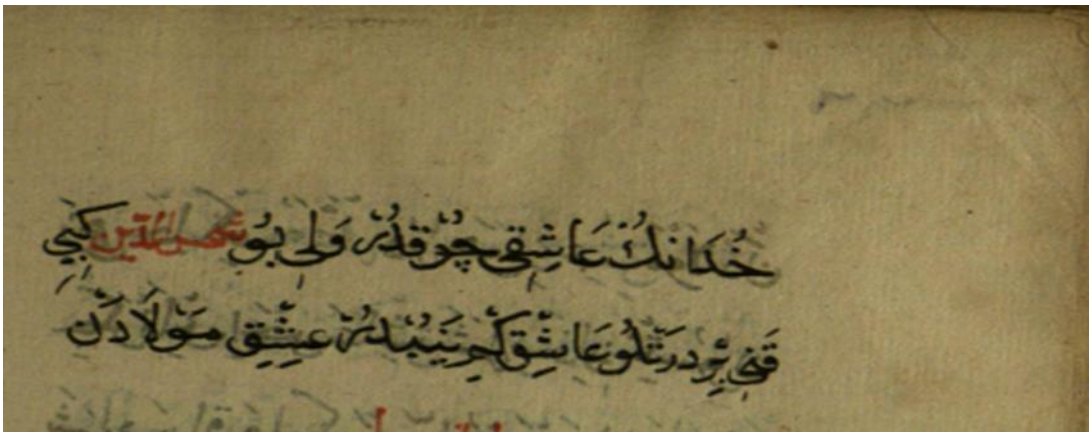
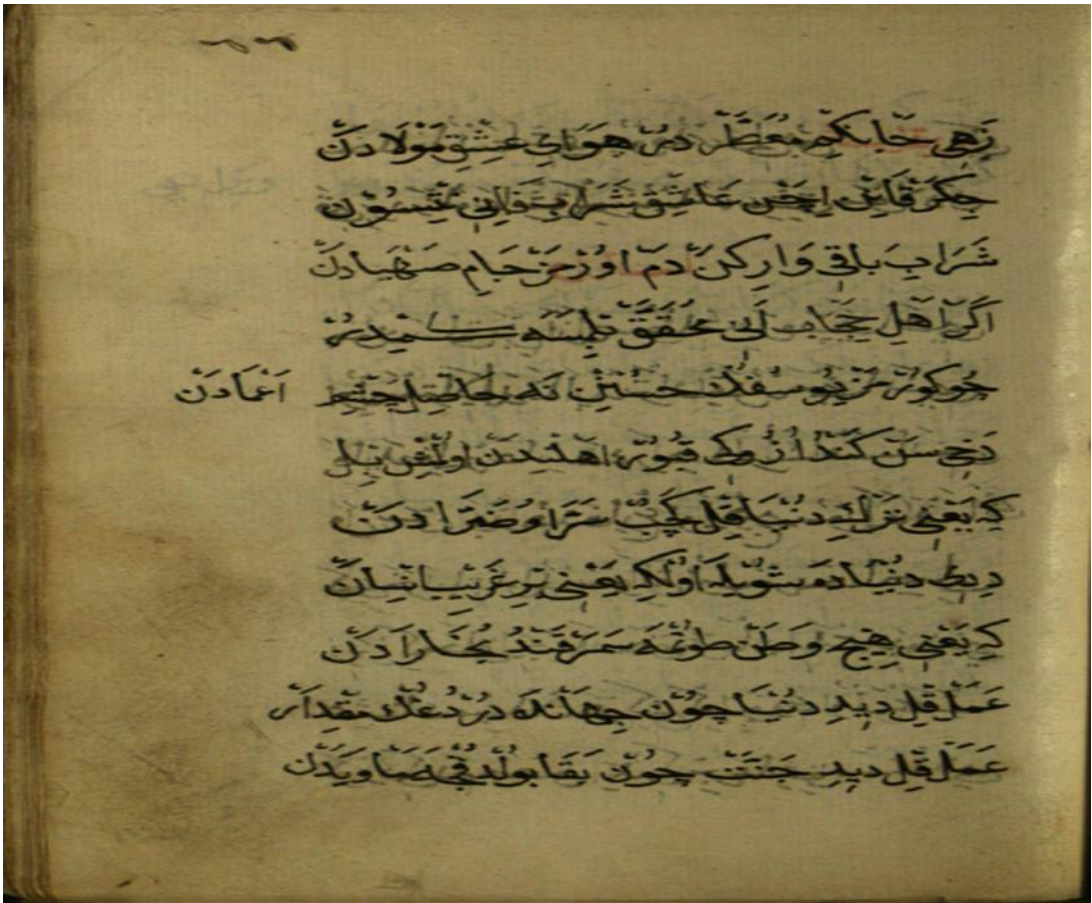
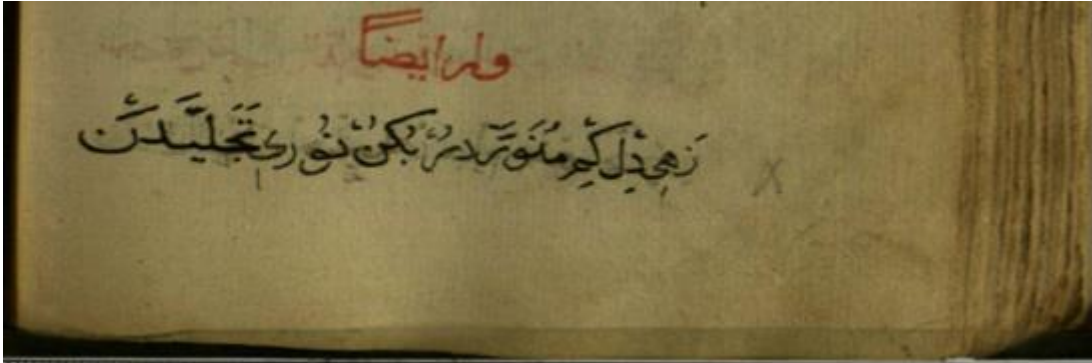
KAYNAKÇA

- AKŞEMSEDDİN, (Tarihsiz) Def-u Metaini’s-Sûfiyye, İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya Kitaplığı.
- AKŞEMSEDDİN, (Tarihsiz) Makâmâtü’l Evliyâ, İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Reşit Efendi Kitaplığı, No: 345.
- AKŞEMSEDDİN, (Tarihsiz) Risaletü’l- Dua, İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa Kitaplığı, No: 260.
- AKŞEMSEDDİN, (Tarihsiz) Risalet’ün-Nuriyye, 160 varak, 11 satır, İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmut Efendi Kitaplığı No: 2408.
- AKŞEMSEDDİN, (Tarihsiz) Risale-î Şerhi Akvâli Hacı Bayram-ı Velî, İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa Kitaplığı, No: 260/4.
- AKŞEMSEDDİN, (Tarihsiz) Risale-i Zikrullah, İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa Kitaplığı, No: 260/4.
- AKŞEMSEDDİN, (Tarihsiz) Şiirleri, Ankara: Milli Kütüphane Fahri Bilge Kitaplığı No: 442.
- AKŞEMSEDDİN, (Tarihsiz) Telhîsu Def-u Metâini’s-Sûfiyye, İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa Kitaplığı, No: 260/4.
- AYVANSARÂÛ, (1375) Vefâyât-ı Meşâyih, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kitaplığı, no: 2464.
- CEBECİOĞLU, Ethem, (2001) “Akşemseddin’de bazı Tasavvufi Kavramlar”, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (C. XLII).
- ÇATAK, Âdem - Vural, Ahmet, (2019) “Akşemseddin’in Risâle-i Zikrullah Adlı Eserinin Tercümesi ve Tahlili”, Ankara: AKADEMİAR Dergisi.
- ÇATAK, Âdem - Vural, Ahmet, (2020) Akşemseddin Zikir ve Semâ Hakkında, İstanbul: H Yayınları.
- ÇANKAYA, Ahmet, (2003) İstanbul’un Manevi Fatih Akşemseddin Hazretleri Tasavvuf ve İstanbul’un Fethi, Ankara: Akşemseddin Hazretleri Vakfı Yayınları.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil, (1989) “Akşemseddinzâde Hamdullah Çelebi ve Pendnâmesi”, Akşemseddin Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Akşemseddin Vakfı Yayınları.
- ÇELİK, Metin, (2011) Her Yönüyle Akşemseddin Hazretleri, İstanbul: Ensar Neşriyat.
- ERASLAN, Kemal, (1984) Akşemseddin’in Dinî Tasavvufi Şiirleri, Ankara: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- HACI A’Lİ, (Tarihsiz) Tuhfetü’l-Mücahidîn ve Behçetü’z-Zâkirîn, İstanbul: Nuruosmaniye Kütüphanesi, No: 2293.
- İNALCIK, Halil, (2007) Fatih Devri Üzerinde Tetkikler ve Vesikalar I, Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk tarih Kurumu Yayınları.
- KARAMAN, Naim M, (1992) Hazreti Akşemseddin Tek Başına Bir Üniversite, İstanbul: Akşemseddin Vakfı Yayınları.
- KURNAZ, Cemil, (1990) “Tasavvuf Şiirinde Akşemseddin’in Yeri”, Akşemseddin Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Akşemseddin Hazretleri Vakfı Yayınları.
- YILDIZ, Muhammed Ali, (2017) Akşemseddin’de Allah, Kâinat ve İnsan, Ankara: Kalem Neşriyat.

İLK ŞİİR

İKİNCİ ŞİİR

COVID-19 PANDEMİSİ VE PREKARYA OLMAK

Merve ÇETİN DAĞDELEN

Arş. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Fen-edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü
ORCID ID: 0000-0001-5950-9600

ÖZET

Proletarya'dan farklı olarak prekarya yeni kapitalizmin sunduğu yeni bir sınıf denemesidir. Beyaz yakalı da mavi yakalı da prekaryaya dâhil olabilir. Ölüm riskine rağmen pandemi sürecinde dahi çalışmak zorunda kalmak prekaryanın özelliklerinden sadece biridir. Dünya tarihinde pandemi olarak kabul edilen pek çok hastalık yaşanmıştır. İçinde bulunduğumuz çağda da salgınlardan payımıza Covid-19, korona şeklinde isimlendirilen hastalık düşmüştür. Çalışan bireylerin bazıları günümüz şartları neticesinde sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı günlerde evlerinde çalışabilmişlerdir. Bazı meslekler dezavantajlı konumdadır. Market çalışanları söz konusu dezavantajlı grupta sayılabilir. Zira devasa ülke etkilenimleri dışında, homo economicus olan günümüz bireylerinin sosyal yaşantıları arasında en zaruri olan, hem fiziksel hem sosyal olma özelliğine sahip gıda ihtiyaçlarının karşılanması durumu, pandemi sürecinde gündelik hayatta zihni meşgul eden en önemli konu olmuştur. Bu nedenle marketler pandemi sürecinde sokağa çıkma yasağının olduğu günlerde dahi açık kalmış ve çalışanlar da Covid-19 olma yüksek riskine rağmen çalışmak zorunda kalmışlardır. Bu çalışma pandemi sürecinde evden çalışma fırsatına sahip olmayan dezavantajlı konumdaki market çalışanlarının süreçte yaşadıklarına yönelik bir çalışma derdiyle ortaya çıkmıştır. Bu anlamda bir durum analizi yapmayı hedeflemektedir. Çalışma halkın en fazla tercih ettiği literatürde "indirim marketi" (discount stores) olarak isimlendirilen market türlerinden olan A101, BİM ve ŞOK indirim marketlerinde çalışanlara yönelik olarak oluşturulmuştur. Çalışma yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla Denizli kenti özelinde yapılan nitel bir çalışmadır. Çalışmanın sonucunda market çalışanlarının pandemi dönemine dair korku ve kaygıları, tecrübeleri, karşılaştıkları zorluklar ve çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Prekarya, İndirim Marketleri

COVID-19 PANDEMI AND BE PRECARIA

ABSTRACT

Different from the proletariat, the precariat is a new class experiment put forth by the new capitalism. Either white-collar or blue-collar classes can be counted in the precariat. Despite the risk of death, being obliged to work even during the pandemic is just one of the characteristics of the precariat. There have been many diseases that are considered pandemics in the history of the world. In the age we live in, what our share of epidemics is the disease called Covid-19. Some of the workers are able to work in their homes on the days when curfews were imposed in consequence of the present conditions. Some professions are in disadvantageous positions. Market employees can be counted in this disadvantaged group. For, apart from the effects of big countries, meeting the food needs, which is the most essential among the social lives of today's individuals who are homo economicus, with both physical and social characteristics, has been the most important issue that occupies the mind in daily life during the pandemic process. For this reason, the markets remained open even on the days of the curfew during the pandemic process, and the employees had to work despite the high risk of becoming Covid-19 patients. This study has emerged with the problem of studying the experiences of the disadvantaged market employees who do not have the opportunity to work from home during the pandemic process. In this sense, it aims to make a situation analysis. The study was designed for those working in the A101, BİM, and ŞOK discount stores, which are the types of markets called "discount stores" in the literature, which are most preferred by the public. The study is a qualitative study conducted in the city of Denizli through a structured interview form. As a result of the study, the fears and anxieties of the market employees about the pandemic period, their experiences, the difficulties they faced, and solution offers were put forth.

Keywords: Pandemic, Precariat, Discount Stores

YAPISAL FARKLILIKLAR EKSENİNDE ALEVİLİK: DENİZLİ/HONAZ ÖRNEĞİ

Merve ÇETİN DAĞDELEN

Arş. Gör. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Fen-edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü
ORCID ID: 0000-0001-5950-9600

ÖZET

Ülkemiz geçmişten gelen tarihi ve kültürel miras bakımından oldukça kozmopolit bir yapıya sahiptir. Anadolu'da varolagelmış çokkültürlülük, günümüze kadar devam etmiştir. Türkiye'nin her köşesinde farklı dilden, dinden, milletten insan bir arada yaşamaktadır. Alevilik bu çokkültürlülüğü besleyen önemli yapılardan biridir. Kesin bir yaşam bölgesi bulunmama ile birlikte Türkiye'nin birçok ilinde Aleviliği dini ve kültürel açıdan devam ettiren topluluklar bulunmaktadır. Küreselleşmeyle birlikte çeşitli spesifik değerler yerini standartizasyona bırakarak birbirine benzeşmeye başlamıştır. Dolayısıyla günümüzde Aleviliğin ne ölçüde yaşandığı ya da ne kadar değişim ve dönüşüme maruz kaldığını ortaya koymak kıymetlidir. Denizli'nin Honaz ilçesi de alevi toplulukların yaşadığı bölgelerden biridir. Çalışmanın amacı; Honaz ilçesindeki aleviliğin genel anlamda yapısal durumunu, günümüz şartlarındaki görüntüsünü ortaya koymaktır. Çalışmanın başlangıcında olmasa da alana çıkıldığı süre zarfında Honaz'da Türkmen Alevileri ve Sivas-Tunceli Alevileri şeklinde bir ayrımın varlığı göze çarpmış ve Aleviliğin ilçedeki konumlanması bu iki grubun yapısal farklılıkları ekseninde şekillenmiştir. Çalışma Honaz'da yer alan alevi topluluklarına yönelik yapılmış nicel bir çalışmadır. Çalışma sonucunda toplanan veriler ışığında Honaz'daki alevi yaşantısının genel bir betimlemesi ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Alevilik, Çokkültürlülük, Honaz

ABSTRACT

Our country has a very cosmopolitan structure in terms of historical and cultural heritage from the past. The multiculturalism that has existed in Anatolia has continued until today. People from different languages, religions and nationalities live together in Turkey. Alevism is one of the important structures that feed this multiculturalism. Although there is no definite living area, there are communities in many provinces of Turkey that continue Alevism in terms of religion and culture. With globalization, various specific values have begun to resemble each other, leaving their place to standardization. Therefore, it is valuable to reveal to what extent Alevism is experienced today or how much change and transformation it has undergone. Honaz district in Denizli province is one of the regions where Alevi communities live. The aim of the study is to reveal the general structural status of Alevism in Honaz district and its appearance in today's conditions. Although not at the beginning of the study, the existence of a distinction in the form of Turkmen Alevis and Sivas-Tunceli Alevis in Honaz during the period when the field was set out stood out and the positioning of Alevism in the district was shaped on the axis of the structural differences of these two groups. The study is a quantitative study for Alevi communities in Honaz. In the light of the data collected as a result of the study, a general description of the Alevi life in Honaz was presented.

Keywords: Alevism, Multiculturalism, Honaz

**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SMARTPHONE USAGE AND
SOCIAL LONELINESS AT HIGH SCHOOL STUDENTS**

Sinan ASLAN¹

*¹Assist. Prof. Dr., Batman University, School of Health Science, Nursing Department, Nursing
Department, Batman /TURKEY
ORCID ID: 0000-0002-2118-5943*

ABSTRACT

Objective: This study was carried out with the aim of evaluating the relationship between smart phone addiction and, social and emotional loneliness at high school students.

Methods: It was planned to be descriptive and cross-sectional. This study was conducted between November and December 2019. “Student Identification Form”, “Smartphone Addiction Scale - Short Form” and Social and Emotional Loneliness Scale were used to collect data in the study. In the statistical analysis of the data, number, percentage values, independent samples *t*-test, ANOVA, correlation and regression were used.

Results: A statistically significant difference was found between school type, income status, daily internet usage time, the state of having a computer and smartphone, and smartphone addiction scale mean scores ($p<0.05$). A positive correlation was found between smartphone usage and social and emotional loneliness ($r=0.216$, $p=0.001$). Daily internet usage, smartphone usage time, social media engagement predicted smartphone addiction by 36% ($R^2 = 0.36$, $p<0.001$).

Conclusion: A significant relationship was found between smartphone addiction and loneliness in high school students.

Keywords: Loneliness, addiction, smartphone, student, nursing.

IMPACTS OF COVID VACCINE INEQUALITY IN INDIA

Rituraj Basumatary

Tata Institute of Social Sciences, MPhil Research Scholar, Department of Social Sciences, Guwahati, Assam, India

ABSTRACT

As India has entered the phase of its ambitious vaccination drive for COVID-19, it is reported that many vaccination centres in India are facing shortages of vaccine and are having to close down some of the vaccination centres. One of the major factor behind it is that out of the total vaccine production in India, it had exported twice the number of vaccinatedoses than the total vaccines that has been used domestically. Other major factor is the very low level of production in comparison to the demand of the huge population in India.

As the vaccination momentum is growing and the demand for vaccines are also increasing in India, specially as we are finding ourselves well and truly in the grip of a second nation wide COVID-19 wave, with single day new cases across India, which is crossing a high level of over 1.4 lakh cases as well as over 700 new cases everyday, the vaccine supply chain has got impacted. The reason is both because stocks are depleted and the vaccine production capacity in India is struggling to keep up with the required daily vaccine dose delivery.

In the initial stage of the vaccination drive in India, over 70 million of India's population has received the first dose of the vaccine. Out of these, only ten million have received the second dose. Nearly 95 milion doses have been used in all over India and about 65 million doses have been exported to other countries of the world.

Keywords: Impacts, COVID, Vaccine, Inequality, India, Population.

Introduction

As India has entered the phase of its ambitious vaccination drive for COVID-19, it is reported that many vaccination centres in India are facing shortages of vaccine and are having to close down some of the vaccination centres. One of the major factor behind it is that out of the total vaccine production in India, it had exported twice the number of vaccinatedoses than the total vaccines that has been used domestically. Other major factor is the very low level of production in comparison to the demand of the huge population in India.

As the vaccination momentum is growing and the demand for vaccines are also increasing in India, specially as we are finding ourselves well and truly in the grip of a second nation wide COVID-19 wave, with single day new cases across India, which is crossing a high level of over 1.4 lakh cases as well as over 700 new cases everyday, the vaccine supply chain has got impacted. The reason is both because stocks are depleted and the vaccine production capacity in India is struggling to keep up with the required daily vaccine dose delivery.

In the initial stage of the vaccination drive in India, over 70 million of India's population has received the first dose of the vaccine. Out of these, only ten million have received the second dose. Nearly 95 milion doses have been used in all over India and about 65 million doses have been exported to other countries of the world.

India must begin compulsory licensing of COVID-19 vaccines

The Government of India could easily have invoked compulsory licensing of COVID-19 vaccines to allow other pharma companies who have vaccine production capacity to produce the COVID-19 vaccines alongside others as well as when they are authorised for use in India. The use of compulsory

licensing would dramatically change the political economy of the COVID-19 vaccine in India. With a substantial increase in the volumes, the price of the COVID-19 vaccine would also get reduced, and then India could supply the COVID-19 vaccine in larger number to other countries of the world.

With further increase in the number of COVID-19 cases in India in this second wave, allowing compulsory licensing and expanding the production base of COVID-19 vaccine is something which the Government of India must consider on a priority basis. Once the production of the vaccine is ramped up, purchase and distribution can be decentralised so that states can have control over their supplies and can also commit state budgetary resources towards funding vaccinations. That is the only feasible way we can move swiftly towards eliminating shortages, and closer to universal access to the vaccines.

After a tightly centralized vaccination drive that has delivered the required two shots to less than 2% of the population, India is opening up its inoculation strategy in the middle of a raging pandemic.

Expanding the vaccination campaign to all adult citizens in India below 45 years of age is a welcome move by the Government of India. India's daily infection rate is almost 350,000 which is a very worst situation. In a country like India, which is riddled with inequalities and swelling with 75 million newly impoverished after 2020 coronavirus lockdown, putting a price on any part of the limited vaccine supplies could lead to unjust distribution. Free and universal access with New Delhi negotiating prices with at least 4 or 5 suppliers throughout the globe could prepare India better.

In the outbreak of the second wave of the COVID-19 pandemic, a severe oxygen shortage is causing the healthcare system to collapse. Around one third of the total population of the globe in the world's poorest countries have been pinning their hopes on India to deliver their COVID-19 vaccines. Then the COVID-19 pandemic overwhelmed India itself.

The outbreak of the virus has caused widespread misery for the 1.3 billion population of India. Hospitals are overwhelmed by people, oxygen supply is scarce and the death toll of 2 lakhs is thought to be a huge undercount.

Vaccines should be free and for all in India

The Central Government of India's vaccination policy is a maze of confusion that could doom India's future prospects. COVID-19 has unleashed a devastating second wave of the COVID-19 pandemic in India. The Government of India has proven woefully unprepared for the crisis. We can blame hubris or incompetence or a combination thereof for India's unfolding tragedy. However, it should now be everyone's goal to shorten the duration of the broader crisis, which won't remain restricted to this second wave. A humanitarian and economic crisis looms. With this in our mind, we write to warn against the Central Government of India's recently announced vaccination policy. The policy announced by the Government of India is unconscionable and potentially disastrous. The policy will likely create chaos, confusion, disorder, limited vaccination coverage, breed inequality and may prolong the duration of the crisis. Better alternatives are available, which can save both lives and livelihoods of the people.

What should be the goals of a vaccination policy during the outbreak of a global pandemic like COVID-19?

We believe that a good policy will seek to achieve maximum coverage, as close to universalisation as possible and do as quickly and cost effectively as possible. We should also account for the institutional capacity implement such a policy. Given that the outbreak of the COVID-19 pandemic disproportionately impacts the poor and low-income families, it is vitally important that the policy also be equitable.

Since there is broad consensus that vaccinations provides the safest path to herd immunity, their deployment offers a relatively quick exit from the COVID-19 crisis. That path also ensures a sustained revival of the economic activity, which is the surest way to avert a humanitarian crisis in India. Even as we combat the second wave of the outbreak of the COVID-19 pandemic, it is important that we already begin to prepare for future waves. Vaccines have a major role in ensuring that.

Currently, over 1 billion doses have been administered across 172 countries. India accounts for 141 million of these doses. After a relatively quick rollout, vaccinations have stalled. Only 1.6 percent of the total population of India is fully vaccinated. If it moves in that way at the current rate, it may take two years for India to vaccinate 75 percent of the population. The government's vaccine policy could make things considerably worse.

The people of India believe that the Government of India's policy is fatally flawed on almost all counts.

A functioning vaccination program would appear to be the strongest weapon for halting the unrelenting march of India's outbreak of the second wave of the COVID-19 pandemic. And yet, it is in a state of total disarray. The Government of India's failure to effectively negotiate prices and procurement could not only cost lives, but devastate the economy too.

On 1 May 2021, India had opened up its COVID-19 vaccination drive to all its citizens above the age of 18. In this phase, the makers of authorized vaccines in India will be able to directly sell 50 percent of their stock to state government as well as private hospitals all over India.

In this new phase, it is up to the state governments to decide whether all citizens of India could get their vaccines for free of cost. The Central Government of India already offers free shots for citizens over 45 years of age plus frontline and healthcare workers.

Some of the Indian States like Uttar Pradesh, Rajasthan and Delhi have already announced free vaccinations for everyone at the government vaccination centres. But most of the other states are still working out their immunization strategies and will need to directly negotiate with the vaccine makers to ensure that there are sufficient doses come on 1 May 2021.

It is not clear that the state or central government's goals can be met. Large Indian states like Maharashtra, Odisha and Chhattisgarh report acute vaccine shortages, which has forced several vaccine centres to shut down temporarily. One of the vaccine manufacturer Serum Institute of India (SII), meanwhile, is under pressure from AstraZeneca, from which it licenses its vaccine production, to meet its contractual obligations.

Despite the ferocity of India's second wave of the COVID-19 pandemic, and the urgency for an efficiently implemented vaccination program, there are also arguments over prices of the COVID-19 vaccine.

The Government of India gave vaccine makers to dictate the prices of the vaccine per dose for the state government and the private hospitals. The Serum Institute of India (SII), which makes the AstraZeneca vaccine under the local brand name Covishield, announced that it would sell directly to the states at the rate of 400 INR (\$ 5.36) per dose.

But India's own Covaxin, which is manufactured by Bharat Biotech and developed in collaboration with the Indian Council for Medical Research (ICMR), will be sold to states for Rs. 600 a dose, and for Rs. 1200 to the private hospitals. Covaxin has still not published its phase 3 clinical trial data in a peer-reviewed scientific journal, and has only announced its interim efficacy data – claimed to be around 80% - through a press release.

Both these vaccines cost between Rs. 150 and Rs. 200 to the Central Government at the moment. Adar Poonawala, Chief Executive Officer (CEO) of Serum Institute of India (SSI), told news channel CNBC-TV18 that after it meets the Central Government's commitment of 100 million doses, his company will subsequently charge Rs. 400 a dose to the central government as well.

During a healthcare emergency and a once-in-a-century pandemic, the pharmaceutical companies are dictating the prices for the vaccines, instead of the government negotiating and imposing price caps. India failed to sign contracts and form a stockpile early enough; while several countries like the United States of America (USA), United Kingdom (UK) and Israel made rapid deals with vaccine makers as early as September 2020, and have received shipments on priority.

India only announced its first round of purchases in January 2021, roughly 15 million doses at the time. Though India has administered over 40 million doses since then, it has not officially revealed the details of its purchase contracts with the vaccine makers.

This has been true also for the experimental treatments like remdesivir, which is being manufactured by various Indian pharmaceutical companies. On the advice of the drugs authority to self-regulate prices, pharma companies announced a price cap, with a wide range from Rs. 800 an injection to Rs. 3500 per shot.

Indian Finance Minister Nirmala Sitharaman announced a Rs. 35,000 crore (\$ 4.69 billion) package for India's COVID-19 vaccine development and drive during her budget speech on 1 February, 2021. She also said that the government would make more funds available if necessary. Yet, the central government has chosen to pass on the burden of the vaccination program to states.

Conclusion

India is perhaps the only major country in the world where citizens have the option of paying for their vaccines, with many receiving shots for free. Now, the new vaccine pricing strategy could remove that choice, and make it mandatory for the people between the ages of 18 and 45 to cover the costs of the COVID-19 vaccines in some states.

This also makes terrible financial sense, given that it is in India's interest to halt this second wave of the COVID-19 pandemic for the sake of its weakening economy. As cases continue to rise, the states have been forced to shut down commercial activity. If left unchecked, the new wave could completely derail India's economic recovery.

"India should vaccinate 966 million people twice; we need 1.93 billion doses. At Rs. 150 per dose, we need Rs. 28,980 crore (0.14% of our GDP). Even at Rs. 400 per dose, we need Rs. 77,280 crore (0.38% of our GDP)" as noted by R Ramakumar, Professor of Economics at Tata Institute of Social Sciences.

OBSESİF-KOMPÜLSİF BOZUKLUĞUNDA BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI TERAPİ: BİR OLGU SUNUMU

Yavuz Selim KAYMAKÇI¹, Fikri KELEŞOĞLU²

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Aile Sosyal Destek Personeli(Psikolojik Danışman), Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, Bandırma/Balıkesir, Türkiye
ORCID ID:0000-0002-7366-8787

² *Dr. Öğr. Üyesi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Bandırma/Balıkesir, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0002-3736-0179

ÖZET

Son yıllarda oldukça yaygın olarak gözlenen ve tanılanan bozukluk türlerinden obsesif kompulsif bozukluk (OKB), endişe ve takıntıların şekillendirdiği düşüncelerle bağlantılı olarak tekrarlayıcı davranışlar ile karakterize olan, tedavi ve terapi süreçlerinde sonuç alınabilen, ilerleme kaydedilebilen nörodavranışsal bir bozukluktur. Bilişsel davranışçı terapi (BDT) ise kanıta dayalı bir tedavi yöntemi olup, OKB tanılı danışanlarda oldukça sık başvurulan yaklaşımlardandır. Bu çalışmada, 25 yaşında hiçbir iş deneyimi olmamış kadın bir danışanın Hepatit C hastalığının iyileşmesinin ardından mikrop kapma/bulaştırma obsesyonları ile temizlik kompulsiyonlarının devam etmesi sebebiyle OKB tanısı alması ve sonrasında birlikte yürütülen 14 seanslık BDT süreci vaka formülasyonu şeklinde sunulmuştur. İlk altı seanslık süreçte davranış analizi yapılarak psikoeğitim verilmiş, değişime yönelik motivasyon artırımının ardından sürece devam edilmiştir. Terapide gevşeme eğitimi, psikoeğitim, kendini izleme ve ev ödevleri, sokratik sorgulama ile bilişsel yeniden yapılandırma, maruz bırakma, imgesel teknikler, sosyal beceri eğitimi, model alma gibi tekniklere yer verilmiştir. Tüm bu tekniklere olgu sunumunda yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel davranışçı terapi, obsesyon, kompulsiyon.

COGNITIVE BEHAVIORAL THERAPY IN OBSESSIVE-COMPULSIVE DISORDER:A CASE REPORT

Yavuz Selim KAYMAKÇI¹, Fikri KELEŞOĞLU²

ABSTRACT

Obsessive compulsive disorder, one of the most commonly observed and diagnosed disorders in recent years (OKB), characterized by repetitive behaviors associated with thoughts shaped by worries and obsessions, it is a neurobehavioral disorder that can lead to results and progress in treatment and therapy processes. Cognitive behavioral therapy (CBT) is an evidence-based treatment method, it is one of the most frequently used approaches in clients with obsessive compulsive disorder.

In this study, a 25-year-old female client, who had no work experience, was diagnosed with Obsessive-Compulsive Disorder due to the persistence of infection/contamination obsessions and cleaning compulsions after the recovery of Hepatitis C, and the 14-session Cognitive Behavioral Therapy process conducted together afterwards was presented as a case formulation. In the first six sessions, psychoeducation was given by performing behavioral analysis, and the process continued after increasing the motivation for change. Techniques such as relaxation training, psychoeducation, self-monitoring and homework, sokratik questioning and cognitive restructuring, exposure, imaginative techniques, social skills training, and modeling were included in therapy. All these techniques will be included in the case report.

Anahtar Kelimeler: Cognitive behavioral therapy, obsession, compulsion

POLITICIZATION OF AFGHAN MIGRATION IN TURKEY

Merve Hazer YİĞİT UYAR*

**Asst. Prof., Fenerbahçe University, Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences,
Political Science and International Relations Department*

Istanbul, Turkey

ORCID ID: 0000-0003-2412-2494

ABSTRACT

People migrating is not a new phenomenon. However, the international order is preventing the right of movement on so many levels. While hosting the most refugees in the world, almost 5 percent of its own population, the migration phenomena brings Turkey sociological, political and economic consequences. The integration issue lacking strategy and policies lacking dimension of migration management leaves immigration and related issues open to politicization and instrumentalization. This paper focuses on a hypothesis that approaches to Afghan immigration are formed by political discourses. The perception that has been tried to be built on the issue of Afghan migration in Turkey in the last period has proved itself to be a tool of politicization. The Afghan Migration case provides comprehensive and consistent data with a long history. Although Afghan migration is not a new phenomenon, the transformation of the issue of migration into the perception of new and urgent security needed Afghan migration constructs a situation of emergent insecurity.

Keywords: Afghan, Refugee, Migration, Security, Securitization, Politicization

Introduction

While migration movements change the data on population, social and economic systems, on the labour market, cultural, economic, and social threats in political discourses continue to build up. The discourse itself, supported by the media, changes the constructed imagination via using radical and provocative expressions; alter the perception. Imagined refugees is a constructed perception of migration turning into invasion and threat in so many aspects such as terrorism, crime, security, economic instability, economic burden, unemployment, cultural degeneration (Yigit Uyar, 2021, p.352). The fear created by this imagination composes a perception that one is under the threat of economic loss of work force, the perpetrator, the crime environment, a burden to the state, and social erosion and cultural loss. Politicized Afghan Migration phenomenon has been instrumentalised as it is a fairly new phenomenon; however, in reality this Afghan migration has been going on for decades. This phenomenon is reshaped with the perception that there are people migrating in larger populations than they are and that it is very new. But the movement is not new, and the populations are not larger. Furthermore, this phenomenon became Turkey's new threat in political discourses from political party leaders and MP's. When looked at the transformation of the issue of migration into the perception of imagined Afghan migration, the picture that emerges is the situation of insecurity that is tried to be created through the perception of new and urgent security.

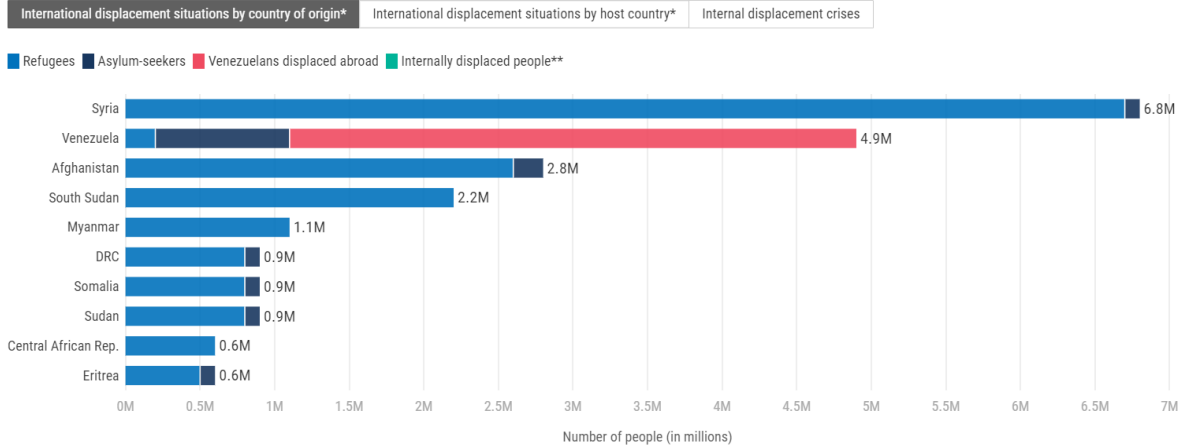
Afghan Migration

This paper focuses on a hypothesis that approaches to Afghan immigration are formed by political discourses. The perception that has been tried to be built on the issue of Afghan migration in Turkey in the last period has proved itself to be a tool of politicization. The Afghan Migration case provides comprehensive and consistent data with a long history. The situation in Afghanistan has been ongoing for over 50 years. Looking at the available official data, it can be distinguished that Turkey has been facing with a regular/irregular migrant community since the 1980s. It can also be seen that there is no drastically rising number of migrating people from Afghanistan through Iran Border. More than two thirds of all refugees and asylum seekers (68%), in general displaced people, all around the world come from just five countries Syria, Venezuela, Afghanistan, South Sudan and Myanmar (UNHCR, Global Trends, 2020, p.3). The total number of international displacements by country of origin, refugees and

asylum seekers combined for Afghanistan is 2.8 million people (UNHCR, Global Trends, Forced Displacements in 2020).

Table 1. Forced Displacement Situations 2020
(Source: UNHCR, Global Trends, 2020)

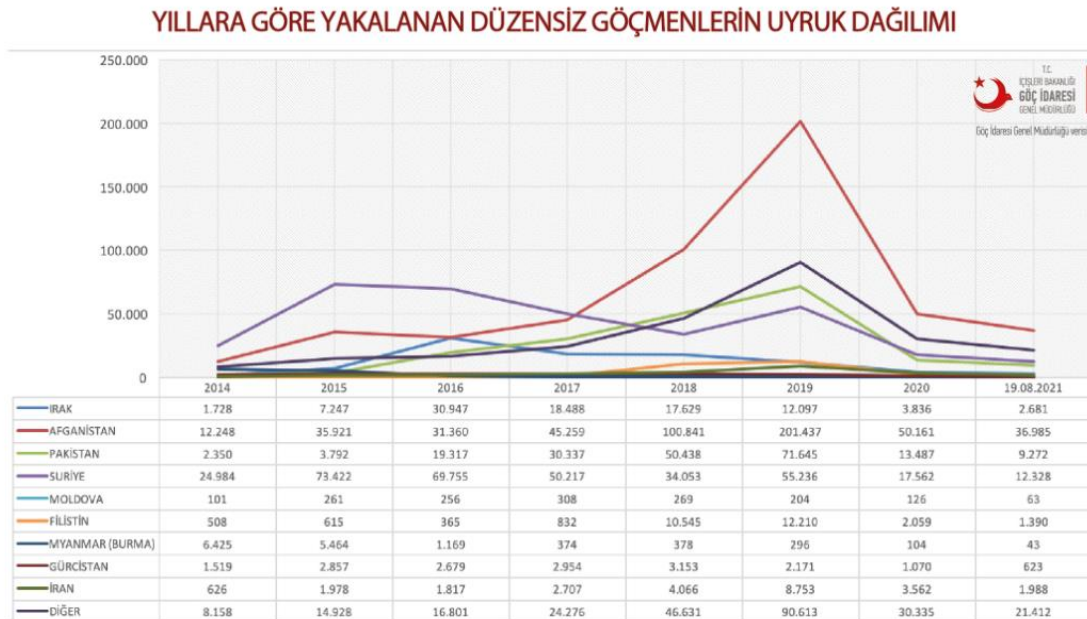
Forced displacement situations

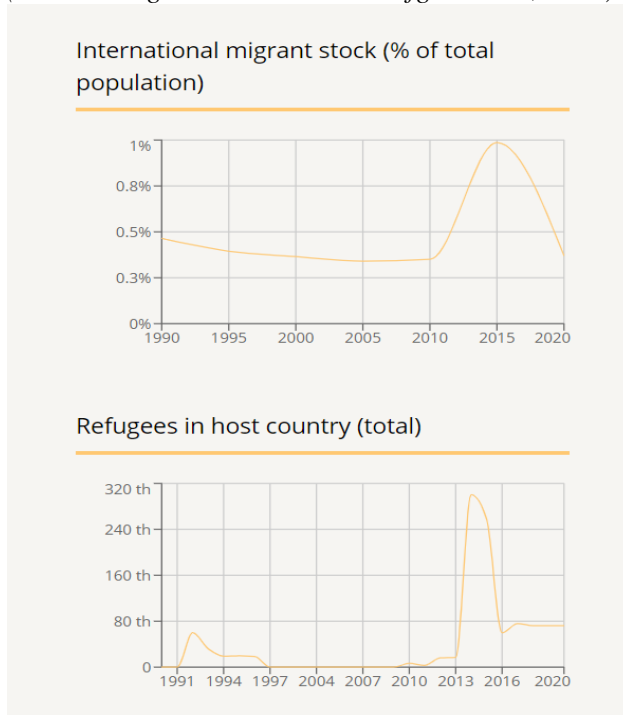
Source: UNHCR Refugee Data Finder
*Excludes Palestine refugees under UNRWA's mandate. **Internally displaced people protected / assisted by UNHCR.

There are 52,935 Afghans with residence permits and 40,526 Afghans with short-term residence permits in Turkey (DGMM, Residence Permit). The people who make the most international protection applications in Turkey are Afghans with 22,606 applications (DGMM, International Protection Application). That is, the phenomenon of Afghan immigration and the problems of immigration management are not new, but what is new is the politicization of Afghan immigration. Looking at the nationality distribution of irregular migrants apprehended by years, it can be seen that the heaviest year was 2019 with 201,437 immigrants and 2018 with 100,841 immigrants (DGMM, Irregular Migration). Therefore, it is neither larger populations migrating nor a new phenomenon.

Table 2. Nationality distribution of irregular migrants apprehended by years
(Source: Republic of Turkey Ministry of Interior- Directorate General of Migration Management, Irregular Migration, 2021)

Table 3. International Migrant Stock - Refugees in Host Country
(Source: Migration Data Portal/Afghanistan, 2020)

As can be seen on the graphs, the slope in the international migrant stock graph has tended to decrease towards 2020, in accordance with the refugees in host countries. But after the claims of Taliban in Afghanistan, this might change.

Discussion

Uncontrolled immigration disturbs those living in the country of immigration; in fact, this is one of the reasons for the existence of the borders of the state, and the phenomenon we call the state is obliged to protect its borders. The type of migration we encounter in Afghan migration presents a mixed picture. Those who flee from the Taliban and change their country with the risk of their lives, those who come to or pass through Turkey to live a better life in the classical definition of immigration. The uncertainty that occurs when there is no control and control mechanism over the people crossing the border, that is, there is no migration management, drags the people living in the migrated country to fear. While uncertainty and ignorance constitute the main source of fear, the inability to access information also supports this situation. When the state makes human entry through migration management, the situation that occurs is to provide human resources to the migrated country, while uncertainty strengthens the atmosphere of fear when there is no migration management.

While disinformation and misinformation convey to the public through the media and politicians that this migration was created together with the Taliban and is a new phenomenon, there is infollution spreading that there is no difference between the Taliban and Afghans, which makes them imagine that they are the same and exclusive. If the created insecurity perception is experienced and there is a real security threat, the security created for is produced not over the issue of human need, but with a political perception. The immigration discourses of the politicians, together with their political attitudes, become the subject of securitization and quickly reach a wide audience. The dynamics of social discrimination against those who have immigrated have reached levels of social segregation through politicians and the media as *Altındağ protests*** has shown.

When it comes to Afghan migration, just like Syrian refugees, the main axis of the political discourse is drawn together with the layers of security. It is also witnessed that political parties undertake the spreading of misinformation with their radical rhetoric, taking their place in discourses and subsequent policies when the appropriate conditions for security discourse are created. An issue cannot become a threat just by speech-act, and securitization is not done by speech-act alone. In Afghan Migration, it is

tried to ensure that the Turkish public, which is the target here, acknowledges the situation as a security issue. While there are many types of migration and each individual is likely to have a different situation, the public reckons the immigrants as one and the same and considers them to be responsible for all of a series of problems leading to social conflict. Furthermore, the social conflict makes it possible to set a target to channel the anger of the people. Immigrant and immigrating people associated with crime and violence become perpetrators, and all other issues and all people involved in migration become part of this urgency and the threat it creates. The principle of the personality of the crime is often overlooked in political discourse, and discourses that marginalize based on ethnicity and define origin with crime are reproduced by creating a perception over ethnicity. The discourse of conflict is gaining more support every day with the increasing unemployment, immigration and refugee phenomenon along with the crisis process. The othering and targeting delegation formed by the fear of the people is reflected on the immigrated person. Citizens of the country of origin, who remain in the background, are instrumentalized by a populist and securitizing attitude. This dangerous approach encapsulates the process that can lead to fascism.

Conclusion

Migration is in a place where it is subject to many laws as it is internal and external, and where decisions are made for politically prominent reasons. That is, immigration is politicized, and politicians and policy makers make political decisions based on the conditions they are in. The concept of immigration, which is the channel where the government is criticized in Turkey, shows itself intensely in political rhetoric and in opposition. While the main purpose of the opposition is to criticize the government, it is directed against the displaced people who migrate by becoming politicized by the target. Politicized immigration discourses instrumentalize this situation. It also fuels the social conflict environment.

For a country which has been hosting more than 4 million refugees, it is extremely hard to integrate these people on every level of society. The Afghan Migration has been going on for decades, as can be seen on the data, it is neither a new phenomenon, nor larger populations are evident. Politicization and securitization of the issue leads to social conflicts, therefore, seeing the situation as a basic human right is immensely significant. For this reason, in order not to cost people's lives in front of the borders of the nation states migration management and integration policies are highly critical. Managing the migration and administering the policies accordingly and keeping the public posted and informed play a crucial role at this point.

** Altındağ Protests: The anti-immigrant groups have assaulted houses, shops and vehicles possessed by Syrians in Ankara (Turkish Capital) after strains erupted over the killing of a local teen.

References

- Merve Hazer Yiğit Uyar, *'Refugee Crisis' in political discourse: Italy, Hungary, Turkey*, PhD Dissertation (Doktora Tezi), 2021, p. 352.
- Migration Data Portal, Afghanistan, 2020. https://www.migrationdataportal.org/data?cm49=4&focus=profile&i=flows_abs_immig1&t=2013
- Republic of Turkey Ministry of Interior- Directorate General of Migration Management, Irregular Migration, 2021. <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler>
- Republic of Turkey Ministry of Interior- Directorate General of Migration Management, International Protection, 2020. <https://www.goc.gov.tr/uluslararasi-koruma-istatistikler>
- Republic of Turkey Ministry of Interior- Directorate General of Migration Management, Residence Permits, 2021. <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri>
- UNHCR, Global Trends, Forced Displacement in 2020. <https://www.unhcr.org/flagship-reports/globaltrends/#>
- UNHCR, Global Trends. <https://www.unhcr.org/60b638e37/unhcr-global-trends-2020>

AİLEDE ETİK DIŞI DAVRANIŞLAR VE BUNLARIN AİLE BÜTÜNLÜĞÜNE ETKİSİ

Prof. Dr. Ahmet ÜSTÜN

Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ORCID ID: 0000-0002-2457-5381

Abdülbaki PEKEL

Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi
ORCID ID: 0000-0003-3754-8726

ÖZET

Aile bireylerden oluşan bir sistemdir. Her sistemde olduğu gibi aile sistemi içerisinde de istenlik ve istenmedik birtakım olaylar, olgular ve davranışlar meydana gelmektedir. Aile içerisinde birbirleri ile iletişim halinde olan bireylerin birbirlerine karşı yapmaları gerekenler olduğu kadar yapmamaları gereken davranışlar da vardır. Bu yapılmaması gereken davranışlar bu çalışmamızda etik dışı olarak adlandırılmıştır. Aile içerisindeki etik dışı davranışların aile bütünlüğüne nasıl etkileri olduğunu görmek amacıyla bu çalışma hazırlanmıştır. Nitel kurama göre oluşturulan çalışmada araştırmanın evren ve örnekleme, bireylerin yaşları, cinsiyetleri, medeni halleri gibi unsurlar dikkate alınarak amaçlı örneklem yöntemiyle oluşturulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizinde örneklemeden elde edilen bilgiler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu çalışma toplumdaki bireylerde aile içerisinde yaptıkları davranışlardan hangilerinin “etik” hangilerinin “etik dışı” olduğunu fark ettirmek açısından oldukça önemlidir. Bulgular ve yorum kısmında da görülmüştür ki; bireyler aile içerisinde sergilenen olumsuz davranışları etik dışı olarak tanımlamakla birlikte çözümü üzerine de birtakım fikirler geliştirmektedirler. Bu fikirlerin büyük bir çoğunluğu aile bağımlı zedelemeyen sorunu ortadan kaldırmaya yönelik olsa da davranışın ya da tutumun büyüklüğüne göre bazen de aile bütünlüğünü bozmaya kadar gidebilmektedir. Sonuç olarak aile kurumu bireyler açısından oldukça değerlidir. Bu sebeple bireyler aile içerisinde değer görmek, fikirlerini beyan etmek ve etik ilkesine uygun davranışlarla yüz yüze gelmek istemektedirler.

Anahtar Sözcükler: Aile, Etik, Etik Dışı, Aile İçinde Etik, Aile ve Sorumluluğu.

ABSTRACT

It is a family system. In the family system, as it is, the wanted and the unwanted, facts and playable. Hardware systems in communication with the family have as much to do as they need to do. Failure to do so was called unethical in our current study. This study has been prepared about how you will appear in an unethical family concept. The sample of the sample to be trained according to the qualitative theory, with examples such as their age, sampling methods. The formula used as a data collection tool in the research. The information obtained in the analyzed information in the research was analyzed with the content analysis method. This work is important in society, because they are aware of which of the exhibitions are “unethical” within the family. and it is also shown that it is interpreted; It is ethically designed to be displayed in the family. It may be related to damage problems from a facility larger than this process. The end result is to cheer up the family. You want to come face-to-face with display-appropriate and ethical display within the family.

Keywords: Family, Ethics, Unethical, Family Ethics, Family and Responsibilities.

I. GİRİŞ

Aile, içinde bulunduğumuz şu zamanda yalnızca bireylerin birlikteliğinden oluşmuş bir yapı değil aynı zamanda bireylerin bütün halinde ilişki kurmasıyla oluşan ve ortak amaçları olan bir gruptur. Ailenin ifade edilmesinde sadece ortaya çıkan bir grup bütünlüğü değil aynı zamanda ailenin amaçları,

işlevleri de önemlidir. Aileyi oluşturan birçok unsur mevcuttur. Bu unsurlardan bazıları; anne, baba, çocuklar, dede, nene, hala, amca, teyze, dayı vb.'dir. Günümüzde ise daha çok çekirdek aile tipleri ortaya çıkmıştır. Çekirdek aileleri ise; anne, baba ve çocuklar oluşturmaktadır.

Ailenin içerisindeki bireylerin de birbirlerine karşı sorumlulukları, davranışlarında dikkat etmeleri gereken ahlaki ya da diğer adıyla etik kuralları vardır (Aydın 2013). Aile bireyleri her ne kadar yalnızca ortak amaçlar, kan bağı vb. sebeplerden bir arada olsalar da bu birlikteliğin devam edebilmesi aile üyelerinin birbirlerine karşı sergiledikleri davranışlara bağlıdır. Bazen de aile içindeki bireylerin birbirlerine karşı sergiledikleri ahlak/etik dışı davranışlar meydana gelmektedir (Özateş 2009). Bu etik dışı davranışları incelemeyen önce etik kavramına da bir göz atmamız gereklidir.

Etik, Yunancada "karakter" manası taşıyan "ethos" kelimesinden türemiştir. Daha sonra anlam genişlemesine uğrayarak olması gereken ideal ve duygularla algılanamayan soyut bir mana kazanmıştır (Kuçuradi 2003). Etik sözcüğü yaklaşık 2500 yıldır felsefenin ve felsefecilerin düşünce konusu olmuştur. Aristo için etik yarar, fayda anlamına gelmektedir (Aydın 2003). Daha sonradan diğer filozofların da eklemeleriyle etik; iyi, kötü, yarar, doğru, yanlış davranışların ne olduğu ve bu davranışların neden sergilendiğini, birey için neyin etik, toplum için neyin etik olduğunu araştıran bir felsefe sistemi haline gelmiştir (Kuçuradi 2003).

Bunların dışında etik normları inceleyen de bir sistemdir (Pelit, Güçer 2006). Doğrular ve yanlışlar hakkında bir fenomen oluşturmaya çalışmaktadır (Çiftçi 2003). Toplum ya da birey bazındaki belirsizliklere açıklık getirmeye çalışmaktadır (Özdemir 2008). Etik, ahlak ile yukarıdaki paragrafta belirtilen yönüyle benzese de bu işlevleri yönüyle de ahlaktan ayrılmaktadır.

Etik ne olduğuna da değindikten sonra artık "etik dışı" dediğimiz kavramın da ne olduğu ortaya çıkmaktadır. Toplumun ve bireyin yararına olmayan, toplum bütünlüğüne zarar veren davranışları, bireyler arası iletişimi ve bağı koparan davranışları etik dışı davranışlar olarak adlandırmak mümkündür (Özdemir 2008).

Aile içerisinde ise meydana gelen birçok etik dışı davranış vardır. Bu etik dışı davranışlar arasında günümüzün de en büyük sorunu haline gelen aile içi şiddet, kadına şiddet yer almaktadır. Aile içinde meydana gelen şiddet özellikle kadının ikinci plana atıldığı ataerkil toplumlarda görülmektedir (Özateş 2009). Antik çağdan itibaren bu şiddete maruz kalan kadınlar geçmişteki toplum yapısı, kültür ortamı, iş hayatı, yaşam mücadelesi gibi sebeplerden ötürü aile bütünlüğünün bozulmaması için şiddete göz yumsa da günümüzde olanak ve fırsatların da artması ile aile içi şiddet veya kadına şiddetin sonucu genelde aile bütünlüğünün bozulmasıyla sonuçlanmaktadır (Kıtiş, Bilgici 2007).

Tabii bu etik dışı davranışlar arasında yalnızca aile içi şiddeti almak konuya eksik bakmamıza sebep olur. Aile bireyleri yukarıda bahsettiğimiz gibi anne, baba, çocuklar vb. gibi etmenlerden oluştuğundan diğer bireylerin de birbirlerine karşı etik kuralları çerçevesinde göstermeleri gereken sorumlulukları bulunmaktadır (Aydın 2003). Bunun yanı sıra maalesef bu bireylerin birbirlerine karşı sergiledikleri etik dışı davranışlar da mevcuttur. Bunlar; "bireylerin özgürlüğüne müdahale etme, fikir beyanına engel olma, kabalık, ayrımcılık, yardım etmeme, sevgisizlik, kıyaslama, iletişimsizlik, küfür ve kırıcı sözler, bağırma ve sert üslup vb." davranışlar da aile içerisindeki bireylerin birbirlerine karşı sergiledikleri etik dışı davranışların sık görülenleri arasındadır (Kılıçoğlu, Aral 2018).

Aile içi şiddet konusunda ise aile içi şiddetin nedenlerine kısaca bakacak olursak, aile içi şiddet; aile üyelerinden birinin ailenin diğer üyelerine karşı uyguladığı fiziksel ya da psikolojik veya her ikisini de uyguladığı şiddet türüdür (Kıtiş, Bilgici 2007). Bu eylem aile fertlerinin duyuşsal, fiziksel ve bilişsel fonksiyonlarının gelişimine oldukça zarar vermektedir. Araştırmalara bakıldığında şiddetin nedenleri

arasında şiddeti uygulayan bireylerin geçmişlerinde şiddete maruz kaldıkları büyük ölçüde tespit edilmiştir. Bireysel anlamda ise birtakım faktörler şöyle sıralanabilir;

- Evlilik içi tatminsizlik.
- Bireylerin saldırgan davranışları.
- Fikirsiz, ırksal ve dini farklılıklar.
- Bir eşin mesleğinin (genelde kadının) diğer eşe göre daha iyi olması.
- İletişim eksikliği.
- Evliliği saplantı haline getirme (Özateş 2009).

Ayrıca ekonomik bunalım, iş yerindeki baskılar (mobbing), işsizlik, sosyalleşmeme gibi etkenler de aile içi şiddeti ne yazık ki tetiklemektedir. Bizim toplumumuzda olduğu gibi erkek egemenliğine dayalı evliliklerde aile içi şiddet daha çok görülse de kadın-erkek eşitliğine dayalı evliliklerde şiddet olgusu daha az görülmektedir (Özdemir 2008). Bunu önlemeye yönelik, kadın-erkek eşitliğine yönelik birçok politika devlet tarafından yapılmaya başlanmıştır.

Aile konusunu incelerken Türkiye’deki aile politikalarının da kısa bir tarihine göz atmak da konunun mahiyeti açısından yararlı olacaktır. Aile politikalarını cumhuriyet dönemi Türkiye’si açısından “doğrudan ve dolaylı” olarak incelemek mümkündür. Doğrudan politikalar açıkça aileyi, ailenin bütünlüğünü ele alan çalışmalardır. Dolaylı politikalar ise cumhuriyet dönemi hükümetlerce en çok aile üzerinde etkisi olan çalışmalardır. Dolaylı politikalarda ana hedef aile olmasa da yürütülen politika aileyi de etkilemektedir (Karagöz 2015).

Türkiye Cumhuriyeti’nde aile politikaları çalışmaları “Medeni Kanun” ile birlikte ortaya çıkmaya başlamıştır. Yeni kurulan bir toplum sistemi açısından oldukça önemli olan medeni kanun, toplumun temel yapı taşı olan aile için de ilk sistemli çalışmaları kapsamaktadır. Tek partili dönem sonuna kadar yani 1940’lara kadar aileye yönelik politikalar çoğunlukla yeni düzene göre oluşturulmuştur. Dolaylı politikalarda ise kadınlık, gençlik, çağdaşlık politikalarının aile kurumuna etkisi olduğu açıkça gözlemlenir. Daha sonra Türkiye’de ne yazık ki İkinci Dünya Savaşı’nın olumsuz etkilerinden etkilendi ve dolayısıyla yine aileler dolaylı olarak bu sancılı süreçte oldukça sarsıldı. Savaşın sonlarına doğru 1950’lerde normale dönüş ile birlikte Türkiye’de büyük göç dalgaları görülmeye başladı. Bu iç göçler neticesinde aile planları, kültürel aktarım, çocuk sayısı gibi etkenleri hesaplayan devlet yöneticileri 1963’ten itibaren 5’er yıllık kalkınma planları ortaya koyup göçü önlemeye buna ek dolaylı olarak aile bütünlüklerini koruma çalışmaları başlattı (Karagöz 2015). Bu bütünlüğü koruma çalışmaları daha çok ekonomik refahı sağlamaya yönelikti. Bu dönemde ülkemizde birçok çarpık kentleşme, gecekondulaşma görüldü. 1963 sonrası yaşanan nüfus patlamasının önüne geçemeyen Türkiye 1965’ten sonra nüfus artış hızını düşürmeye yönelik politikalar uygulamıştır.

1970’lerden sonra Türkiye daha çok gençlerine yatırım yapmaya yöneldi. 1969’da kurulan Spor Bakanlığı etkisiyle gençleri niteliklendirme çalışmaları bu dönemde oldukça ivme kazandı. Bu ivmelenme 1980’lere kadar düzenli olarak devam etti. 1980’de ise ekonomik buhran ve askeri darbe ile karşılaşan Türkiye aile politikalarına verdiği önemi büyük ölçüde azaltmak durumunda kaldı. Bu dönemde oluşturulan 5. Beş Yıllık Kalkınma Planı’na göre “*artırılacak olan istihdamdan ve sosyal hizmetlerden faydalanılmasında aile biriminin toplam refahının artırılması*” yazsa da bu karar uygulamaya geçirilemedi. Ekonomik anlamda 80’li yıllar aile açısından olumsuz sonuçlansa da sosyal anlamda 1989’da “Aile Araştırma Kurumu”nun kurulmasıyla birlikte ciddi gelişmeler oldu. Bu

kurumun yayınları incelendiğinde de bütüncül bir aile yapısının hedeflendiği görülmektedir (Karagöz 2015).

1990'lı yıllara gelindiğinde ise Türkiye için sıkıntılı birçok problem aynı anda ortaya çıkmıştı. Modern Dünya algısı da buna eklenince aile yapısında da değişimler oluşmaya başlıyordu. 1994 yılında ekonomik kriz, Körfez Savaşı etkileri toplumu oldukça derinden sarsıyordu. Ardından 28 Şubat Askeri darbesi ile toplumsal çatışma ve şiddet daha da alevlenmişti (Karagöz 2015). Bu olumsuz gelişmeler de hiç şüphesiz aile içi sorunları da doğuruyor ve yahut besliyordu.

1990'lı yıllar sürecinde 10 ayrı hükümetin yönetime gelmesi neticesinde başta aile olmak üzere birçok politikada istikrar sağlanamamıştır. Bu nedenle de aileye ve kadına verilen önem oldukça sekteye uğramıştır. İktidarlar ailenin önemini vurgulasa da uygulamaya koyamadıkları için süreç oldukça olumsuz sonuçlanmıştı (Karagöz 2015). Sonuç olarak 2000'li yıllara gelinceye kadar Türkiye'de aile politikalarının düzenli bir sıra izlemediği, birbiri ile örtüşmeyen, günü kurtarmaya yönelik politikalar olduğu söylenebilir.

2000'li yıllara geldiğimizde ise Avrupa birliğinin kadın haklarına yönelik talepleri ve hükümet politikaları doğrultusunda aileye yönelik çalışmalar tekrar önem arz etmeye başladı. Öncelikle ailede kadına da söz hakkı tanınmanın aracı olarak kadınları da iş hayatında istihdam etmek görüldü ve uygulamaya da kondu. Aile politikaları kadına yönelik yanlı bir bakışla hazırlandı. Hatta o yıllarda *4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un revize edilerek 6248 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un kabulüne dönüştürüldü*. Ardından TBMM bünyesinde Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu kuruldu, Haydi Kızlar Okula kampanyası başlatıldı. Türkiye'nin kronikleşen problemi aile içi şiddeti önlemek amaçlı çalışmalar ağırlık kazandı. Toplumda cinsiyet eşitliği algısı oluşturulmaya çalışıldı. 2014 yılına kadar kadın istihdamına yönelik Türkiye bu tarihten itibaren ise aile bütünlüğünün korunmasına yönelik çalışmalara öncelik vermeye ağırlık verdi. Bunun yanında nüfusu artırmaya yönelik politikalar da benimsendi. Boşanmaların azaltılmasına yönelik yasalar hazırlandı. Anne babalara doğum izinleri, doğum yardımları yapıldı. Günümüzde de bu politikalar devam etmekte, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde aileye yönelik çalışmalar artarak devam etmektedir (Karagöz 2015). 2020'de gündemimize giren koronavirüs etkisinin de ailelere olan olumsuz etkisini en aza indirmek için birçok çalışma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. İşsizlik maaşları, aile destek paketleri vb. birçok uygulama örnek gösterilebilir.

Özetle, aile kurumu içerisinde bulunan bireylerin birbirlerine karşı sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluklar çerçevesinde de ortaya birtakım etik davranışlar çıkmıştır. Aile bağı bu etik davranışların yerine getirilmesiyle güçlenmektedir. Ne yazık ki günümüzde artık aileler içerisindeki bireyler birbirlerine etik dışı davranışlar sergilemektedirler. Bu davranışların da aile bütünlüğüne olumsuz etkileri görülmektedir. Ülkemiz açısından da aile bütünlüğü oldukça önem arz etmektedir. Bu nedenle toplumumuzun aileye yönelik değer ve yargıları, aileye bakış açıları bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Toplumumuzda değişen kültür ve yenileşen düşünceler ile aile içerisindeki bireylerin aile bütünlüğüne bakışı bu çalışmada incelenecek husustur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada ailedeki bireylerin birbirlerine karşı sergiledikleri etik dışı davranışların aile bütünlüğüne olan etkisi incelenmiştir. Bu bağlamda günümüzün de önemli bir sorun olan aile bütünlüğünün bozulmasının temel sebepleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Eşlerin birbirlerine karşı olumsuz davranışları olduğunda bu durumu kendi aralarında paylaşmakta mıdırlar?
2. Bireylerin anne- baba davranışları arasında olumsuzluklar var mıdır? Varsa bu davranışlar bireylerce nasıl yorumlanmaktadır?
3. Aile içerisinde kullanılan minnettarlık cümlelerinin aile içi etkileşime etkileri nedir?
4. Ailede bireyler aldıkları kararların diğer bireylerce değerli görüldüğünü düşünüyor mu?
5. Aile bireylerinin birbirlerine yardım etmeleri ile birbirlerine olan saygıları arasında nasıl bir ilişki vardır?
6. Bireylerin anne- babadan sevgi eksikliği hissetmeleri onların aile bağına zarar verir mi?
7. Bireylerin aile içerisinde söz hakkından mahrum olmaları onların aile bağını nasıl etkiler?
8. Aile içi şiddet eşler arasındaki bağlılığa ve bütünlüğe ne ölçüde etki eder ve bireyleri nasıl kararlar almaya sevk eder?
9. Aile içerisinde eşlerin birbirine karşı kaba ve kırıcı davranışları çocukları nasıl etkiler? Onları aile kurma düşüncesinden uzaklaştırır mı?
10. Aile bireyleri etik dışı davranışların çözümünde iletişimi tercih ederler mi yoksa aile bütünlüğü bozma yoluna mı giderler?
11. Aile ortamı içerisinde bireylerin telefon, internet, bilgisayar vb. araçlarda vakit geçirip aile ile olan iletişimini aksatması aile etiğine aykırı mıdır?
12. Aile içerisinde bireylerin tartışma esnasında birbirlerine söz hakkı vermemeleri etik dışı bir davranış mıdır?
13. Bireyler ailedeki diğer bireylerle iletişime geçtiklerinde onların eğitim düzeylerine dikkat ederler mi?

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı ve verilerin toplanması ile çözümlenmesine dair bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma modeli olarak da nitel araştırma desenlerinden olan kuram oluşturma çalışması tercih edilmiştir. Kuram oluşturma çalışması, betimlemenin ötesine geçerek, bir süreç veya eyleme ilişkin birleştirilmiş kuramsal açıklama ortaya koymak; bir kuram oluşturmak veya keşfetmektir. Anlamlara ve yaşantılara odaklanır. Var olan kavramlara ve anlayışa özgün bir katkı söz konusudur.

Evren ve Örneklem: Bu araştırmanın evrenini aile yaşamını sürdüren, ailesi ile bir arada yaşayan, bekâr ve evli bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemine ise nitel araştırmalarda kullanılan “amaçlı örnekleme (olasılık dışı örnekleme) (non-probabilistic sampling)” oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme, evrenin birimleri arasındaki farkı tespit edip her birime örneklem olması için eşit şans vermez. Ural’a göre (2011) araştırmacının isteği, düşüncesi seçilecek örnekleme belirlemede etkilidir. Abbak’a göre (2015) amaçlı örnekleminin alt başlığı olan “tipik durum örnekleme” yöntemi bu araştırmada

kullanılacaktır. Tipik durum örnekleme, evreni en genel şekliyle temsil eden örnekleme temsil etmektedir.

Amaçlı örnekleme neticesinde araştırmanın örneklemini, on (10) kişi oluşturmaktadır. Bu kişiler Samsun, Kütahya, Sinop ve Aydın ilinde ikamet eden, kadın ve erkeklerden oluşan, evli ve bekar aile bireyleridir. Bu kişilere içinde bulunduğumuz pandemi döneminden dolayı “Google forms” aracılığı ile görüşme formu ulaştırılmıştır. Görüşme formlarını katılımcılar kendileri doldurmuştur. Görüşme formu doldurulduğu esnada katılımcılardan numaralarını paylaşmak isteyen yedi (7) kişi ile telefon görüşmesi yapılmıştır. Diğer üç (3) kişi ile de numaralarını paylaşmak istemediklerinden dolayı “mail” aracılığıyla iletişim kurulmuştur. Örnekleme oluşturan bireylerden Samsun’da ikamet edenler Samsun’un Çarşamba, Atakum ve Canik ilçelerinde ikamet etmektedirler. Kütahya, Sinop ve Aydın’da bulunan bireyler ise “merkez” de ikamet etmektedirler. Bu illerin seçimi “amaçlı örnekleme” dahil değildir. Katılımcıların katıldıkları yerlere göre rastgele ortaya çıkmıştır. O nedenle de görüşme formunda katılımcıların yaşadıkları iller değerlendirmeye alınmamıştır.

Veri Toplama Aracı: Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır. Karasar’a göre (2015) görüşme, sözlü iletişim aracılığıyla örneklemden veri toplama yöntemidir. Görüşme formunda basit, anlaşılır ve kısa cevaplı sorular sorulmuştur. Kişilerle birebir iletişime geçmek amaçlandığından görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşme türü olarak ise kılavuzlu görüşme tercih edilmiştir. Sorular, değinilecek konular önceden belirlenmiş ve kişilerle paylaşılmıştır. Görüşme formu olarak da yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur.

Görüşme formu katılımcılara “Google Forms” aracılığı ile online olarak ulaştırılmıştır. Bu sistem üzerinde kullanıcıların uzun cevap verebileceği şekilde form oluşturulmuştur. Katılımcılara formu doldurdıkları esnada teknik anlamda bilgilendirilme ve destek sağlanmıştır. Görüşme formunun başında araştırmanın başlığı yer almaktadır. Sorulara geçmeden önce çalışmanın amacı ve konusu hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir. Ardından katılımcılara gönüllülük esasları hakkında bilgilendirme yapılmıştır ve kişisel bilgilerinin gizli kalacağına dair bilgilendirme de giriş metni içerisinde yer almaktadır. Sorulara geçtiğimizde görüşme formunda katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve medeni hali olmak üzere dört (4) temel soru sorulmuştur. Bu temel soruların ardından asıl sorulara geçilmiştir. Asıl sorulara geçmeden önce bir kez daha katılımcılara gizliliklerinin korunacağına ve istedikleri zaman görüşmeyi sonlandırabileceklerine dair bilgilendirme yinelenmiştir. Ardından da on üç (13) araştırma konusunu ilgilendiren sorulara geçilmiştir. Son olarak da katılımcıların eklemek istedikleri sorular varsa bunları da belirtmek isteyecekleri bir alan oluşturulmuştur.

Veri Analiz Süreci: Bu çalışmada verilerin analizinde örneklemden elde edilen bilgiler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilecektir. İçerik analizi, toplanan verilerin daha ayrıntılı incelenmesini ve bu verileri açıklayan kavram, kategori ve temalara ulaşılmasını gerektirir. İçerik analizinde, toplanan verilere odaklanılır; veri setinde sıklıkla tekrarlanan veya katılımcının yoğun vurgu yaptığı olay ve olgulardan kodlar çıkarılır. Baltacı’ya göre(2019) Kodlardan kategorilere ve kategorilerden de temalara gidilir. Tümevarımcı bir yaklaşımla veriler nitel geleneğe uygun olarak böylece analiz edilecektir.

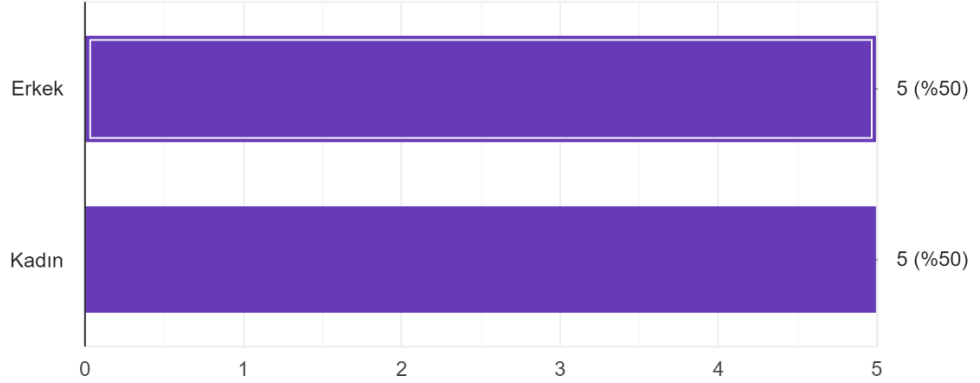
Araştırma verilerini görüşme formu ile topladığından verilen cevaplar nispeten diğer yöntemlere daha açık uçlu ve özgün cevaplar olmaktadır. Bu durum da araştırma sorularının grafiğe veya tabloya dökülmesini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle araştırmada kullanıcılardan gelen cevaplar kodlanarak, bu kodlar doğrultusunda tablolar oluşturulmuştur. Bulgular kısmında tablolarda gelen cevapların kodlu halleri verilse de tabloların altında gelen cevapların kodlanmamış halleri tırnak içerisinde yer almıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorum yer almaktadır.

Katılımcıların cinsiyetlerinin dağılım grafiği;

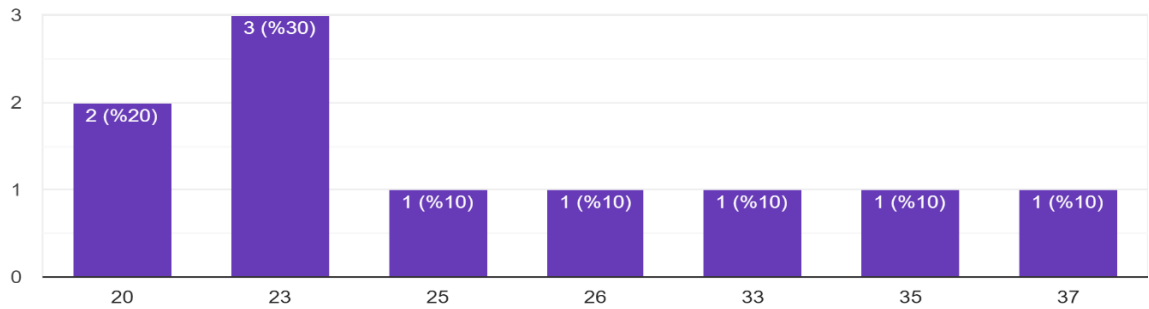
Cinsiyetiniz
10 yanıt

Araştırmada toplam on (10) katılımcı bulunmaktadır. Bu katılımcılardan beşini (5) erkekler ve beşini (5) kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcılar amaçlı örneklem doğrultusunda belirlendiğın ortaya çıkan bu eşitlik istendik bir olaydır. Bu amaçla, erkeklerin bakış açısı ve kadınların bakış açısı farklı olabileceğı düşünöldüğünden kadın ve erkek katılımcıların eşit olmasının araştırma sonuçlarının geçerliğı açısından daha güvenilir olacağı düşünölmüşür.

Katılımcıların yaş dağılım grafiğı;

Yaşınız (sayı ile)
10 yanıt

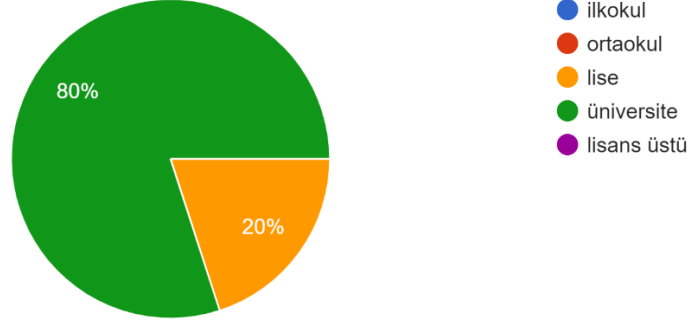

Araştırmada katılımcıların yaşları da amaçlı örneklem doğrultusunda seçilmiştir. Genç- bekar kişiler, Genç- evli kişiler ve Orta yaş- bekar ve Orta yaş- bekar kişiler bu araştırma için tercih edilmiştir. Yaşlı- bekar ve Yaşlı- evli kişilere pandemi sürecinde gerek online gerek yüz yüze yolla ulaşma zorluğı yaşadığımızdan araştırma yer almamışlardır. Bu kısımda söylemek lazımdır ki katılımcılardan bir kişi yani on birinci (11.) kişi 66 yaşında ve eşi vefat ettiğinden dolayı yalnız yaşayan erkek bir bireydi. Fakat kendisi araştırmadan kendi rızasıyla çekilme kararı aldığından bu araştırmaya dahil edilmemiştir. Yine

araştırmada on ikinci (12) kişi ise 59 yaşında evli bir kadın bireydi. Fakat görüşmeyi yüz yüze yapamamamız neticesinde kendisi de araştırmaya dahil olamamıştır.

Katılımcıların eğitim düzeyleri;

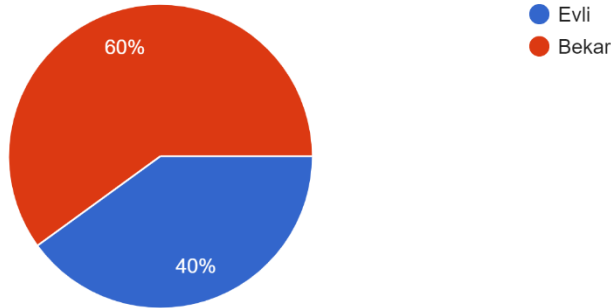
Eğitim Düzeyiniz
10 yanıt

Katılımcıların eğitim düzeyleri %80 lik büyük bir kısımla üniversite düzeyinde eğitim almış bireylerdir. %20 lik kısmını ise lise ve altı düzeyde eğitim almış bireyler oluşturmaktadır. Bu bireylerden üniversite düzeyinde eğitim görenlerin fazlalığı da araştırma açasından, nipeten etik ile ilgili konulara daha duyarlı bireylerle bu görüşmelerin yapılmasına neden olduğu düşünölmektedir. Her ne kadar eğitim düzeyi ile etik değer algısı tamamen örtüşmese de genel anlamda örtüştüğu bir gerçektir.

Katılımcıların medeni hali;

Medeni Haliniz
10 yanıt

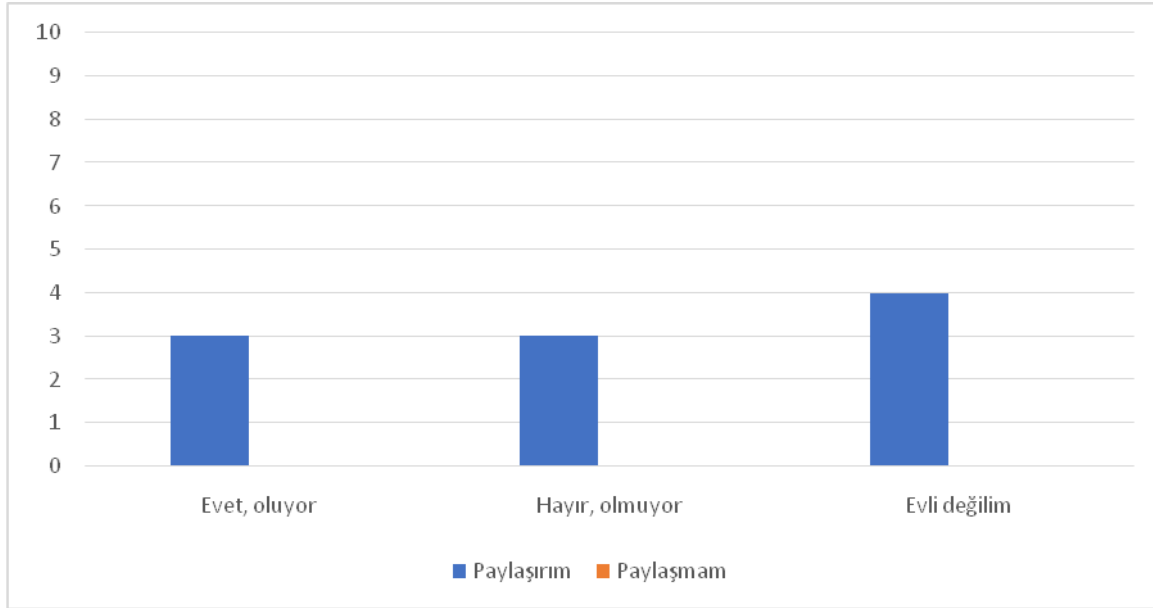

Araştırmaya katılan katılımcıların %60'ı bekâr, %40'ı ise evli bireylerden oluşmaktadır. Evli ve bekar bireylerin yüzdelik dağılımları birbirlerine oldukça yakındır. Bu da araştırmanın sorularının evli ve bekar bireylerin verdikleri cevaplardan ortaya çıkacak farklılığı en aza indirecektir.

Bulguların çözümlenmesi ve yorumlanması alt problemlere göre yapılmıştır.

1. Aile içerisinde eşlerin birbirlerine karşı olumsuz davranışları oluyorsa bu davranışları birbirleri ile paylaşırlar mı?

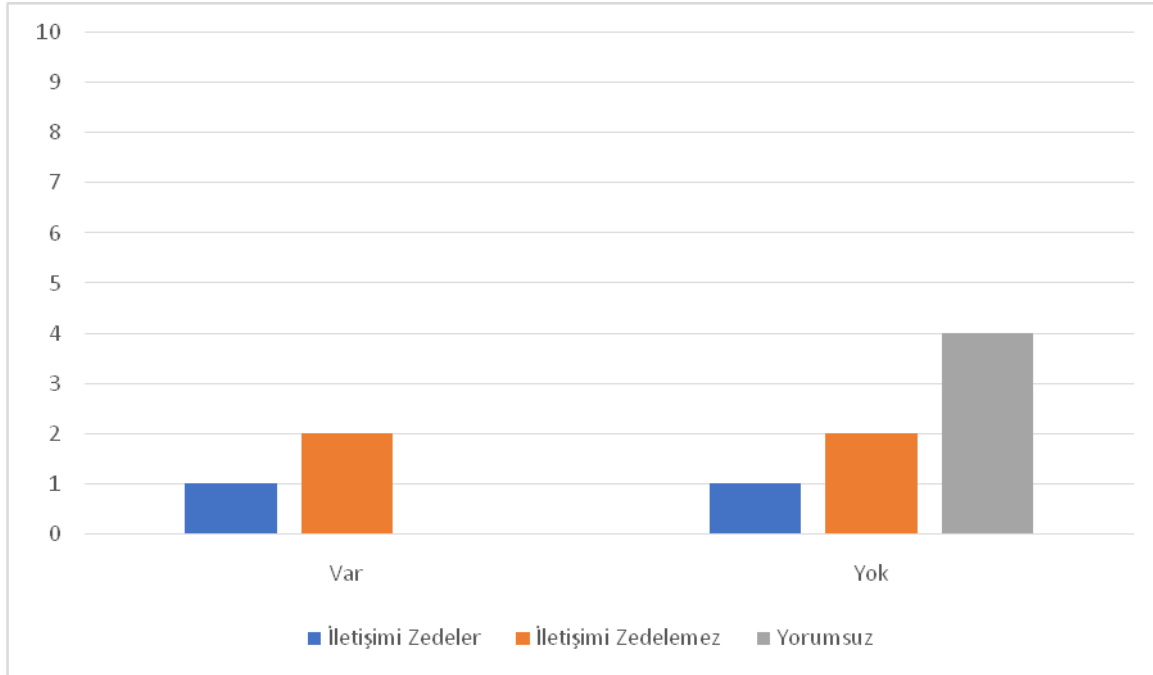
	Paylaşırım	Paylaşmam
Evet, oluyor	3	0
Hayır, olmuyor	3	0
Evli değilim	4	0

Katılımcılara “Aileniz içerisinde eşinizin sizi rahatsız eden davranışları oluyor mu? Varsa ya da evlendiğinizde olursa bunları eşinizle paylaşır mısınız?” sorusu sorulduğunda Evli olan ve Evli olmayan toplam yedi (7) katılımcı paylaşacağını, bunlardan üçü ise şu an da bu rahatsız edici davranışlarla karşılaştıklarını ve bunu karşı tarafla paylaştıklarını belirtti. Bu katılımcıların cevapları sırasıyla; “*Rahatsız olduğum bir davranış olursa bunu mutlaka eşimle paylaşır ve düzeltmesini rica ederim.*”, “*Eşim çok inatçı. Asla ikna olmuyor. Her şeyi bir tek kendisi biliyor gibi davranıyor. Bu beni rahatsız eden bir durum.*”, “*Evet, tabiki oluyor. Bu davranışları devam ettirmemesi adına eşimle paylaşıyorum.*”, “*Eşim yok. Olursa paylaşırım*”, “*tabiki de var. çok sorgulanmak eşimle de paylaşırım*” ve “*paylaşıyorum.*” şeklinde verilmiştir.

Eşlerinden kendilerine karşı olumsuz davranış sergilenmediğini belirten üç (3) katılımcı ise olduğu durumda ortaya çıkan rahatsızlıklarını eşleriyle paylaşacaklarını belirtmişlerdir. Bu katılımcıların cevapları sırasıyla; “*Olmuyor*”, “*Hayır*” ve “*Rahatsız edici davranış yok olursa da konuşarak düzeltmesini isterim*” şeklindedir.

Buradan da şu yorumu yapmaktayız. Eşler arasında zaman zaman birbirlerini rahatsız eden davranışlar meydana gelmektedir. Evli olmayan bireylerde ise evlendiklerinde eşlerinin kendilerine karşı rahatsız edici davranışlarının olabileceği inancı vardır. Bu kanılarla birlikte her iki durumda da eşler rahatsızlıklarını karşı tarafa ifade etme yolunu tercih etmektedirler. Bu da eşlerin ilk olarak olumsuz davranış ortadan kaldırmaya çalıştıklarının bir göstergesidir.

2. Bireylerin anne- baba davranışları arasında olumsuzluklar var mıdır? Bu davranışlar bireylerce nasıl yorumlanmaktadır?

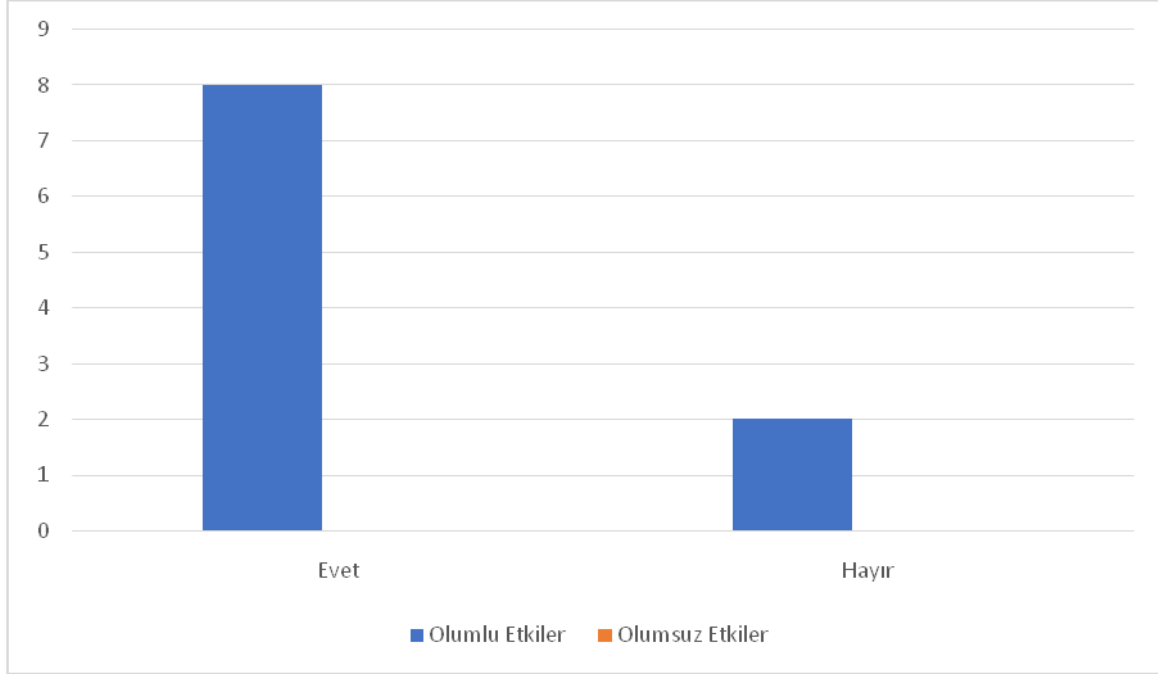

	İletişimi Zedeler	İletişimi Zedelemeyen	Yorumsuz
Var	1	2	
Yok	1	2	4

Katılımcılara “Anne babanızın birbirlerine olan davranışlarında olumsuzluklar var mı? Varsa bu davranışlar sizce anne babanız arası iletişimi zedelemekte midir?” sorusu sorulduğunda Olumsuz davranışların olduğunu belirten üç (3) kişinin verdiği cevaplar; “*Nadir olumsuz davranışlar oluyor fakat iletişimi zedeleyecek düzeyde birbirlerine olumsuz davranış sergilemiyorlar.*”, “*Elbette var. Bu aile içi huzursuzluklara neden oluyor. Kısa veya uzun süreli fark etmez tadı kaçıyor herkesin bu tartışmalarda.*”, “*Tabii ki var fakat bu iletişimi zedelemiyor*” cevaplarını vermişlerdir. Olumsuz davranışların olmadığını belirten yedi (7) kişinin verdiği cevaplar; “*Tartışmazlar*”, “*Hayır*”, “*Hayır yok.*”, “*Yok.*”, “*baba vefat etti*”, “*Olumsuzluk yok*” cevaplarını vermişlerdir.

Bu verilerden hareketle yapabileceğimiz yorum ise; anne- baba arasında zaman zaman birtakım iletişim problemleri, tartışmalar ve anlaşmazlıklar ortaya çıkabilir. Bu durum anlık olarak anne- baba arasındaki iletişimi zedelese de daha sonrasında aralarındaki kırınlıklar ortadan kalkmaktadır. Çocukların anne-babaları hakkındaki bu görüşlerine bakacak olduğumuzda, çocuklar anne- babaları arasındaki anlaşmazlıkların geçici olduğu bilincinde cevaplar vermişlerdir.

3. Aile içerisinde kullanılan minnettarlık cümlelerinin aile içi etkileşime etkisi nedir?

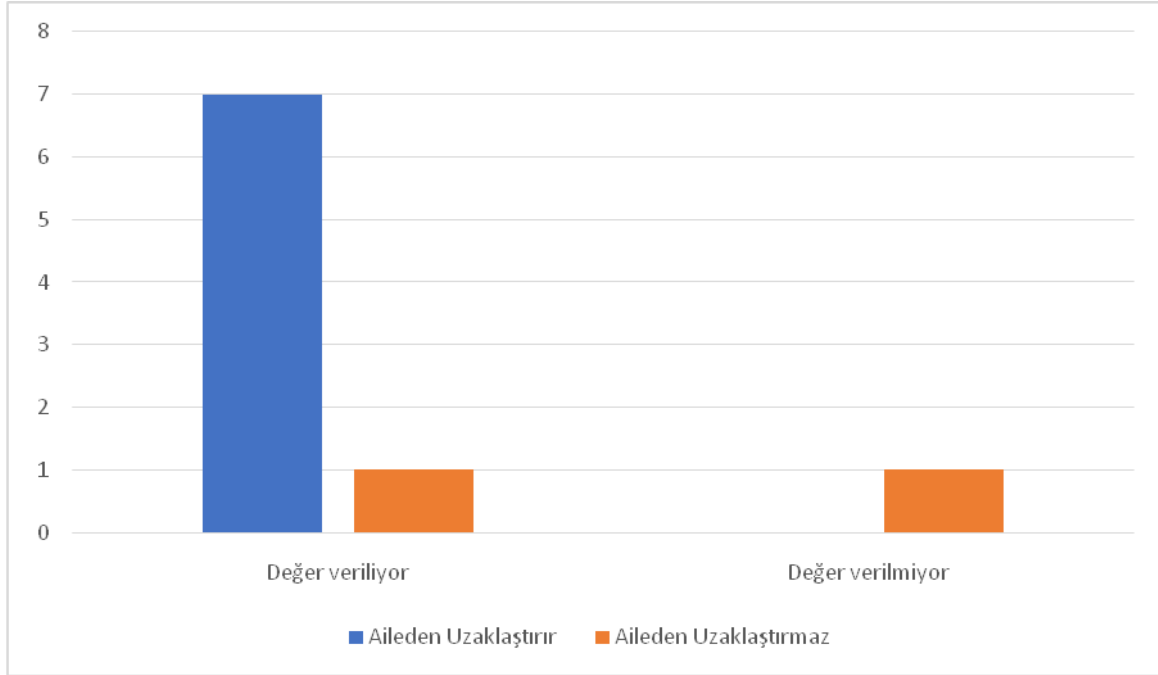

	Olumlu Etkiler	Olumsuz Etkiler
Evet	8	0
Hayır	2	0

Katılımcılara “Ailenizde birbirinize minnettarlık ve teşekkür cümleleri kuruyor musunuz? Kuruyorsanız bu aile içi etkileşimi olumlu etkiliyor mu?” sorusu sorulduğunda katılımcılardan evet olumlu etkiler diyenlerin verdiği cevaplar; “Evet”, “Evet kuruyoruz. Bu gibi teşekkür cümlelerinin karşı tarafı onurlandırdığını düşünüyorum.”, “Ara sıra kurarım. Olumlu etkiler.”, “Evet, teşekkür etmeyi özür dilemeyi herkes bilir.”, “Evet, olumlu etkiliyor”, “evet kullanıyoruz. tabiki de”, “Evet mutlaka. Bu tür cümleler bağlarımızı iletişimimizi güzelleştiriyor.”, “evet, olumlu etkiler” cevaplarını vermişlerdir. Hayır diyenlerin cevapları ise; “Hayır kurulmuyor. Aile bireyleri birbirinden çok kopuk durumda.”, “Ben kurmuyorum., kursam güzel olur tabi.” cevaplarını vermişlerdir.

Bu cevaplardan hareketle yapabileceğimiz yorum; aile içerisinde bireylerin büyük çoğunluğu birbirlerine minnet duygusu taşımakta ve bunu sözel olarak da ifade etmektedirler. Minnet cümleleri kurmayan bireyler ise kurmalarının olumlu ve etige uygun bir davranış olduğunu belirtmişlerdir.

4. Ailede bireyler aldıkları kararların diğer bireylerce değerli görüldüğünü düşünüyorlar mı?

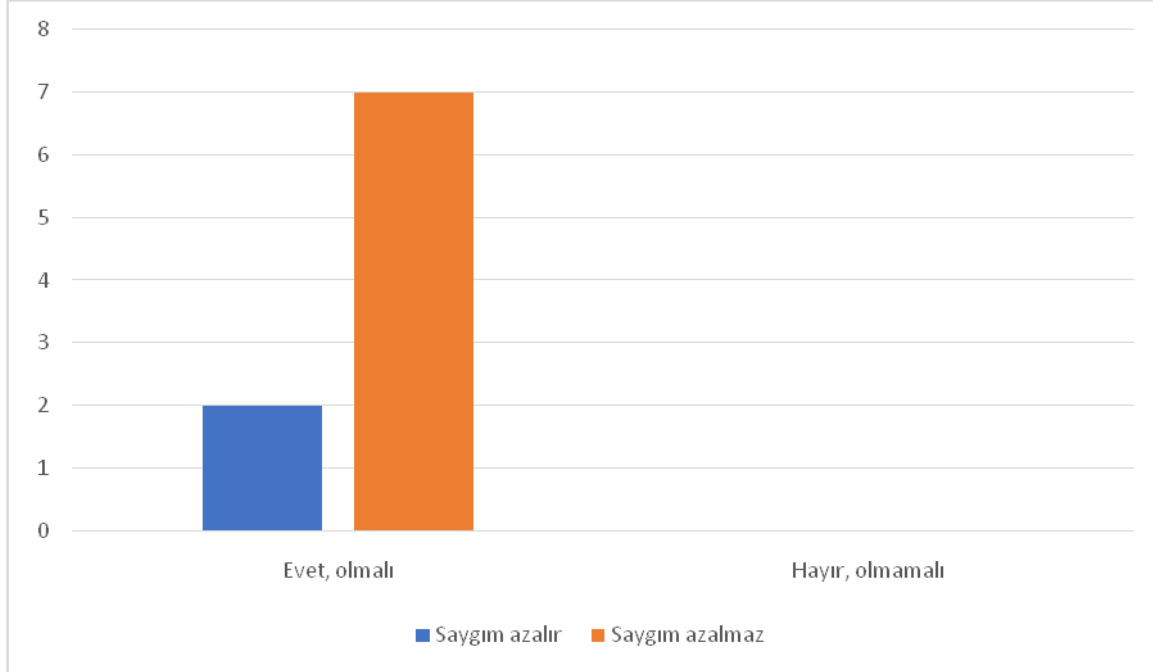

	Aileden Uzaklaştırır	Aileden Uzaklaştırmaz
Değer veriliyor	7	1
Değer verilmiyor	0	1

Katılımcılara “Ailenizde sizin aldığınız kararlara değer veriliyor mu? Verilmemiş olsa bu sizi aile bireylerinden uzaklaştırır mıydı?” sorusu sorulduğunda bir (1) kişi soruyu yanıtızsız bırakırken diğer katılımcılar ise cevap verdi. Cevap veren katılımcılardan “değer veriliyor, aileden uzaklaştırır” şeklinde cevap veren katılımcıların cevapları; “*Bazen verilmeyince uzaklaşıyorum*”, “*Evet değer veriliyor. Eğer kararlarım değer verilmeseydi önemsenmediğimi düşünebilirdim ve buda beni uzaklaştırabilirdi.*”, “*Ortalama. Uzaklaştırır.*”, “*Değer veriliyor, değer verilmeseydi tabii ki uzaklaştırırdı.*”, “*Evet, etkilerdi*”, “*Ailede herkesin kararına dikkat edilir.*”, “*Kararlarım değer veriliyor. Verilmemiş olsaydı ailemden mutlaka uzaklaşırdım.*” Cevaplarını verdiler. “değer veriliyor, verilmemiş olsa da uzaklaştırmaz” diyen katılımcının cevabı ise; “*veriliyor. uzaklaştırmaz ama üzülebilirim*” şeklindedir. “Değer verilmiyor, bu aileden uzaklaştırmaz” diyen katılımcının cevabı ise; “*Genelde bir iş olduğu zaman bana danışılmaz. Fikirler tartışmaya kapalı.*” şeklindedir.

Bu verilerden hareketle aile içerisindeki bireylerin fikir hakkı olduklarını hissetmedikleri ortamlardan uzaklaşma ve ayrılma eğiliminde oldukları görülmektedir. Kişiler aile içerisinde değerli hissetmek için kendilerine de danışılmasını bir ölçüt olarak görmektedirler.

5. Aile bireylerinin birbirlerine yardım etmeleri ile birbirlerine olan saygıları arasında nasıl bir ilişki vardır?

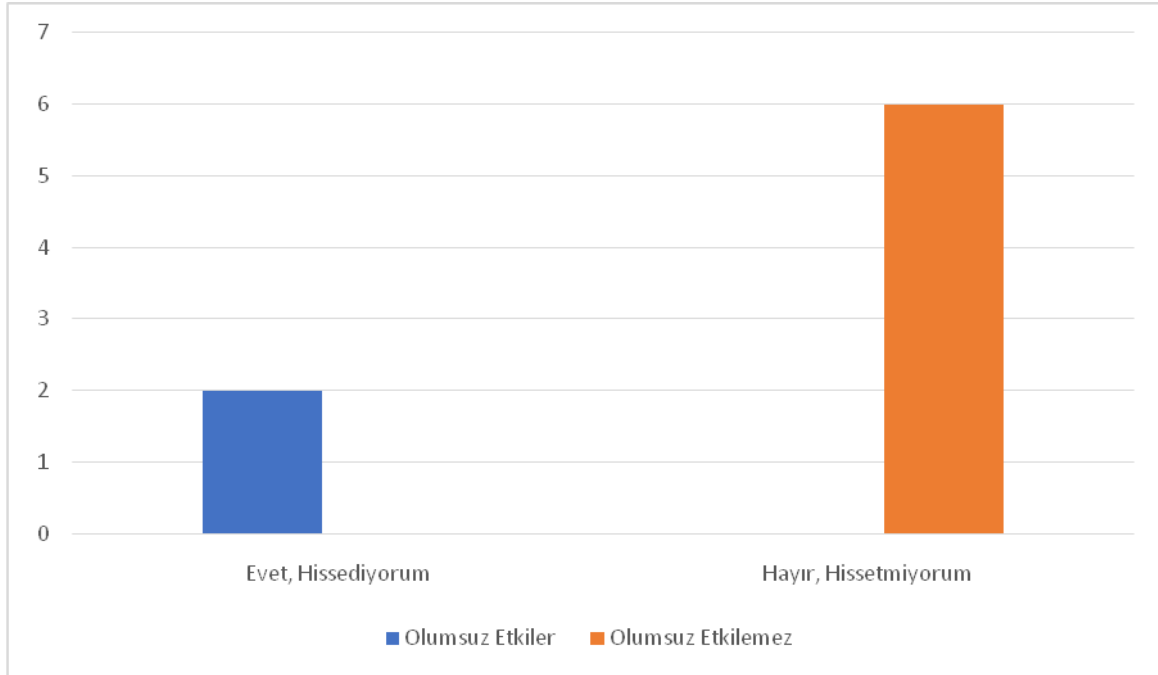

	Saygım azalır	Saygım azalmaz
Evet, olmalı	2	7
Hayır, olmamalı	0	0

Katılımcılara “Aile içerisinde ev işlerinde eşiniz size yardımcı olmalı mı? Olmalı ise olmadığı durumda eşinize karşı olan saygınızda azalma olur mu?” sorusu sorulduğunda katılımcıların tamamı “evet, olmalı” şeklinde fikirlerini beyan ettiler. Bu katılımcılardan “evet olmalı, saygım azalır” diyenlerin cevapları; “Kesinlikle yardımcı olmalı. Eğer olmuyorsa saygıda ister istemez azalmalar olur.”, “Evet” şeklinde cevaplar vermişlerdir. Katılımcılardan “evet olmalı, saygım azalmaz” diyenlerin cevapları ise; “Elbette yardımcı olmalı. Sonuçta iki kişilik bir hayat yaşıyoruz. Aksi bir durumda aile içi çatışma ve tartışmalar yaşanabilir. Saygımı yitirmem yine de.”, “Her şey bir kişiye yüklenilmemeli. Aile içinde herkes yapabildiğince bir şeye yardımcı olmalı. Eğer bu işler sadece bana yükleniyorsa bu durum saygımı azaltmaz ama hoşnut olmam.”, “Yardımcı olmalı. Saygım azalmaz.”, “Tabii ki de olmalı fakat olmadığı zaman anlayışla karşılarım.”, “Olmalı, azalma olmaz”, “Ev işlerinde eşler birbirine yardım etmeli. saygıda azalma olmaz”, “olmalı saygı da azalma olmaz” şeklinde verilmiştir.

Katılımcıların cevapları doğrultusunda, bireyler ev işlerinde veyahut diğer birtakım işlerde eşlerinden yardım muhakkak bekliyorlar. Yardımcı olunmadığı durumlarında eşler arasında kırgınlıklar doğabiliyor fakat bu durum eşler arasındaki saygı bağımlı kesinlikle azaltır diyebileceğimiz bir unsur değildir.

6. Bireylerin anne-babadan sevgi eksikliği hissetmeleri onların aile bağına zarar verir mi?

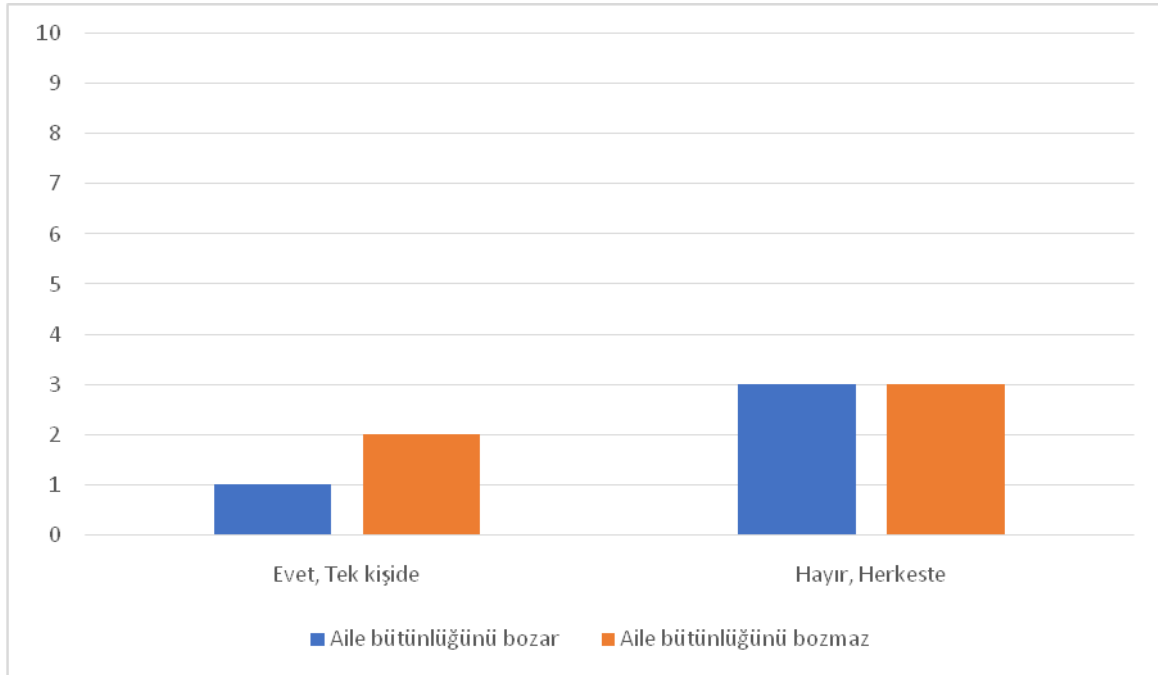

	Olumsuz Etkiler	Olumsuz Etkilemez
Evet, Hissediyorum	2	0
Hayır, Hissetmiyorum	0	6

Katılımcılara “Anne ve babanızdan sevgide eksiklik hissediyor musunuz? Hissediyorsanız bu anne babanıza olan duygularınızı olumsuz etkiliyor mu?” sorusu sorulduğunda “evet, hissediyorum, olumsuz etkiler” şeklinde cevap veren katılımcıların cevapları; “*Eski insanlar sevgilerini pek gösteremezler. Elbette hissediyorum ve bu beni onlardan uzaklaştırıyor.*”, “*Nadiren, sadece bazen olumsuz düşüncelere kapılıyorum*” cevaplarını vermişlerdir. “Hayır hissetmiyorum, Olumsuz etkilemez” diyenlerin cevapları ise; “*Hayır*”, “*Hayır hissetmiyorum. Hayır*”, “*Hissetmiyorum.*”, “*Hissetmiyorum.*”, “*hayır hissetmiyorum*”, “*Ailemde sevgide eksiklik hissetmiyorum.*” cevaplarını vermişlerdir.

Bu cevaplardan hareketle bireylerin büyük bir çoğunluğu anne- babalarından sevgi yönünden tatmin olduklarını belirtmektedirler. Bu da bireylerin aile etiği anlayışına uymaktadır. Buna ek olarak bireylerin çoğu ebeveynlerinden sevgi eksikliği hissetseler bile bunun anne babalarına olan duygularını olumsuz etkilemeyeceğini savunmuşlardır.

7. Bireylerin aile içerisinde söz hakkından mahrum olmaları onların aile bağına nasıl etkiler?

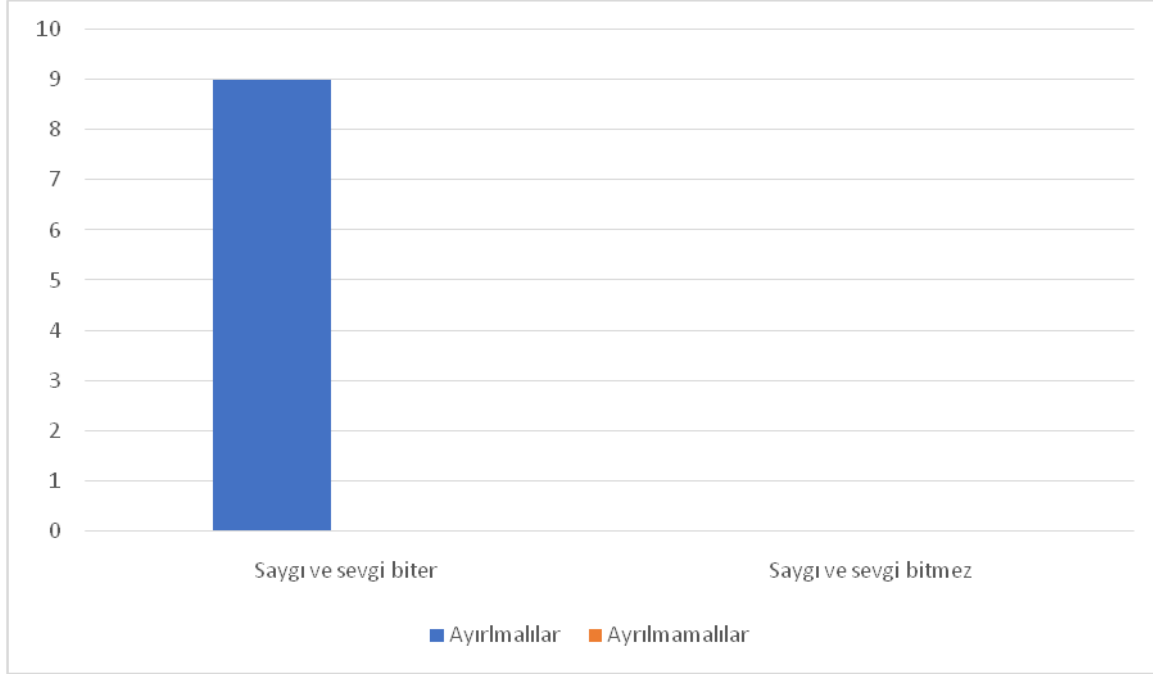

	Aile bütünlüğünü bozar	Aile bütünlüğünü bozmaz
Evet, Tek kişide	1	2
Hayır, Herkeste	3	3

Katılımcılara “Ailenizde söz hakkı sadece bir kişiye mi ait? Öyleyse ya da öyle olmuş olsa bu sizin aile bütünlüğünü bozmanıza sebebiyet verir miydi?” diye sorulduğunda, katılımcılardan “Evet, Tek kişide, Aile bütünlüğünü bozar” diyen katılımcının cevabı; “*Evet*” şeklindedir. “Evet, Tek kişide, Aile bütünlüğünü bozmaz” diyen katılımcıların cevapları; “*Genelde babamdan ziyade abimin sözü dinlenir. O baskındır kardeşler üzerinde. Aile bütünlüğünün bozulacağını düşünmüyorum.*”, “*Vermezdi. Bizde vermiyoren azından*” şeklindedir. Katılımcılardan “Hayır, herkeste, Aile bütünlüğünü bozar” şeklinde cevap belirten katılımcıların cevapları; “*Kararlarımız ortak alınıyor. Eğer bir kişiye ait olsaydı bu aile kavramına aykırı bir durum olurdu. Buda ilerleyen dönemlerde katlanılması güç bir hal alarak aile bütünlüğünü bozmaya itebilirdi.*”, “*Hayır, ortak karar. Aile bütünlüğünü bozmaya sebep verirdi.*”, “*Ailede hepimiz söz hakkına sahibiz. Eğer bir kişiye ait olsaydı aile bütünlüğünün bozulmasına sebebiyet verirdi.*” şeklindedir. Katılımcılardan “Hayır, herkeste, Aile bütünlüğünü bozmaz” şeklinde cevap veren katılımcıların cevapları ise; “*Hayır*”, “*Ailedeki herkesin düşüncesine önem verilir*”, “*hayır istişare sebep olabilir*” şeklindedir.

Bu verilerden hareketle katılımcıların çoğunluğunda demokratik bir aile ortamı hakimdir. Yine bu demokratik ortamı olduğunu belirten katılımcıların bir kısmı için de bu ortamın bozulması aile bütünlüğünü dağıtma sebebi olarak görülmektedir. Ayrıca hemen hemen tüm katılımcılar için aile içerisinde sözün tek bir bireye ait olması da etik dışı olarak görülmektedir.

8. Aile içi şiddet eşler arasındaki bağlılığa ve bütünlüğe ne ölçüde etki eder ve bireyleri nasıl kararlar almaya sevk eder?

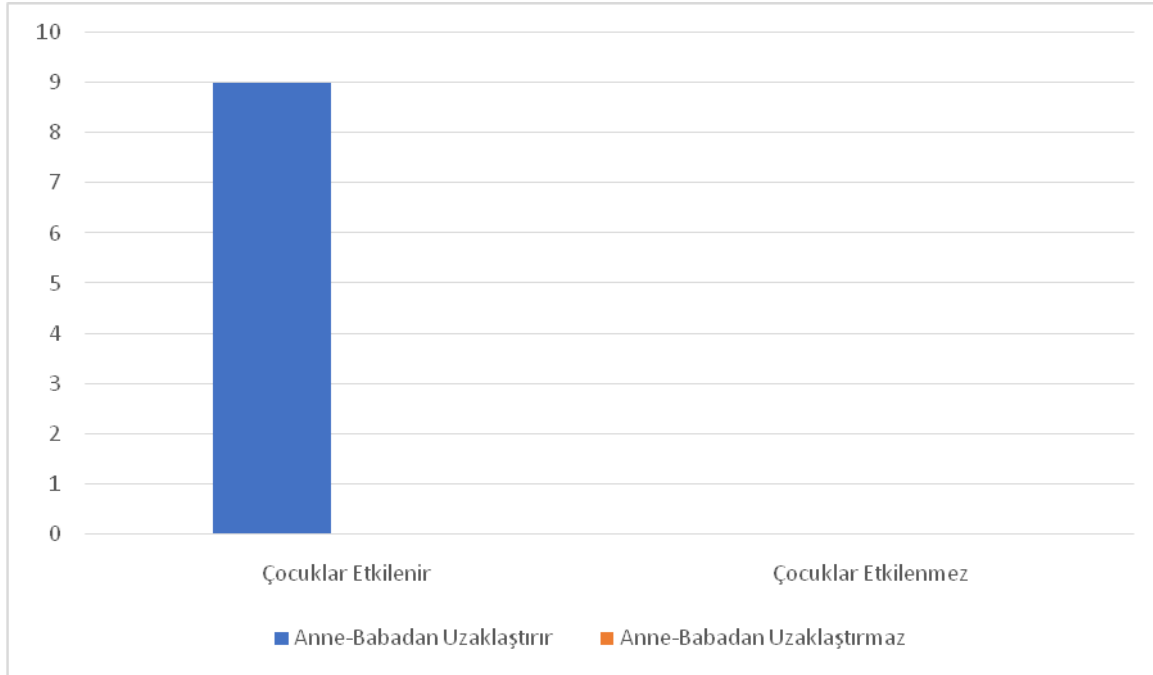
	Ayırmalılar	Ayrılmamalılar
Saygı ve sevgi biter	9	0
Saygı ve sevgi bitmez	0	0

Katılımcılara “Aile içi şiddetin eşler arasındaki saygı ve sevgi bağını kopardığını düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız sizce aile içi şiddetin sonucu eşlerin ayrılması mıdır?” sorusu sorulduğunda tamamı tek bir cevap biçimi etrafında birleşti. Bu biçim de “Saygı ve sevgi biter, ayrılmalılar” dır. Katılımcılardan gelen cevaplar ise şöyledir; “Evet”, “Aslında saygı ve sevgi bittiğinde şiddet başlar. İki tarafın da birbirine olan hislerini yitirmesinin sonucudur. Eşler böyle bir durumda ayrılmalıdır.”, “Kesinlikle evet. Çünkü aile içi şiddet demek o ailede saygı sevgi ikilisinin yok olması demektir. Ve muhtemel sonucu ayrılıklar oluşur.”, “Düşünüyorum. Fiziksel şiddete varmışsa evet”, “Evet koparır. Kesinlikle ayrılmalıdır.”, “Evet, evet ayrılmalılar”, “Evet sevgi bağını koparır, şiddette ayrılmalıdırlar”, “kaparo ve ayrılmalıdır”, “Kesinlikle şiddet saygıyı da sevgiyi de bitirir. Bu sebeple şiddet eşlerin ayrılmasını da beraberinde getirir.” Şeklinde cevaplar gelmiştir.

Katılımcılardan gelen cevaplar ölçüsünde şiddetin aile kurumunu derinden sarsan ve bitiren bir unsur olduğunu açıkça belirtebiliriz. Bu nedenle bireyler için aile içerisinde şiddet olgusu etik dışı bir kavramdır. Gerçekleşmesinin kaçınılmaz sonucu da büyük oranda ayrılık olarak gözükmektedir.

9. Aile içerisinde eşlerin birbirine karşı kaba ve kırıcı davranışları çocukları nasıl etkiler? Onları aile kurma düşüncesinden uzaklaştırır mı?”

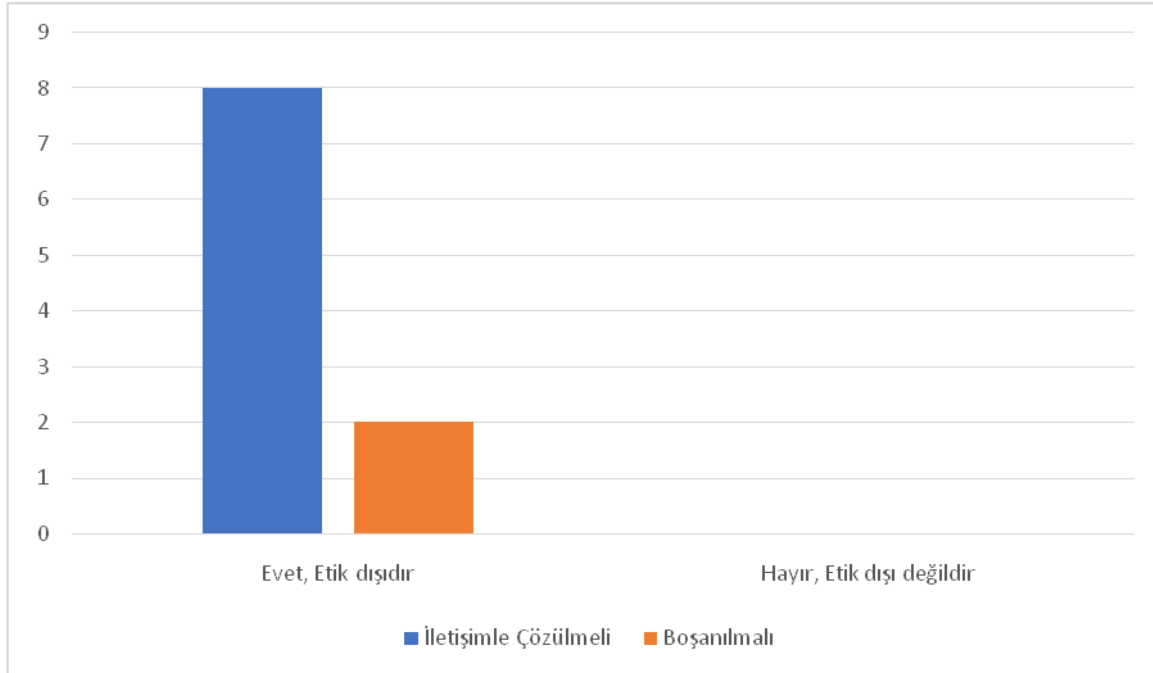

	Anne-Babadan Uzaklaştırır	Anne-Babadan Uzaklaştırmaz
Çocuklar Etkilenir	9	0
Çocuklar Etkilenmez	0	0

Katılımcılara “Aile içerisindeki çocuklar anne babaların birbirlerine karşı kaba ve kırıcı üsluplarından olumsuz etkilenir mi? Etkilenirse eğer bu, çocukların anne ya da babalarından uzaklaşmalarına neden olur mu?” sorusu sorulduğunda cevap verenlerin tamamı tek bir cevapta birleştiler. Katılımcılar “Çocuklar Etkilenir- Anne-Babadan Uzaklaştırır” şeklinde cevaplarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların cevapları sırasıyla; “Evet”, “Çocuklar ilk zamanlarda almaya yani ne görürlerse yapmaya özenmeye çok müsait oluyorlar. Elbette aile içi olumsuz durumlardan çocuklar da etkilenir. Aileden kopup arkadaşlara bağlanmaya sebep olabilir.”, “Evet ister istemez etkilenirler ve aynı tepkileri kendilerine almaktan korkabilirler. Buda onları anne babadan uzaklaştırabilir.”, “Fazlasıyla etkilenir. Olur.”, “Tabii ki de etkilenir, çocuk da kendince haklı olan tarafa yaklaşmış haksız olan ebeveyninden uzaklaşmak ister”, “Evet, uzaklaşırlar”, “Evet olumsuz etkilenir, çocuklar aileden soğuyabilir.”, “olabilir. kırıcı ve olumsuz etkilenir”, “Çocuklar tabiki bu durumdan olumsuz etkilenir. Bu sebeple aileden uzaklaşmaların görülmesi kaçınılmazdır.” şeklinde cevaplarını vermişlerdir.

Katılımcıların cevaplarından da görülen şudur ki; Eşlerin birbirlerine gösterdikleri kaba, kırıcı ve etiğe aykırı davranışlar yalnızca eşler arasındaki iletişimi değil, çocuklar ve ebeveynleri arasındaki etkileşimi de olumsuz şekilde etkilemektedir.

10. Aile bireyleri etik dışı davranışların çözümünde iletişimi tercih ederler mi yoksa aile bütünlüğü bozma yoluna mı giderler?

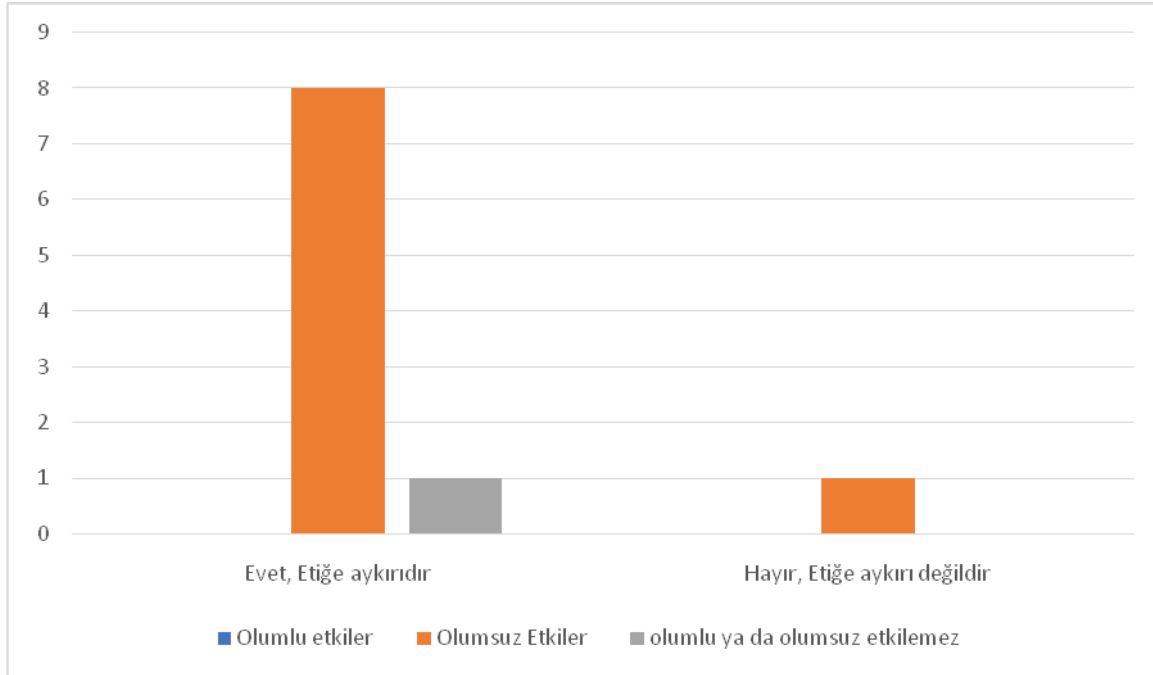

	İletişimle Çözülmesi	Boşanılmalı
Evet, Etik dışıdır	8	2
Hayır, Etik dışı değildir	0	0

Katılımcılara “Aile içerisindeki bireylerin birbirlerine karşı sergiledikleri olumsuz davranışları etik dışı buluyor musunuz? Buluyorsanız bu etik dışı davranışların çözülmesi sizce iletişim mi olmalıdır ya da aile bütünlüğünü bozmak mı olmalıdır?” sorusu sorulduğunda katılımcıların tamamı davranışı etik dışı bulmakla birlikte sorunun çözümünde farklı fikirler beyan etmişlerdir. İlk olarak katılımcılardan “Evet, etik dışı- İletişimle çözülmeli” diyen sekiz (8) kişinin cevapları; “*Olumsuz davranışları elbette etik bulmuyorum. Temeli sağlam bir ailede bu tarz olaylar yaşanmaz zaten. Ortak bir akıl ile sorunlara çözüm aranmalı.*”, “*Buluyorum. İletişim, insanın insan olmasını sağlayan şey sonuçta.*”, “*etik dışı bir davranıştır, iyi bir iletişim ve psikolojik yardımla çözülebilir.*”, “*Evet,iletişimle çözülmeli*”, “*Evet etik dışıdır.iletişim kurarak sorun çözülmeli*”, “*hayır iletişim olmalı*”, “*Evet olumsuz davranışları etik dışı olarak görüyorum.Çözülmesi içinde iletişim gereklidir , sağlık iletişim kurularak çözüme kavuşulabilir.*”, “*evet, iletişim olmalıdır*” şeklindedir. Katılımcılardan “Evet, etik dışıdır-boşanılmalıdır” diyen katılımcılar iki (2) kişidir ve verilen cevaplar; “*Evet*”, “*Evet, kesinlikle etik dışı bir davranıştır. Öncelikle konuşularak halletmeye çalışılmalıdır fakat hala aynı istikrar varsa bu bütünlüğü bozmak kaçınılmaz sonudur.*” şeklindedir.

Katılımcıların cevaplarından hareketle; Aile içinde sergilenen olumsuz davranışlar etiğe aykırı ve yapılmaması gereken davranışlardır. Bu etik dışı davranışların çözümünde ise öncelikle çiftler iletişim kurmalı ve sorunlarını öyle çözmelidirler. Sorun devam ettiği takdirde boşanma en son çözüm aracı olarak görülmektedir.

II. Aile ortamı içerisinde bireylerin telefon, internet, bilgisayar vb. araçlarda vakit geçirip aile ile olan iletişimini aksatması aile etiğine aykırı mıdır?

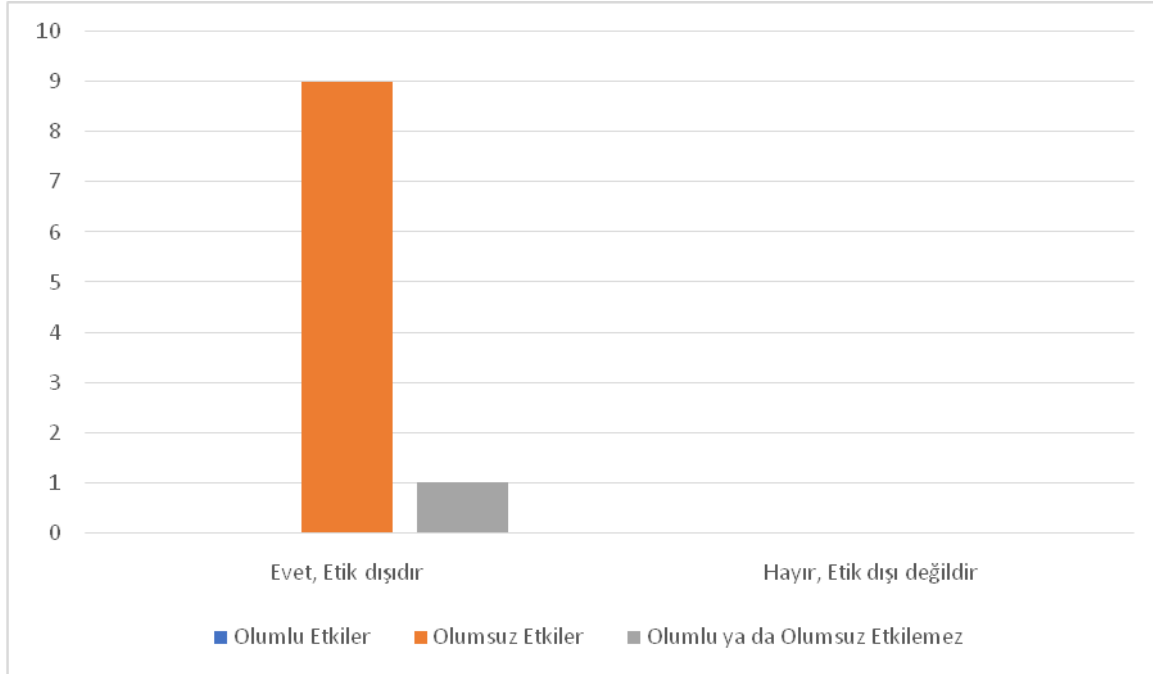
	Olumlu etkiler	Olumsuz Etkiler	Olumlu ya da Olumsuz Etkilemez
Evet, Etiğe aykırıdır	0	8	1
Hayır, Etiğe aykırı değildir	0	1	0

Katılımcılara “Aile ortamı içerisinde bireylerin telefon, internet, bilgisayar vb. araçlarda vakit geçirip aile ile olan iletişimini aksatması sizce aile etiğine aykırı mıdır? Aykırı ise sizce bu davranışlar aile bireyleri arasındaki bağı nasıl etkiler?” sorusu sorulduğunda katılımcılardan farklı cevaplar alınmıştır. İlk olarak katılımcılardan “Evet, etiğe aykırıdır- Olumlu etkiler” diyen sekiz (8) katılımcının cevapları sırasıyla; “İçinde bulunduğumuz dönemle ilgili bakmak gerekir. Artık tüm ailelerde kopuk yani ailesinden kopuk çocuklar var. Bu da aile bireyleri arasındaki bağı zayıflamasına neden olur.”, “Kesinlikle aile etiğine aykırıdır, saygısızlıktır. Bu durum git gide kopan bir aileye işaretir.”, “Günümüzde değildir. Koşullar böyle artık.”, “Aykırıdır. Sonuçta saygı sevgi davranışlarla belli olur bu da aile bireyleri arasındaki bağı olumsuz etkiler.”, “Evet, olumsuz etkiler”, “aykırıdır kötü etkiler”, “Etiğe aykırı olarak görüyorum. Bu tür davranışlar aile arasında bağları olumsuz etkiler.” şeklindedir. Katılımcılardan “Evet, etiğe aykırıdır- Etkilemez” diyen bir (1) kişinin cevabı ise; “Evet” şeklindedir. Son olarak katılımlardan “Hayır, Etiğe aykırı değildir- Olumsuz Etkiler” diyen katılımcının cevabı ise; “Günümüzde artık çoğunlukla bireyler telefonla vakit geçiriyor. Ailebağını olumsuz etkiler” şeklindedir.

Katılımcıların cevapları doğrultusunda, aile ortamı içerisinde bireylerin telefon, internet, bilgisayar vb. teknolojik araçlarla vakit geçirmeleri büyük ölçüde aile içi iletişimi olumsuz yönde etkilemektedir. Bireyler arası iletişim yerine bireylerin ilgilerini ve dikkatlerini başka araçlara yönelmeleri saygısızlık ve etiğe aykırı bir davranış olarak görülmekte ve yorumlanmaktadır. Bu nedenle aile içerisinde çiftler

ya da aile üyeleri birbirlerine vakit ayırmaları gereken zamanlarda başka araçlarla ilgilenmeleri, aile bağının zayıflamasına neden olmaktadır.

12. Aile içerisinde bireylerin tartışma esnasında birbirlerine söz hakkı vermemeleri etik dışı bir davranış mıdır?

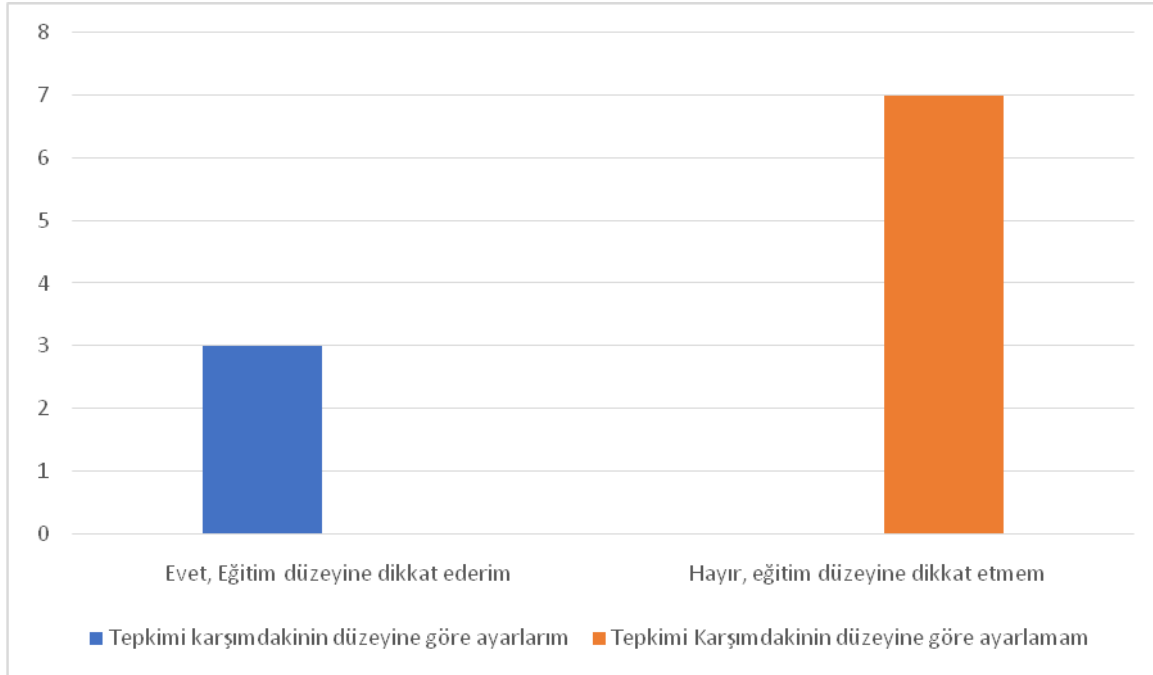

	Olumlu Etkiler	Olumsuz Etkiler	Olumlu ya da Olumsuz Etkilemez
Evet, Etik dışıdır	9	0	1
Hayır, Etik dışı değildir	0	0	0

Katılımcılara “Aile içerisinde bireylerin tartışma esnasında birbirlerine söz hakkı vermemeleri etik dışı bir davranış mıdır? Etik dışı bir davranışsa bu bireyler arası samimiyeti ve iletişimi olumsuz etkiler mi?” diye sorulduğunda hepsinin ortak vardığı yargı “Evet, etik dışıdır” dır. Etkilere konusunda iki farklı cevap vardır. İlk olarak “Evet, etik dışıdır- Olumsuz Etkiler” diyen katılımcıların cevapları; “*Etik dışı ve doğru olmayan bir davranıştır. Bu durumun sürekli olması ve artması iletişim yollarını kapatır.*”, “*Evet etiğe aykırıdır. Çünkü herkes birbirine saygılı olmalı, hem konuşmalı hem de dinlemelidir. Aksi halde iletişim güçlendikçe saygı ve sevgide zedelenir.*”, “*Etik dışıdır. Etkiler.*”, “*etik dışıdır. evet etkiler.*”, “*Evet, kısmen olumsuz etkiler*”, “*Evet etik dışıdır. bireyler arası iletişimi ve samimiyeti olumsuz etkiler*”, “*etik dışı iletişimi olumsuz etkiler*”, “*Söz hakkı tanınmaması etik dışıdır. Bu sebeple öncelikle iletişim ve daha sonra bireyler arası samimiyet olumsuz etkilenir.*”, “*Evet, Olumsuz etkilemektedir.*” şeklindedir. Katılımcılardan “Evet, etik dışıdır- Olumlu Ya da Olumsuz Etkilemez” diyen bir (1) katılımcının cevabı ise; “*Evet*” şeklindedir.

Katılımcıların cevaplarından hareketle görülüyor ki aile içerisinde tartışmak da bir süreçtir. Çiftlerin zaman zaman anlaşmazlığa düşmeleri gayet normaldir. Fakat bu anlaşmazlıklar esnasında taraflardan birinin diğerinin söz hakkını gasp etmesi oldukça yanlış bir davranıştır.

13. Bireyler ailedeki diğer bireylerle iletişime geçtiklerinde onların eğitim düzeylerine dikkat ederler mi?

	Tepkimi karşımdakinin düzeyine göre ayarlarım	Tepkimi Karşımdakinin düzeyine göre ayarlamam
Evet, Eğitim düzeyine dikkat ederim	3	0
Hayır, eğitim düzeyine dikkat etmem	0	7

Katılımcılara “Aile bireylerinizle iletişiminde onların eğitim düzeylerine dikkat eder misiniz? Ediyorsanız eğer aile bireylerinizden gördüğünüz etik dışı davranışlara tepki verirken karşıdaki kişinin eğitim düzeyine göre bir tavır takınır mısınız?” diye sorulduğunda katılımcılardan ilk olarak “Evet, Eğitim düzeyine dikkat ederim- Tepkimi karşımdakinin düzeyine göre ayarlarım” şeklinde gelen cevaplar; “*Evet, ona göre tavır alırım*”, “*Konuşurken genelde karşıdaki seviyesini dikkate alırım. Yanlış anlaşılmaya sebep olmak istemem aile içinde.*”, “*Evet*” şeklindedir. Katılımcılardan “Hayır, eğitim düzeyine dikkat etmem- Tepkimi Karşımdakinin düzeyine göre ayarlamam” diyenlerin cevapları ise; “*Hayır etmem. Davranışın eğitim düzeyi olmamalıdır. Her bireye eşit derecede saygılı davranılmalıdır.*”, “*dikkat etsek üniversitesi sonrası bizim evde Rönesans, Fransız devrimi, İstanbul'un fethi filan yaşanması lazım. Cevap: Etmeyorum*”, “*Hayır sonuçta kişi kendini eğitir, hayır takınmam.*”, “*İletişim eğitim düzeyine göre yapılmaz. İster en yüksek okullardan mezun olsun ister hiç okumamış olsun herkese saygılı olmamız lazım sırf yüksek yerlerden mezun diye ona ayrıcalık olmaz ya da düşük diye farklı tavır takınmam herkes eşit*”, “*hayır asla bakmam*”, “*İletişimde eğitim düzeyine dikkat etmem.*” Şeklindedir.

Katılımcılardan gelen cevaplar doğrultusunda; aile içi iletişimde ya da tartışmalarda karşı tarafın eğitim düzeyiyle anlama düzeyi arasında koşut bir ilişki olduğunu düşünülmemektedir. Bu kişilerce karşıdaki eğitim düzeyi düşük ya da yüksek olmasının onların anlama kapasitelerini yani anlayış üsluplarını etkilemediği yönündedir.

Daha sonrasında katılımcılara kendilerinin eklemek istedikleri soruları varsa onları eklemeleri için bir vakit ve alan ayrılmıştır fakat katılımcılar herhangi bir soru eklemek istemediklerini belirtmişlerdir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ailede etik dışı davranışlar ve bunların aile bütünlüğüne etkisi adlı çalışmamızın sonuçlarına göre aile içerisinde birçok etik dışı davranış meydana gelmektedir. Bu davranışlar da çocuk, anne, baba ya da diğer aile bireylerini aile kurumuna karşı olumsuz etkilemekte ve aile bağı sarsmaktadır. Bireyler aile kurumunu olumsuz davranışlarda -şiddet hariç- ilk önce karşı tarafla iletişime geçip sorunu çözme eğilimindedirler. Sorun düzelmediği takdirde ayrılık fikrine kapılmaktadırlar. Aile içerisinde bireylerin birbirlerine karşı sorumlulukları oldukları açık bir gerçektir. Bu sorumluluklar aynı zamanda kısmen de etik davranışlarla koşutluk göstermektedir. Buna nazaran aynı şekilde bireylerin sorumluluklarını da yerlerine getirmemeleri ya da ihmal etmeleri de etik dışılık ile koşutluk göstermektedir.

Alanyazında aile nedir, ailede etik nedir, aile ve sorumluluk gibi konular üzerine birçok çalışma mevcuttur. Fakat aynı alanyazına yine bakıldığında aile içi şiddet hariç diğer birçok olumsuz yani etiğe aykırı davranış üzerine pek az çalışma mevcuttur. Bu eksiklik de toplumun buna karşı farkındalığının olmadığını göstergesidir. Çünkü araştırmacılar, araştırmalarını toplum için de güncel olan ve önem arz eden konular üzerine yapmaktadırlar. Çalışmanın bulgularından yararlanarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

1. Aile içerisinde bireylerin rahatsız oldukları davranışları birbirlerine açıkça ifade etmeleri ilerde oluşacak daha kötü durumlara engel olacaktır.

2. Ebeveynlerin çocuklarına karşı davranışlarına ve çocuklarının yanındaki davranışlarına oldukça dikkat etmelidirler. Yaptıkların tüm davranış ve ettikleri tüm sözlerin çocukların dikkatinden kaçmadığını bilmelidirler.

3. Aile içerisinde özellikle evli çiftler birbirlerine gündelik hayatta yardımcı olmalıdırlar. Hayatın mutluluğu paylaşmak olduğu kadar sorumlulukları da paylaşmak olduğunun bilincinde olmalıdırlar.

5. KAYNAKÇA

- Aydın M. Z., (2003). Ailede Ahlak Eğitimi. Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. Sivas.
- Aydın M. (2013). Aile Sosyolojisi. Çizgi Yayınları. Konya.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 368-388.
- Çiftçi N. (2003). Kohlberg'in Bilişsel Ahlak Gelişimi Teorisi: Ahlak ve Demokrasi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Karagöz L. (2015). Türkiye'de Aile Politikalarında Bütünlük İhtiyacı. İLEM Politika Notu 5.
- Karasar, N. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Akademi Yayıncılık. İstanbul.
- Kılıçoğlu E. A., Aral N. (2018). Aile Bütünlüğünü Etkileyen Etmenler: Dünya'da ve Türkiye'de Yaygınlaşan Çok Kültürlü Yaşamlar. VI. International Multidisciplinary Congress Of Eurasia.
- Kitiş Y., Bilgici Ş. S. (2007). Bir Aile İçi Şiddet Olgusu; Sır Tutma İlkesi İle Şiddeti İhbar Etme Yükümlülüğü Arasındaki Etik İkilem. Aile ve Toplum, Yıl: 9 Cilt: 3 Sayı: 11.
- Kuçuradi İ. (2003). Etik ve "Etikler". Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi. Sayı: 423-2003/1.
- Özateş Ö. S. (2009). Bir Sosyal Hizmet Olarak Aile İçi Şiddet Mağduru Kadın Sorununda Feminist Etik Yaklaşım. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi. Cilt: 20/2. Ekim.

Özdemir M. (2008). Kamu Yönetiminde Etik. ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi. Ankara.

Pelit E., Güçer E. (2006). Öğretmenlik Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara ve Öğretmenleri Etik Dışı Davranışa Yönelten Faktörlere İlişkin Algılamaları. Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı:2.

Ural (2011). Url;

https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/153424/mod_resource/content/1/6.%20Hafta%20-%20Ara%20C5%9Ft%C4%B1rman%C4%B1n%20Evren%20ve%20C3%96rnekleme.pdf

**THE INFLUENCE OF SHOPPING CENTERS ON UNPLANNED PURCHASE BEHAVIOR:
A RESEARCH ON UNIVERSITY STUDENTS**

Ahmet Uyar^{1*}, Ruhugül Şimşek²

*¹Afyon Kocatepe University, Bolvadin
Faculty of Applied Sciences, Banking and
Insurance. Afyonkarahisar, Turkey. ², Afyon
Kocatepe University, Institute of Social
Sciences, Production Management and
Marketing Program. Afyonkarahisar,
Turkey.
ORCID ID: 0000-0002-7481-4045*

ABSTRACT

There have been radical changes in consumer behavior from the past to the present. While the products produced by the companies were important in consumer preferences in the past, it is seen that the emotional side of the customers is also important in the purchasing behavior today. When the literature on the subject is examined, it is seen that emotional preferences and impulsive buying behaviors are important. Impulse buying is the way consumers exhibit impulse buying behavior. The sudden purchase desire of the consumer while walking around the shopping malls and this desire towards the product constitute the unplanned buying behavior.

The aim of this study is to investigate the effects of shopping malls on students' impulsive buying behavior. The data collected by the convenience sampling method were analyzed with the help of the SPSS program. The sample of the study consists of Afyon Kocatepe University Faculty of Economics and Administrative Sciences students. According to the findings obtained at the end of the study, it is seen that the participants included in the study performed impulsive buying behavior. It was concluded that there was a significant difference in impulsive buying behavior according to the gender variable and that female participants exhibited more impulsive buying behavior than male participants.

Keywords: Unplanned Purchasing, Consumer Behavior, Shopping Malls, Purchasing Environment

**ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNİN PLANSIZ SATIN ALMA DAVRANIŞINA ETKİSİ:
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

ÖZET

Geçmişten günümüze tüketici davranışlarında köklü değişimler meydana gelmiştir. Geçmişte firmalar tarafından üretilen ürünler tüketici tercihlerinde önemli iken günümüzde müşterilerin duygusal taraflarının da satın alma davranışında önemli olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili literatüre bakıldığında duygusal tercihlerin ve plansız satın alma davranışlarının önemli olduğu görülmektedir. Plansız satın alma, tüketicilerin ani dürtü ile satın alma davranışı sergileme şeklidir. Tüketicinin alışveriş merkezlerinde gezerken aniden oluşan satın alma isteği ve ürüne yönelen bu arzusu plansız satın alma davranışını oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; alışveriş merkezlerinin öğrencilerin plansız satın alma davranışına etkilerini araştırmaktır. Kolayda örnekleme yöntemiyle toplanan veriler SPSS programı yardımıyla analiz edilmiştir. Çalışmanın örneklemini Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma sonunda elde edilen bulgulara göre araştırmaya dahil olan katılımcıların plansız satın alma davranışı gerçekleştirdiği görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre plansız satın alma davranışında anlamlı bir farklılık olduğu ve kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha fazla plansız satın alma davranışı sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Plansız Satın Alma, Tüketici Davranışı, Alışveriş Merkezleri, Satın Alma Çevresi

BICYCLE DISC BRAKE ROTOR TOPOLOGICAL OPTIMIZATION

Timurcan Karamahmutoglu^{1*}, Assistant Professor Dr. Tuğçe Tezel^{2*}, Prof. Dr. Volkan Kovan^{3*}

*Akdeniz University, Engineering Faculty, Department of Mechanical Engineering, Antalya, Turkey

¹*ORCID ID: 0000-0001-7901-8921*

²*ORCID ID: 0000-0003-0139-442X*

³*ORCID ID: 0000-0002-0599-525X*

ABSTRACT

Bicycles are widely used in many regions of the world for many purposes, especially transportation and sports. Attempts are being made to lighten the designs of bicycles that move depending on human power. It is possible to diversify the designs of disc brakes, one of the structural components in bicycles, in line with the developing production technologies. Disc brakes are elements that heat up quickly due to their function, and inefficiencies such as brake weakening (brake fade) can be encountered during use. This inefficiency not only wears out the brake pads faster but also significantly increases the braking distance. Minimizing temperature and corrosive effects are the main goal in rotor design. In this study, a 316L stainless steel disc rotor for a 10 kg bicycle of a cyclist with a speed of 30 km/h is discussed. Since it became easier to produce complex geometry with the industrialization of additive manufacturing, the production technique of the proposed new design was determined as DMLS (Direct Metal Laser Sintering), one of the additive manufacturing techniques. Aiming to reduce the temperature caused by the friction in the disc rotor, the rotor topology was optimized due to thermal and structural analysis, and a new design proposal was presented in this direction.

Keywords: topology optimization, disc brake, thermal analysis, structural analysis, additive manufacturing, DMLS

INTRODUCTION

Design for Additive Manufacturing (DfAM) is the ability to design regarding manufacturability using 3D printers. Since it is different from traditional production, traditional ways of thinking about design can go beyond the usual rules. There is a direct interaction between the geometry and performance of the products with the DfAM approach.

The DfAM approach has increased the opportunity for designs to be explicitly developed, which can alleviate many undesirable problems, resulting in time and cost savings. The limited number of studies in the literature on this subject, on which studies have accelerated in recent years, are included. Nieto and Sanchez (2021) optimized the mechanical design of a bicycle handlebar produced by additive manufacturing, using the tools provided by topological optimization and additive manufacturing with computer support. Dalpadulo et al. (2021), considering the design criteria for additive manufacturing, the design optimization of the Formula SAE front brake caliper has been made. In the study, the design material is Ti6Al4V titanium alloy, and the production technique is powder bed technology. Tyflopoulos et al. (2021), a titanium alloy front and rear brake caliper planned to be produced with SLM (Selective Laser Melting) is topologically optimized to lighten the casings. Fihri-Fassi et al. (2020) optimized the production process of plastic automotive parts with additive manufacturing methods. Tanaka and Smith (2019) optimized a commercial bicycle spider crank to be produced by additive manufacturing. As a result, he found that design can be lightened by Design for Additive Manufacturing principles. Mcwen et al. (2018) topologically optimized the boundary conditions they created by considering the design criteria for additive manufacturing in Powder Bed Fusion technology in light crank design. Abdi et al. (2018) examined a titanium bi-brake pedal produced with SLM using various topological optimization

methods and pointed out that design optimization techniques can be used to produce automotive components. Insignificant et al. (2017). Jimenez Garcia et al. (2016) used wind tunnels by considering different rotational speeds, air inlet, and outlet velocities to verify the computer model they created by designing an internally ventilated disc brake rotor. Smith et al. (2016) discussed the Electron Beam Melting (EBM) technique, one of the additive manufacturing techniques, and the topological optimization approach for a Ti-6Al-4V alloy vehicle air brake. Farias et al. (2015) solved the overheating problem in the front brake system of the Formula SAE prototype, which is planned to be produced with the Direct Metal Laser Sintering (DMLS) additive manufacturing method with topological optimization by providing an 11% temperature drop. In this study, 316L stainless steel bicycle disc rotor, which is planned to be produced with DMLS, is topologically optimized considering structural and thermal conditions.

MATERIALS AND METHODS

In the study, the technical drawing of the bicycle disc brake rotor with 180mm diameter and six mounting holes following the standards for which topology optimization was made is given in Figure 1. Material properties were taken into account in optimizing this disc rotor, which is planned to be produced from 316L material by Direct Metal Laser Melting(DMLS) additive manufacturing method, depending on the production conditions.

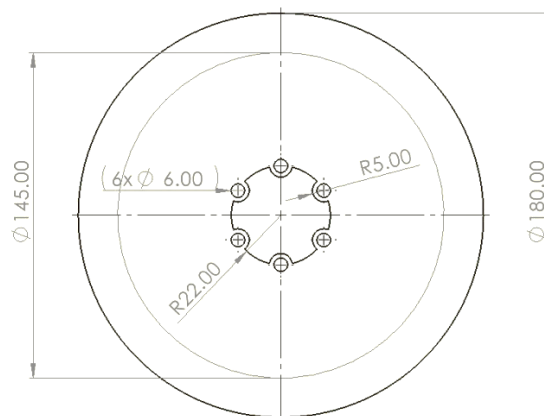

Figure 1. Bicycle disc brake rotor

To ensure accuracy when analyzing brake discs, several default factors have been determined according to industry standards (TS EN ISO 4210-1:2014, TS EN ISO 4210-1):

- According to current industry standards, 600 mm² circular brake lining profile is used for disc brake.
- There are pads on both surfaces of the rotor disc. It acts on the disc from two surfaces.
- The value of the friction coefficient between the brake disc and the sintered lining varies according to the material. The standard coefficient of friction for bicycle disc application is between 0.35 and 0.42.
- Each disc is designed to be joined using the standard six-bolt connection method.
- For the brake disc design, the outer diameter is 180 mm, and the thickness of the disc is 1.5 mm, based on industry standards.
- The analyzes consider the case where only the rear brake is used for stopping.

Table 1. Criteris used in the analyzes

Bike Weight	10 kg
Driver Weight	70 kg
Total weight	80 kg
Starting Speed	30 km/h
Time required for healthy posture:	2 seconds
The wheel-Asphalt dynamic friction coefficient	μ_a : 0.8
The disc-brake pad dynamic friction coefficient	μ_d : 0.39

Anslys Workbench was used for disc rotor design and analysis. For healthy braking and analysis, the wheel must not be locked; otherwise, the analysis cannot be mentioned because the disc and pad will be locked. Therefore, the maximum pressure before locking is applied between the brake disc and the pad before traction between the tire and asphalt is lost (slip condition). Equations 1 and 2 can be used to calculate the frictional force required before the disc locks up. The friction and pad force required to stop the bike in 2 seconds are calculated as follows:

$$F_{friction} = m \cdot \frac{v_1 - v_0}{Total\ time} = 2F_{brake\ pad} \times \mu_d \text{ [N]} \quad (1)$$

The total pressure to be applied to the disc by the brake pads;

$$Pressure, P_T = \frac{F_{brake}}{Brake\text{-}pad\ surface\ area} \text{ [MPa]} \quad (2)$$

For torque (T) caused by friction, the distance of the pads' contact on the disc from the center of the disc should be checked. R₁; the inner radius of the pad from the center of the disc, R_o; the mean radius of the pad from the disc center, R_d; represents the outer radius of the pad from the disc center. By standards, R_i = 72.5 mm and R_d = 90 mm. R_o is the arithmetic mean of these two parameters.

$$T = F_{friction} \times R_o \text{ [Nm]} \quad (3)$$

Under conditions where wind resistance and potential energy are neglected, the total energy of the cyclist is kinetic energy.

$$Q_h = \frac{1}{2} m (v_1 - v_0)^2 \text{ [J]} \quad (4)$$

From here, the Power (P) and heat flux required for a 2 second stop can be calculated.

$$P = Q_h / t \text{ [W]} \quad (5)$$

$$Heat\ flux = \frac{P \times 4}{\pi(D_a^2 - D_i^2)} \text{ [W/m}^2\text{]} \quad (6)$$

The Reynolds number and heat transfer coefficient were calculated using the thermophysical properties at this temperature, assuming the ambient temperature was 300 Kelvin.

RESULTS

In Figure 2, Von Mises stress values obtained from the structural analysis of the main rotor design are given. As seen in the figure, the stress is low in the inner parts of the rotor disc, and it is seen that an optimization focused on lightening the design is needed. In optimizing this design, besides lightening the design, another important consideration is the effect of a possible spacing. Thus, restricting the heat from reaching the hub and bearings by conduction does not create a constant temperature difference and accordingly, the bearing life is extended.

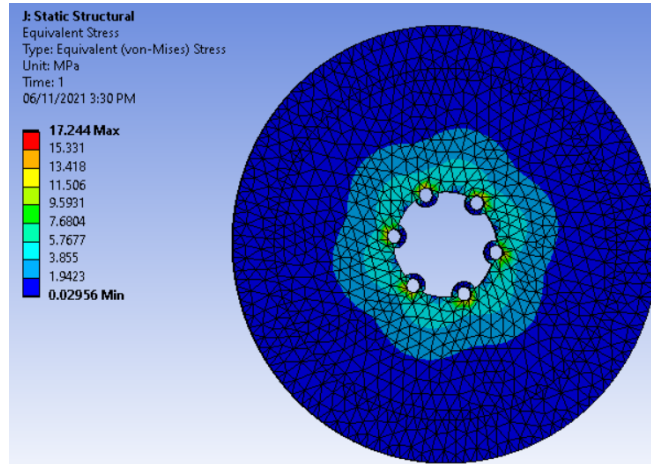

Figure 2. Rotor Von-Mises stress sistribution (MPa) before topological optimization

In Figure 3, the temperature and heat flux distribution results in the rotor before the topological optimization are given. The region where the temperature shows its effect is where the brake pad contacts the disc, that is, where there is friction. For this reason, the part aimed to increase the thermal efficiency in the optimization was determined as the brake-pad contact area, which is the red area in figure 3. According to the results obtained, the highest temperature is 68.22°C, while the highest heat flux is 0.14 W/mm².

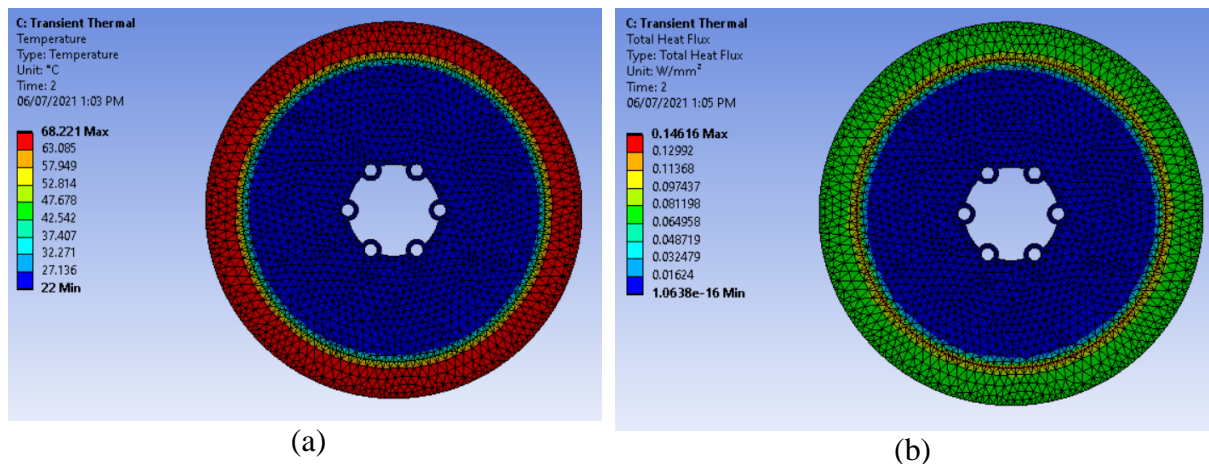

Figure 3. Rotor (a) temperature (°C) and (b) heat flux distribution (W/mm²) before topological optimization

In line with the results obtained from Figures 2 and 3, topological optimization was preferred to improve the disc rotor's analysis results. At this point, two-stage optimization has been made, the first is optimization focused on lightening in the inner part of the rotor, and the other is optimization focused on thermal efficiency in the area where the brake-pad is in contact. As a result of these optimizations, the final disc brake rotor was obtained, and the obtained geometry revealed producible results due to the

minimum geometric limits of additive manufacturing technologies in production. In this optimization, aerodynamic conditions are not taken into account. The new rotor design, obtained as a result of the topological optimization of the rotor body, is shown in Figure 4. When the obtained view is compared with Figure 1, it is seen that the main body is lighter in the parts where the stress is low, as planned before the optimization.

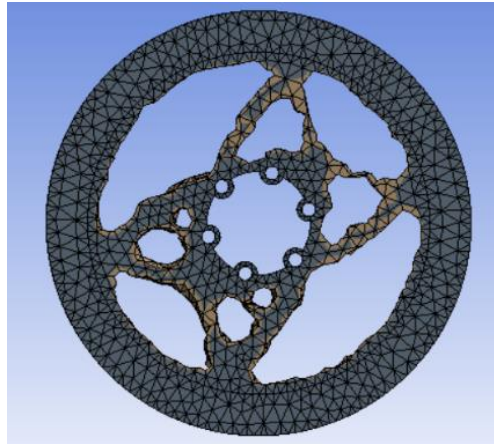

Figure 4. Lightened disc rotor as a result of topological optimization

As a result of repeating the structural analysis of the new design (Figure 4), Von Mises stress, total deformation and temperature distribution results are given in Figure 5.

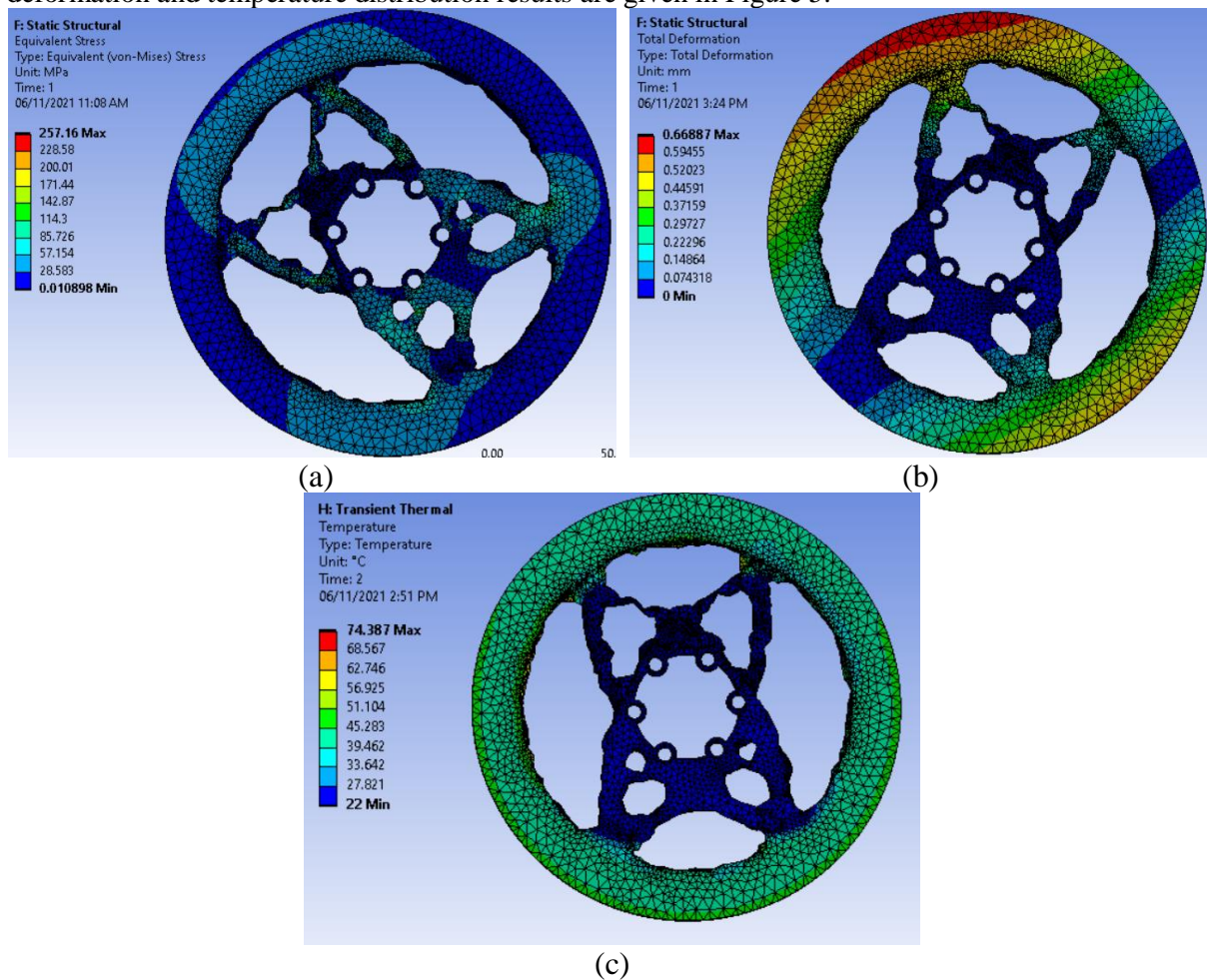

Figure 5. Rotor after topological optimization (a) Von-Mises stress (MPa) (b) total deformation (mm) (c) temperature distribution(°C)

As seen in Figure 5a, the maximum equivalent stress is 257 MPa, and although it increased slightly compared to the first design, this increase is within the safe design limits since it was adjusted by considering the maximum level in the topological optimization (safety factor 2). In other words, it is well below the stress values used in the design of 316L stainless steel, which is the material of the design. When the temperature distribution after optimization is examined, it is understood that the highest temperature has increased by approximately 5-6 °C compared to the pre-optimization temperature. Although aerodynamic conditions are neglected in this study, this situation seems like a disadvantage; It is foreseen that the interior of the main design will be emptied, these spaces will act as air inlet channels, and thus the cooling effect will increase. As seen in the figure, the temperatures extending to the core and inner parts are prevented, and at the same time, lightness is provided in these parts. In order for the outer ring, namely the pad contact surface, to be cooled better, small holes can be opened in that part, allowing air passage and thus forced heat transfer in a mobile situation.

CONCLUSION

The barrier to manufacturability of designs obtained by topological optimization has been removed thanks to the freedom of production of additive manufacturing. In this study, which is about reviewing the designs for this production technique, which has a limited labor force, is open to development, and has a wide range of materials, the example of bicycle brake disc rotor is discussed. It aims to lighten the body of a brake disc rotor, which is planned to be produced with DMLS from 316L stainless steel material and be less exposed to heat. As a result of this study;

- With topological optimization, the design can be lightened and reshaped in line with the desired ones,
- The new design's stress, temperature, and total deformation values are within the limits of 316L stainless steel material produced by additive manufacturing.
- It has been demonstrated that the new design can be produced with DMLS and 316L stainless steel.

In addition, some suggestions can also be made:

- It is possible to make expandable disc rotors suitable for use in today's bicycles.
- 316L material can take its new place in the component manufacturer sector by evaluating the easy workability, availability, and labor-saving in additive manufacturing.

REFERENCES

- Abdi, M., Ashcroft, I., & Wildman, R. D. (2018). Design optimisation for an additively manufactured automotive component. *International Journal of Powertrains*, 7(1–3), 142–161. <https://doi.org/10.1504/IJPT.2018.090371>
- Dalpadulo, E., Pini, F., & Leali, F. (2020). Assessment of Design for Additive Manufacturing Based on CAD Platforms. In *Lecture Notes in Mechanical Engineering*. https://doi.org/10.1007/978-3-030-31154-4_83
- Farias, L. T., Schommer, A., Haselein, B. Z., Soliman, P., & de Oliveira, L. C. (2015). Design of a Brake Caliper using Topology Optimization Integrated with Direct Metal Laser Sintering. *SAE Technical Papers*, 2015-Sept(September). <https://doi.org/10.4271/2015-36-0539>
- Fihri-Fassi, H., Ourihi, R., & Elahrach, K. (2020). An integrated method involving design-manufacturing-environment applied in structural optimization. *Materials Today: Proceedings*, 38, 135–138. <https://doi.org/10.1016/j.matpr.2020.06.118>

Jiménez García, C. A., Gutiérrez Paredes, G. J., Rivera López, J. E., López Villa, A., & Casillas Navarrete, J. M. (2016). Flow Measurement at the Inlet and Outlet Zones of an Automotive Brake Disc with Ventilation Post Pillars, Using Particle Image Velocimetry Technique. In *Environmental Science and Engineering (Subseries: Environmental Science)*(pp. 323–332). https://doi.org/10.1007/978-3-319-27965-7_24

McEwen, I., Cooper, D. E., Warnett, J., Kourra, N., Williams, M. A., & Gibbons, G. J. (2018). Design & manufacture of a high-performance bicycle crank by Additive Manufacturing. *Applied Sciences (Switzerland)*, 8(8). <https://doi.org/10.3390/app8081360>

Nieto, D. M., & Sánchez, D. M. (2021). Design for additive manufacturing: Tool review and a case study. *Applied Sciences (Switzerland)*, 11(4), 1–13. <https://doi.org/10.3390/app11041571>

Smith, C. J., Gilbert, M., Todd, I., & Derguti, F. (2016). Application of layout optimization to the design of additively manufactured metallic components. *Structural and Multidisciplinary Optimization*, 54(5), 1297–1313. <https://doi.org/10.1007/s00158-016-1426-1>

Tanaka, M. L., & Smith, J. J. (2019). Utilizing design for metal additive manufacturing and topology optimization to improve product designs. *ASME International Mechanical Engineering Congress and Exposition, Proceedings (IMECE)*, 14. <https://doi.org/10.1115/IMECE2019-10633>

Tyflopoulos, E., Lien, M., & Steinert, M. (2021). Optimization of brake calipers using topology optimization for additive manufacturing. *Applied Sciences (Switzerland)*, 11(4), 1–21. <https://doi.org/10.3390/app11041437>

**THE EFFECT OF WEIGHT LOSS WITH DIET ON INSULIN RESISTANCE AND
BIOCHEMICAL PARAMETERS IN METABOLIC SYNDROME**

Hayrettin Kara^{1,2*}, Adnan Adil Hişmioğulları³

^{*1}*Balikesir University Health Practice and Research Hospital, Balikesir, Turkey*

^{*2}*Department of Biochemistry, Faculty of Veterinary, Bursa Uludag University, Bursa, Turkey*

³*Department of Biochemistry, Faculty of Medicine, Balikesir University, Balikesir, Turkey*

^{1,2}ORCID ID: 0000-0002-8396-6577

³ORCID ID: 0000-0001-9982-2714

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to examine the effects of weight loss with diet on insulin resistance and biochemical parameters in individuals with metabolic syndrome.

Material and Methods: This study was carried out with the participation of individuals with metabolic syndrome, aged 35-65 years, living in Balikesir. 32 female individuals with at least 5% weight loss after 3 months of follow-up with diet were included in the study. Anthropometric measurements of individuals were made at the beginning and end of the study and serum samples were taken. Among the biochemical parameters, serum glucose, insulin, blood lipids (total cholesterol, LDL-cholesterol, HDL-cholesterol and triglyceride), leptin and ghrelin were studied.

Results: At the end of the study; it was observed that the body weights of individuals decreased from 106.1±10.9 kg to 99.0±10.5 kg (p<0.001). Parallel to weight loss, there was a statistically significant decrease in waist and hip circumferences (p<0.001). After losing weight, only serum triglyceride level decreased significantly (p=0.014). With weight loss, there was statistically significant decrease in HOMA-IR (p<0.001) and serum leptin (p<0.001) values, while significant increase was observed in serum ghrelin (p=0.005) levels.

Conclusion: Weight loss with diet resulted in improvement in insulin resistance and serum lipid profile. While leptin levels decreased, ghrelin increased. As a result, the improvement of weight loss and abdominal obesity with diet leads to the improvement of metabolic parameters.

Keywords: Metabolic syndrome; diet; insulin resistance; blood lipids; leptin; ghrelin

METABOLİK SENDROMDA ZAYIFLAMA DİYETİ İLE AĞIRLIK KAYBININ İNSÜLİN DİRENCİ VE BİYOKİMYASAL PARAMETRELER ÜZERİNE ETKİSİ

Hayrettin Kara^{1,2*}, Adnan Adil Hişmioğulları³

*¹Balıkesir Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi, Balıkesir, Türkiye

*²Bursa Uludağ Üniversitesi Veteriner Fakültesi Biyokimya Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye

³Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı, Balıkesir, Türkiye

^{1,2}ORCID ID: 0000-0002-8396-6577

³ORCID ID: 0000-0001-9982-2714

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, metabolik sendromlu bireylerde zayıflama diyeti ile ağırlık kaybının, insülin direnci ve biyokimyasal parametreler üzerine etkisini incelemektir.

Materyal ve Metot: Bu çalışma, Balıkesir ilinde yaşayan, 35-65 yaş aralığındaki, metabolik sendromlu bireylerin katılımıyla yürütülmüştür. Zayıflama diyeti verilerek, 3 aylık takip sonucu en az % 5 ağırlık kaybı olan, 32 kadın birey çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışmanın başlangıcında ve sonunda bireylerin antropometrik ölçümleri yapılmış ve serum örnekleri alınmıştır. Biyokimyasal parametrelerden serum glukoz, insülin, kan lipidleri (total kolesterol, LDL-kolesterol, HDL-kolesterol ve trigliserid), leptin ve ghrelin çalışılmıştır.

Bulgular: Çalışmanın sonunda; bireylerin vücut ağırlıklarının 106,1±10,9 kg'dan 99,0±10,5 kg'a düştüğü gözlemlenmiştir (p<0,001). Ağırlık kaybına paralel olarak bel ve kalça çevrelerinde de istatistiksel olarak anlamlı bir düşüş tespit edilmiştir (p<0,001). Zayıflama sonrası kan lipidlerinden sadece serum trigliserid düzeyinde anlamlı bir düşüş görülmüştür (p=0,014). Ağırlık kaybıyla birlikte HOMA-IR (p<0,001), serum leptin (p<0,001) değerlerinde istatistiksel anlamlı düşüş tespit edilirken, serum ghrelin (p=0,005) seviyelerinde anlamlı artış gözlenmiştir.

Sonuç: Zayıflama diyeti ile sağlanan ağırlık kaybı, insülin direncinde ve serum lipid profilinde iyileşmeye neden olmuştur. Leptin seviyeleri azalırken, ghrelin artışı tespit edilmiştir. Sonuç olarak diyet ile ağırlık kaybı ve abdominal obezitenin iyileştirilmesi, metabolik parametrelerin de iyileşmesine yol açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metabolik sendrom; diyet; insülin direnci; kan lipidleri; leptin; ghrelin.

HUKUKÇU BİLİRKİŞİ ATANMASI YASAĞI VE BU YASAĞIN İPTALİNİN REDDİNE İLİŞKİN ANAYASA MAHKEMESİ KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Çelik, Aydın

Işık Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, İstanbul, Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-1809-3519

ÖZET

Bilirkişilerin nitelikleri, eğitimi, seçimi ve denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ile bilirkişilik için etkin ve verimli bir kurumsal yapı oluşturulması amacıyla 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanun ve Hukuk Muhakemeleri Kanununda yapılan yeni düzenlemelerle, idari ve adli yargı yolları için geçerli yeni bir bilirkişilik sistemi benimsenmiş, adli ve idari yargıda görev alacak bilirkişilerin tek bir kaynaktan toplanarak bölge adliye mahkemelerinin yargı çevreleri esas alınmak suretiyle kurulan bilirkişilik bölge kurullarınca hazırlanan listelerden görevlendirilmesi esas kabul edilmiştir. Yapılan yeni düzenlemelerle ayrıca, bir hukuk kuralının yorumlanması, maddi meselenin hukuki tavsifi veya olaya uygulanacak hukukun tespiti gibi hukuki konularda bilirkişinin oy ve görüşüne başvurulması, bir başka deyişle, hukukçu bilirkişinin atanması yasaklanmıştır.

Bazı mahkemelerde; yargılamanın bir süjesi olan hâkimin yargılamayı yürüten ve hüküm veren kişi olarak tarafların ispat araçları arasında bulunan bilirkişi delili neticesinde ortaya çıkacak raporu hazırlamasının yasal yönden mümkün olmadığı, bilirkişi raporu sayesinde tarafların itirazlarını sunabilecekleri ve hukuki dinlenme haklarını kullanabilecekleri, aksi takdirde bu hakkın ihlal edileceği, UYAP'a entegre edilmiş yazılımlar kullanılarak hazırlanacak raporların ihsası reye ve bunun sonucunda hâkimin reddi itirazları ile karşılaşmaya sebebiyet vereceği, taraflarca denetlenemeyeceği, her dosyada hâkimin tüm verileri inceleyerek hesaplama yapması ve alacak kalemlerini hesaplaması nedeniyle mahkemelerdeki iş yükünü artırarak yargılamanın makul sürede bitirilmesini engelleyeceği, kuralların özel bir uzmanlık gerektirmeyen ve hâkimin genel hukuk bilgisiyle çözümlenebileceği konularla sınırlı olarak uygulanabileceği, hâkimin genel hukuk bilgisiyle çözemeyeceği, hukukun ihtisaslaşma gerektiren alanlarında ise hukukçu bilirkişiye başvurabilmesi gerektiği, aksi durumun uygulamada bireylerin hak arama hürriyetleri yönünden bir sınırlamaya sebebiyet vereceği, önceden bilirkişilik yapan hukukçuların kazanılmış haklarını ihlal ettiği, bilirkişilik için diğer meslek gruplarının lisans eğitimleri yeterli sayılırken hukuk öğrenimi görmüş kişilerin lisans eğitimlerinin yetersiz sayılmasının eşitsizliğe neden olduğu, hâkimin bilirkişi seçiminde serbest olması gerektiği, bilirkişi seçiminin sınırlandırılmasının yargı yetkisinin bağımsız mahkemelerce kullanılacağına dair hükme aykırılık teşkil ettiği, kuralın işin doğasına aykırı olduğu, bilirkişilerin sadece ceza hukuku bakımından vasıflandırma ve hüküm kurgusu yapamayacakları, buna karşılık çoğu kez mevzuata dayanarak görüş bildirmeleri gerektiği, düzenleme ile raporun içeriğine müdahale etme imkânının tanındığı, bilirkişi listelerinin oluşturulması ve bunun bir düzene bağlanması hususu idarenin takdir yetkisi kapsamında olsa da mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi nedeniyle bu takdir yetkisinin sınırlı olduğu gibi gerekçelerle hukukçu bilirkişi atanması yasağının iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmuştur.

Anayasa Mahkemesi tarafından “...bilirkişilik, görüşüne başvurulduğu uzmanlık alanında bir meslek mensubu olmayı, emek ve çalışma karşılığı belli bir ücret ödenmeyi gerektirse de münhasıran geçim sağlanacak bir meslek olarak değerlendirilemez. Kazanılmış hak ise kişinin bulunduğu statüden doğan, tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş, kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haktır. Bilirkişiliğin bir meslek olmadığı da dikkate alındığında 6754 sayılı Kanun'dan önce bilirkişilik yapanlar yönünden elde edilmiş, kesinleşmiş bir haktan ve statüden söz edilemez... Hâkimlik mesleğinde hukuki bilginin yanı sıra muhakeme gücü, karar vermek için bir konuyu kavrayıp karar şekline getirerek özetleme yeteneği, bilimsel ve teknolojik gelişmelere açık olmak önem taşımaktadır. Bu nedenle genel bilgi veya tecrübeyle ya da hâkimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan konularda bilirkişiye başvurulamayacağına ilişkin kurallar Anayasa'nın 9. ve 138. maddelerine aykırılık taşımamaktadır... Diğer taraftan bir hukuk devletinde kamusal her yetkinin

hukuka uygun kullanılması gerektiği gibi mahkemelerin de önlerine gelen uyuşmazlıklar hakkında karar verirken ilgili kanunlara uyma yükümlülüğü vardır. Anayasa'nın 138. maddesinde; hâkimlerin Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verecekleri belirtilmiştir. Bu nedenle hukuk öğrenimi görmüş kişilerin -hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu belgelendirmedikçe- bilirkişi olarak görevlendirilemeyeceğine dair mahkemelerin uyması gereken yasağın yargı bağımsızlığını ihlal edici nitelikte olduğu söylenemez... ” gerekçeleriyle yapılan başvuru reddedilmiştir.

Çalışmamızda; bilirkişi atanma nedenleri, hukukçu bilirkişi atanması yasağının başlıca nedenleri ve hukukçu bilirkişi atanmasını haklı kılan nedenler üzerinde durularak, ayrıca Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu karar, ölçülülük ilkesi, kazanılmış hak, çalışma hürriyeti, eşitlik ilkesi, adil yargılama hakkı ve yargılamanın bağımsızlığı yönünden ele alınarak, hukukçu bilirkişi atanması yasağının gerekli olup olmadığını, maddi gerçekliğe uyup uymadığını tespit etmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Hukukçu bilirkişi, bilirkişi atanma yasağı, bilirkişi atanma nedenleri

3-6 YAŞ ARASI ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN AKIL ZEKA OYUNLARINA YÖNELİK BİLGİ, GÖRÜŞ VE FARKINDALIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Serap Demir¹, Dr. Eyyüb Ensari Cicerali²

¹*Nişantaşı Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul, Türkiye*

²*Nişantaşı Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul, Türkiye*

ORCID ID: 0000-0002-4451-018X

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, 3-6 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynlerin, akıl zeka oyunlarına yönelik bilgi, görüş ve farkındalıklarının değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda ele alınan sosyo-demografik (yaş, çalışma durumu, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sayısı) değişkenler ile ebeveynlerin çocuk gelişimine bakışı ve akıl zeka oyunlarına yönelik görüş ve farkındalıkları incelenecektir. Araştırmada, amaca uygun olarak nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni uygulanmıştır. Araştırmanın evreni İstanbul ilindeki 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan ebeveynlerdir, örneklemini ise, uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen 102 kadın ve erkekten oluşan karma ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırma için 3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Akıl Zeka Oyunlarına Yönelik Bilgi, Görüş ve Farkındalıklarının Değerlendirilmesi Formu kullanılmıştır. Toplam 21 sorudan oluşan form, demografik özellikler, ebeveynlerin çocuk gelişime yönelik yaklaşımı ve akıl zeka oyunlarına yönelik görüş ve farkındalıklarının değerlendirildiği üç bölümden oluşmaktadır. Araştırmada ebeveynlerin akıl zeka oyunlarına yönelik bilgi, görüş ve farkındalıklarına bakılmış, yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgulara göre, ebeveynlerin akıl zeka oyunlarına yönelik olumlu bir görüşe sahip oldukları tespit edilmiştir. Akıl zeka oyunlarına yönelik genel görüş olumlu olmasına karşın, alana yönelik kazanım ve kazanımlar için ihtiyaç duyulan zamana ilişkin farkındalığın artırılması gerektiği tespit edilmiştir. Erken çocukluk döneminde okul öncesi kurumlar ile tanışılmış olmasının ise alana yönelik olumlu bilgi düzeyi sağladığı belirlenmiştir. Verilerden elde edilen bilgiler, ilgili alanyazın perspektifinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akıl Zeka Oyunları, Ebeveyn, Erken Çocukluk

OPINIONS AND AWARENESS OF PARENTS WITH CHILDREN BETWEEN THE AGES OF 3-6 ABOUT MIND GAMES.

ABSTRACT

The aim of this research is to evaluate the knowledge, opinions and awareness of parents with children between the ages of 3-6 about mind games. For this purpose, socio-demographic (age, employment status, education level, marital status, number of children) variables, parents' view of child development and their views and awareness about mind and intelligence games will be examined. In the research, case study design, which is one of the qualitative research methods, was applied in accordance with the purpose. The universe of the research is the parents with children between the ages of 3-6 in Istanbul, and the sample composed of mixed parents consisting of 102 men and women determined by the convenient sampling method. For the research, the Evaluation Form of the Information, Opinion and Awareness of the Parents with 3-6 Years-Old Children on Mind and Intelligence Games was used. The form, which consists of 21 questions in total, consists of three parts in which demographic characteristics, parents' approach to child development, and their views and awareness about mind games are evaluated. In the research, parents' knowledge, opinions and awareness of mind games were examined, and according to the findings obtained as a result of the analyzes, it was determined that parents had a positive opinion about mind games. Although the general opinion about mind games is positive, it has been determined that awareness of the time needed for the acquisitions and gains for the field should be increased. It has been determined that meeting with pre-school institutions in early childhood provides a positive level of knowledge about the field. The information obtained from the data is discussed in the perspective of the relevant literature.

Keywords: Mind and Intelligence Games, Parents, early childhood

Giriş

2020 yılı itibari ile hayatlarımızı değiştiren pandemi, eğitim sisteminin de değişmesi ve sorgulanması üzerinde etkilerini göstermiştir. Uzaktan eğitim her yaş grubundan çocuğa etki ederken, özellikle oyunla öğrenme ve gelişme döneminde olan okul öncesi grubu bu sürecin etkilerini anlamlandırmakta zorlanmıştır. Her değişimde olduğu gibi, yaşanan bu durumda beraberinde farklılaşmayı zorunlu kılmıştır. Nesil farkları ile birlikte alışkanlıklar değişirken, bu yeni etki ile birlikte değişen sayısı da fazlaşmıştır. Eğitim sistemi, bu dönemde ebeveynlerin desteğine daha çok ihtiyaç duymuştur. Ailelerin geneli eğitimci olmadığından, sistem olmadan çocukları desteklemek, eğitimsel anlamda çocukları tanımakta oldukça zorlanmışlardır.

Çocuk oyun aracılığı ile düşünür, deneyimler, kendini ve sınırlarını tanır. Çocuğun yaşamının doğal akışı oyundur. Bu akış içerisinde çocuk, oyunla öğrenir ve gelişir. Ailelerin, çocuklarını tanıma, anlama ve geliştirmede kullanabilecekleri en güzel alandır oyun. Özellikle üç, altı yaş aralığını kapsayan okul öncesi dönemi için oyunla gelişme ve öğrenme oldukça önemlidir. Bu dönemi etkin ve verimli geçirmek bir çocuk için çok kıymetlidir. Çocuk önce aile, sonra çevre ve okul etkisi ile öğrenme ortamını devam ettirir. Oyun çocuğun, bellekte tutma, hatırlama, isimlendirme, eşleştirme ve sınıflandırma yeteneklerini geliştirir(Ömerlioğlu, vd.,2016).

Çocuk adına önemli oyun alanlarından biri olan akıl zeka oyunları da, çoklu zeka kuramı temelinde geliştirilmiştir. Akıl zeka oyunları, zeka alanı üzerinde katkı sağlarken, bilişsel, duyuşsal ve içsel süreçlere de olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu kazanımların elde edilmesi için, erken çocukluk dönemi itibariyle bu oyunlara yer vermek gerekmektedir.

3-6 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynlerle yapılan bu çalışma, akıl zeka oyunlarına yönelik farkındalığın değerlendirilmesini, bu sayede alana yönelik ebeveynlerin bilgilendirilmesini sağlayacak öneriler sunmayı, çocukların daha erken yaşlardan itibaren oyun aracılığı ile gelişimin desteklenmesine katkıda bulunmayı hedeflemiştir.

Okul öncesi dönem için akıl ve zeka oyunlarının faydasını ölçen çalışmalar yapılmış ve önemli kazanımlar sağladığı kabul edilmiştir. Okul öncesi eğitiminde ailelerin rolü etkindir. Ailelerin akıl zeka oyunlarına yönelik görüş ve farkındalıkları, akıl zeka oyunlarının kazanımlarının sağlanabilmesi adına oldukça önemlidir.

Araştırmanın temel problem cümlesi; “Ebeveynlerin, akıl zeka oyunlarına yönelik bilgi, görüş ve farkındalıkları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni uygulanmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008), nitel araştırmayı gözlem, doküman incelemesi, görüşme gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı, durumların, algı ve olayların doğal ortamında bütüncül ve gerçeğe uygun şekilde ortaya çıkarılmasına yönelik sürecin takip edilip incelendiği bir yöntem olarak ifade eder. Algılara ilişkin veriler, örneklem grubundan araştırmaya dahil olan bireylerin konu ve sürece ilişkin düşüncelerinden oluşur. Çevre ile ilgili veriler ise, araştırmanın gerçekleştiği çevrenin fiziksel, demografik, kültür gibi özelliklerinden elde edilir. Görüşme yöntemi ile elde edilen veriler, katılımcıların bakış açıları, kişisel deneyimleri, his ve değerleri ile birlikte algılarını kapsamaktadır.

Durum çalışması ise, elde edilen verilerin sonuçlarının neden o şekilde olduğu ve kendisinden sonra yapılacak çalışmalarda hangi durumlara ya da nelere odaklanılması gerektiğini gösteren çalışmadır (Davey, 1991).

Veriler açık ve kapalı uçlu soruları içeren bir görüşme formu uygulanarak toplanmış, toplanan veriler analiz edilerek, incelenen durumla ilgili betimsel bulgu ve sonuçlar ortaya çıkarılmıştır. 3-6 yaş

aralığında çocuğu olan ebeveynlerin, akıl-zeka oyunları ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde yaşayan, 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan ebeveynler oluşturmaktadır.

Araştırmanın evrenini 2021 yılında İstanbul ilinde yaşayıp 3-6 yaş aralığında çocuğu bulunan ebeveynlerdir, örneklemini ise, uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen 102 kadın ve erkekten oluşan karma ebeveynler oluşturmaktadır. Kartopu örnekleme ile, öncelikle bir birim ile temas kurulmuş (Saldamlı, 2013), bu birim yardımı ile de diğer birimlere ulaşılmıştır.

Toplam 21 sorudan oluşan formu, toplamda 122 ebeveyn katılmış, örnekleme uygun olmayan 20 görüşme formu değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Yaklaşık 4 hafta süren bir zaman diliminde gönüllülük esası ile çalışma tamamlanmıştır. Pandemi koşulları sebebiyle görüşme formu internet ortamı üzerinden iletilmiş ve verileri bu yolla toplanmıştır.

Yapılan araştırmada 3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Akıl Zeka Oyunlarına Yönelik Bilgi, Görüş ve Farkındalıklarının Değerlendirilmesi Formu kullanılmıştır. Form şimdiye kadar yapılmış çalışmalar ve ön çalışmaların sonucunda, araştırmacı tarafından, yarı yapılandırılmış ve seçmeli yanıtli sorulardan oluşturulmuştur. Katılımcılara hep aynı sıra ile internet ortamında bir ay süreyle, gönüllülük esasına göre sunulmuştur.

3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin, akıl zeka oyunlarına yönelik bilgi, görüş ve farkındalıklarının değerlendirilmesi formu gönüllülük esasına uygun olarak cevaplayanların verdikleri yanıtlar ve görüşleri esas alınmıştır. Toplanan verilerle betimsel analiz yöntemi uygulanmıştır. Temelde üç bölüme ayrılmış olan formdaki sorular, demografik özellikler, çocuk eğitime ailenin yaklaşımı ve akıl zeka oyunlarına yönelik farkındalıklarının değerlendirileceği şekilde betimsel analiz yöntemi ile ele alınmıştır. Ebeveynlerin yanıtları yorumlanırken erkek ebeveynlere “X”, kadın ebeveynlerde ise “Y” ve şeklinde cevapları aktarılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

A. Çocuğunuza ayırdığınız zamanı nasıl değerlendiriyorsunuz? (Neler yapıyorsunuz?)

Sorusuna verilen yanıtların bir kısmı;

X Satranç, dama, saklambaç, taş kağıt makas, basketbol, futbol, çocuk dergilerinden çıkan oyunlar, akıl zeka oyunları, sözlü kelime ve tekerleme oyunlarının yanı sıra, parkta, sokakta da birlikte oyunlar oynuyoruz. Kimi zaman onun ürettiği oyunları da oynayarak vakit geçiriyoruz. Ayrıca kimi zaman kitaplardaki masalları okuyarak kimi zaman da karşılıklı kurmaca masallarımızı birbirimize anlatıyoruz.

X güreş, kovalamaca

X bazen aylarca görmüyorum. Çocuklarıma göre değişiyor

X birlikte maket yapıyoruz

X mehter marşı açıp kendimizi kaybediyoruz, koşuyoruz, parka gidiyoruz, camiye namaza gidiyoruz, atölyeleri ziyaret ediyoruz, top oynuyoruz, markete gidiyoruz, bisiklet biniyoruz, koşu yarışı yapıyoruz, araba yıkıyoruz

Y deney ve oyun oynuyoruz yap boz daha çok matematik sevdiği için matematik toplama çıkarma soruyorum

Y Dikkat gelişimi aktivite kitapları ile oynuyoruz. Hamur boyama sayılar renkler geometrik şekiller saklambaç yakalama

Y Özel olarak vakit ayırabiliyorsam. Onun beni yönlendirdiği şekilde oynuna dahil oluyorum yoksa tüm günümüz birlikte.

Y Balık deniz ati istakoz yengec tutup kavanozlara koyup besleme Kirpi takibi evde bakimi Tilki takibi besleme Keçi sağma besleme bakimi Evde civiciv ördek kubaga kus guvercin guinepig besleme Gök olaylarını meteor yağmurunu yüksek yerlerden izleme Dogada az bulunan ateş böceği gergedan bocegi orumcek kertenkele kelebek yakalama besleme Yelkenle açılma Piknik ve akıl ve zeka oyunları Bilsem tarzı IQ testleri (asis ve wnv) tarzı ve piyasadaki tüm kitaplarla ve İnternet ortamında bazı sitelere yıllık abonelik

Y Montessori felsefesi üzerinden etkinlikler yapıyoruz. Duyusal deneysel etkinlikler, kitap okuma saati, müzik, dans, ritim çalışmaları, yoga ve yine Montessori felsefesini baz alarak günlük yaşam beceri çalışmaları yapıyoruz. Bıçak, makas, tornavida kullanımı, mendil katlama, ayakkabı mont giyme, sofrta hazırlama toplama vs

Y Özellikle ince motor becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler yapıyoruz. Sonrasında kitap inceleme, dikkat kartları vs.

Y Bol bol ödev yapıyoruz Almış olduğum brain setlerden test çözüyoruz. Satranç oynuyoruz. Q bitz küplerle oynuyoruz. Resim yapıyoruz. Parka gidiyoruz. Dondurma saati, meyve saati, çocuk kahvesi saati yapıp birlikte yemek masasında sohbet ortamı oluşturuyoruz.

Örnek cevaplarda ebeveynlerin yanıtlarından en farklı ve standart olanlara yer verilmeye çalışılmıştır. Verilen yanıtların çoğunluğunda, oyun, evcilik, kitap ve hikaye okuma, park ve açık alan etkinlikleri, televizyon izleme, sohbet etme, legolar ve ev işlerini birlikte yapmak gibi uğraşlar bulunmuştur. Erkek ebeveynler, açık alan oyunları ve maket gibi oyunlara yönelirken, kadın ebeveynlerin evcilik ve ev sorumluluklarını birleştirebilecekleri alanlara ağırlık verdikleri görülmüştür. Ebeveynlerin görece daha az bir kısmı ise, farklı eğitim modellerini benimseyerek bu yönde planlama yaptıklarını belirtmişlerdir. Bazı farklılık ve ortak uğraşlar neticesinde, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun oyun ile ilgili görüşlerinin olumlu yönde yansıdığı görülmüştür.

B. Akıl Zeka Oyunları hakkında görüşleriniz nelerdir? (Akıl zeka oyunları denildiğinde aklınıza neler geliyor?)

- X çocuğu geliştiren oyunların hepsidir.
- X daha küçük olduğu için bilmiyorum
- X çocuğu zorlayan oyunlar geliyor
- X Kutu oyunları, zeka geliştirici faaliyetler
- X Satranç, dama
- X solo test, mancala, pop it, monopoli, futbol şut oyunu
- Y Beyin gelişimine yardımcı oyunlar

Y Doğru yaş seçimi ile beraber çocuğun ilgi ve isteği doğrultusunda gelişimini desteklediğini düşünüyorum.

Y Satranç, sudoku, renkli küpler, bulmaca, blok zeka oyunu, haydi anlat oyunu, kızma brader, pramit oyunu, abc bağlama, yıldız çin daması, puzzle vb.

Y Çocukların gelişimi için önemli diye düşünüyorum ama bizim için henüz erken

Y Dikkat ve görsel hafızayı dil gelişimini iyi yönde etkiliyor

Y Lego bir çok şey

Y Matematiksel konular

Y Eğlendikçe öğrenilen, öğrendikçe eğleniliyor. Çocuk açısından çok yönlü düşünebilme , oyuna bağlı veya bağımsız oyun üretebiliyorsun bu sebeple akıl zeka oyunlarının çocukların üzerinde etkisinin büyük olduğunu düşünüyorum .

Y Güzel oyunlar , büyük kızım okulda öğrenince kardeşlerinede öğretti

Verilen yanıtların geneline bakıldığında, akıl zeka oyunlarına yönelik önem atfedilen bakış açısı olduğu gözlemlenmiştir. Akıl zeka oyunlarının isim anlamı ile birlikte bilişsel alan gelişim basamakları akıllara gelirken, bilişsel gelişim dışında kalan sosyal ve duyuşsal gelişime çok az değinilmiştir. Erkek ebeveynler zihinsel gelişim olarak yaklaşırken, kadın ebeveynler kazanımları biraz daha detaylı aktarmışlardır. Genel olarak bakıldığında ise akıl zeka oyunları hakkında olumlu bir bakış açısı görülmüştür.

C. Akıl Zeka Oyunlarının etkilerini görmek için ihtiyaç duyulan zaman sizce ne kadardır?

Bu soruya verilen bazı yanıtlar ;

X Zamansal kavramdan ziyade cocukta karşılığını görene kadar

X 2 saat

X 6 aylık bir süreden itibaren ebeveynlerin cocuklari üzerindeki etkiyi gormelerinin mumkun olabilecegini düşünüyorum.

X İlkokul çağında kendini hissettirir

X 1-2 saat

X 1 yıl

Y bir oyunu öğrenmesi ne kadar oynadığına bağlı

Y 1 yıl yeter mi

Y Az ve sürekli olmalı

Y ilk andan itibaren etkileri oluyor bebeklikten nasıl başlarsa ilgisini çekiyor

Y 1 ay

Y Uzun bir süre

Katılımcıların verdiği yanıtların geneline bakıldığında, değişken bir zaman beklentisi olduğu görülmüştür. Erkek ve Kadın ebeveynler arasında belirgin bir zaman anlayışı farkı görülmemiştir. Akıl zeka oyunlarının kazanımlarına ilişkin etki süresinin ebeveynlerce genel olarak öngörülemediği fark edilmiştir.

D. Sizce normal bir oyun ile akıl zeka oyunu oynatmak arasında fark var mıdır? Varsa neler olabilir?

X Akıl oyunları daha hızlı etki sağlamakla birlikte normal oyunları da bilinçli bir şekilde oynanırsa belirgin fark olmayabilir

X Vardır. Dikkat gelişimi ve problem çözme yeteneği katması.

X fark vardır. oyun her türlü çocuk için kazanım sağlar ancak, akıl zeka oyunları bir temele dayandırılmıştır. sistem olduğu için kazanımda daha etkilidir.

X yoktur

X bence yoktur

Y Vardır mesela çocukların top oynaması dansa zekasını geliştirecek oyunlar oynaması daha mantıklı

Y Evet dikkat geliştirir

Y Oyun oynamanın daha çok duygusal zekayı desteklediği düşünüyorum. Akıl zeka oyunları daha çok matematiksel zeka, düşünme becerisi gibi alanları destekliyor.

Y Beyini daha fazla çalıştırır.

Y Yok

Y Bu yaşlarda yoktur herhalde

Yanıtların bazıları yukarıdaki gibidir. Yanıt veren 102 kişiden 14' ü yani %13,72 si fark yoktur dersen, 3 kişi ise fikri olmadığını belirtmiştir. Cevapların geneline bakıldığında akıl zeka oyunlarının, normal bir oyuna göre farklı sonuçlar oluşturacağı fikri hakimdir. Oluşan farklılara yönelik algının olumlu yönde olduğu verilen yanıtlarda yer almıştır.

E. Daha önce hiç akıl zeka oyunu alıp oynattınız mı? Aldıysanız hangi oyunları tercih ettiniz?

X Aldım lüp seti aldım isim yanyis yazmış ola bilirim kitaptan kaarsilartitips sayıları diziyordu arkasinenkli

X Skipitty, colors

X Almadım

X Sudoku - Zeka küpleri - Tangram

X Satranç

X Uno jenga küp Lego satranç 9 taş

Y hayır

Y jenga zip zip bardak hedef 5 pratik zeka 2

Y Reversi,satranç,koridor,buldum,hızlı bardaklar,kızma birader.

- Y Brainstorm, Hacivat ve Karagöz Puzzle, Zet pull, Renkli Bardaklar, Dedektif
Y Aldık Santraç ve bil bakalım

Görüşme formunda verilen 102 cevaptan rastgele seçilen 11 cevap bu şekildedir. 24 kişi yani %23,52'lik kısım henüz hiç akıl zeka oyunu almadığını belirtmiştir. Özellikle puzzle, jenga, satranç en çok tanışılan oyunlardan olmuştur. Verilen cevaplarda oyunların isimlerinden çok tarzı ifade edilmiştir.

F. Sizce Akıl zeka oyunları gelişimi destekler mi? Evetse desteklediği alanlar neler olabilir?

- X Destekler, görsel hafıza, dikkat, algoritma algısının gelişmesi
X Evet, kendi yönelimlerini ve becerilerini ortaya koyabilir
X Görsel zeka ve matematiksel zeka
X Evet, kendi yönelimlerini ve becerilerini ortaya koyabilir
X Zekası gelisir
Y Yeni yetenekler edinmeyi sağlar Çözüm üretme ve çok yönlü düşünme yeteneğini geliştiriyoy
Y Evet.mantikli.dusunme.problem cozebilme.
Y Destekledigini dusunuyorum zihni acan cabuk ogrenmeyi destekleyen yaraticilign arttigini dusunuyorum
Y Evet dikkati geliştirdiği gibi bence sözel çıktıları da destekliyor
Y Evet motor becerileri ve dikkat
Y Evet, düşünme ve çözüm üretme konusunda faydalı olduğunu düşünüyorum.

Rastgele seçilen cevap örneklerinde de görüldüğü üzere ebeveynler akıl zeka oyunlarının gelişim gösterdiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Çekimsiz kalan ve olumsuz görüş bildiren ebeveynlerin toplamı ise sadece 4 kişi yani %3,9'dur. Bu soruda diğer(normal) oyunlara göre kazanımlardaki orandan daha yüksek bir olumlu görüş çıkmıştır.

G. Bildiğiniz akıl zeka oyunları hangileridir?

- X Sudoku - Zeka Küpleri - Tangram
X Şu an aklıma gelmiyor ama zeka küpü ve strateji olan oyunlar
X Satranç yapboz jenga
X Go getter, tangram, renkli küpler, zet towers, hedef 5, katamino, satranç, mangala, super bardaklar,
X 9 taş satranç dama Lego şekil oluşturmayı sağlayan türden oyunlar
X tetris gibi olanlar var, ahşap parçalı olanlar var,
Y tangram hedef 5 jenga
Y Yukarıda yazdıklarım
Y Akıllı diz İşlem matematik oyunu Bir masal uydur

- Y Aklında tut
Y Bilgim yok.

Verilen cevaplar içerisinde seçilen örnekler ve tüm yanıtlar dikkate alındığında da bilinen oyunların var olanların çok az bir kısmından oluştuğu görülmektedir. En çok bilinen oyunlar arasında satranç, puzzle, ahşap bloklar, tangram, küpler, sudoku sayılabilir. Ailelerin akıl ve zeka oyunları olarak kutu oyunlarına yönelik bakış açısı daha baskın olup, kağıt kalem ile oynanabilen akıl zeka oyunlarına yönelik bilgi aktarımı sağlamadıkları görülmüştür.

H. Ele alınan sosyo - demografik değişkenlerle (Yaş, Medeni durum, Çalışma durumu, Mesleği, Eğitim durumu, Kaç çocuğu olduğu, Çocuk ya da çocukların yaşları.) değişkenler arasında farkındalığa yönelik farklarlar

Görüşme Formunda yer alan bilgilerde medeni hal durumlarına göre belirgin derece farklı yaklaşımlar olmamıştır. Çalışma durumuna göre, akıl zeka oyunlarına yaklaşımda belirgin bir fark olmamasına karşın, katılımcılardan çalışmıyor seçeneğini seçen 34 kişinin tamamı kadın ebeveynidir. Akıl zeka oyunlarının fiyat değerlendirmesinde ise çalışanların %58'ı pahalı darken, çalışmayanların %56'sı pahalı bulmuştur. Fiyat algısında çalışma durumunun etkisi olmadığı gözlemlenmiştir. Eğitim durumuna göre bakıldığında ise, çocuklarına özel eğitim aldırma ya da çocukları için eğitim almada yaklaşım farkı gözlemlenirken, çocukları ile zaman geçirme ve oyun oynamada belirgin bir farklılık görülmemiştir. Çocuk sayısı ve yaşları değişkeninde ise, özellikle birden fazla çocuğu olan ailelerde, 3-6 yaş aralığından daha büyük yaşlarda çocuk varsa, akıl zeka oyunlarına yönelik bilgi ve farkındalığın arttığı görülmüştür.

I. Daha önce akıl zeka oyunları alan ve almayan ebeveynlerin fiyata yönelik algıları nasıldır?

Daha önce akıl zeka oyunları almış olan ebeveynlerin fiyat algısı çoğunlukta pahalı olduğu yönündedir. Daha önce hiç satın almayanların ise, alanlara göre pahalı bulma oranı %10'dan daha fazladır.

J. Daha önce çocuğu ya da çocukları okul öncesi ya da özel eğitim alan ebeveynler ile bu deneyimleri yaşamayan ebeveynler arasında görüş farklılıkları

Çalışmaya katılan 102 ebeveyninden hem 57'si okul öncesi kurumlar ile hem de özel eğitim alanları ile deneyim elde ettiğini iletmiştir. Daha önce çocuğu ya da çocukları hiç okul öncesi eğitimi almayan ebeveynlerin ise, 6 tanesinin çocuğu özel eğitim almıştır. Okul öncesi kurum deneyimi ile özel eğitim seçimleri arasında olumlu bir yaklaşım olduğu görülmüştür. Aynı zamanda daha önce okul öncesi kurumlar ile temas etmiş ebeveynlerin akıl zeka oyunları yönünde daha olumlu yaklaşımda oldukları görülmüştür.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada 3-6 yaş aralığında çocuğu olan ebeveynlerin akıl zeka oyunlarına yönelik bilgi görüş ve farkındalıkları incelenmiştir. Bu bölümde elde edilen veriler ve bulgular ışığında araştırma sonuçları aktarılmış, daha önce yapılan çalışmalar ile karşılaştırmalar yapılarak, sonuç ve önerilerde bulunulmuştur.

Yeşil ve arkadaşlarının (2018) yaptığı bir çalışmada, ebeveynlerin yaşları ile çocuk sayılarının, çocuk eğitimi konusunda olumlu yönde ilişkide olduğu belirtilmiştir.

Yapılan bu çalışmada ise katılımcı grubuna yönelik olarak akıl zeka oyunları farkındalığı ile yaş bağlamında oluşan farklar çok az olup, sayı olarak anlamlı bir fark oluşturmamıştır. Çocuk sayısı ise yapılan çalışma ile benzer şekilde farkındalığa yönelik olumlu yönde farkındalık göstermiştir.

Çocuk sayısı ve çocukların yaşları dikkate alındığında, özellikle 6 yaştan büyük ikinci bir çocuğa sahip olan ebeveynlerin, akıl zeka oyunlarına yönelik farkındalıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç yine aynı çalışmada akıl zeka oyunlarının kazanımlarına yönelik sadece 3-6 yaş arası çocuğu olan bazı ebeveynlerin, akıl zeka oyunları için henüz erken olduğunu belirttikleri yanıtlar ile de tutarlı olmuştur.

Çalışma sonucunda beklenen cinsiyete bağlı bilgi, görüş ve farkındalık farklılığı beklenen düzeyde çıkmamış olup, ebeveynlik düzeyinde benzerlik ve farklılık göstermiştir.

Ebeveynlerin cinsiyetlerine göre, bildikleri ya da aldıkları akıl zeka oyunlarına bakıldığında, erkek olan ebeveynlerin strateji oyunlarına yönelik farkındalığının diğer akıl zeka oyun türlerine göre daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. En çok bilinen oyunun ise satranç olduğu görülmüştür. Kadın olan ebeveynlerin ise daha çok dikkat geliştiren oyunlara yönelik bilgi ve farkındalıklarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akıl zeka oyunları hakkında genel farkındalık düzeyi diğer ebeveynlere göre daha az olan ebeveynlerin, akıl zeka oyunlarını herhangi bir oyundan farklı görmedikleri ve satış amaçlı oldukları yönünde görüş bildirdikleri gözlemlenmiştir.

Daha önce çocuğunun gelişimine yönelik eğitim almış ebeveynlerin oranı %30 olup bu rakam çalışmanın başında beklenilenden çok daha yüksektir. Eğitim almış ebeveynlerin %95'i akıl zeka oyunlarının diğer oyunlardan farklı ve olumlu kazanımlar sağladığına yönelik görüş iletilmişlerdir. Bu oran çocuğunun gelişimi için henüz eğitim almamış ebeveynlerden daha yüksektir. Akıl zeka oyunlarının kazanımlarına yönelik duyuşsal ve sosyal farklılıklara değinen az sayıda ki ebeveyn bu gruptan çıkmıştır. Çocuk gelişimi için alınacak eğitimlerin, ebeveynlik farkındalıklarına yönelik olumlu sonuçlar verdiği görülmüştür.

Çocuğu ya da çocukları herhangi bir alanda özel eğitim alan ebeveynlerin neredeyse bütününe yakınının akıl zeka oyunlarına yönelik bilgi, görüş ve farkındalıklarının olumlu yönde ve almayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynler tarafından en çok bilinen akıl zeka oyunlarının satranç, jenga, küpler, eşleştirme ve tangram gibi oyunlar olduğu gözlemlenmiştir. Mevcutta bulunan akıl zeka oyunlarına bakıldığında ise, akıl zeka oyunlarının çeşitlerinin çok az bir kısmının ebeveynler tarafından bilindiği sonucuna ulaşılmıştır.

Daha önce ebeveynlere yönelik bu alanda yapılan çalışmalar sınırlı olup, üstün potansiyelli çocukların velilerinden altı veli ile yapılan çalışmada, verilen eğitim sonrası olumlu geri bildirimler alınmış olup (Alkan, ve Mertol, 2017), eğitim verilmeksizin yapılan bu araştırma ile sonuçları tutarlı olmuştur.

Okul öncesi çocukları için ailelerinin oyuna bakışımın araştırıldığı bir çalışmada ailelerin oyunu önemli bir uğraş olarak gördükleri sonucuna varılmıştı (Filiz, vd., 2020). Bu çalışmada da ailelerin oyuna ve çocukların gelişimine verdikleri önem görülmüştür. Görece daha yeni bir kavram olan akıl zeka oyunlarının ise faydası olduğuna yönelik görüşler olumlu yönde iletilmiş, ancak faydanın sahip olduğu geniş alana ilişkin yeterli farkındalığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle bilişsel alanda ki faydalar daha görünürken, davranış ve sosyal ve duyuşsal düzeydeki gelişim alanlarına çok az değinilmiştir. Oysa ki, özellikle Covid 19 pandemi süreci ile birlikte çocukların hareket alanı sınırlanmış, ekran kullanımını artmış ve sonucunda davranış bozuklukları ve saldırganlık düzeyleri artmıştır (Biçer Küçük , İlhan, 2020). 200 çocuk üzerinde yapılan çalışmalar göstermişti ki sadece haftada 2 saatten, 8 hafta boyunca oynatılan akıl zeka oyunları saldırganlık düzeyinin düşürülmesine önemli katkıda bulunmuştur (Gençay, A.Ö., vd., 2019). Bu Alana yönelik ailelerin bu faydaları bilmesi sürece yönelik olumsuz durumların azaltılabilmesi adına oldukça önemlidir.

Elde edilen verilerdeki bir önemli çıkarım ise, akıl zeka oyunlarının etki edeceği süreye yönelik görüşlerdir. 3,6 ay, bir yıl, bir kaç hafta ya da saat gibi zaman dilimleri katılımcılar tarafından

paylaşılmıştır. Etkilerin elde edilmesine yönelik ihtiyaç duyulan zamana ilişkin görüşlerin, çalışmalarla gösterilen etki sürelerinden çok daha uzun olduğu sonucuna varılmıştır.

Haftada iki gün birer saat oynatılan akıl zeka oyunlarının sadece iki ay gibi kısa bir sürede artı 13'e kadar zeka puanı atışı yaptığı Silvia Bunge tarafından yapılan çalışma ile ortaya konmuştur (<http://bungelab.berkeley.edu/silvia-bunge/>). Ebeveynlerin zaman algısı oyun seçimi yönünden etkili olabildiğinden, bu alandaki bilginin farkında olunması, akıl zeka oyunlarının uygulanabilirliği açısından önemlidir. Çalışmada elde ettiğimiz verilerden de görüldüğü üzere, ebeveynlerin yaklaşık 2 kişiden biri çocuğuna bir saat ya da daha az zaman ayırabilmektedir.

Olumsuz maliyet algısının, oyun satın almış ve almamış kişilerde yakın yüzdeler oranlarda seyretmesi genel algının olumsuz olduğu sonucunu doğurmuştur. Akıl zeka oyunlarının hazırlanması değil, kutu oyunu olarak satın alınması gerektiği algısı ile bu yaklaşım tutarlılık göstermiştir.

Okul öncesi oynatılabilecek akıl zeka oyunlarına ilişkin bilgi sınırlı olup, bilinen oyun çeşitlerinin oldukça az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak kutu oyunları olarak algılanan akıl zeka oyunlarının, kağıt kalem ve benzeri materyalleri ile oynanabilen oyunlarına verilen bir örneğe cevaplarda rastlanmamıştır. Kutu oyunu olarak algılanmasına rağmen özellikle 3-6 yaş arası oynatılabilecek akıl zeka oyunlarının çeşitlerine ve isimlerine yönelik bilgilerin de oldukça sınırlı olduğu görülmüştür.

Okul öncesi eğitim ile tanışmış ebeveynlerin hem oyun hem de kazanım bilgisi, okul öncesi eğitim almamış ebeveynlere oranla daha yüksek bulunmuştur. Okul öncesi eğitimin çocuk ve ebeveyn bazında, akıl zeka oyunlarının farkındalığına yönelik olumlu katkılar sağladığı görülmüştür. Kazanımlara yönelik genel bilginin bilişsel gelişim alanında olduğu saptanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerine yönelik yapılan çalışmada, öğretmenlerin bilişsel gelişim anlamında katkıları bildikleri ancak bu alanda eğitime ihtiyaç duydukları sonucu (Ayaz, 14. Ulusal Okul Öncesi Kongresi) ile, bu araştırmada çıkan sonuçlar birbirini desteklemektedir.

Bilişsel gelişimin oyun temelli bir program ile nasıl etkilendiği ve kalıcılığını ölçen bir çalışmada, 5-6 yaş grubunda olan yirmi iki çocuk ile yapılan çalışmada, deney grubunda bulunan 22 çocuğa göre zeka puanlarında +14 puana kadar artış, bilişsel becerilerinin gelişimi ve gelişimin kalıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Türkoğlu, 2016).

Erken çocukluk döneminde gelişimin önemi, gelişimde oyunun etkisine ve akıl zeka oyunlarının kazanımlarına yönelik yapılmış çalışmalardan ulaşılan sonuçlar üzerinden, ebeveynlerin bu dönemde gösterecekleri doğru yaklaşımların, çocukların gelişimi üzerinde oluşturacağı etkinin önemi görülmektedir.

Akıl ve zeka oyunları, ebeveynlerin çocuklarının gelişimlerine yönelik bilgi ve becerileri hakkında farkındalık sağlaması adına önemlidir. Ebeveynlerin sadece temeli hazırlanmış bir oyun ile çocuklarının gelişimlerini desteklemeleri mümkündür. Alana yönelik elde edilecek farkındalık ile, haftada iki saat ile gelişim desteği sağlanırken, çocuk ve ebeveynin birlikte eğlenceli ve kazanımlı zaman geçirmesinde mümkün olmaktadır.

Annelerin ve babaların ortak amaçları çocuklarını hayata hazırlamak ve çocuğu geleceğinde güçlü, istekli, başarı ve anlam içeren bir hayata hazırlamaktır. "İyi" olan, ailedeki her bireyin ulaşabileceğinin en üst ve iyisi şeklinde gelişebilmesidir. Bunun için gerekli olan gereksinimlerden biri de akıldır. Düşünebilme, öğrendiklerini sorgulayabilme, öğrendiklerini eşleştirmeye ve bir araya getirebilme, keşfetme gibi beceriler aklın gereksinimleri için olmasa olmazdır (Cüceloğlu, D., 2016).

Alana yönelik çalışmaların artırılması ve demografik özelliklere göre daha geniş bir kitleye ulaşılması, ebeveynler hakkında daha fazla görüş ve bilgi almak adına önemlidir.

ÖNERİLER

Araştırma bulgularına göre Akıl ve Zeka Oyunlarına yönelik ebeveynlerin bilgi, görüş ve farkındalıkları değerlendirilmiş ve sonrasında yapılacak yeni araştırmalar için öneriler sunulmuştur. Bu alanda:

- Pandemi nedeniyle nicel olarak gerçekleştirilemeyen araştırmanın, hem nitel hem de nicel olarak farklı çalışmalar ve daha geniş örneklem gruplarında araştırılması önerilebilir.
- Araştırma 3-6 yaş çocuğu olan İstanbul ilinde yaşayan ebeveynler ile gerçekleştirilmiştir. Daha geniş bir örneklem ile araştırma yapılması, sosyo-demografik özelliklere göre oluşabilecek farklılaşmayı görmek adına etkili olacaktır.
- Ebeveynler ile yapılacak kısa eğitimler ile alana yönelik farkındalıklarında oluşan değişkenlerin , çocukların üzerinde yarattığı etkilerle birlikte araştırılması önerilir.
- Eğitim müfredatında ortaokul düzeyinde seçmeli ders olan akıl zeka oyunlarının, okul öncesi dönemden itibaren ders olarak verilmesinin etkisi araştırılarak, elde edilen bulguların işlevsel uygulamalarla değerlendirilmesi önerilebilir.
- Ebeveynlerin bilgi düzeyinin artırılabilmesi için uygulamalı akıl zeka oyunları eğitimleri hazırlanması önerilir.
- Kadın ve Aile Kültür Sanat Merkezlerinde, ebeveynlere yönelik bilgilendirme seminerleri düzenlemesi önerilir.
- Sosyal ve Duyuşsal desteğe ihtiyacı olan çocukların ebeveynleri ile birlikte katılabilecekleri atöleyer düzenlenmesi ve nitel ve nicel araştırma yöntemleri ile bulguların değerlendirilmesi önerilir.
- Ebeveynlere yönelik yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu alanda yeni çalışmalar yapılarak ebeveynlerin görüşlerine ilişkin daha detaylı bilgiler elde edilmesi önerilir.
- Yapılacak yeni çalışmalarda, daha geniş demografik özelliklere sahip katılımcılarla yeni çalışmalar yapılması, eğitim, meslek ve yaş düzeylerinin farkındalık üzerinde etkisine yönelik çalışmalar yapılması önerilir.

Kaynakça

- Alkan, A. ve Mertol, H. (2017). *Üstün Yetenekli Öğrenci Velilerinin Akıl Zekâ Oyunları ile İlgili Düşünceleri*. Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 1(1), 57-62.
- Ayaz, C., 14. *Ulusal Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrenci Kongresi*. Özet Kitapçığı
- Biçer Küçük B. ve İlhan, M.N. (2020). Covid-19'un çocukların sağlığı üzerine etkisi. Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi 2020: Özel Sayı: 103-111
- Bunge, S. <http://bungelab.berkeley.edu/silvia-bunge/> Erişim: 18.03.2021
- Cüceloğlu, D. (2016). *Geliştiren Anne Baba*. Remzi Kitabevi.
- Davey, Lynn. (2009). *The application of case study evaluations*. (Çev: Tuba Gökçek). Elementary Education Online, 8(2), 1-3
- Filiz, B.S., Ergel, A., Ada, E., Efe, M., (2020). *Okul öncesi dönem çocuklarının ebeveynlerinin çocuk oyunlarına yönelik görüşleri*. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.4008> erişim: 25.04.2021
- Gençay, A.Ö., Gençay, E., Gür, Y., Gür, E., Tan, M., (2019). *Zeka Oyunlarının 12-15 Yaş Aralığındaki Çocukların Saldırganlık Davranışlarına Etkisi*. Spor Eğitim Dergisi. 3,1, 36-43.
- Ömerlioğlu, E., Kandır, A., Ersoy, Ö., Şahin, T.F., Turla, A., (2016). *Okul Öncesi Eğitimde Drama. Teoriden Uygulamaya*. Kök Yayıncılık
- Saldamlı, A. (2013). *Bilimsel Araştırma ve Sunum Teknikleri*. Detay Yayıncılık.
- Türkoğlu, B. (2016). *Oyun temelli bilişsel gelişim programının 60-72 aylık çocukların Bilişsel gelişimine etkisi*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi.
- Yeşil, R., Şahan, E. ve Aslancere, M. (2018). *Ebeveynin Çocuk Eğitimi Konusundaki Yeterliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi dergisi. 19(3), 1828-1829
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

**KAZ YETİŞTİRİCİLİĞİNDE YARDIMCI ÜREME TEKNİKLERİNE GÜNCEL
YAKLAŞIM**

N. Tekin Onder¹

*¹Dölerme ve Suni Tohumlama Anabilim Dalı, Veteriner Fakültesi, Kafkas Üniversitesi
Department of Reproduction and Artificial Insemination, Faculty of Veterinary Medicine, Kafkas
University, Paşaçayır/Kars Merkez/Kars, 36300, Turkey.
ORCID ID: 0000-0001-5141-0008*

ÖZET

Kanatlı hayvan yetiştiriciliğine konu olan kaz yetiştiriciliği faaliyetleri; en başta etinden, tüyünden faydalanmak amacıyla ve karaciğer gibi diğer ürünleri sebebiyle gerçekleştirilmektedir. Türkiye’de kaz yetiştiriciliği; Kars ili başta olmak üzere, Ardahan, Muş illerinde yoğun olarak görülmektedir. Ancak ülkemizde kaz yetiştiriciliği genel olarak aile işletmelerinde gerçekleştirilmektedir. Diğer kanatlı türleri ile karşılaştırıldığında, Avrupa’da ve ülkemizde kaz üretimi ve kaz eti tüketimini sınırlayan olduğu ana faktörler; üremenin mevsimselliği ve damızlık sürülerdeki düşük yumurta üretimi, düşük doğurganlık ve kuluçka oranları, yetersiz erkek-dişi oranı ve spermanın kalitesiz olması gibi çeşitli fertilité sorunları olarak değerlendirilmektedir. Yukarıdaki sorunlardan bazıları, suni tohumlama prosedürlerinin uygulanması, fertilité ve mevsimsellik konusunda seçici yetiştiriciliğin yapılması ile ortadan kaldırılabılır veya en azından azaltılabilmektedir. Ancak, bu sorunlara çözüm bulunabilmesi amacıyla; erkek üreme organlarının morfolojisi ve fizyolojisinin iyice anlaşılması, kaz spermanın dondurulması ve suni tohumlama tekniklerinin temel özelliklerini gözden geçirmek gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kaz Sperması, Kazlarda Suni Tohumlama, Kaz

**CURRENT APPROACH TO ASSISTED REPRODUCTION TECHNIQUES IN GOOSE
BREEDING**

ABSTRACT

Goose breeding activities, which are the subject of poultry breeding; It is carried out primarily for the purpose of benefiting from its meat, feathers and other products such as liver. Goose breeding in Turkey; It is seen intensely in the provinces of Ardahan and Muş, especially in the province of Kars. However, in Turkey, goose breeding is generally carried out in family businesses. Compared with other poultry species, the main factors limiting goose breeding and consumption of goose meat in Europe and in our country are; seasonality of reproduction and low egg production in breeder flocks, low fertility and hatching rates, insufficient male-female ratio and poor quality of sperm are considered as various fertility problems. Some of the above problems can be eliminated or at least reduced by applying artificial insemination procedures, selective breeding for fertility and seasonality. However, in order to find solutions to these problems; It is necessary to review the basic features of the morphology and physiology of the male reproductive organs, freezing of goose semen and artificial insemination techniques.

Keywords: Gander Sperm, Artificial Insemination in Geese, Goose

**BIOCHEMICAL STUDY ON THE CORRELATION OF VITAMIN E AND NOX2 LEVELS
IN ACUTE LEUKEMIA PATIENTS.**

Ahmed abbas hammood ALGBURI^{1*}, Filiz ÖZBAŞ GERÇEKER^{1,2}

^{*1} *Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of Biochemistry Science
and Technology, Gaziantep, Turkey.*

² *Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of Biology, Gaziantep,
Turkey.*

ABSTRACT

Leukemia is the cancer of the body's blood-forming tissues, including the bone marrow and the lymphatic system. In acute leukemia; the blood cells are incapable of carrying out their normal duties and multiply rapidly causing quick and effective development. Acute Lymphocytic Leukemia (ALL) can be seen in adults but it is the most prevalent form of leukemia in children. On the other hand, Acute Myelogenous Leukemia (AML), seen in both children and adults, is the most frequent type of acute leukemia in adults. Vitamin E is the major lipid-soluble antioxidant in the cell antioxidant system. Clinical signs of vitamin E deficiency occur very rarely but it can lead to kidney failure. Studies indicated that there is an association between oxidative stress and inflammation in the body. Reactive oxygen species (ROS) are highly reactive chemicals formed from oxygen, having potential to cause damage to the lipids, proteins, DNA and eventually result in cell dysfunction. The superoxide-producing NADPH oxidase in mammalian phagocytes, plays crucial roles in host defense. NOX2 is a critical component of the phagocytic NADPH oxidase and it is expressed almost exclusively in cells of the myeloid lineage.

The aim of this study was to search for a correlation between vitamin E and NOX2 levels in acute leukemia patients. Study population included totally 90 individuals, ages ranged between 18-75 years. During the period of February to June 2021, whole blood samples were collected from 45 acute leukemia patients (30 ALL and 15 15AML) and 45 control subjects. Each serum sample was analyzed to measure vitamin E and NOX2 by Elisa assay. The median serum level of vitamin E was found to be 4.26 pg/ml in both patients (range 3.58-7.96 pg/ml) and the control group (range 3.12-22.96 pg/ml). On the other hand, the mean serum level of NOX2 in patients was found to be significantly high (130.17 ± 21.88 pg/ml; range 3.58-7.96 pg/ml) compared to that of control group (121.74 ± 13.91 ; range 3.12-22.96 pg/ml). Vitamin E showed a positive significant correlation with NOX2 in patients ($r = 0.758$, $p < 0.001$).

Keywords: Acute leukemia, Vitamin E, NOX2, ELISA

TOPOLOGY OPTIMIZATION OF A LOW-SPEED CLASS AIRCRAFT WING

Nurdan Tatlısu^{1*}, Volkan Kovan^{2*}, Tuğçe Tezel^{3*}

*Akdeniz University, Engineering Faculty, Department of Mechanical Engineering, Antalya, Turkey

¹ORCID ID: 0000-0002-7069-260X

²ORCID ID: 0000-0002-0599-525X

³ORCID ID: 0000-0003-0139-442X

ABSTRACT

An airplane can hover and take off thanks to its airfoil shape. Thanks to the airfoil, which has a unique cross-section geometry for the aircraft wing, the aerodynamic flight is realized thanks to the lift force created due to a pressure difference on the lower and upper surfaces of the wing. One of the critical elements of aircraft design in recent years is topological shape optimization. Due to the geometry of the wings, it is necessary to define the airfoil correctly, effectively optimizing the important aerodynamic properties. In this study, the topology optimization method was used when the weight of the low-speed class aircraft wing model was at the maximum level. Topology optimization was carried out in three stages based on the 50, 65, and 80% mass reduction targets. The wing is lightened by optimizing so that the yield strength of the material is not exceeded. According to the results of this topology optimization, stress states acting on three lightened new wing designs are investigated. According to the topology optimization analysis results; Since it was deemed appropriate to reduce more material in the wingtip area, the wingtip part was lightened. The tensile strengths of the new lightened wing models were compared by applying a load on them.

Keywords: topology optimization, aerodynamic, wing, aircraft, structural analysis

INTRODUCTION

One of the most critical aspects of the aircraft design procedure is to achieve minimum weight. When it comes to aircraft design, the consideration is to make a design with minimum weight and sufficient strength values. The design of the wings, which can lift the entire weight of an aircraft and at the same time take off as resistant to the forces, is also one of the essential components of the aircraft design. The event that enables an airplane to take off occurs depending on the aerodynamic design of the wing. The points to be considered in the light wing design that is planned to be designed; The weight that the wing will be exposed to, the forces created by the maneuvers, and the fuel-induced loads. Topology optimization methods provide a significant advantage in the design phase since they reduce material by considering the effects of these loads. Thanks to the topology optimization method and saving energy, the wing is provided with enhanced maneuverability. Thanks to the topology optimization, the reduction of the excess material in the model, which does not exceed the yield strength of the material against the loads acting on the model to be designed, reveals the parts deemed appropriate. In addition to a more economical design with the new lightweight design, the wing performance can be improved with weight reduction. With this approach, there are various studies in the literature on optimizing the topology of aircraft component designs.

Kashanian and Kim (2021) introduced a new method of simultaneous material and thickness optimization based on a gradient-based approach, preventing overlapping material layers and simultaneously optimizing material and thickness in shell structures. Xie et al. (2020) performed a miniature flapping-wing aircraft wing using variable density and independent continuous mapping (ICM) methods for topology optimization. The rotor blade topology is optimized to optimize the wing pattern frequency. Lim et al. (2020) used Genetic Algorithm to optimize the size and geometry of the design by designing a periodic space-frame structure. As a result of the study, the manufacturability of

lightweight replacement structures with desired mechanical properties has been demonstrated, such as aircraft wing pylons. Felix et al. (2020) presented the effect of self-weight load on lifting surface loads with topology optimization. The developed algorithm has been validated by testing in a 2D application depending on a point force and self-weight loads. De et al. (2019) created various topologies for optimizing the design of transport aircraft wings. As a result of local size optimization, usable results for aircraft wings are presented. Similarly, local panel thicknesses are developed to meet buckling and strain. Zhaio and Kapania (2019) work is on weight optimization of a wing aircraft working randomly shaped beams. The results showed that using a new design for aircraft wing box interior design could reduce wing weight. Topology optimization was made by Coniglio et al. (2019) to produce the main design integrating the engine into the aircraft wing, taking into account the engine performance, stress and, mass criteria. The results obtained were tested on an engine model. Li et al. (2018) focused on the topology optimization of fuel tank structures in an aircraft wing tank and arranged the placement of fuel transfer holes. The usability of the proposed design has been verified through a real tank structure. Townsend et al. (2018) used the level set method as a topology optimization approach in minimum weight aircraft wing design. It was concluded that this method provides insights into optimal aeroelastic wing structures and can be used in the development of various aircraft structural configurations. Munk et al. (2017) present a structural topology optimization proposal that consists of hypersonic aerothermoelastic effects. The study investigated the effect of structural-thermal-fluid interactions on optimizing an aircraft wing by optimizing the wing structure to differing degrees. Zhao et al. (2017) show optimal aircraft wing design material placement for a topology optimization method. The optimized design shows that the proposed method can improve the wing structure with appropriate topological optimization. Gawel et al. (2017) developed a digital environment for aircraft wing design, linking simultaneous structural shape, size, and topology optimization based on aeroelastic analysis. As a result of the study, the optimal interior wing design obtained from the aeroelastic calculation with different angles of attack is given. Bakhtiarinejad et al. (2017) propose a structural design methodology using topology optimization. Invalidating its methodology, a simple cantilever beam problem is taken, then incrementally applied to the Boeing 757 airplane wing structural problem. As a result, the applicability of this approach in multi-component structures has been proven. Yang et al. (2016) proposed an optimization for aircraft wings' structural layout and dimensioning design. It was concluded that the recommendation was applied to a high aspect ratio wing, resulting in greater weight savings. Kolonay and Kobayash (2015) presented a method for shape, dimensioning, topology, and control surface optimization of aircraft lift surfaces, and this method was demonstrated in the construction of an available fighter aircraft wing. Dunning et al. (2015) studied a level cluster topology optimization for an unstructured 3D network and used it in wing box design in unified air-structural criteria. The study provides optimum solutions for body force load situations, aerodynamic and ground load situations. Topological optimization of structural elements for a structure that acts both as a carrier and as a transition mechanism in wing transition is discussed by Moosavian et al. (2014). As a result of the study, the most suitable configuration for the variable geometry blade box has been revealed. Slesongsom et al. (2013) recommended a new design approach for the interior structural layout of a wing with partial topology and sizing optimization. Wang et al. (2011) present a methodology for the combined wing partial topology and structural optimization in which the minimum structural weight is aimed to be achieved. Bharti et al. (2009) made the optimal design of aircraft wings with a wing structure that includes an internal cable and strut arrangement. Topology optimization has been used to place cables and struts in a bulkhead or part of the wing. Wang et al. (2009) discussed the optimal spar number and placement in the aircraft wing design process with dimensioning and topology optimization. In this study, the weight of a low-speed class aircraft wing was reduced by 50,65 and 80%, and its topology

was structurally examined, and the results of the numerical analyzes repeated with different software were compared and presented.

MATERIALS AND METHODS

The original dimensions of the Cessna 172 model aircraft were used in the solid wing model used for analysis in the study. The wing profile of Cessna 172 is NACA 2412, and the wing material is aluminum 7178 T6.

Table 1. Cessna 172 specifications

Aircraft Type	Low-Speed Class
Design Factor	1.5
Maximum Load Factor	4.4
Flap stall speed	61 km/h
Maximum Takeoff Weight Capacity	1157 kg
Maximum Number of Fields Travel Speed	230 km/h

Lifting force was calculated considering the technical characteristics of the aircraft:

$$W = m \times g \quad (1)$$

A lifting force equal to the weight force alone is not sufficient for the aircraft to take off. The required lift value will change depending on the maneuvering movements of the aircraft while cruising and at what altitude it cruises. The required buoyancy value may need to be less or more than the force generated by the weight. For this reason, this force calculated by equation 1 is multiplied by the load factor value of the Cessna 172. Accordingly, the lift required for the biplane is found:

$$L = n \times W \quad (2)$$

$$F_{lifting} = L \times 1.5 \quad (3)$$

Since the above operations are calculated for both wings of the aircraft, the value found should be adapted to one wing:

$$F = \frac{Lifting\ Load}{2} \times factor\ of\ safety \quad (4)$$

Wing design and topology optimization were made in SOLIDWORKS and ANSYS programs, and topology optimization was planned to lighten the wing's total state weight 50, 65, and 80%, respectively. The results of the repeated analyzes in different software are explained by comparing them with each other.

RESULTS

As a result of the analysis, the entire wing weight and the total weights after being lightened by 50, 65, and 80%, respectively, are shown in Table 2. After the solid model was lightened by 50%, 65%, and 80%, cross-sectional views of the analysis results were taken on the wing at 2000 mm distance intervals. The results of the analysis are given in Figure 1, respectively. Considering the results of the analysis, it is understood that, according to the 50% weight reduction target, almost no material reduction should be performed at the root tip of the wing, while a significant material reduction should be made when approaching the tip.

Table 2. The weights of the blades according to the topology optimization result

Lightening Ratio	Weight Calculated in Simulation (kg)
-	3381.48
%50	1690.741
%65	1183.519
%80	676.296

Similarly, when looking at the 65% weight reduction target, less material should be reduced in the root of the wing, but this rate increases as the wing tip are approached. Finally, when looking at the 80% weight reduction target, it is seen that the maximum material reduction starts at a distance of 2000 mm from the root tip of the wing and continues to the tip. In general, considering all weight reduction goals, it is seen that less material reduction is required in the wing root section than in the wingtip. Since the stress value formed in the root part of the wing is higher than the wingtip, the wing strength value should not be decreased by reducing the material. At this point, analysis needs to be developed.

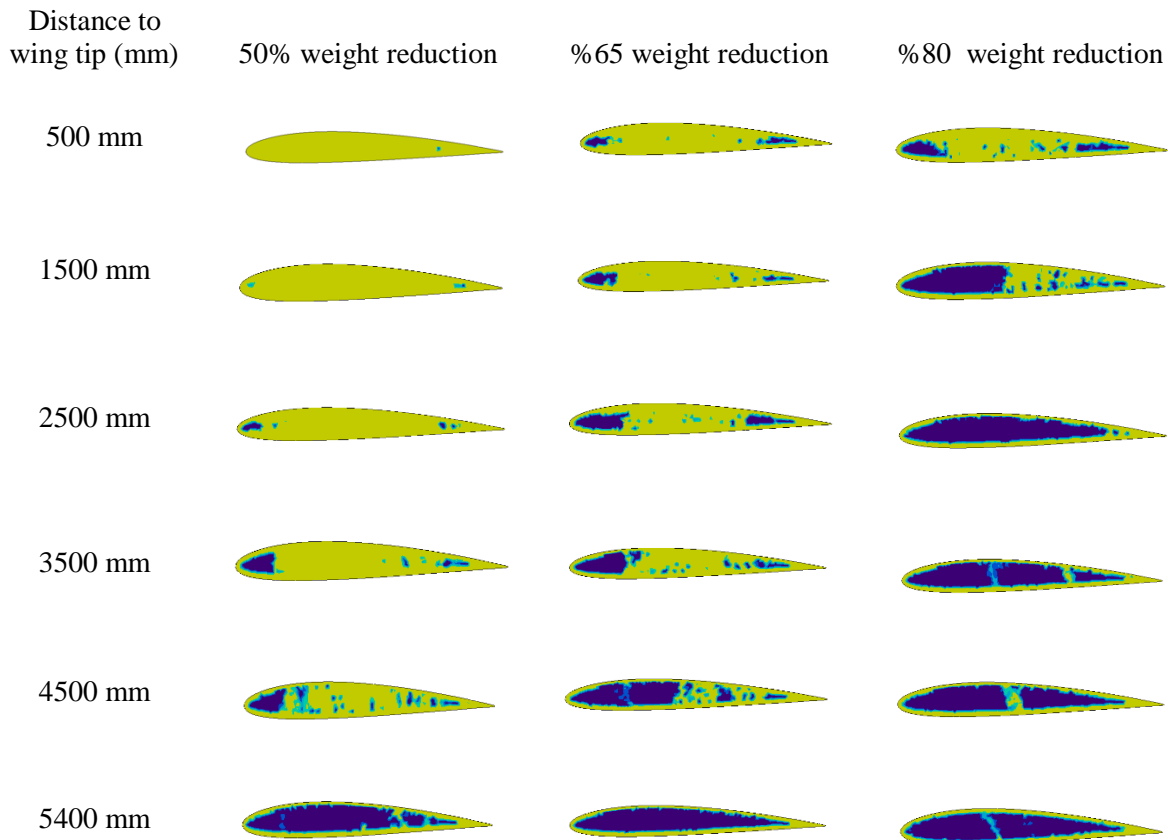

Figure 1. Cross-sectional views of topological optimization results according to the weight reduction ratio

In line with the data obtained from Figure 1, static structural analysis was carried out in Solidworks with the designs that were rearranged according to the solid modeling of the wing model, whose solid modeling was completed, respectively, as solid, 50,65% and 80% lightened. With the lightening of the design, a slight increase in the equivalent stress value occurred. As a result of the analyzes made in

Figure 2, the Von-Mises equivalent stress value is 47.73 MPa in the initial design, 47.36 MPa in the 50% lightened design, 47.33 MPa in the 65% lightened design, and 52.46 MPa in the 80% lightened design. The total deformation amounts of the designs seen in Figure 2 have been examined, and the results obtained from the analyzes are given in Figure 3. As a result of the analyzes in Figure 3, the deformation is 42.83 mm in the initial design, 42.86 mm in the 50% lightened design, 43.16 mm in the 65% lightened design, and 50.81 mm in the 80% lightened design.

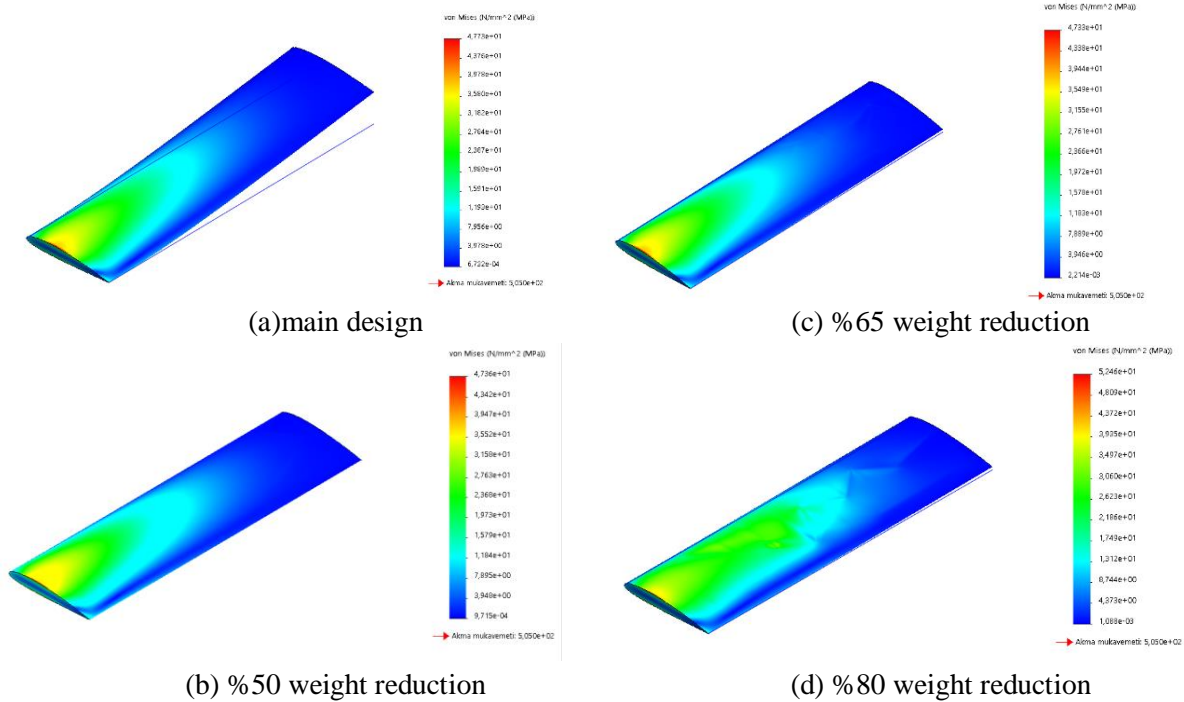

Figure 2. Von Mises stress values as a result of Solidworks structural analysis

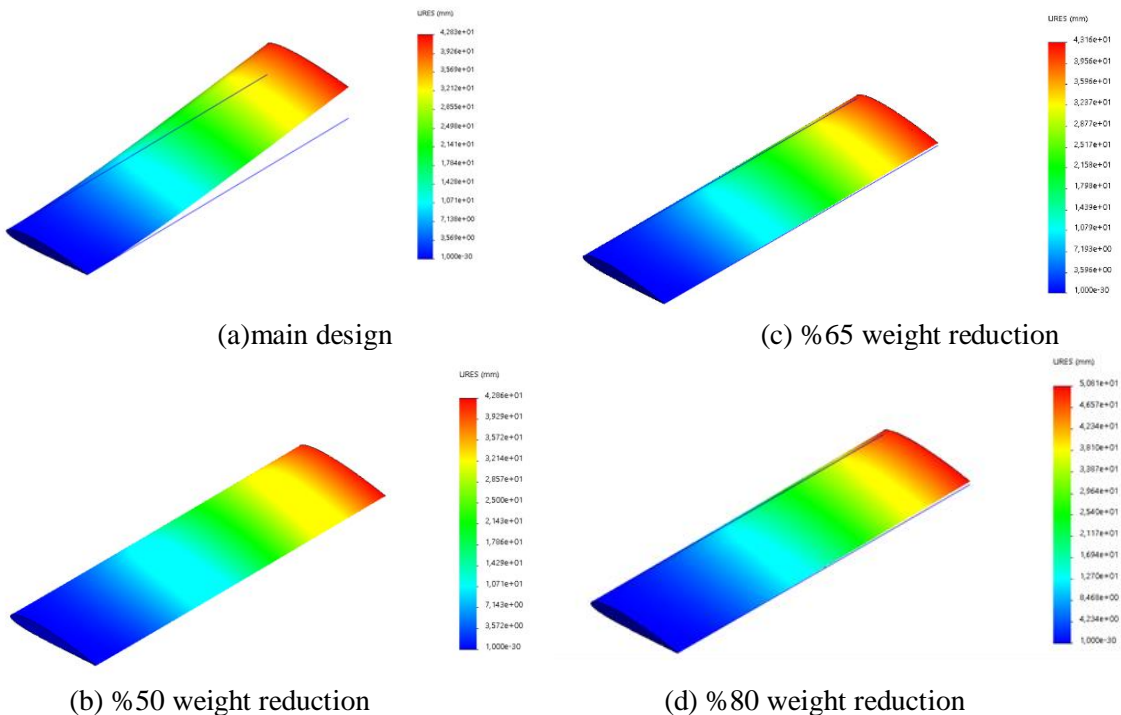

Figure 3. Total deformation values as a result of Solidworks structural analysis

The analysis procedure followed in Figure 2 and Figure 3 was repeated in Ansys to compare the analysis results. Following the data obtained from Figure 1, static structural analysis of the wing model, whose solid modeling was completed, was carried out in Ansys with solid, 50%, 65, and 80 lightened designs, respectively.

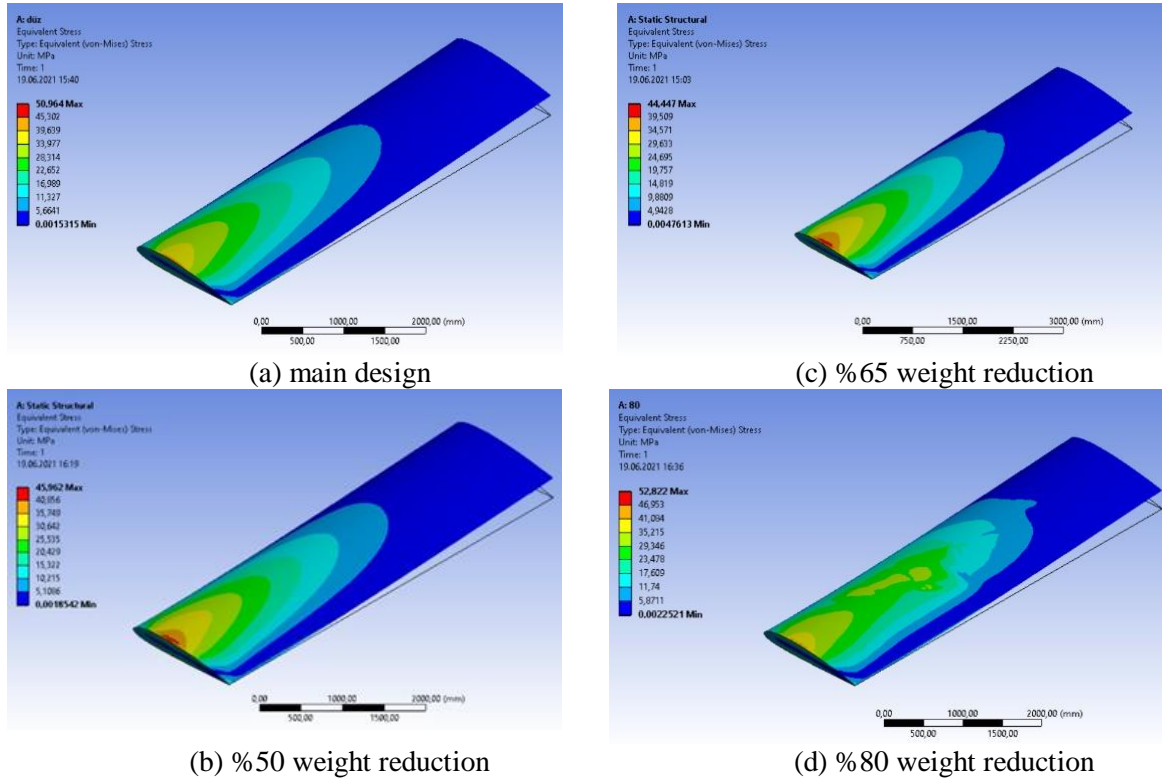

Figure 4. Von Mises stress values as a result of Ansys structural analysis

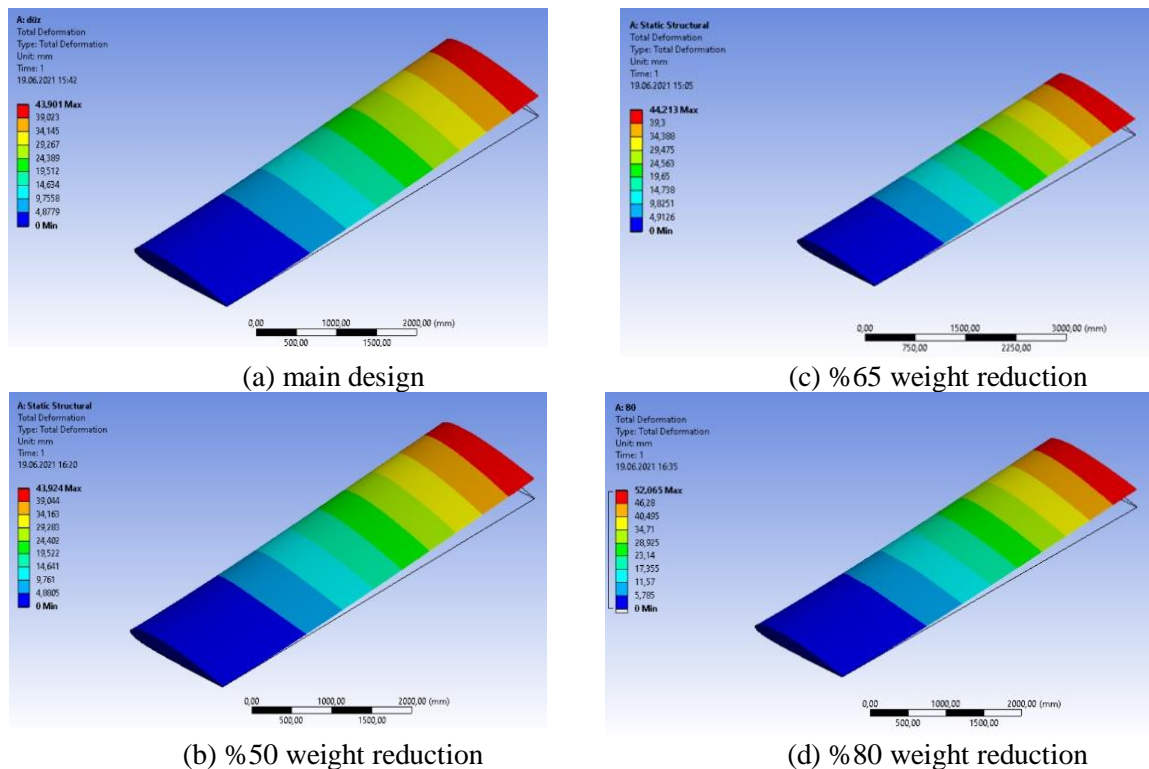

Figure 5. Total deformation values as a result of ANSYS structural analysis

In Figure 4, the Von Mises stress value for the solid wing model was found to be 50.96 MPa, 45.962 MPa for the 50% lightened wing model, 44,447 MPa for the 65% lightened wing model, and 52,822 MPa for the 80% lightened wing model. According to the analysis results, while the stress values decrease as the weight decreases, it has been observed that there is a sudden increase in the stress analysis results for the 80% lightened wing model. The total deformation amounts of the designs seen in Figure 3 have been examined in ANSYS, and as a result of the analysis, the total deformation is 43.90 mm in the initial design, 43.92 mm in the 50% lightened design, 44.21 mm in the 65% lightened design, and 52.82 mm in the 80% lightened design.

Structural analysis results based on topological optimization in Ansys and Solidworks are collected in Table 3 and compared. It is thought that the slight difference between the results in the software, which is understood from the table that gives very close results to each other, is caused by the mesh structure used during the analysis and, accordingly, the small differences in the analysis made on the nodes.

Table 3. Comparison of static analysis results in Solidworks and Ansys programs

	SOLIDWORKS		ANSYS		VALUE DIFFERENCE	
	Total deformation (mm)	Von Mises (MPa)	Total deformation (mm)	Von Mises (MPa)	Total deformation (mm)	Von Mises (MPa)
Main design	42.83	47.73	43.90	50.96	1.07	3.23
%50 weight reduction	42,86	47,36	43.924	45.962	1.064	-1.398
%65 weight reduction	43.16	47.33	44.213	44.447	1.053	-2.883
%80 weight reduction	50.81	52.46	52.065	52.822	1.255	0.362

CONCLUSION

In this study, the effect of lightening the weight of a filled wing model on the stress state was investigated. When the stress values of all wing models are compared, the model with the highest equivalent stress value is the 80% lightened wing model. However, since the yield strength of Aluminum 7178 T6, which is the wing model material, is well below 538 MPa, it has been concluded that the wing model is suitable for structural analysis.

In addition, the topology optimization analysis can be applied to other aircraft components, other than the wing, to advance studies similar to this study. In addition, stress states can be examined for a lighter design by increasing the lightning rate to a value above 80% in the analysis. As the study's next step, buckling analysis and flow analysis on the wing can also be used.

REFERENCES

- Bakhtiarinejad, M., Lee, S., & Joo, J. (2017). Component allocation and supporting frame topology optimization using global search algorithm and morphing mesh. *Structural and Multidisciplinary Optimization*, 55(1), 297–315. <https://doi.org/10.1007/s00158-016-1468-4>
- Bharti, S., Frecker, M., & Lesieutre, G. (2009). Optimal morphing-wing design using parallel nondominated sorting genetic algorithm II. *AIAA Journal*, 47(7), 1627–1634. <https://doi.org/10.2514/1.36003>
- Coniglio, S., Gogu, C., Amargier, R., & Morlier, J. (2019). Engine pylon topology optimization framework based on performance and stress criteria. *AIAA Journal*, 57(12), 5514–5526. <https://doi.org/10.2514/1.J058117>
- De, S., Jrad, M., & Kapania, R. K. (2019). Structural optimization of internal structure of aircraft wings with curvilinear spars and ribs. *Journal of Aircraft*, 56(2), 707–718. <https://doi.org/10.2514/1.C034818>
- Dunning, P. D., Stanford, B. K., & Kim, H. A. (2015). Coupled aerostructural topology optimization using a level set method for 3D aircraft wings. *Structural and Multidisciplinary Optimization*, 51(5), 1113–1132. <https://doi.org/10.1007/s00158-014-1200-1>
- Félix, L., Gomes, A. A., & Suleman, A. (2020). Topology optimization of the internal structure of an aircraft wing subjected to self-weight load. *Engineering Optimization*, 52(7), 1119–1135. <https://doi.org/10.1080/0305215X.2019.1639691>
- Gawel, D., Nowak, M., Hausa, H., & Roszak, R. (2017). New biomimetic approach to the aircraft wing structural design based on aeroelastic analysis. *Bulletin of the Polish Academy of Sciences: Technical Sciences*, 65(5), 741–750. <https://doi.org/10.1515/bpasts-2017-0080>
- Kashanian, K., & Kim, I. Y. (2021). A novel method for concurrent thickness and material optimization of non-laminate structures. *Structural and Multidisciplinary Optimization*. <https://doi.org/10.1007/s00158-021-02928-w>
- Kolonay, R. M., & Kobayashi, M. H. (2015). Optimization of aircraft lifting surfaces using a cellular division method. *Journal of Aircraft*, 52(6), 2051–2063. <https://doi.org/10.2514/1.C033138>
- Li, B., Liu, H., & Zheng, S. (2018). Multidisciplinary topology optimization for reduction of sloshing in aircraft fuel tanks based on SPH simulation. *Structural and Multidisciplinary Optimization*, 58(4), 1719–1736. <https://doi.org/10.1007/s00158-018-1995-2>
- Lim, J., You, C., & Dayyani, I. (2020). Multi-objective topology optimization and structural analysis of periodic spaceframe structures. *Materials and Design*, 190. <https://doi.org/10.1016/j.matdes.2020.108552>
- Moosavian, A., Xi, F., & M. Hashemi, S. (2014). Optimal configuration design for the variable geometry wing-box. *Journal of Aircraft*, 51(3), 811–823. <https://doi.org/10.2514/1.C032451>
- Munk, D. J., Verstraete, D., & Vio, G. A. (2017). Effect of fluid-thermal-structural interactions on the topology optimization of a hypersonic transport aircraft wing. *Journal of Fluids and Structures*, 75, 45–76. <https://doi.org/10.1016/j.jfluidstructs.2017.08.007>
- Sleesongsom, S., Bureerat, S., & Tai, K. (2013). Aircraft morphing wing design by using partial topology optimization. *Structural and Multidisciplinary Optimization*, 48(6), 1109–1128. <https://doi.org/10.1007/s00158-013-0944-3>

Sleesongsom, S., & Bureerat, S. (2013). New conceptual design of aeroelastic wing structures by multi-objective optimization. *Engineering Optimization*, 45(1), 107–122.
<https://doi.org/10.1080/0305215X.2012.661728>

Townsend, S., Picelli, R., Stanford, B., & Kim, H. A. (2018). Structural optimization of platelike aircraft wings under flutter and divergence constraints. *AIAA Journal*, 56(8), 3307–3319.
<https://doi.org/10.2514/1.J056748>

Wang, W., Guo, S., & Yang, W. (2011). Simultaneous partial topology and size optimization of a wing structure using ant colony and gradient based methods. *Engineering Optimization*, 43(4), 433–446.
<https://doi.org/10.1080/0305215X.2010.493936>

Wang, W., Yang, W., & Mu, P. (2009). Structural layout optimization method of aircraft wing based on ant colony algorithm. *Zhongguo Jixie Gongcheng/China Mechanical Engineering*, 20(5), 542–545.

Xie, H., He, Y., & Tao, Z. (2020). Aerodynamic Characteristics Analysis and Topology Optimization Design of Wing of Flapping Rotorcraft *Nanjing Hangkong Hangtian Daxue Xuebao/Journal of Nanjing University of Aeronautics and Astronautics*, 52(2), 280–287. <https://doi.org/10.16356/j.1005-2615.2020.02.014>

Yang, W., Yue, Z., Li, L., & Wang, P. (2016). Aircraft wing structural design optimization based on automated finite element modelling and ground structure approach. *Engineering Optimization*, 48(1), 94–114. <https://doi.org/10.1080/0305215X.2014.995175>

Zhao, W., & Kapania, R. K. (2019). Bilevel programming weight minimization of composite flying-wing aircraft with curvilinear spars and ribs. *AIAA Journal*, 57(6), 2594–2608.
<https://doi.org/10.2514/1.J057892>

**PROTECTIVE EFFECT OF SODIUM SELENITE ON 4-NONYLPHENOL-INDUCED
HEPATOTOXICITY AND NEPHROTOXICITY IN RATS**

Murat Boyacioglu^{1*}, Ozay Gules^{2**}, Hande Sultan Sahiner^{1***}

¹Aydin Adnan Menderes University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Pharmacology and Toxicology, Aydin, Turkey.

²Afyon Kocatepe University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Histology and Embryology, Afyon, Turkey.

*ORCID: 0000-0001-6952-8637

**ORCID: 0000-0001-6170-1706

***ORCID: 0000-0003-2811-3579

ABSTRACT

This study was aimed at evaluating the protective effect of sodium selenite (SS) on DNA integrity, antioxidant/oxidant status and histological changes on 4-Nonylphenol (4-NP)-induced toxicity in liver and kidney tissues of rats. Twenty-four adult male Sprague Dawley rats were divided into 4 groups as control, SS, 4-NP and SS+4-NP group. Control group was untreated. The SS group was supplemented with SS (0.5 mg/kg/day) and the 4-NP group was given 4-NP (125 mg/kg/day). The rats in the SS+4-NP group received SS followed by 4-NP 1 h later at the above-mentioned doses. The treatments were administered by oral gavage for 48 days. DNA damage was analysed by comet assay in lymphocytes. Oxidative stress parameters were measured, and histological evaluation were performed in liver and kidney tissues. Results showed that SS administration significantly decreased % Tail DNA and Mean Tail Moment in SS+4-NP group as compared with 4-NP group. Catalase activity in liver was significantly lower in 4-NP group only. SS treatment significantly increased the glutathione level and decreased high malondialdehyde level in tissues of the SS+4-NP group as compared with 4-NP group. Dilation of central vein, ballooning degeneration, vacuolar degeneration, and deterioration in the structure of remark cords in 4-NP-administered were alleviated in rats that received SS supplementation before administration of 4-NP. Moreover, glycogen intensity in hepatocytes and the wall of central vein increased in the SS+4-NP group. In addition, the SS supplementation in the SS+4-NP group decreased glomerular degeneration as well as the width of cavum glomeruli and congestion intensity in the kidney. These results indicate that SS may have a protective effect against 4-NP-induced hepato-nephrotoxicity in rats.

Keywords: Sodium selenite, 4-Nonylphenol, toxicity, comet assay, oxidative stress, rat.

DETERMINATION OF CYTOTOXIC EFFECTS OF *JUNIPERUS OXYCEDRUS* SUBSP. *OXYCEDRUS* EXTRACTS PREPARED WITH DIFFERENT EXTRACTION TECHNIQUES

Ela Nur ŞİMŞEK SEZER*

*Selçuk University, Faculty of Science Department of Biology, Konya, Turkey
ORCID ID: 0000-0003-2805-7204

ABSTRACT

Juniperus species are widely distributed in our country. The most common subspecies in Turkey is *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus* and is locally known as "Katran ardıcı". It is known that *J. oxycedrus* species is widely used in folk medicine in the treatment of various ailments such as hyperglycemia, obesity, tuberculosis, bronchitis and pneumonia. The purpose of this study was to investigate the cytotoxic effects of *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus* berry extracts in the human leukaemia cell line (HL60). For this purpose, extracts were prepared from berries by two different extraction methods. The cytotoxic effects of the extracts were demonstrated by the MTT assay. HL60 and PBMC cells were treated with five different concentrations (0.0625-1 mg/ml) of the extracts and for two-time intervals (24-48h). As a result, it was determined that the extracts had dose-dependent cytotoxic effects on leukaemia cells. The findings show that the extracts have different but close cytotoxic potential. However, studies in this area should be continued with different cell lines and using different markers.

Keywords: Leukaemia, MTT, ultrasonic extraction, Turkey.

Introduction

In the current century, cancer has become one of the most important diseases that cause death, and unfortunately, it is thought that it will surpass even heart diseases in time (Hassan, 2019). Although great advances have been made in the treatment and control of cancer progression, significant shortcomings remain. Cytotoxicity assays are widely used by the pharmaceutical industry to screen for potential cytotoxic candidates of various compounds or plant extracts and phytochemicals. Determining the cytotoxic potential of a plant extract and/or phytochemical on cancer cells is the first step for studies targeting cancer therapy.

Today, various methods, especially chemotherapy, are used in cancer treatment, but since the drugs are not selective in chemotherapy, a high rate of healthy cells are lost along with cancer cells. The most important problem in cancer treatment is that tumour cells cannot be destroyed without damaging healthy cells. To prepare anticancer drugs from natural sources such as plants, testing for cytotoxic compounds and screening crude extracts of plants is essential (Rafieian-Kopaie et al., 2015; Kooti et al., 2017). Plants are recognized as important resources for researchers to study new drugs. The use of plants in the treatment of cancer, in general, has a long history, and thus plants have been the primary source for the production of effective traditional medicines in the treatment of cancer (Sewell and Rafieian-Kopaie 2014). In addition, many plant species have been reported by researchers since ancient times to treat cancer, and today there is an increasing trend towards evaluating the potential effects of plants and various phytochemicals. Therefore, more than half of the anticancer drugs used today are derived from natural sources such as plants, sea creatures and microorganisms (Cragg and Newman 2005; Bahmani et al., 2017).

The genus *Juniperus* (Cupressaceae) includes about 60 species (Loizzo et al., 2008), only 7 of which are in Turkey (Güner et al., 2012). *Juniperus* species are also used as preservatives in food production (Mrabet et al., 2008). It is a medicinal plant that is the source of various food components and is

generally used in the field of gastronomy in Europe (Loizzo et al., 2007). The berries of *J. oxycedrus* L. are used as flavouring seasoning, especially for different meat dishes. *J. oxycedrus* subsp. *oxycedrus* fruits and leaves are used internally as tea in the treatment of diabetes in Turkey and consumed by pounding (Orhan et al., 2012).

In this study, we aimed to reveal the cytotoxic effects of extracts obtained from the berries of a plant that are already consumed, by two different techniques on leukaemia cells.

MATERIAL AND METHODS

Collection of the plant material and preparation of extracts

The plant material was collected from Çaltı village, Konya on 11 February 2021. The collected berries were cleaned and dried without direct sunlight. After the material was pulverised via grind and extracted with two different techniques as Soxhlet and Ultrasonic extraction. Methanol was used as a solvent in both techniques. The extracts were separated from their solvent with a rotary evaporator. Crude extracts were stored at -20°C until use.

Cell Culture

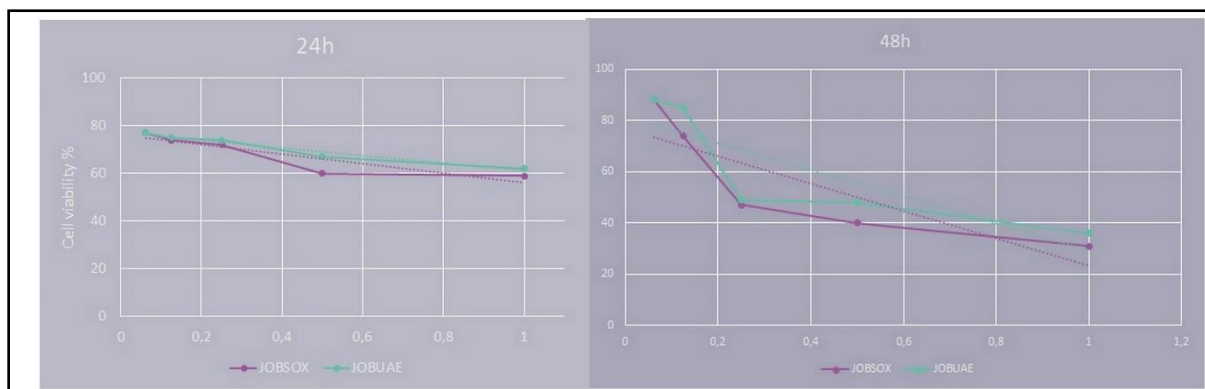
The human acute promyelocytic leukaemia cell line HL60 was kindly provided by Dr Zerrin CANTURK, and they were used for cytotoxicity assignment. Cells were routinely cultured in RPMI 1640 medium containing 1% (v/v) penicillin-streptomycin and 10% (v/v) heat-inactivated fetal bovine serum (FBS) and were grown under conditions at 5% CO₂ and 37 °C. PBMC's were isolated from fresh human blood with Ficoll reagent. The isolated cells cultured with DMEM medium and were grown under conditions at 5% CO₂ and 37 °C.

Cytotoxicity Assay

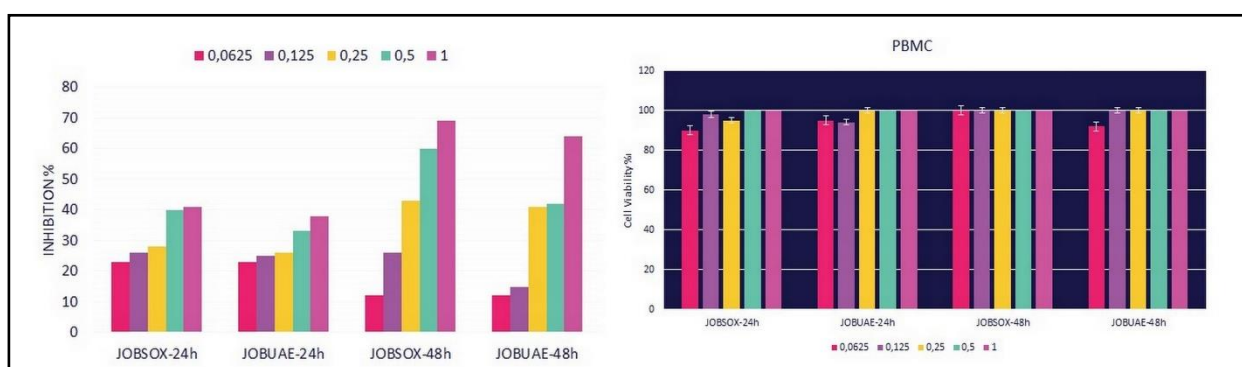
Extracts prepared with various concentrations (0.09-0.75 mg/ml) and the applied cells incubated for two-time intervals (24-48h). Cytotoxicity experiments were performed via MTT assay. Viable tumour cells were counted thanks to their ability to reduce yellow dye (MTT) to a blue formazan product (Mossman, 1983). After then the optical density of the plates was measured at 570 nm. Each experiment was performed in three replicates, at least three wells. Cell viability (%) values were calculated by proportioning the absorbance of the wells to which the extract was applied to the control group.

RESULTS AND DISCUSSION

When the 24-hour MTT results are evaluated, we can say that the extracts have a dose-dependent cytotoxic effect. When the two extracts were compared with each other, it was determined that they showed differently but close cytotoxic effects. The same is true when the 48-hour results are evaluated. When the cytotoxic effects of the extracts were evaluated in general, it was determined that they showed dose- and time-dependent cytotoxic effects. Based on the MTT results, it was determined that the extraction technique did not make a significant difference in the cytotoxic effect of this plant. The dose and time-dependent cytotoxic effects of the extracts are also clearly seen in the % inhibition graphs. Among the two extracts, we can say that soxhlet extract causes slightly more cell death than ultrasonic extraction. On the other hand, the fact that the extracts show a cytotoxic effect on the leukaemia cell line but little/no cytotoxic effect on PBMCs is important in terms of revealing the selective effects of the extracts.

Figure 1. % viability graphs of the extracts

Figure 2. % inhibition graph of the extracts on HL60 cell line and % viability graph of PBMC

When we look at the previous studies on the plant, although different cell lines have been studied, there is no report about the cell line used in our study. Ben Mrid et al. (2019) investigated the cytotoxic effects of aqueous and methanolic extracts of *J.oxycedrus* subsp. *oxycedrus* on two breast cancer cell lines (MDA-MB-468 and MCF-7), and PBMC, and it was reported that the extracts had a cytotoxic effect on breast cancer cell lines. However, the *J.oxycedrus* extracts were reported to be not cytotoxic towards normal cells (PBMCs). In another study, Yağlıoğlu and Eser (2017) applied methanolic extracts of the *J. oxycedrus* subsp. *oxycedrus* to cervical cancer (HeLa) and rat brain tumour cells (C6) and reported that they observed a more effective cytotoxic effect on cervical cancer. Our results are consistent with these studies in terms of the selective effect of the extracts. On the other hand, Taviano et al. (2013) it has been reported that methanolic extracts of two *Juniperus* species (*Juniperus oxycedrus* L. subsp. *oxycedrus* and *Juniperus oxycedrus* L. subsp. *macrocarpa*) do not affect the viability of the liver cell line HepG2 and both extracts resulted in virtually being non-toxic against *Artemia salina*. Although our results with this study differ, the observed cytotoxic effect may differ according to the applied cell line. The absence of cytotoxic effect on *Artemia salina* is compatible with our study since it is considered healthy cells.

Conclusion

This study is the first to show the cytotoxic effects of *J.oxycedrus* subsp. *oxycedrus* extracts on the human leukaemia cell line HL-60. The results clearly show that there is a need for further studies on this species used in the study. After the cytotoxic effect is detected, the molecular basis of this effect should be investigated. This study is quite preliminary and the cytotoxic effect should be fully

demonstrated by using more cell lines on this subject. Such studies, in which extracts obtained from wild plant sources are used, are very important for more specific studies to be carried out in the future. In our ongoing studies, the cause of cell death (apoptosis/necrosis) will be determined at the molecular level. Next, we will focus on identifying the active ingredient or substances in the extracts.

References

1. Bahmani, M., Shirzad, H., Shahinfard, N., Sheivandi, L., & Rafieian-Kopaei, M. (2017). Cancer phytotherapy: Recent views on the role of antioxidant and angiogenesis activities. *Journal of evidence-based complementary & alternative medicine*, 22(2), 299-309.
2. Ben Mrid, R., Bouchmaa, N., Bouargalne, Y., Ramdan, B., Karrouchi, K., Kabach, I., ... & Nhiri, M. (2019). Phytochemical characterization, antioxidant and in vitro cytotoxic activity evaluation of *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus* needles and berries. *Molecules*, 24(3), 502.
3. Cragg, G. M., & Newman, D. J. (2005). Plants as a source of anti-cancer agents. *Journal of ethnopharmacology*, 100(1-2), 72-79.
4. Güner, A.; Aslan, S.; Ekim, T.; Vural, M.; Babaç, M. (2012). Türkiye bitkileri listesi. Damarlı Bitkiler, Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi ve Flora Araştırmaları Derneği Yayını, 262.
5. Hassan, B. (2019). Plants and Cancer Treatment. *Med. Plants Use Prev. Treat. Dis*, 1-11.
6. Kooti, W., Servatyari, K., Behzadifar, M., Asadi-Samani, M., Sadeghi, F., Nouri, B., & Zare Marzouni, H. (2017). Effective medicinal plant in cancer treatment, part 2: review study. *Journal of evidence-based complementary & alternative medicine*, 22(4), 982-995.
7. Loizzo, M., Tundis, R., Conforti, F., Saab, A., Statti, G., & Menichini, F. (2007). Comparative chemical composition, antioxidant and hypoglycaemic activities of *Juniperus oxycedrus* ssp. *oxycedrus* L. berry and wood oils from Lebanon. *Food Chemistry*, 105(2), 572-578.
8. Loizzo, M.R., Saab, A.M., Tundis, R., Statti, G.A., Menichini, F., Lampronti, I., Gambari, R., Cinatl, J., Doer, H.W., (2008). Phytochemical analysis and in vitro antiviral activities of the essential oils of seven Lebanon species. *Chemistry & Biodiversity* 5, 461-470.
9. Mosmann, T. (1983). Rapid colorimetric assay for cellular growth and survival: application to proliferation and cytotoxicity assays. *J Immunol Methods*, 65, 55-63.
10. Mrabet, A., Rejili, M., Lachiheb, B., Toivonen, P., Chaira, N., Ferchichi, A., (2008). Microbiological and chemical characterizations of organic and conventional date pastes (*Phoenix dactylifera* L.) from Tunisia. *Annals of Microbiology* 58, 453-459.
11. Orhan, N., Aslan, M., Demirci, B., & Ergun, F. (2012). A bioactivity guided study on the antidiabetic activity of *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus* L. leaves. *Journal of ethnopharmacology*, 140(2), 409-415.
12. Rafieian-Kopaei, M., & Nasri, H. (2015). On the occasion of world cancer day 2015; the possibility of cancer prevention or treatment with antioxidants: the ongoing cancer prevention researches. *International journal of preventive medicine*, 6.
13. Sewell, R. D., & Rafieian-Kopaei, M. (2014). The history and ups and downs of herbal medicines usage. *Journal of HerbMed pharmacology*, 3.
14. Taviano, M. F., Marino, A., Trovato, A., Bellinghieri, V., Melchini, A., Dugo, P., ... & Miceli, N. (2013). *Juniperus oxycedrus* L. subsp. *oxycedrus* and *Juniperus oxycedrus* L. subsp. *macrocarpa* (Sibth. & Sm.) Ball. "berries" from Turkey: Comparative evaluation of phenolic profile, antioxidant, cytotoxic and antimicrobial activities. *Food and chemical toxicology*, 58, 22-29.
15. Yaglioglu, A. S., & Eser, F. (2017). Screening of some *Juniperus* extracts for the phenolic compounds and their antiproliferative activities. *South African Journal of Botany*, 113, 29-33.

**DETERMINATION OF CARE PREPAREDNESS LEVELS AND CARE BURDEN PATIENTS
WITH PALLIATIVE CARE**

Mustafa EKİZ^{1*}, Hanife ÖZÇELİK²

*¹Specialist Nurse, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Science and Technology, Adana,
Turkey*

*²Assoc. Dr., Niğde Ömer Halisdemir University, Niğde Zübeyde Hanım School of Health, Niğde,
Turkey*

ABSTRACT

Relatives of patients often provide care support in the care of individuals with lifethreatening diseases in palliative care. In this process, responsibilities such as the management of patients' symptoms and side effects related to the disease, the physical aspect of care and other emotional support related to care, are often carried out by families and patient relatives who are primary caregivers. This situation causes the burden of care in the relatives of the patients and the unpreparedness to provide care. For this reason, these burdens experienced by the relatives of patients who are responsible for the care of patients receiving palliative care can negatively affect the quality of life of patients as well as their relatives. This is study determination of care preparedness levels and care burden patients with palliative care for descriptive purposes. The study was conducted with the relatives of the patients hospitalized in the palliative care clinic of Aksaray University Training and Research Hospital. The sample of the study consisted of 180 The relatives of the patient and ethics committee permission, institutional permission and written consent from the participants were obtained for the study. Research data Palliative care patient and patient relatives introduction form, Edmonton Symptom Assessment System, caregiver burden scale, preparedness for caregiving scale, It was collected between November 2019 and June 2020 by face-to-face interview method by the researcher using the scale. 56.1% of the patient's relatives are female, 44.4% (31-40) years old, 62.2% are married, It was determined. Symptom loads and edmonton Symptom Subdimensions of patients receiving palliative care, respectively. Anxiety is 6.93 ± 2.25 , depression is 6.72 ± 2.61 , fatigue is 6.51 ± 1.98 , lethargy is 6.22 ± 2.09 , well-being is 5.43 ± 2.32 , pain, 5.29 ± 2.42 , appetite, 4.88 ± 2.32 , dyspnea, 2.22 ± 2.39 , nausea, 0.93 ± 1.80 , symptom The mean total score was found to be 45.18 ± 13.50 . It was determined that the mean score of the caregiving burden scale sub-dimension was 44.97 ± 12.33 , and the mean score of the preparedness to care scale sub-dimension was 28.96 ± 6.28 . As a result, a negative relationship was found between caregiver burden and preparedness to care ($p < 0,05$). There is a positive correlation between the care burden of the relatives of the patients and the total score of the symptoms experienced by the patients. ($p < 0,05$). It was determined that as the intensity of the symptoms experienced by the patient increased, the burden of care for the relatives of the patient increased.

Keywords: Palliative Care, Care Preparedness, Caregiving

**PALYATİF BAKIM ALAN HASTALARIN YAKINLARININ BAKIMA HAZIR OLMA
DÜZEYLERİ VE BAKIM YÜKLERİNİN BELİRLENMESİ**

Mustafa EKİZ^{1*}, Hanife ÖZÇELİK²

^{1*} Uzman Hemşire, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, Türkiye
² Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde Zübeyde Hanım Sağlık Yüksekokulu, Niğde, Türkiye

ABSTRACT

Yaşamı tehdit eden hastalıklara sahip bireylerin palyatif bakımında sıklıkla hasta yakınları bakım desteği vermektedirler. Bu süreçte hastaların hastalıkla ilgili semptomlarının ve yan etkilerinin yönetilmesi gibi bakımın fiziksel yönü ve bakımla ilgili diğer emosyonel destek gibi sorumlulukları sıklıkla, primer bakım verici olan aileler ve hasta yakınları tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu durum hasta yakınlarında bakım yüküne ve bakım vermeye hazırlıklı olamama gibi durumlara neden olmaktadır. Bu nedenle palyatif bakım alan hastaların bakımından sorumlu hasta yakınlarının yaşadığı bu yükler hastalar da olduğu gibi hasta yakınlarının da yaşam kalitelerinin olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir. Bu çalışma palyatif bakım alan hastaların yakınlarının bakıma hazır olma düzeyleri ve bakım yüklerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma Aksaray Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesinin palyatif bakım kliniğinde yatan hastaların yakınları ile yürütülmüştür. Araştırma örneklemini 180 hasta yakını oluşturmuş ve çalışma için etik kurul izni, kurum izni ve katılımcılardan yazılı onam alınmıştır. Araştırma verileri Palyatif bakım hasta ve hasta yakını tanıtım formu, Edmonton Semptom Değerlendirme Sistemi, Bakım verme yükü ölçeği, Bakıma Hazıroluşluluk ölçeği kullanılarak araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle Kasım 2019 ve Haziran 2020 tarihleri arasında toplanmıştır. Hasta yakınlarının % 56,1' inin kadın, %44,4' ünün (31-40) yaş aralığında, %62,2' sinin evli olduğu tespit edilmiştir. Palyatif bakım alan hastaların semptom yükleri ve edmonton Semptom Alt Boyutları sırasıyla anksiyete 6,93±2,25, depresyon 6,72±2,61, yorgunluk 6,51±1,98, uyuşukluk 6,22±2,09, esenlik 5,43±2,32, ağrı 5,29±2,42, iştah 4,88±2,32, nefes darlığı 2,22±2,39, bulantı 0,93±1,80, semptom total puan ortalamasının 45,18±13,50 olduğu tespit edilmiştir. Bakım verme yükü ölçeği alt boyut puan ortalaması 44,97±12,33 bakım vermeye hazır oluşluluk ölçeği alt boyut puan ortalaması 28,96±6,28 olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, hasta yakınlarının bakım yükü ile bakıma hazır oluşlulukları arasında negatif ilişki tespit edilmiştir (p<0,05). Hasta yakınlarının bakım yükü ile hastaların yaşadığı semptom toplam puanı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır (p<0,05). Hastanın yaşadığı semptom yoğunluğu arttıkça hasta yakınlarının bakım yükünde arttığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Palyatif Bakım, Bakıma Hazıroluşluluk, Bakım Verici

DETERMINATION OF PALLIATIVE CARE NEEDS AND LEVELS OF HOPELESSNESS OF PATIENTS WITH ADVANCED STAGE LUNG CANCER

Esra DOĞAN^{1*}, Hanife ÖZÇELİK²

¹Specialist Nurse, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Science and Technology, Niğde, Turkey

² Assoc. Dr., Niğde Ömer Halisdemir University, Niğde Zübeyde Hanım School of Health, Niğde, Turkey

ABSTRACT

It is very important to determine palliative care needs for advanced lung cancer patients to receive early palliative care health services and to increase their quality of life. This research was conducted to determine the palliative care needs and hopelessness levels of advanced lung cancer patients in a descriptive manner. The research was carried out in the clinics of the Gazi University Faculty of Medicine Hospital, located in the city center of Ankara, where patients with Advanced Stage Lung Cancer are frequently followed up and treated. The sample of the study consisted of 130 lung cancer patients and ethics committee permission, institutional permission and written consent from the participants were obtained for the study. Data-sets in the study were collected via using data collection tools as the Socio-demographic Characteristics Form, Edmonton Symptom Assessment System Scale, Karnofsky Performance Scale and Beck Hopelessness Scale with face-to-face interview method between January 2020 and July 2020. The mean age of the patients included in the study was 62.68 ± 8.867 , 72.3% were male, 88.5% were married it has been found. Among the symptom burdens of the patients, the mean pain score was 4.46 ± 2.68 , the mean fatigue score was 5.46 ± 2.12 , the mean nausea score was 3.15 ± 2.84 , the mean depression score was 3.65 ± 2.88 , the mean of lethargy was 5.01 ± 2.45 , the mean of anorexia was 5.40 ± 2.59 , the mean of well-being was 5.69 ± 1.87 , the mean of shortness of breath was 4. It was found that the mean of constipation was 4.49 ± 2.46 , the mean of constipation was 2.45 ± 2.53 , the mean of cough was 4.02 ± 2.41 and the mean edmonton symptom total score was 47.17 ± 19.03 . The mean score of feelings and expectations about the future from the hopelessness sub-dimensions of the patients was 1.40 ± 1.66 , the mean score of loss of motivation from the hopelessness sub-dimensions was 3.43 ± 2.41 , and the mean score of hope from the hopelessness sub-dimensions was 2.05 ± 1.75 . The hopelessness total mean score was found to be 7.41 ± 6.01 . It was determined that a positive correlation between the hopelessness level of the patients and the symptom burden ($p < 0.05$). As the hopelessness level of the patients increases, the symptoms of the patients increase, and as the symptom load increases, the hopelessness increases. A negative correlation was found between the patients' total hopelessness score and Karnofsky performance scores ($p < 0.05$). There is a positive correlation between Karnofsky performance scores of advanced lung cancer patients and EDS symptom total score ($p < 0.05$). As a result, it was found that the palliative care needs of the patients increased as the symptom burden and hopelessness level increased as their performance decreased.

Keywords: palliative care, hopelessness level, lung cancer

**İLERİ EVRE AKCİĞER KANSERİ HASTALARININ PALYATİF BAKIM
GEREKSİNİMLERİ VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

Esra DOĞAN^{1*}, Hanife ÖZÇELİK²

*¹ Uzman Hemşire, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Niğde, Türkiye
² Doç. Dr., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde Zübeyde Hanım Sağlık Yüksekokulu, Niğde, Türkiye

ABSTRACT

İleri evre akciğer kanseri hastaların erken palyatif bakım sağlık hizmeti alması ve yaşam kalitelerinin artırılması için palyatif bakım gereksinimleri belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu araştırma ileri evre akciğer kanseri hastaların palyatif bakım gereksinimlerini ve umutsuzluk düzeylerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı nitelikte yapılmıştır. Araştırma Ankara il merkezinde bulunan Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde İleri Evre Akciğer Kanseri hastalarının sıklıkla takip ve tedavisinin yapıldığı kliniklerde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 130 akciğer kanseri hastası oluşturmuştur ve çalışma için etik kurul izni, kurum izni ve katılımcılardan yazılı olur alınmıştır. Araştırmada veri toplama araçları Sosyo-demografik Özellikleri İçeren Form, Edmonton Semptom Değerlendirme Sistem Skalası, Karnofsky Performans Skalası Ölçeği ve Beck Umutsuzluk Ölçeği kullanılarak araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle Ocak 2020 - Temmuz 2020 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma kapsamındaki hastaların yaş ortalaması 62.68±8.867, %72.3' ünün erkek, %88.5' inin evli olduğu bulunmuştur. Hastaların semptom yükleri arasında, ağrı puan ortalamasının 4.46±2.68 olduğu, yorgunluk puan ortalamasının 5.46±2.12 olduğu, bulantı puan ortalamasının 3.15±2.84 olduğu, depresyon ortalamasının 3.65±2.88 olduğu, uyuşukluk ortalamasının 5.01±2.45 olduğu, iştahsızlık ortalamasının 5.40±2.59 olduğu, esenlik ortalamasının 5.69±1.87 olduğu, nefes darlığı ortalamasının 4.49±2.46 olduğu, öksürük ortalamasının 4.02±2.41 olduğu, edmonton semptom toplam puan ortalamasının 47.17±19.03 olduğu bulunmuştur. Hastaların umutsuzluk alt boyutlarından gelecekle ilgili duygu ve beklentiler puan ortalamasının 1.40±1.66 olduğu, umutsuzluk alt boyutlarından motivasyon kaybı puan ortalamasının 3.43±2.41 olduğu, umutsuzluk alt boyutlarından umut puan ortalamasının 2.05±1.75 olduğu, umutsuzluk toplam puan ortalamasının 7.41±6.01 olduğu bulunmuştur. Hastaların umutsuzluk düzeyi ile semptom yükü arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır (p<0.05). Hastaların umutsuzluk düzeyi arttıkça hastaların semptomu artmaktadır, semptom yükü arttıkça umutsuzluk artmaktadır. Hastaların umutsuzluk toplam puanı ile karnofsky performans puanları arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur (p<0.05). İleri evre akciğer kanseri hastalarının karnofsky performans puanları ile EDS semptom toplam puan arasında pozitif yönde bir ilişki vardır (p<0.05). Sonuç olarak semptom yükü ve umutsuzluk düzeyi arttıkça ve performansları azaldıkça hastaların palyatif bakım gereksinimlerinin arttığı bulunmuştur.

Keywords: palyatif bakım, umutsuzluk düzeyi, akciğer kanseri

**THE COMPARISON OF THE METHODS USED IN THE DETERMINATION OF
AFLATOXIN IN MILK AND DAIRY PRODUCTS**

Özlem Yalçınçıray

*Istanbul Arel University, Faculty of Fine Arts, Department of Gastronomy and Culinary Arts,
Istanbul, Turkey*

ORCID ID: 0000-0001-9033-1935

ABSTRACT

Milk and dairy products, obtained from many different animal sources such as buffalo, sheep, goat, cow, have an important place in maintaining health throughout life and inadequate and balanced nutrition in terms of many macro and micro nutrients that they contain, especially protein, calcium, phosphorus, vitamin A, some B vitamins (especially riboflavin, B12). However, milk creates a highly suitable environment for the development of microorganisms due to its acidity, which is very close to the water and the rich nutritional resources it contains.

Aflatoxins, a group of mycotoxins with severe effects on human health, are the genotoxic, mutagenic, teratogenic, and hepato-carcinogenic metabolic products of fungi such as *Aspergillus flavus*, *A. parasiticus*, and *A. nomius*. The effects of aflatoxins on humans and animals can cause acute or chronic toxicity. Aflatoxins can be found in many foods and animal feeds, especially milk and dairy products, cereals, spices and meats. The entry of aflatoxins into the human body can be either directly through the consumption of contaminated food or products obtained from animals fed with contaminated feed. Aflatoxin M1 (AFM1) found in milk and dairy products result from the consumption of feeds contaminated with Aflatoxin B1 (AFB1) by animals. One of the most critical factors affecting the degree of toxicity of aflatoxins is the degree of exposure to this mycotoxin. However, since aflatoxin-contaminated food is not entirely free of aflatoxins, and aflatoxin detoxification is insufficient, aflatoxin analysis in foods is essential for determining and controlling contamination.

Methods used in the analysis of aflatoxin in milk, the only example in which it is homogeneously distributed in foods, are divided into three; biological, chemical, and immunological methods. These methods can be basically classified as analytical methods, rapid screening methods applied to determine the presence or absence of aflatoxin, and quantitative methods used to determine the amount of aflatoxin. In this study, the strengths and weaknesses of these methods are discussed.

Keywords: Aflatoxin, Milk, Dairy Products, Aflatoxin Determination

**SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİNDE AFLATOKSİN TAYİNİNDE KULLANILAN
YÖNTEMLERİN KIYASLANMASI**

Özlem Yalçınçiray

*İstanbul Arel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü,
İstanbul, Türkiye
ORCID ID: 0000-0001-9033-1935*

ÖZET

Manda, koyun, keçi, inek gibi pek çok farklı hayvansal kaynaktan elde edilen süt ve süt ürünleri başta protein, kalsiyum, fosfor, A vitamini, bazı B vitaminleri (özellikle riboflavin, B12) olmak üzere içerdikleri pek çok makro ve mikro besin ögesi bakımından, sağlığın yaşam boyu korunmasında, yeterli ve dengeli beslenmede önemli bir yer tutmaktadır. Bununla birlikte süt, asitliğinin suya çok yakın olması ve içerdği zengin besin kaynakları sebebiyle mikroorganizma gelişimi için son derece uygun bir ortam oluşturmaktadır.

İnsan sağlığı üzerine ciddi etkili mikotoksin grubu olan aflatoksinler, *Aspergillus flavus*, *A. parasiticus* ve *A. nomius* gibi mantarların genotoksik, mutajenik, teratojenik ve hepato-karsinojenik metabolik ürünleridir. Aflatoksinlerin insan ve hayvanlar üzerindeki etkileri akut veya kronik toksisiteye neden olabilmektedir. Aflatoksinler başta süt ve süt ürünleri, tahıllar, baharatlar, etler, olmak üzere pek çok gıda ve hayvan yemlerinde bulunabilmektedir. Aflatoksinlerin insan vücuduna girişi ise doğrudan kontamine gıda tüketimi ile olabileceği gibi kontamine yem ile beslenen hayvanlardan elde edilen ürünler aracılığı ile de olabilmektedir. Süt ve süt ürünlerinde bulunan Aflatoksin M1 (AFM1), Aflatoksin B1 (AFB1) ile kontamine yemlerin hayvanlar tarafından tüketilmesinden kaynaklanmaktadır. Aflatoksinlerin toksisite derecesini etkileyen en önemli faktörlerden birisi bu mikotoksin maruziyet derecesidir. Bununla birlikte aflatoksin ile kontamine olmuş bir gıdanın aflatoksinlerden tamamen arındırılması mümkün olmamakla, Aflatoksin detoksifikasyonu da yeterli olmadığı için gıdalarda aflatoksin analizleri kontaminasyonun belirlenmesi ve kontrol altında tutulması için önem taşımaktadır.

Aflatoksinin, gıdalarda homojen şekilde dağıldığı tek örnek olan sütteki analizinde kullanılan yöntemler; biyolojik, kimyasal ve immünolojik yöntemler olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Bu yöntemler temel olarak analitik metotlar, aflatoksin varlığını veya yokluğunu belirlemek için uygulanan hızlı tarama metotları ve aflatoksin miktarını belirlemek için kullanılan kantitatif şekilde de sınıflanabilmektedir. Yapılan bu çalışmada bu yöntemlerin güçlü ve zayıf yanları tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aflatoksin, Süt, Süt ürünleri, Aflatoksin Tayini

**ANATOMICAL OVERVIEW OF THE EFFECTS OF MULTIPLE SCLEROSIS ON THE
BRAIN**

Nihal GURLEK CELIK^{1*}, Saadet ERDEM²

**¹ Öğr. Gör. Dr., Kırşehir Ahi Evran University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing,
Kırşehir, Turkey,*

ORCID ID: 0000-0002-1204-2668

*² Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Health Sciences, Department of
Nursing, Bolu, Turkey,*

ORCID ID:0000-0001-5631-3493

ABSTRACT

In this review, it is aimed to summarize the scientific findings made in recent years about Multiple Sclerosis (MS), which was first described about 160 years ago and whose etiology isn't known exactly, and the anatomy of the brain structures affected by it.

MS is a chronic and neurodegenerative disease of the Central Nervous System, which starts suddenly and insidiously, accompanied by various degrees of inflammation, demyelination and axonal damage. Although its etiology isn't known exactly, it is thought that environmental and genetic factors affect it as well. It is common between the ages of 20 and 40, and in women. It is stated that the prevalence of MS varies according to ethnic groups and geographical regions.

The presence of an oligoclonal band (OCB) in the Cerebrospinal Fluid (CSF) is seen as evidence in the diagnosis of MS. Along with the importance of CSF, not only the positive OCB but also the high immunoglobulin G (IgG) index has been accepted as a contributing CSF finding. While the importance of Magnetic Resonance Imaging (MRI), one of the imaging methods, is increasing; visual evoked potentials and progressive MS diagnostic criteria have been added. In addition to these, many tests, analysis and examinations are also carried out.

Symptoms of MS vary according to the area of involvement. Focal lesions are detected on the brain images of more than 95% of clinically defined MS patients. These lesions primarily affect the parts of brain such as the optic nerve, periventricular and periaqueductal region, floor of the 4th ventricle, and brain stem. It has been reported that the lesions detected in the brain first affect the myelin sheath and then the axonal conduction. It can be seen that these pathologies may have effects on the systems and lead to progressive motor and sensory dysfunctions.

Since the exact cause of MS has not yet known, there is no exact preventive or curative treatment. The main purpose in the treatment management of MS is to increase the functionality of patients independently by reducing the disability accumulation.

Keywords: Multiple Sclerosis; Brain; Anatomy; Atrophy

**ÇEVRESEL MALİ YÜKÜMLÜKLERİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE GERİ KAZANIM
KATILIM PAYININ BU BAĞLAMDA DEĞERLENDİRİLMESİ**

Doç. Dr. Ali DEĞİRMENDERELİ

Ankara Hacı Bayram Veli Ün., İİBF, Maliye Bölümü
ORCID ID: 0000-0002-0302-7909

ÖZET

Çevre sorunlarıyla mücadele etmenin çok sayıda aracı bulunmaktadır. Bu araçlardan biri de mali yükümlülüklerdir. Daha çok “çevre vergileri” olarak bilinen bu kamusal aracın bazı özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikleri ile diğer klasik vergilerden/mali yükümlülüklerden ayrılmaktadırlar. Bilinmektedir ki, vergilerin temel amacı fiskaldır yani kamusal gelir sağlamalarıdır. İşte çevresel amaçlarla ihdas edilen bu vergilerin ise birinci amacı fiskal olmanın yanında “yönlendirici” olmalarıdır. Çevresel vergilerin ana hedefi, yükümlülerini istenilen uygun davranışa yönlendirmeleridir. Bir başka ifadeyle çevreyi koruyucu bir şeyi yapmalarına ya da yapmamalarına yönlendirmesidir. Yönlendiriciliği de bir ödülle sağlanmaktadır. Ödül, istenilen davranışın sergilenmesi durumunda daha az ya da hiç vergi ödenmemesidir. Bu şekilde ihdas edilen vergilerin hem çevreye olumlu katkı sağlaması ama aynı zamanda getireceği gelirin yine çevresel amaçlar için kullanılmasına da literatürde “Ekolojik Vergi Reformu” adı verilmektedir.

Türk Vergi Sisteminde yukarıda anılan özellikte yönlendirici çevresel amaçlı bir vergi halen bulunmamaktadır. Ne Motorlu Taşıtlar Vergisi, ne Çevre Temizlik Vergisi ne de sistemimizdeki başka bir verginin böyle bir amacı, etkisi ya da özelliği bulunmamaktadır.

Durum böyle olmakla beraber, 31 Aralık 2019 tarihli Resmî Gazetenin 30995 sayılı 4. Mükerrer sayısında yayımlanan “GERİ KAZANIM KATILIM PAYINA İLİŞKİN YÖNETMELİK” ile ihdas edilen bir yeni bir mali yükümlülük yukarıda anılan çevresel özelliği bünyesinde taşıyor gözükmektedir. Tebliğin konusunu da kamuoyunda “poşet vergisi” olarak anılan bu yeni mali yükümlülüğün, tüketiciler üzerindeki çevreyi koruyucu yönlendirici etkisi ve çevreye sağlamış olduğu olası katkılar oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevre vergileri, Yönlendirici Mali Yükümlülükler, Ekolojik Vergi Reformu

**THE MAIN FEATURES OF ENVIRONMENTAL FINANCIAL OBLIGATIONS AND
EVALUATION OF RECYCLING CONTRIBUTION SHARE IN THIS CONTEXT**

ABSTRACT

There are lots of means for combating environmental problems. One of them is financial obligations. The financial obligation, which is the issue of this paper, is known as “Environmental Taxes” most and has its own characteristics. So it differs from other fiscal obligations. As known the main purpose of taxes is financial in other words public revenues are acquired by taxes. But the main purpose of environmental taxes is being guiding besides financial aims and shapes the action of people responsible for these taxes. In other words these taxes guide people whether to do something for protecting the environment. When they act to protect environment either they pay a little tax or not to pay any tax. In this way both these taxes make a positive contribution to the environment and tax revenues are used to environmental purposes. It is called “Ecological Tax Reform” in literature.

There is not any tax has these characteristics in Turkish Tax System. Neither Motor Vehicle Tax nor Environment Cleaning Tax has these aims and properties.

In these circumstances “Recycling Contribution Share Regulations” is published on 31 December 2019. By the regulation a new financial obligation gets into effect about plastic bags. It is called “plastic bag

tax”. The issue of this paper is the guiding effects of plastic bag tax on consumers and possible contribution to the environment of it.

Keywords: Environmental Taxes, Guidling fiscal obligations, Ecological Tax Reform

**ROMANTİK İLİŞKİLERDE OBSESYONLARIN EVLİLİK VE YAŞAM DOYUMU
ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Uğur CEYHAN

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
ORCID ID: 0000-0002-9866-8978

Amaç: Bu araştırmanın amacı partner odaklı obsesyon ve kompülsiyonlar ile romantik ilişki obsesyon ve kompülsiyonlar evlilik doyumu ve yaşam doyumu üzerine etkisini incelemektir.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini Türkiye’de yaşayan 168 (%81,6)’i kadın, 38 (18,4)’i erkek toplam 206 evli kişi oluşturmaktadır. Çalışmada Partner Odaklı Obsesyon ve Kompülsiyon Ölçeği, Romantik İlişki Obsesyon ve Kompülsiyonları Ölçeği, Evlilik Yaşam Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği kullanılarak veriler toplanmıştır. Veriler Hiyerarşik REGRESYON analizi kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Analiz sonuçlarına göre partner odaklı obsesyon ve kompülsiyon ile romantik ilişki obsesyon ve kompülsiyonları puanları arttıkça yaşam doyumu ve evlilik doyumu puanlarında azalma görülmüştür.

Sonuç: Yapılan analiz sonuçları yorumlandığında partner odaklı obsesyon ve kompülsiyon ile romantik ilişki obsesyon ve kompülsiyonları evlilik doyumunu ve yaşam doyumunu olumsuz yönde yordamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Partner odaklı obsesyon ve kompülsiyon, romantik ilişki obsesyon ve kompülsiyonları, evlilik doyumu ve yaşam doyumu.

ABSTRACT

Objective: The purpose of this study is to investigate the effect of obsessions and compulsions on romantic relationship with partner-focused obsessions and compulsions on marital satisfaction and life satisfaction.

Method: The study sample living in Turkey, 168 (81.6%) were female and 38 (18.4) male form a total of 206 married people. Partner Related Obsessive Compulsive Scale, Relationship Obsessive-Compulsive Inventory, Marriage Life Scale and The Satisfaction with Life Scale were used in the study.

Results: According to the results of the analysis, the obsessions and compulsions with romantic relationship with partner-focused obsessions and compulsions increased the scores of life satisfaction and marital satisfaction scores.

Conclusion: When the results of the analysis are interpreted, obsessions and compulsions romantic relationship with obsessive and compulsive with partner focuses on marital satisfaction and life satisfaction negatively.

Keywords: Partner Related Obsessive Compulsive, Relationship Obsessive- Compulsive, marital satisfaction and life satisfaction.

TÜRKİYE’NİN DIŞ POLİTİKASINI İNŞA ETMEDE SİVİL TOPLUMUN ROLÜ: SURIYELİ MÜLTECİLER ÖRNEĞİ

İsmail AKŞAM

Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Sakarya, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0002-4128-3380

ÖZET

Türkiye 2021 itibariyle 3,5 milyonu aşkın Suriyeli mülteciyi barındırmakla uluslararası alandaki imajını parlatmıştır. Nitekim özelde Avrupa Birliği, genelde ise uluslararası platformlarda bu başarısı çokça gündeme gelmiş ve bu minvalde örnek teşkil etmiştir. Bu süreçte ciddi bir nüfusa ev sahipliği yapan ülke, bunun altından kalkmasında; gerek yerel Sivil Toplum Örgütlerinden (STK) gerekse de uluslararası STK’lardan çok ciddi destekler almış ve süreci öylece yönetmeye çalışmıştır. STK’lar doğrudan veya dolaylı olarak bu sürece dâhil olmuş ve devletin yetersiz kaldığı veya yapamadığı alanlarda mültecilerin yardımına koşmuştur.

İş bu çalışmada da izah edilmeye çalışılan “dış politikayı inşa etmede STK’lar doğrudan ya da dolaylı olarak nasıl bir katkı sağlar?” sorusudur ki buna cevap olarak da Türkiye’deki mülteciler konusu gösterilmeye çalışılmıştır. Çalışma; STK ve dış politika ilişkisi, Türkiye’deki mültecilerin genel durumu ve STK’ların bunlara yönelik faaliyetleri ve Türkiye’nin mülteci politikasından dış politikasını nasıl şekillendirdiği konuları üzerinde durmaktadır.

Anahtar Kelimeler: STK, Dış Politika, Mülteciler

THE ROLE OF CIVIL SOCIETY IN BUILDING TURKEY'S FOREIGN POLICY: THE CASE OF SYRIAN REFUGEES

İsmail AKŞAM

Sakarya University, Institute of Social Sciences, Department of International Relations, Sakarya, Turkey.
ORCID ID: 0000-0002-4128-3380

ABSTRACT

Turkey has brightened its image in the international arena by hosting more than 3.5 million Syrian refugees as of 2021. As a matter of fact, this success of the European Union in particular, and international platforms in general, has come to the agenda a lot and set an example in this regard. In this process, the country, which hosts a serious population, is able to cope with it; received very serious support from both local Non-Governmental Organizations (NGOs) and international NGOs and tried to manage the process in that way. NGOs were directly or indirectly involved in this process and rushed to the aid of refugees in areas where the state was insufficient or could not.

What is tried to be explained in this study is the question of “How do NGOs contribute directly or indirectly in constructing foreign policy?”. In response to this, the issue of refugees in Turkey has been tried to be shown. The study; it focuses on the relationship between NGOs and foreign policy, the general situation of refugees in Turkey and the activities of NGOs towards them, and how Turkey shaped its foreign policy from its refugee policy.

Keywords: NGO, Foreign Policy, Refugees

GİRİŞ

2001 AB Direktifine göre, Türkiye barındırdığı Suriyelileri Geçici Koruma statüsünde ele alıp en fazla bir yıl geçici koruma (Avrupa Birliğinde Geçici Koruma, 2017) sağlaması gerekirken, Türkiye bu süre sınırını aşmak üzere 30 Mart 2012’de çıkarılan ve “açık kapı politikası, geri dönmeye zorlamama,

bireysel statü belirlemenin yapılmaması, kamplarda barınma ve temel hizmetlerin sunulması” gibi ilkeleri içeren 62 sayılı “Türkiye’ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge” ile geçici korumayı genişletmiş ve misafir olarak kabul ettiği sığınmacıları “Suriyeli mülteci” olarak tanımlamıştır (Türkiye’de Geçici Koruma, 2017).

Türkiye 2021 itibarıyla 3,5 milyonu aşan Suriyeli mülteciyi barındırmakla uluslararası alanda imajını parlatmıştır. STK’lar da doğrudan ve ya dolaylı olarak bu konuya dahil olmuş ve devletin yapamadığı ve ya yetersiz kaldığı alanlarda mültecilerin yardımına koşmuştur. İş bu çalışmada da izah edilmeye çalışılan “dış politikada sivil toplumun nasıl bir etkisi olabilir?” sorusudur ki buna cevap olarak da Türkiye’deki mülteciler konusu gösterilmeye çalışılmıştır.

Bu minvalde çalışmamız üç başlık altında ele alınıp, yukarıda geçen araştırma sorusuna cevap bulmaya odaklanmıştır.

Birinci başlığımız “sivil toplumun dış politikadaki rolü” olup, bu başlıkta sivil toplumun dış politikada nasıl etki etmeye başladığı ve ne yönde etki edebildiği konusu ele alınmıştır.

İkinci başlığımız “Türkiye’deki mültecilerin genel durumu ve sivil toplumun mültecilere yönelik faaliyetleri” olup, çalışmamızın örnek olayı olan Suriyeli mülteciler ve bunlara yönelik yardım yapan sahadaki aktif STK’lar ele alınmıştır.

Üçüncü başlığımız ise “Türkiye’nin mülteci politikasından dış politika inşa etmesi” başlığıyla, mülteci politikasının nasıl bir dış politika enstrümanı olduğu izah edilmeye çalışılmış ve bu yönde AB ile yapılan anlaşmalar ele alınarak, bu konu hakkında yapılan eleştirilere değinilmiştir.

SİVİL TOPLUMUN DIŞ POLİTİKADAKİ ROLÜ

Sivil toplumu; gönüllü, kendi kendini oluşturan, kendi desteklerine sahip, devletten özerk, özel alan ile devlet arasında aracı niteliğinde örgütlü bir sosyal yapılanma olarak tanımlamak mümkündür (Sarıbay, 1998: 88-110). Bu tanımlamayla birlikte sivil toplum, özel alan ve kamusal alandan sonra üçüncü bir alan ve yasama, yürütme, yargı ve medyadan sonra da beşinci bir kuvvet olarak kabul edilmektedir. Bu minvalde sivil toplum, devletlerin hem iç politikasında hem de dış politikasında etkin ve faal bir aktör olmuş ve özellikle de II. Dünya Savaşı sonrası ortamda devletlerin giremedikleri ve politikalarını uygulamada zorluk çektikleri bölgelerde devletlerin dış politika uygulayıcıları olmuştur (Yılmaz, 2013: 1-14).

Sivil toplumun öneminin artmasında, devletlerin dış politikadaki kararlarını pozitif ya da negatif yönde etki edebilmesinde, hatta bazen devletlerin yapamadıklarını yapabilmesinde etkili olan ve birbiriyle bağlantılı önemli birkaç faktör vardır. Bu faktörler şunlardır:

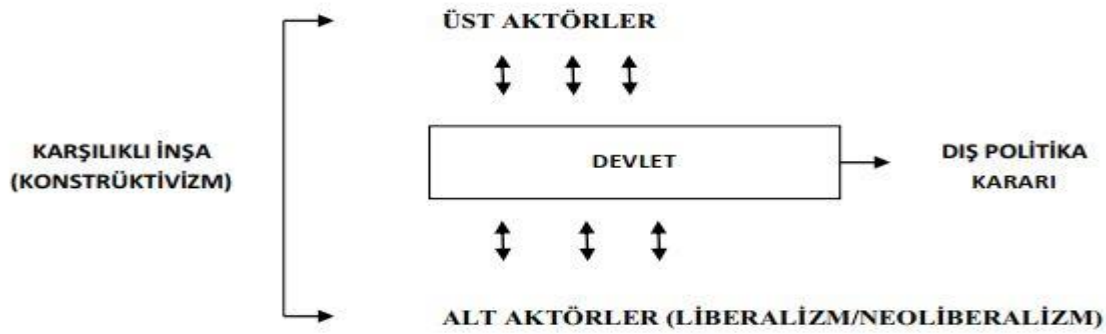
Birincisi, Soğuk Savaş sonrası dönemde küresel sistem, yeni küreselleşme güçlerinin etkisiyle sivil toplum temelli yani siyasetin toplum temelinde de yapılmaya başlanmasıdır. Şöyle ki, küreselleşmenin yarattığı en önemli etkilerden biri devletler sisteminden ibaret olduğu düşünülen uluslararası sistemin yeni küreselleşme güçlerinin etkisiyle devlet-dışı aktörler, sivil toplum, etkisi ve önemi artan küresel ve sosyal medya gibi birimlerin sisteme eklenmesi ile uluslararası ve küresel ilişkilere dahil olmasıyla global bir sistem olduğu düşüncesinin ortaya çıkması olmuştur. Bunun anlamı, uluslararası sistemde devletlerden başka aktörlerin de bulunduğu ve sistem içi ilişkilerin devlet merkezli olmanın ötesine geçmesidir. Böylece devletin uluslararası politikanın temel ve hatta yegâne aktörü olduğu anlayışı, 1980’lerden itibaren önemli ölçüde sorgulanmaya başlanmış ve küresel sistemde devlet ağırlıklı uluslararası ilişkilerden siyasal aktörlerin çoğaldığı ve çeşitlendiği küresel ilişkilere geçiş dönemi başlamıştır. Bu da uluslararası ilişkilerin artık küresel ilişkiler biçimini alması demektir (Ekşi, 2014: 12, 13).

Küreselleşme ile ilgili önemli diğer bir husus da, ulusal sınırları aşan toplumsal, siyasal ve ekolojik sorunların çoğalmas ve teknolojik-siyasal gelişmelerle birlikte işsizlik, yoksulluk, çevre tahribi gibi sorunların ortaya çıkmasıdır (Bulut, 1-15) Bu durumda devletler bu sorunları ya göz ardı etmiş ya da üstesinden gelememişlerdir. Neticede ise, bu sorunlar sivil toplumun çalışma alanlarını genişletmesine neden olduğu gibi, iç ve dış politikada etkinliğinin daha da arttırmasına da neden olmuştur.

İkincisi, küreselleşmeyle birlikte, 1980'lerden itibaren uluslararası ilişkiler disiplini ve yazınında neoliberalizm, konstrüktivizm (sosyal inşacılık) ve İngiliz Okulu teorileri gelişmeye başlamıştır. Bir anlamda neoliberalizm ama daha çok konstrüktivizm, 1980'lerden itibaren ve özellikle 1990'lı yıllardan günümüze küresel sistemin sivil toplum temelli inşa edilmesinin teorisi olmuştur (Ekşi, 2014: 13). Bu teorilerle birlikte, devletlerin dış politikada tek bir aktör olarak kabul görülmesi sorgulanmış ve devletlerle birlikte başka aktörlerin de dış politikanın şekillenmesinde etkisinin artmakta olduğuna dair çalışmaların yapılmasına bir zemin hazırlamıştır.

Neoliberaler ve Konstrüktivistler, alt aktörlerin ve bunlardan biri olarak saydıkları sivil toplum kuruluşların da devletlerin dış politikaya yönelik karar almasında doğrudan ve/ya dolaylı etkide bulunduğunu kabul ederler. Ancak Neoliberalizm, sivil toplumu piyasa ile ilişkilendirerek, sivil toplumu kar amacı gütmeyen piyasa-pazar ekonomisi içinde hizmet tedarikçisi olarak kavramsallaştırırken; Konstrüktivist yaklaşım, uluslararası ilişkiler kuramlarına norm, etik, fikir ve etik dış politika anlayışını getirerek gücün ve devlet çıkarlarının uluslararası normatif yapılar ve fikirler tarafından sosyal olarak karşılıklı özneler arası etkileşimle şekillendiğini varsaymıştır. Bu normatif yapıların devletler ve devlet-dışı aktörlerle özellikle sivil toplum aktörleriyle etkileşim oluşturduğu anlayışı ile devlet-dışı aktörlere merkezi rol biçmiştir (Ekşi, 2014: 101). Bu inşa sürecini anlatan modeli aşağıdaki şekilde görebiliriz:

Şekil 1. Dış Politika Karar Alma Süreci

Kaynak: (Cicioğlu, 75-88).

Üçüncüsü ise, yeni bir diplomasi türü olarak kabul edilen kamu diplomasisidir. Şöyle ki, klasik diplomasi, resmi kanallarla yürütülen, daha çok diplomatların ve devlet adamlarının faaliyetlerini içeren bir dış politika aracı iken kamu diplomasisi bunun ötesine geçmekte, sivil toplum kuruluşlarının ve özel kurumların birbirleri ile ilişkileri, yabancı kamuoyu oluşturma çabaları, kültürel etkileşim vb. birçok alanı kapsamaktadır (Yılmaz ve Kılıçoğlu, 2017: 115-131). Yani genel anlamda kamu diplomasisine destek sağlayan araçlar denildiğinde akla gelen hususlar spor branşları, doğal afetlerde yapılan maddi ve manevi yardımlar, doğrudan yapılan maddi yardımlar, insani yardım faaliyetleri, sivil toplum kuruluşlarının ve siyasi partilerin faaliyetleri gelmektedir (Karadağ, 2012: 71). Kamu diplomasisinin belki de en önemli özelliği ise dış politikada yumuşak güç ögesinden biri olmasıdır. Şöyle ki, yumuşak güç; “bir ülkenin dünya siyasetinde istediği sonuçlara, onun değerlerine hayran olan, onu örnek alan, refah seviyesine ve fırsatlarına özenen ülkelerin kendisini izlemesiyle ulaşması” olarak tanımlanmakla kamu diplomasisini uluslararası ilişkilerde sert güç kullanımından yumuşak güç kullanımına doğru

yaşanan eğilimde önemli bir model olarak sunmaktadır (Erdem, 2017: 36-49). Böylelikle devlet merkezli, sert güç ve güvenlik odaklı diplomatik düzenin yanına sivil toplum temelli ve yumuşak güç odaklı yeni bir diplomatik düzen de eklenmeye başlamıştır (Ekşi, 2014: 14).

Bu üç faktör, sivil toplumun dış politikada nasıl yer edinmeye başladığını ve dış politika yapım sürecinde artık sivil toplumun göz ardı edilemeyeceğini bize göstermektedir. Nitekim günümüzde devletler, yumuşak güç kaynaklarını kullanabilmek için sivil toplum ve devlet dışı aktörlere ihtiyaç duymakta ve bu anlamda özel sektörler, şirketler, medya, uluslararası örgütler ve sivil toplum örgütleri, elitler ve kanaat önderleriyle birlikte çalışma yoluna gitmektedirler. Bir de sivil toplum aktörleri, devletlerin politikalarını meşrulaştırmanın yanında eleştirel olarak da devletlerin politikalarını sorgulamasıyla meydan okuyucu olarak da kendilerini göstermekle (Ekşi, 2014: 104) birlikte doğrudan lobi çalışmalarını yaparak ya da dolaylı yoldan dış politikayı etkilemeye çalışırlar (Arı, 1999: 21).

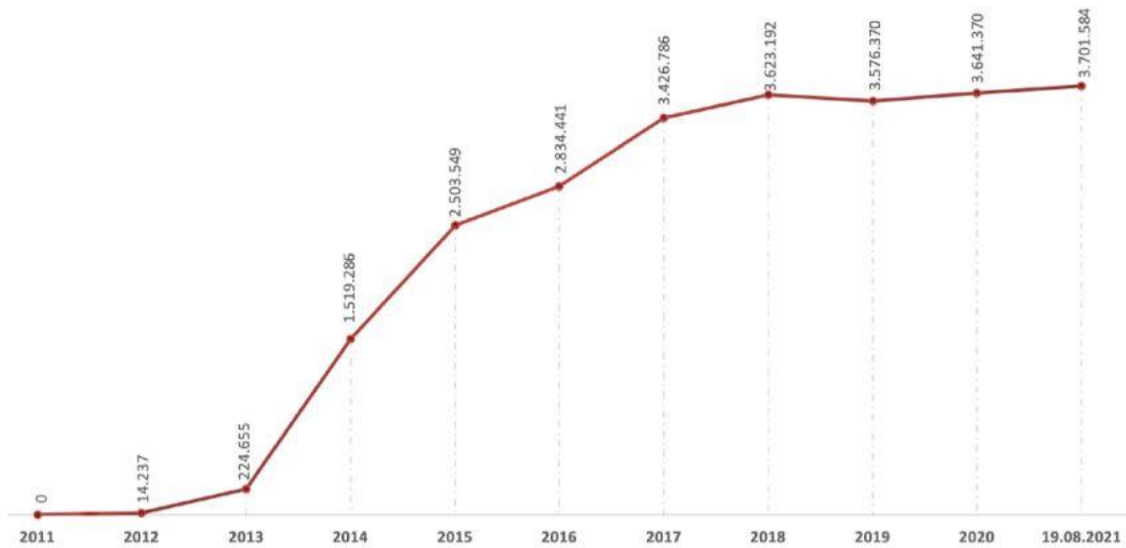
Bu minvalde, Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin durumu ve sivil toplumun mültecilere yönelik çalışmalarını ele alıp Türkiye'nin bu konuda dış politikasını belirlemede sivil toplumun dolaylı etkisini incelemek yerinde olacaktır.

TÜRKİYE'DEKİ MÜLTECİLERİN GENEL DURUMU VE SİVİL TOPLUMUN MÜLTECİLERE YÖNELİK FAALİYETLERİ

Türkiye'deki Mültecilerin Genel Durumu

2011 yılından itibaren Suriye'de mevcut olan iç çatışmaların etkisiyle Suriye'ye komşu ülke olan ve bu komşusuyla en uzun sınırını paylaşan Türkiye, doğal olarak bu iç çatışmalardan en çok etkilenen ülke olmuştur. Komşu ülkedeki bu çatışmalar Türkiye'yi siyasi, ekonomik ve askeri olarak olumsuz etkilediği gibi mülteci akınına uğramasına da neden olmuştur. Bu mülteci akını neticesinde Türkiye'de Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne verilen aşağıdaki istatistik Türkiye'nin yıllara göre ne kadar çok mülteciye ev sahipliği yaptığını bize göstermektedir.

Tablo 1.: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler

Kaynak: (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021)

Yukarıdaki verilere göre Türkiye’de hali hazırda 3,7 milyonun üzerinde mültecinin barındığı anlaşılmaktadır. Bunla birlikte bu mültecilerin birde geçici barınma merkezlerinin dışında ve içinde kalanların olması ve aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi geçici barınma merkezi dışında kalanların daha fazla olması, beraberinde birçok sorunun meydana gelmesine neden olmuştur.

Tablo 2.: Geçici Barınma Merkezleri İçinde ve Dışında Kalan Suriyeliler

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	18.104	18.104
HATAY (3)	Altınözü	2.522	8.671
	Yayladağı	3.426	
	Apaydın	2.723	
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	9.977	9.977
KİLİS (1)	Elbeyli	8.294	8.294
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	8.565	8.565
TOPLAM		53.611	
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURIYELİ SAYISI			3.647.973

Kaynak: (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021)

Tablo 2’ye baktığımızda kamp dışında kalan mültecilerin azınlıkta olduğunu görebilmekteyiz. Ancak, STK’lar tarafından kamplarda yaşayanlara yapılan yardımlar daha düzenli olmakta ve onların daha kolay gözlemlenebilmesini sağlamaktadır. Bu durumda Türkiye’deki Suriyelilerin karşı karşıya kaldığı sorunların asıl boyutunu kamp dışında, şehir merkezlerinde yaşayanlar oluşturmaktadır (Orhan ve Gündoğar, 2015: 10) ki düzenli bir yardım almalarını ve gözlemlenebilmelerini zorlaştırmaktadır.

Türkiye’de mülteciler hemen hemen her ile dağılmasına rağmen, önemli bir kısmı Suriye’ye sınırı olan illere yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla sınır iller bir anda yoğun bir mülteci nüfusunu ağırlamak durumunda kalmıştır. Nitekim bu durumun sınır illeri başta olmak üzere Türkiye genelinde etkileri olmuştur. Bu etkileri sınıflandırıp, ne gibi sorunlar doğurduğunu kısaca şu şekilde izah edebiliriz (Orhan ve Gündoğar, 2015: 16-20):

a. Toplumsal Etkileri: Çok eşlilik, çarpık yapılaşma, yasadışı işler (uyuşturucu, fuhuş...), çocuk işçiler, demografik değişim.

b. Ekonomik Etkileri: Emlak (Kiralık ev), ucuz işgücü, işsizlik...

c. Siyasi ve Güvenlik Etkileri: Yerel halkla çatışma, siyasi kutuplaşma, güvenlik kaygısı.

d. Temel Hizmetler Üzerindeki Etkileri: Sağlık ve eğitim sorunları, belediye hizmetleri.

Bu minvalde STK’ların bu sorunlara yönelik faaliyetlerini ele almak yerinde olacaktır.

STK'ların Mültecilere Yönelik Faaliyetleri

3,5 milyonu aşan Suriyeli mültecilere sunulan hizmet ve yardımların yeterli olamaması nedeniyle ulusal, yerel, uluslararası ve Suriyeli sivil toplum kuruluşları kendi hizmet alanlarında yararlı olmaya, mültecilerin hayatında olumlu gelişmeler sağlamaya çalışmaktadırlar. 2016 yılında Türkiye'de Suriyeli mültecilere yardım eden 42 ulusal ve 14 uluslararası STK bulunmaktadır (Türk, 2016: 145-157). Bu minvalde, kamplarda ve kamp dışında kalan mültecilere yönelik kendi çalışma alanlarına göre faaliyetler yürüten tüm bu STK'ların hangi alanlarda çalıştıkları, kimlere destek verdikleri, kapasiteleri, yürüttükleri projeler, fon kaynakları, ortakları, yaşadıkları zorluklar, ihtiyaçları gibi çok temel konular hakkında kapsamlı bir döküm maalesef bulunmuyor. Ancak, Suriyeli mültecilerin öncelikli ihtiyaçlarının yanı sıra bu alanda çalışma yürüten STK'ların uzmanlık alanları da yürütülen çalışmaları çeşitlendiriyor (Kutlu, 2015: 13). Bu doğrultuda yapılan çalışmalar hukuki/sosyal destek ve danışmanlık, insani yardım, sağlık, eğitim gibi dört ana başlık altında incelenebilir.

1. Hukuki/Sosyal Destek ve Danışmanlık: Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki hakları ve bu haklara erişimleri ile ilgili bilgilendirilmeler yapılır. Bu minvalde, Suriyelilere hem hukuki durumları hakkında bilgi veren hem de sağlık, eğitim gibi temel haklara erişimleri konularında destek sağlayan birçok kurum bulunuyor. Bu kurumlar hem Suriyeli mültecilere Türkiye'deki hakları ve bu haklara erişimleriyle ilgili ücretsiz olarak hukuki destek vermekte hem de avukatlara mülteci sorunları ile ilgili izlemeleri gereken hukuki süreçle ilgili bilgilendirme toplantıları düzenlemektedirler. Bu kurumlardan bazıları şunlardır: HYD, Urfa Barosu, Mülteci Der, Mazlum-Der, İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı (İKGV), SGDD, İnsan Hakları Derneği (İHD), Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği (BMMYK), Göç-Der...

2. İnsani Yardım: İnsani yardım birçok kurumun öncelikli olarak gündemine aldığı bir konu. Temel gıda maddelerinden kıyafete, battaniyeden hijyen malzemelerine birçok temel ihtiyacı Suriyeli mültecilere ulaştırmak için çalışan kurumlar mevcut. Bununla birlikte kamp dışında yaşayan mültecilerden bu kurumlardan destek görenler olmakla birlikte, özellikle kayıt dışı oldukları için kendi başlarının çaresine bakan mülteciler de mevcut. Bu alanda yardım yapan çok fazla kurum saymak mümkün olmakla birlikte bunlardan belli başlı olanları şunlardır: İHH, Hayata Destek Derneği, Uluslararası Mavi Hilal Vakfı, Deniz Feneri Derneği, AFAD, Kızılay...

3. Sağlık: Suriyeli mültecilerin yaşam standartlarını düzeltmek adına özel kuruluşlar; STK'lar ve kamu kurumu yardımı ile sosyal sorumluluk çalışmaları kapsamında mültecilere yönelik çeşitli yardım kampanyaları düzenlemektedir. Buna ek olarak STK'lar hastaneler/sağlık istasyonları kurmak, mültecilere psikolojik destek sağlamak, sağlık hakkında bilgilendirmeler yapmak, düzenli olarak sağlık kontrolü yapmak gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu STK'lardan bazıları şunlardır: Uluslararası Mavi Hilal Vakfı, Hayata Destek Derneği, Yeryüzü Doktorları, Hayat Sağlık ve Sosyal Hizmetler Vakfı, Türk Tabipler Birliği...

4. Eğitim: Bu konuda STK'lar mülteci çocuklara yönelik birçok faaliyet yürütmekle birlikte, yetişkin mültecilere yönelik de eğitim faaliyetleri yürütmektedirler. Bundaki amaç, mültecilerin topluma uyum sağlayabilmeleri ve sorunlarını aktarabilmeleridir. STK'lar bu alanda kırtasiye yardımları, Türkçe dersler, mesleki eğitim kursları, meslek atölyeleri, okuma yazma gibi faaliyetler yürütmektedirler. Bu alanda faaliyet yürüten STK'lar: Başak Kültür Sanat Vakfı, Goethe Institute, Bilgi Çoça, Mavi Kalem Derneği, Halkların Köprüsü Derneği, Suruç Amara Kültür Merkezi, SGDD, TESEV...

TÜRKİYE’NİN MÜLTECİ POLİTİKASINDAN DIŞ POLİTİKA İNŞA ETMESİ

Dış yardım önemli bir dış politika aracı unsurudur. Nitekim Türk dış politikasında ve kamu diplomasisinde Türkiye’nin hem devlet düzeyinde hem de Türk sivil toplum kuruluşlarının en yoğun çalıştığı ve en başarılı konumda bulunduğu alanların başında insani yardım faaliyetleri gelmektedir (Erdem, 2017: 36-49). Bu yardım türü isminin de vurguladığı gibi insani bir amaç taşıırken temel motivasyon küresel sorunlara yol açabilecek etkileri önceden engellemektir. Aynı zamanda arka planında ise insani amaçlı yardımı yapan donör ülke kendisinin ne kadar duyarlı olduğunu göstermek ve küresel sorunlara yönelik sorumluluk taşıdığını ispat etmesinin yanı sıra bu tür sorunlarla başa çıkabilecek kapasitesinin olduğunu gösterme amacını taşımaktadır.

Bu perspektiften bakıldığında son dönemin önemli yükselen güçlerinden biri olan Türkiye’nin son dönemin önemli insani krizlerinden biri olan Suriye iç savaşından dolayı mağdur olan Suriyeli mültecilere yönelik yapmakta olduğu yardım çalışmaları örnek verilebilir. Bu kapsamda Türkiye, Mayıs 2015 itibarıyla Dünya’nın en çok mülteci barındıran ülkesi konumuna ulaşmıştır (Tüfekçi, 2016: 101-119).

Türk sivil toplum kuruluşlarının Türk dış politikasında kamu diplomasisinde sağladığı en önemli katkılardan biri bu mülteci konusunda devletin kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerine destek olmaları, onları tamamlamaları ve sahada onlara gönüllü hizmet sağlamalarıdır. Özellikle insani yardım noktasında Türk sivil toplum kuruluşları bölgede hatta sahada büyük bir emek harcayarak hem devlet hem halk tarafından temin edilen yardımların ihtiyaç sahiplerine eriştirilmesini sağlamaktadırlar. Bu süreç aynı zamanda Türkiye’nin uluslararası kamuoyundaki imajına da büyük bir katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda Türk sivil toplum kuruluşlarının en önemli misyonunun devletin kamu diplomasisi faaliyetlerinin koordinasyonunda ve yürütülmesinde araç ve tamamlayıcı rol oynamalarıdır (Erdem, 2017: 36-49). Türkiye bu mülteci politikasını bir dış politika enstrümanı olarak kullanarak hem yukarıda değindiğimiz kendisinin ne kadar duyarlı olduğunu göstermek ve küresel sorunlara yönelik sorumluluk taşıdığını ispat etmesinin yanı sıra bu tür sorunlarla başa çıkabilecek kapasitesinin olduğunu gösterme amacını taşımış, hem de AB’ye karşı bunu bir koz olarak kullanmayı hedeflemiştir. Bu minvalde Türkiye’nin Avrupa’ya olan mülteci akınını yavaşlatması karşılığında AB, hem Türkiye’nin AB sürecinde yeni müzakere fasılları açmayı kabul etmiş, hem de 72 maddelik listenin tamamlanması durumunda Türk vatandaşlarına “vizesiz Avrupa müjdesi” vermiştir (Danış, 2016: 6-11).

Avrupa’ya olan bu mülteci akınının önüne geçmek için de Türkiye ile AB arasında Ortak Eylem Planı oluşturuldu. Buna göre, Ekim 2015’te kararlaştırılan ve 20 Mart 2016 tarihinde resmi olarak uygulamaya giren ve Türkiye’ye gönderilmiş her bir Suriyeli göçmene karşılık, hâlihazırda Türkiye’de olan ve AB’ye yasadışı yollarla girmeye teşebbüs etmemiş olan bir Suriyelinin AB’ye yerleştirileceği kabul edilmiştir (Mackreath ve Sağınç, 2017: 9).

Bu konuda bir de AB, Türkiye’deki mülteciler için yardım programı hazırlayarak, Türkiye’nin yükünü azaltmak ve de mültecilerin Avrupa’ya yönelmesinin önüne geçmeye çalışmıştır. Avrupa Komisyonu bu yardım programını şöyle ifade etmektedir:

“AB tarafından Türkiye’ye „Mülteciler için AB Mali Yardım Programı“ kapsamında sağlanan toplam insani yardım fonu 1.4 milyar Avrodur. AB, Türk makamları ile yakın işbirliği içinde, Suriyelilere, diğer mültecilere ve ev sahibi topluluklara 2016-2017 yıllarında etkin ve tamamlayıcı bir destek sağlamak üzere 3 milyar Avro bütçesi olan Mali Yardım Programını başlatmıştır. Program, hem AB bütçesi hem de Üye Devletlerin katkıları ile finanse edilmektedir.” (Avrupa Komisyonu, 2017).

Bu yardım programıyla birlikte AB tarafından Mültecileri ve dezavantajlı kişileri desteklemek üzere Türk ortak kuruluşlar ile yakın işbirliği halinde çalışmak üzere 19 insani yardım kuruluşu ile toplam 45 insani yardım projesi anlaşması yapılmıştır (Avrupa Komisyonu, 2017). AB bu anlaşmayla Avrupa'daki mevcut yabancı sayısını azaltmaktan ziyade, yeni geleceklere "sizi istemiyoruz ve bundan sonra gelenleri geri göndereceğiz." Mesajını verme amacını taşırken; Türkiye ise hem AB'den 3 milyar avro almayı, hem "vizesiz Avrupa" hayalini gerçekleştirmeyi, hem de AB sürecini tekrar başlatmayı amaçlamıştır (Danış, 2016: 6-1). Türkiye ve AB arasında mülteciler üzerinden yürütülen bu pazarlık eleştirilere tabi tutulmuş, iki tarafın da "insani yardım konusunda bile sadece kendi menfaatlerini düşündükleri" algısının oluşmasına neden olmuştur. Bu konuda başta Uluslararası Af Örgütü olmak üzere mülteci ve göçmen hakları alanında çalışan sivil toplum örgütleri tarafından sert şekilde eleştirilmiş ve "kirlili bir pazarlık" olarak görülmüştür (Danış, 2016: 6-1).

Sonuç olarak da, Bu pazarlıkta Türkiye'ye gösterilen vaatler ters tepmiş ve AB üyeliğinde yol kaydedilmemekle birlikte, Türkiye'de AB üyeliği başvurusunu sona erdirmeyi amaçlayan bir referandumdan bile bahsedilir olmuş ve TC vatandaşlarına vize serbestisi konusu ise hiç konuşulmamıştır. En çok gündemde olan mültecilerin kirlili siyasi pazarlıklara ve tehditlere konu olmasıdır ki, "mültecileri göndeririz!" şeklindeki açıklamalar ile mülteci yaşamları alt üst olmaktadır (Halkların Köprüsü Derneği, 2017: 6-1).

SONUÇ

Günümüz dünyasında artık sivil toplumun hem iç hem de dış politikada etkin bir aktör olduğu genel kabul görmüştür. Bu yüzden STK'ların sayısında çokça artışlar olduğu gözlemlenmiş ve devletlerin STK'larla koordineli olarak iç ve dış politikalar geliştirmeye yöneldiği fark edilmektedir.

Bu minvalde Türkiye'de Suriyeli mültecilere yönelik STK'ların devletten daha etkin ve de daha da duyarlı bir şekilde faaliyetler yürüttüğü anlaşılmaktadır. STK'ların bu konuda etkin olmasına rağmen yine de dış politikaya tam bir etki etmediği, yani devlet her halükarda mültecilerin problemlerinden çok kendi menfaatine göre mültecileri pazarlık konusu edebileceği anlaşılmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin artan imajını zedelemekle kalmayacağı gibi, mültecilerin kendilerinin böyle bir pazarlık konusu yaptığı için Türkiye'ye karşı güven duygusunu sarsmıştır.

KAYNAKÇA

- ARI, Tayyar, (1999), Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Avrupa Komisyonu, (2017), Avrupa Sivil Koruma ve İnsani Yardım, 11 Aralık.
- BULUT, Firdevs, "Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşlarının Uluslararasılaşma Süreçleri", Bilgi Analiz-İLKE, Sayı 2, İstanbul, 1-15.
- CİCİOĞLU, Filiz, "Türk Dış Politikası ve Sivil Toplum Kuruluşları: Türkiye'nin Balkanlar ve Türk Dünyasına Yönelik Politikası Üzerinden Bir Değerlendirme", Çankırı Karatekin Üni. Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi, 1(1), 75-88.
- DANIŞ, Didem, (2016), "Türk Göç Politikasında Yeni Bir Devir: Bir Dış Politika Enstrümanı Olarak Suriyeli Mülteciler", Saha-Helsinki Yurttaşlar Derneği, Ocak 2, 6-11
- EKŞİ, Muharrem, (2014), "Türkiye'de Kamu Diplomasisi: Ortaya Çıkışı, Kurumsal İnşa Süreci ve Uygulanışı 2002-2013", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ERDEM, Eren, (2017), "Sivil Toplumun Dış Politika İnşasındaki Rolü: Türk Kamu Diplomasisi Örneği", Ekonomi, politika & Finans Araştırmaları Dergisi, 2 (1), 36-49.
- Halkların Köprüsü Derneği, "Türkiye Mülteci Raporu", (2017), 20 Haziran, <http://www.halklarinkoprusu.org/2017/06/halklarin-koprusu-dernegi-turkiyemulteci-raporu/>, (Erişim: 20.08.2021).

- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, “Avrupa Birliğinde Geçici Koruma”, http://www.goc.gov.tr/icerik3/avrupa-birliginde-gecici-koruma_409_558_1096, (Erişim: 21.08.2021).
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, “Geçici Koruma”, (2021), 28 Aralık, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik, (Erişim: 21.08.2021).
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, “Türkiye’de Geçici Koruma”, http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiye%E2%80%99de-gecicikoruma_409_558_1097, (Erişim: 21.08.2021).
- KARADAĞ, Haluk, (2012), “Bir Dış Politika Tekniği Olarak Kamu Diplomasisi: Karar Verme Süreci Üzerine Etkisi”, Gazi Üni, Sosyal Bilimler Enst. Ankara.
- KUTLU, Zümray, (2015), “Bekleme Odasından Oturma Odasına: Suriyeli Mültecilere Yönelik Çalışmalar Yürüten Sivil Toplum Kuruluşlarına Dair Kısa Bir Değerlendirme”, Anadolu Kültür ve Açık Toplum Vakfı.
- MACKREATH, Helen ve Şevin Gülfer Sağnıç, (2017), “Türkiye’de Sivil Toplum ve Suriyeli Mülteciler”, Yurttaşlık Derneği, Mart, İstanbul.
- ORHAN, Oytun ve Sabiha Senyücel Gündoğar, (2015), “Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri”, ORSAM-TESEV, ORSAM Rapor No:195, Ocak, Ankara.
- SARIBAY, Ali Yaşar, (1998), “Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam”, (Der.) E. Fuat Keyman ve A. Yaşar Sarıbay, Vadi Yayınları, 88-110.
- TÜFEKÇİ, Özgür, (2016), “Yükselen Güçler ve Dış Politika Aracı Olarak Dış Yardımlar”, Erman Akıllı (Ed.), Türkiye’de ve Dünyada Dış Yardımlar, Ankara, Nobel Yayıncılık, 101-119.
- TÜRK, Gül Dilek, (2016), “Türkiye’de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetlerine İlişkin Bir Değerlendirme”, Marmara İletişim Dergisi, Sayı: 25, İstanbul, 145-157.
- YILMAZ, Ayhan Nuri ve Gökmen Kılıçoğlu, (2017), “Balkanlar’da YTB ve TİKA’nın Türk Kamu Diplomasisi Kurumları Olarak Faaliyetleri ve Türkiye’nin Bölgedeki Yumuşak Gücüne Etkileri”, Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, 115-131.
- YILMAZ, Kadir Kürşat, (2013), “Devletlerin Dış Politika Oluşturma ve Uygulamalarında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü”, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 36, Mayıs-Haziran, 1-14.

BİR ESİN KAYNAĞI OLARAK GİRESUN KADIN FOLKLOR GİYSİSİ

Nurdan KUMAŞ ŞENOL^{1*}, Onur TEKOĞLU^{2*}

*^{1*}Giresun Ün.,TBYO, Tasarım Bölümü, Giresun, Türkiye.
ORCID ID:000-00021161-2665*

*^{2*} Giresun Ün.,TBYO, Tasarım Bölümü, Giresun, Türkiye.
ORCID ID:000-0002-3608-7801*

ÖZET

İnsanoğlunun önemli ihtiyaçlarından biri olan giyinme ihtiyacı, yaşam sürdürülen ortamın farklı özelliklerine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Özellikle Anadolu gibi farklı kültürlerle ev sahipliği yapmış ülkemizde bu durum daha net olarak gözlemlenmektedir. Her yörenin kendine has özellikleri kuşandıkları giysilerle bütünlenmiştir. Bu bütüncül yaklaşım modern giyim modası içerisinde ne yazık ki yok olmaya yüz tutmuştur. Türk kültür mirasının önde gelen kollarından biri olan folklorik giysiler; Anadolu insanının yaşayışı hakkında bizlere somut bilgiler veren görsel ürünler olarak nitelendirilmektedir. Günümüzde özellikle halk oyunlarında yaşatılan ve yöresel giyim parçalarını oluşturan özelliklerin incelenmesi; hem geçmiş hakkında bilgi vermesi hem de geleceğimize ışık tutması açısından önemli görülmüştür. Bu çalışmanın amacı; Giresun ilinde kullanılan folklorik kadın giysi parçalarının güncel moda trendleri ile yorumlanması ve gelecek kuşaklara aktarılması olup bu doğrultuda bir değerlendirme araştırması yapılmasıdır. Esin kaynağı olarak belirlenen Giresun folklor kadın giysisinden esinlenerek hazırlanmış tasarım örnekleri; biçim, form ve süsleme özellikleri açısından incelenmiş ve geleneksel giyim öğelerinin yaratıcılığa katkıları ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu çalışmada güncel tasarımlar hazırlanarak, kültürel öğelerin kullanımının tasarımlara özgünlük kazandırabileceği, fonksiyonel ve sembolik açıdan açıklanmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışmaların kendine bir tasarım kültürü oluşturmak isteyen ve kendi stilini oluşturma çabası içinde olan yeni tasarımcılara yol gösterici olmak açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Giresun, Geleneksel Giyim, Tasarım, Folklor Giysisi

GİRESUN WOMEN'S FOLKLORE CLOTHING AS A SOURCE OF INSPIRATION

ABSTRACT

The need for dressing, which is one of the important needs of human beings, varies depending on the different characteristics of the living environment. This situation is observed more clearly in our country, which has hosted different cultures such as Anatolia. The unique features of each region are integrated with the clothes they wear. This holistic approach has unfortunately tended to disappear in modern clothing fashion. Folkloric clothing, one of the leading branches of Turkish cultural heritage; they are described as visual products that give us concrete information about the life of Anatolian people. Examination of the features that make up the local clothing pieces, which are kept alive in folk dances today; it was considered important in terms of both giving information about the past and shedding light on our future. The aim of this study is; the interpretation of folkloric women's clothing used in Giresun province with current fashion trends and their transfer to future generations is to conduct an evaluation research in this direction. Design samples inspired by Giresun folklore women's clothing, which was determined as the source of inspiration; it has been examined in terms of shape, form and ornamental features and the contribution of traditional clothing items to creativity has been tried to be revealed. In addition, in this study, current designs have been prepared and it has been tried to explain functionally and symbolically that the use of cultural elements can bring originality to the designs. It is thought that the studies will contribute to guiding new designers who want to create a design culture for themselves and who are trying to create their own style.

Keywords: Giresun, Traditional Clothing, Design, Folklore Clothing

Giriş

Gelenek sözcüğü, bir öğretinin ve ya bir bilginin başka kişiye iletilmesi ya da bir bilginin diğer kuşaklara aktarımı olarak nitelendirilmektedir. Yaratıcı bir kaynak olarak varoluşsal bir dinamizm sergileyen gelenek, tarihsel özgürlükleri içerisinde medeniyet ve kültüre kurumsal bir form da kazandırmaktadır (Kılıç, 2010: 118).

Geleneksel yaşamda giyim, aslında doğal çevrenin koşulları ile biçimlenmesine karşın, toplumsal özelliklere göre değer almış olduğundan değişmezlik kazanmıştır. Giysilerin sosyolojik, psikolojik ve tarihsel oluşumunda, doğal çevrenin kendisiyle doğrudan ilişkisine rastlanmamıştır. Ancak bu durumu coğrafi bölgeler içerisinde değerlendirmek gerekmektedir. Böylece ulusal giysiler, yerel giysiler, aşiret (boy) giysileri olarak bölümlere ayrılabilirler (Sürür, 1983: 228).

Geleneksel giysiler toplumun gelenek, görenek, değer yargıları, örf ve adetlere göre şekillenip sadece o toplumun üyeleri tarafından kullanılmışlardır (Koç ve Koca, 2007: 248). Geleneksel öğeler içeren bir giyim- kuşam bize, ait olduğu toplulukla ilgili pek çok bilgi sunmuştur. Toplumların yerleşik ya da konar- göçer olup olmadıkları, hangi tarihi olayları yaşadıkları ve etnolojik kökenleri konusunda bilgi vermişlerdir (TKB, 2009: 4). Geleneksel kadın giysilerinde her bir öge, çeşitli inançların simgelerinden oluşmuştur. Dışarıdan bakıldığından sadece bir süs unsuru olarak görülen pek çok şey aslında çeşitli anlamlar taşımaktadır (Koç ve Koca, 2007: 248). Kadın, gelenekleri ve toplumdaki yerine göre, neyi, nerede. Ne zaman, nasıl giyeceğini yaşayarak öğrenir. Böylece giyim- kuşam geleneği kuşaklar arası yaşatılır. Bununla birlikte tarihi, coğrafi konum ile ekonomik ve sosyal yapı gibi farklılıklar, doğal olarak kıyafet tarzını etkileyerek yörelere özgü giyim tarzlarının oluşmasına yol açmıştır (Şener, 2006: 230).

Geleneksel giysi türleri cepken, bindallı, kaftan, şalvar, yelek vb. gibi çoğaltılabilir. Bunlardan cepken, sosyo- kültürel özelliklerine göre model ve süsleme farklılıklarıyla göze çarpan farklı adlarla anılır. Bunların belli başlı olanları şöyle sıralanabilir; yaprak kollu cepken, salta, camedan, fermene, libade, sarka olarak sıralanabilir (Koç, 2006: 202). Bindallı ise genelde gelinlik olarak önemli günlerde giyilen, kültürümüzde önemli bir yeri olan geleneksel giysi türüdür. Kadife ya da atlas kumaş üstüne, sırma, kılaptan ya da sim ile serpme dal, yaprak, çiçek motifleri işleyerek elde edilen işlemeli kumaşlara da bindallı adı verilir (Özder vd., 2007: 1055). Bir diğer geleneksel giysi türü ise şalvardır. Kimi zaman tek renkli saten kumaştan kimi zaman da renkli desenleri olan pazen kumaştan dikilen şalvar fistanın altına giyilmektedir. Şalvar; paçaları ve beli uçurla veya lastikle büzülen bol kesimli bir kalıp yapısına sahiptir. Bazı yerlerde simli kumaştan yapıldığı da görülmektedir. Daha bol kesimli şalvarlar ise, iş yapan kadınlar tarafından, fistan üzerine geçirilerek giyilmektedir (Çelebi, 1999: 175). Geleneksel giysi olarak giyilen şalvarlar, kişinin sosyal, ekonomik ve toplumdaki konumuna göre değişiklikler göstermektedir (Günay, 1986: 14). Karadeniz Bölgesinde giyilen erkek şalvarlarında daha çok siyah renk hâkim olup, ayak bileği ile diz kapağı arası dar, bele kadar olan bölüm ise hem yanlardan hem de özellikle kalça kısmından genişlemektedir. (Üstün ve Yurdakul, 2008:1405- 1411).

Anadolu halkının yakın zamanlara kadar giydiği yöresel giysiler, 21. Yüzyılda neredeyse yok olmuştur. Nadiren özel günlerde giyilen bu kıyafetler günümüzde kişisel koleksiyonlarda ve müzelerde korunmakta, halk oyunları kıyafetleri olarak değerlendirilmektedir (Megep, 2012: 3). Günümüzde hemen hemen her kesimden, her yörede ve eğitim seviyesinde kadın ve erkek kıyafetleri, kendi sınırları içerisinde benzerlik göstermektedir. Bu benzerlik iletişim araçları ile televizyonun köylerimizde en ücra köşeye kadar girmesi ile daha çok belirginleşmeye başlamıştır. Bu nedenle köyde yaşayan kadınları günümüzde moda olan kıymetlere özenmekte, onları benimsemekte ve gündelik hayatlarında da kullanmaktadır. Geleneksel kıyafetler daha çok el emeği gerektiren unsurlar olduğundan, elde dokuma imkânı olmayan kadınlarımızın hunları çok yüksek fiyatlarla almaya yanaşmadıkları bilinen bir gerçektir. Bunun yerine ihtiyaçlarını ucuz yoldan karşılayabilecekleri seri üretim dokumaları tercih etmektedirler. Böyle bir yaklaşım ise geleneksel kıyafetlerimizin kaybolmaya yüz tutmasına veya bozulmasına sebebiyet vermektedir (Salman, 2010: 25).

Folklorik kıyafetler, Türk kültürünün en zengin ve gösterişli dallarından biridir. (Özel, 1992:11). Türk giysi kültürü kalitesi, motif zenginliği, canlılık ve zarafeti ile Anadolu insanının yaşam tarzını ve dünya görüşünü büyük ölçüde yansıtan bir özelliğe sahiptir. (Özdemir, 2012:343). Folklorik kıyafetler; el dokuma tezgâhlarda üretilen yerel kumaşları, kendine has çeşit çeşit modelleri ve kıyafetleri tamamlayan süslemeleri ile Türk kültürünü yansıtan eşsiz somut belgelerdir. Ayrıca Anadolu insanının yaşayışı, sosyal durumu ve sanatı hakkında bilgi veren en önemli ürünlerdir (Sakin, 2016: 181). Anadolu halkının yakın zamanlara kadar giydiği yöresel giysiler artık günlük hayatımızda tercih edilmese de halk oyunları kıyafetleri olarak değerlendirilmesi bir kültür mirası olarak dikkat çekmektedir. Giresun kadın folklor giysisinin parçaları; çember, entari, yelek, iç donu, peştamal, acem şalı, kolan, çorap ve yemeni dir (G.1.).

Görsel. 1. Giresun Kadın Halk Oyunları Giysisi Ön- Yan- Arka Duruşu

Çember: Yörede çember, tülbent, yaşmak, yazma, yemeni ve ya bürümcük adıyla bilinmektedir. Oldukça seyrek dokunmuş ve ince yapıda olan çemberin üzerine kalıpla basılmış genellikle çiçek motiflerine rastlanmaktadır. Kenarlarında ise iğne oyası, pul ve boncuk işlemleriyle dikkat çekmektedir. Yörede renk ayırt etmeksizin her rengine rastlanmaktadır (Turhan ve Altınkaynak, 2009: 42).

Entari: Genellikle pamuklu kumaştan, ayak bileği uzunluğunda ve değişik bölümlerinde basit süslemeleri olan tek parça giysisinin yöre giyiminde en çok kullanılan modeli beli büzgülü entari

modelidir. Etek ve yaka kısmı fırfırlı (volanla) veya dilimli; kolları uzun, kol ağızları manşetli veya büzgülü olup lastik takılmaktadır. (Koca ve Kumaş Şenol, 2015:92).

Yelek: Yörede adı “Gıldır” olarak bilinen yeleğin; kolsuz sade modeli ile yeni giyimi, kadife kumaşı ve işlemeyle eskiyi hatırlatır. Kol ve yaka kenarına işlemenin renginde harç ve uyumlu renkli sutaşı geçirilir. Yeleğin sağ ve sol yanı ile arkası eskiden sırma tekniği ile(başta çiçek ve yaprak olmak üzere) çeşitli desenler işlenir. Tam bele inmez, önde kendiliğinden kapanabileceği gibi gizli kanca veya uçkurla içten bele bağlanır. Çeşitli pamuklu bezlerden yapıldığı gibi en makbulü kadife olanıdır (“Giresun’da Giyim Kuşam,” 2021).

İç Donu: Yörede adı tıman olarak bilinen iç donun da beyaz patiska kumaş tercih edilmektedir. Model özelliği olarak; yanları dikişsiz, ağ oyuntusu olmayan, dize kadar inen ve diz kısmından lastik geçirilmiş bir giysi parçası olarak dikkat çekmektedir.

Peştamal: Kadınların başlarına ve entarilerinin üzerinden bellerine bağladıkları peştamallar yöresel kıyafetler arasında ilk önce dikkat çeken unsurlardır. Peştamalların renk ve desen bakımından değişik türleri vardır. Bele bağlanan peştamallar dikey çizgilidir. Buna yörede direkli de denir (“Giresun Halk Kültürü,”t.y. par. 3).

Acem Şalı: Daha çok yüksek kesimlerde oturan kadınların bellerine sardıkları kalınca bir kuşaktır. Kuşak, sırtında yük taşıyan kadının belinin incinmemesi bakımından bir yastık (arkalaç) görevi görür. Özel gün ve düğünlerde giyilen püsküllü ve desenli yün kuşaklara “Acem şalı” denirdi. Bunun sebebi bu kuşağın Acem ülkesinden gelmesidir (Acem Şalı-Giresun,” 2013).

Kolan: Kalın yün ipliğinden el tezgâhlarında dokunan yassı bağlara verilen addır. Hem maddi kültürün içinde önemli bir yere sahip hem de geçmişi oldukça eskiye dayanan el sanatlarımızdan biridir. Yörede farklı amaçlardaki kullanımı çokça yaygındır (Aslan ve Kumaş Şenol, 2019: 484).

Çorap: Yün ve ince sağlam pamuk ipliğinden dokunmuş Fildegoz adı verilen değişik renklerde motiflerle süslü diz kapağının altına gelecek şekilde uzunca örülmüş çoraplar giyilir. Örgü desen ve motiflerine göre değişik adlar alırlar. Örneğin, erik yaprağı, burma, saç örgüsü, yıldız, çiçek, kilim, baklava ve muska gibi. Değişik renk ve motiflerde örülen bu çoraplara alaca çorap adı verilir (Giresun Kent Kültürü, 2008: 112).

Yemeni: Kısa kenarlı, kırmızı, siyah ya da sarı sahtiyandan (Tabaklanarak cilâlanmış ve boyanmış deri) yapılan, üstü deri, tabanı köseleden dikilen, çok sıhhatli, ökçeli, üstü açık, hafif kaba bir ayakkabı çeşididir (Topbaş, 1991: 13). Yörede kent merkezinde mest ve kundura; dağ köylerin de ise yemeni daha çok tercih edilmektedir.

Yöntem

Giresun ili folklorik kadın giysi parçaları moda trendleri doğrultusunda güncel giysilerde yorumlayarak gün ışığına çıkarmak ve gelecek kuşaklara aktarmanın amaçlandığı bu çalışma, bir değerlendirme araştırmasıdır. Değerlendirme araştırmaları, temel araştırma bulgularının uygulamaya konulduğu hallerde ne tür sonuca varıldığını ortaya koymayı amaçlaması yönüyle “uygulamalı araştırma” niteliklerini de içermiş olur (Arseven, 1994: 28). Uygulamalı araştırma, üretilmiş ya da üretilmekte olan bilginin denemeli uygulamasıdır (Karasar, 1991: 27).

Giresun kadın folklor giysisinin tasarım özellikleri; form, biçim, süsleme, renk ve kumaş açısından incelenerek, elde edilen bulgular günün moda trendleri ile birleştirilmiş, tasarım ilke ve yöntemleri doğrultusunda 35 eskiz çizimi yapılmıştır. Yöreye özgü kültürel öğeler ile güncel moda eğilimlerinin doğrultusunda 7 adet giysi tasarımı hazırlanarak, yöresel kültürel unsurların kullanımının tasarımlara kazandırdığı orijinallik; simgesel açıdan açıklanmaya çalışılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Yaratıcılık ve özgünlük, günümüz moda sektörü dâhilinde ki tasarımcılar için olmazsa olmaz birer kriterdir. Bu önemli kriterler ise, belirli bir görüş üzerinde yoğunlaşmaktan geçmektedir. Örneğin

yöresel parçaları kullanarak, güncel tasarımlar yapmak; yeni tasarımlara özgünlük kazandıracağı gibi birer kültür unsuru olan yöresel giyim parçalarının da unutulmasını önleyecektir.

Bu bölümde; esin kaynağı olarak belirlenen Giresun folklor kadın giysisinden esinlenerek hazırlanmış 7 adet tasarım biçim, form ve süsleme özellikleri açısından incelenerek, geleneksel giyim öğelerinin yaratıcılığa katkıları ortaya konmaya çalışılmıştır

Tasarım 1.

Tasarım 2.

Tasarım 3.

Tasarım 4.

Tasarım 5

Tasarım 6.

Tasarım 7.

Tasarım 1 de belden kesikli iki parça olarak tasarlanan elbisenin rengi, fındık çotanağından esinlenilmiştir. Bluzun üzerinde kullanılan kiraz motifler, yöreyi anımsatan bir diğer önemli detaydır (Giresun kirazın anavatanı olarak bilinir). Bel üzerinde yandan bağlanan keşan bezi ise Giresun folklorik giysisinin en göze çarpan parçası olmuştur

Tasarım 2 de yeşil tonlarının ağırlıklı kullanıldığı model, iki parçadan oluşmuştur. Üst kısmın boynunda ve alt kısmın tamamında kullanılan karalahana (yörede pancar olarak bilinir ve bolca yetişir) yaprakları ile günümüz moda tasarımlarına alternatif bir bakış açısı oluşturmuştur.

Birbirine oldukça zıt renklerin kullanıldığı 3. Tasarım da, dikkat çekici bütün unsurlar ceket ve çanta da toplanmıştır. Fındıkkabuğu rengindeki ceket üzerine meç edilmiş keşan bezinin detayları ile ahenk sağlanmıştır. Aksesuar olarak kullanılan çantanın üzerine tasarlanan fındık çotanağı motifi kombine şık bir detay katmıştır.

Keşan bezinin yüzey rengi olan kırmızının ağırlıklı kullanıldığı Tasarım 4. iki parçadan oluşmuştur. Günümüz genç modasında sıklıkla kullanılan sweatshirt ve etek kombini, çorap da kullanılan keşan bezinin motifi ile dengelenmiştir.

Giresun yöresinde bolca yetiştirilen mısırdan ilham alınarak tasarlanan Tasarım 5.de şişme mont efektleri ile dikkat çekmektedir. Aksesuar detaylarında belirgin bir şekilde gözlemlenen yöreye ait detaylar birer atıf olarak düşünülmüştür.

Tasarım 6. iki parçadan oluşmuştur. Tek kollu olarak tasarlanan bluzda kumaş olarak hem acem şalı hem de keşan bezi birlikte kullanılmıştır. Alt bedende ise jean pantolona eklenen püskül detayları modele hareket unsurunu katmıştır.

İki parçadan oluşan Tasarım 7. nin en dikkat çeken detayı üst bedene toplanmıştır. Keşan bezinden tasarlanan kısa bluz üzerine ek olarak gelen pelerin; alt bedende kullanılan fındıkkabuğu rengindeki pilili etek ile modele hareket unsurunu katmıştır.

Sonuç

Folklor giysileri, bir yörenin giysi kültürü hakkında bizlere somut deliller sunmaktadır. Çalışmaya konu olan Giresun folklor kadın giysisinin parçaları da geleneksel giyimin tüm unsurlarını üzerinde taşımaktadır. Geleneksel giysilerin şekilsel özellikleri ile ortaya çıkarılan tasarımlar; işlevsel değerleri arttırdığı gibi süsleme özellikleri açısından da güçlü katkılar ortaya koymaktadır. Çalışmanın bulgular kısmını oluşturan tasarımlar, geleneksel giyim öğelerinin zenginliği ile harmanlanıp tasarımcıya yeni bir esin kaynağı oluşturmada önemli bir rol üstlenmektedir. Bu tarz çalışan tasarımcılar, zamanla giderek yok olan geleneksel kültürün etkilerinin azaltılmasına katkı sağlayabilecektir.

Yöresel maddi kültür değerlerini günümüzde tasarımlarında kullanmak, biçim, form, kumaş ve süsleme özellikleri açısından tasarımcıya yeni bakış açısı kazandırdığı yapılan örnek çalışmalar ile belirlenmiştir. Ayrıca yapılan çalışmalar ile tasarım kültürü oluşturmak ve kendi stilini oluşturma çabası içinde olan yeni tasarımcılara yol gösterici olmak açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Arseven AD 1994. *Alan Araştırma Yöntemi: İlkeler, Teknikler, Örnekler*. Tekışık Matbaası, Ankara.

Aslan D, Kumaş Şenol N 2019. *Giresun İli Bulancak İlçesi Yöresel Kolan Dokuması Üzerine Bir Değerlendirme*. Uluslararası Yayıncılık ve Yayla Kültürü Sempozyumu. 26-28 Ekim 2019. s:484.

Acem Şalı-Giresun Halk Bilimi 2013. Erişim adresi
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/giresun/kulturatlasi/acem-sali>.

Çelebi C 1999. *Vadideki Güzel Şehir Bitlis. Ankara: Bitlis*. Eğitim ve Tanıtma Vakfı Yayınları. s:175.

Giresun'da Giyim Kuşam.(2021, 23 Haziran). Erişim adresi
<https://giresun.ktb.gov.tr/TR-217047/giresun39da-giyim-kusam.html>

Giresun'da Giyim Kuşam. (t.y.).Giresun Kültürü. Erişim adresi
<http://www.giresun.gov.tr/giresun-kulturu>.

- Giresun Halk Kültürü. (t.y.). Giyim –kuşam ve süslenme. Erişim adresi
<https://karadeniz.gov.tr/giyim-kusam-ve-suslenme-5/#nesne1-sub1>
- Giresun Kent Kültürü 2008. Giresun Valiliği Yayınları. s:112.
- Günay U 1986. *Tarihi Türk Kadın Kıyafetleri*. İstanbul: Ortadoğu Video İşletmeleri A.Ş. s:14.
- Karasar N 1991. *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. Sanem Matbaacılık, Ankara.
- Kılıç M 2010. *Anlamanın İnşası ve Anlam Etkinliği Bağlamında Geleneğin Sorunsallaştırılması*. S.D.Ü. Fen Edebiyat Fak. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 22, S:118.
- Koca E, Kumaş N 2015. *Yitirilen Kültürel Değerler: Giresun İli Yöresel Gelin Giysileri*. Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Yıl:2 Sayı:2 Sayı:84. s:92.
- Koç A 2006. *Kütahya Merkezinde Giyim-Kuşam Kültüründeki Değişmelerin Çözümlemesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koç F, Koca E 2007. *Geleneksellikten Modernliğe Geçiş Sürecinde Giyim Anlayışının Değişimi*. Prof. Dr. Taciser Onuk’a Armağan, Kültür Ajans Yayınları, Ankara. s: 248.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları 2009. s:4.
- Megep 2012. *Geleneksel Türk Giysi Aksesuarları*. Erişim adresi:
http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/ Geleneksel Türk Giysi Aksesuarları.
- Özel M 1992. *Folklorik Türk Kıyafetleri*. Tüpraş Yayınları. s:113.
- Özder L, Baykasoğlu N, Yalçınkaya T 2007. *Yozgat İli Nizamoğlu Konağı Etnografya Müzesi El Sanatları ve Giyim Kuşam Kültürü Örneklerinin Elektronik Ortamda Tanıtılması*. ICANAS Bildiri Kitabı. 10-15 Eylül. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 1049-1067.
- Özdemir M 2004. *Soğanlı Bebekleri*. P Dünya Sanatı Dergisi, S. 34, İstanbul Yaz 2004, s. 108- 115.
- Sakin N 2016. *Türkiye’de Geleneksel Kıyafetlerin Yaşatılmasında “Folklorik Yapma Bebekler”*. Electronic Turkish Studies, Volume 11/18Fall 2016, p. 177-202.
- Salman F 2010. *Çorum ve Civarında Geleneksel Giysilerin Özellikleri*. Sanat Dergisi, 0 (12) , 25-38 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/ataunigsfd/issue/2600/33452>
- Sürür Ö 1983. *Ege Bölgesi Kadın Kıyafetleri*. Ak Yayınlar Türk Süsleme Sanatları Serisi:7, İstanbul: Apa Ofset Basımevi, s: 228.
- Şener F 2006. *Eskişehir Yöresi Geleneksel Kadın Giysileri*. Gazi Üniversitesi M.E.F. Dergisi, Temmuz, Sayı.1, Ankara. s: 230.
- Topbaş A 1991. *Afyonkarahisar Yemeniciliği*. II. Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri Zafer Matbaası, Afyon.
- Turhan S, Altınkaynak E 2009. *Giresun Türküleri ve Oyun Havaları*. BRC Basım ve

Matbaacılık: Ankara. s:42.

Üstün G, Yurdakul S 2008. *Türk Geleneksel Giyim Kültürünün Bir Parçası Olan Şalvarın Türk ve Dünya Modasına Yansımaları*. 38. ICANAS, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, III. Cilt, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara, s.1399- 1419.

ALAS PARTY'S GAINING IMPORTANCE AND DEVELOPMENT

Zawdie Yosef Frayzer
Dilla University

ABSTRACT

In 1912, the Alas Party was born from the Alas Movement. The Alas party was very Turkic during this period and was calling on the Turkish peoples living in the Russian Empire to unite and establish the Great Turan. The real importance of the Alas Party started with the collapse of the Russian Empire in 1917. They were now striving for an autonomous Kazakh-Kyrgyz national state within a newly established Russia. This state was required to include all the communities of Russia that were defined as Kyrgyz at that time and to bear the name Alas Orda. During the civil wars of Russia, Alas Horde had set up a separate army of its own to defend the Cossack regions against the Bolsheviks. However, they did not manage to keep a large unified territory. With the defeat of Alas Orda by the Red Army in 1919, it did not matter much. The members of Alas Orda, who were the few remaining Turkist wing, went to the south of Turkistan and joined the Basmaci Revolt. The reformist wing of the party joined the Turkestan Communist Party. After the collapse of the Soviet Union in 1988, many Kazakh and Kyrgyz joined the Azat and Asar operations and formed a new nationalist Muslim party called Alas National Independence Party. The establishment of this party was also a response to the nationalist Russian parties established in Kazakhstan and Kyrgyzstan. The objectives of the Alas Party were the reestablishment of the Alas Orda Khanate and the modernization of Islam in Central Asia. In addition, they argued that a United Turkestan States should be established that included the lands of all Turkic peoples. They were collaborating with the extreme Islamist and right-wing Turkistan Party (Turkistani Party). This party aimed at the conversion of all Turks to Islam and the withdrawal of all non-Muslims from Turkish lands.

Keywords: Alas party, Alas Orda, Alas Movement, Turkestan Communist Party, Basmaci Revolt

SOVIETS PROVOKING CENTRAL ASIAN COUNTRIES OVER ETHNIC IDENTITY

Zeynəb Hajiyeva
Independent Researcher

ABSTRACT

The Central Asian countries formed the basis of nationalism within themselves. Moscow, meanwhile, played the role of referee. This policy, like the other four items, is in harmony with the Tsarist period. The continuity between Tsarist era and Soviet policies concentrated on strategic goals. We can say that both periods are based on ethnic and administrative division. The policy of Tsarist Russia in Central Asian countries has always been based on ethnicization. Because it wanted to root out the Pan-Islamist and Pan-Turkist ideas in Central Asia. They thought that if these ideas did not disappear, the strategic goals of the Empire could be endangered. Russia was an empire, an ideological state, but not a nation-state. Because every definition they made on the nation-state excluded non-Slavs and Muslims. Another feature seen in the context of continuity was the concern over the unification of Muslims within and outside Russia in the context of Pan-Islamism. Because this unification could include Muslims from countries that Russia saw as a threat. Although ethnicization policies were implemented during the tsarist period, its purpose was not to build ethnic-based nation-states in Central Asian countries. What was important in Tsarist Russia was the determination of identities. Ethnicization policies were more about ensuring the separation of Turkish dialects according to ethnic groups. This vision of the tsarist period is in line with Stalin's policy of nationalities. However, the Soviet Union took these congruent points further and reshaped the administrative division of the ethnic groups of Central Asia under the nation state. As a result, the foundation of nation-states in today's Central Asia has been formed. Within the framework of what has been told, we see that Stalin made a return to the policy of nationalities in the Tsarist period. There were some factors that caused this. The most fundamental factors are; Sultan Galiyev's "Socialist Turan Project" and Pan-Islamic and Pan-Turkist ideas in Central Asia. Stalin's wish is to divide the region for pragmatic purposes. Therefore, as a solution, it brought back the politics of "ethnicization" in the Tsarist period. But in doing so, he tried not to shake the ideology of the new regime.

Keywords: Ethnicization, Central Asia, Soviets, Tsarist Russia, Pan-Islamism, Pan-Turkism

SOVIETS' NATIONALITIES POLICY AND ITS FOUNDATIONS

Cahan Qiyasqızı¹
Məryam Asimanlı¹

¹Qafqaz University

ABSTRACT

Nationalities policy emerged after 1924. This policy had three foundations. The theoretical basis was to take Stalin's Marxist interpretation. It is seen that the status of the land and language is taken as the basis while making administrative classification. There is an administrative division of people and lands within the framework of political and strategic logic. The Soviet Union continued to change and maintain only the ideological basis of the nationality policy of the Tsarist period. For this reason, we can say that there has been a continuity between the two periods.

Keywords: Stalin, Soviets, Nationalities Policy, Marxist interpretation, Soviet Union

GLOBAL TRADE DURING COVID 19

Tomasz Nawrocki

Lazarski University, Warszawa, Poland

ABSTRACT

COVID-19 continues to threaten global trade as well as health. It is expected that there will be a decline in world trade due to the fact that many countries have implemented various measures against the pandemic.

The quarantine practices implemented by the countries within the scope of the epidemic, the interruption of production in the factories and the increase in the border controls where the goods are transported, started to affect the foreign trade of our country, as in many other countries.

When we look at the data of March 2020 announced by the Ministry of Commerce; We see that exports decreased by 17.81% compared to the same month of the previous year and amounted to 13 billion 426 million dollars. In the light of March 2020 data, imports increased by 3.13% compared to the previous year and amounted to 18 billion 821 million dollars.

Foreign trade volume in 2020 decreased by 6.76% and realized as 32 billion 247 million dollars, while the ratio of exports to imports was 71.3%.

Keywords: Globalization, Covid, Trade, production

WHAT THE PANDEMIC BRINGS TO SPORTS IN 2020

Jerzy Laskowski

Kozminski University, Jagiellońska, Warszawa, Poland

ABSTRACT

2020 passed with the effects of the corona virus epidemic all over the world. The pandemic has also deeply affected the sports world. Many traditions in the sports world have changed with the pandemic. The corona virus epidemic, which took effect in the first months of 2020, stopped sports. Competitions and tournaments in almost all sports branches have been postponed. After this wait that lasted for weeks, sports continued to exist in various ways.

One of the events that marked 2020 was the matches without spectators. Football, basketball, volleyball, tennis, Formula 1 and others... Sports competitions all over the world were played without spectators. Some countries filled certain stands to a certain capacity, but this was also interrupted from time to time. From the Champions League final to the NBA finals, all matches were played behind closed doors, without spectators.

After the pandemic, many sports organizations continued to be played as part of the measures and without spectators. However, some events have been postponed, while others have been cancelled. The 2020 Tokyo Olympics have been postponed to 2021. EURO 2020 has also been delayed by one year to 2021.

Keywords: Sport, Internationalization, Covid, Measures

SPORT, PANDEMIC AND FINANCIAL ISSUES: FINANCIAL CAPACITY OF EUROPEAN CLUBS

Ranjan Shiravadakar
Anna University, Chennai, India

ABSTRACT

This research was conducted to investigate the effect of the last 1.5 years on European football. The closure of the stadium during the pandemic period, the postponement of the matches, etc. made the clubs very difficult and took them back financially. The findings of the research, which was obtained from the data of international financial institutions and UEFA, are as follows.

Europe's most valuable 32 football clubs lost 6.1 billion euros last season due to the virus. There are two Turkish clubs among these teams. Manchester United suffered the biggest loss at the summit. According to KPMG's Football Clubs Evaluation Report, the 32 most valuable clubs in Europe lost 6.1 billion euros in the epidemic.

While these clubs have gained 44 percent in value in the last five years, they have lost 15 percent of their total value with the epidemic. Currently, the total size of the 32 most valuable clubs is 33.6 billion euros. Real Madrid is again at the top of the list. The Spanish giant is valued at 2.9 billion euros. Barcelona, which was in third place last season, is in second place with a value of 2.8 billion euros, and English giant Manchester United is in third place with 2.6 billion euros.

Keywords: Sport, pandemic, finance, clubs

**CALCULATION OF THE COST OF A STAFF TO THE BUSINESS AND APPROACHES OF
THE COMPANIES**

Dadabhvai Bhawe

Amity University Noida, Noida, India

ABSTRACT

In many companies, employee salaries are one of the company's biggest expense items. Especially when tax and SGK items are added to the calculation process of employee salary over "NET" wage, the cost of a personnel to the enterprise can reach much higher levels than expected.

It is necessary to pay attention to many factors when calculating net and gross salary. But gross salary does not mean employer cost. In addition, the salaries of the employees are subject to income tax and the company must pay the income tax deducted from the salaries on behalf of the employee.

In this research, the calculation method of the cost to the enterprise, the mistakes made and the approach of the companies to this situation were analyzed.

Keywords: Cost, staff, companied, account

RECENT DISCOVERIES IN GOBEKLITEPE

Cäsar Horstmann

Arden University, Berlin, Germany

ABSTRACT

The team of the German Archaeological Institute found that there were houses and fixed settlements a few meters below the floors of large monumental structures in Gobeklipe. These findings showed that Gobeklipe was not just an isolated temple for special rituals as previously thought, but a growing and thriving village with special structures at its center. Travel writer Andrew Curry from the BBC wrote about the latest discoveries in Gobeklipe and what the discoveries mean.

Iman Archeology Institute and Şanlıurfa Museum by Prof. Dr. Excavations began under the direction of Klaus Schmidt. During the excavations, "T" shaped obelisks with wild animal figures, 3 to 6 meters in length and 40 to 60 tons in weight, dating from the Neolithic period were found. Gobeklipe, which has artifacts far ahead of its time, such as three-dimensional animal reliefs, 8-30 meters in diameter, circular and rectangular shaped remains of the oldest temple in the world, obelisks and a 65-centimeter-long human statue, which is said to be about 12 thousand years old, is the world's oldest "temple". seen as "central".

A closer look at the results of new discoveries and previous excavations at Gobeklipe in the last few years reveals that Schmidt's initial interpretations have been turned upside down. During the foundation work of the canopy protecting the central structure, the archaeologists had to go deeper than Schmidt had dug. Schmidt's replacement, Dr. The team of the German Archaeological Institute, led by Lee Clare, found that several meters below the floors of the large monumental structures were houses and fixed residential areas.

These findings meant rewriting the prehistoric era. Because Gobeklipe was not just an isolated temple where people gathered for special rituals, but a growing and developing village with special structures at its center.

Keywords: Gobeklipe, Archeology, Schmidt, Neolithic Period

**A COMPARATIVE EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP OF COVID PRECAUTIONS
AND ALCOHOL CONSUMPTION**

Anton Pogonchev

South East European University, Tetovo, North Macedonia

ABSTRACT

This research investigates the share of covid measures in the increase of alcohol consumption. The measures that have been tightened and relaxed since the beginning of the pandemic have affected people's consumption habits, as well as increased stress. Although people are directed to online channels as consumption, the fact that they have to live at home or in fixed places has created different effects. In this context, the relationship between alcohol consumption and covid measures is being investigated. The question is whether the tightening of covid measures and staying at home have increased or decreased alcohol intake. Germany, Italy, France, Sweden and Greece are compared across Europe. Data were obtained from official government websites and consumer information websites and compared. The struggle of countries with COVID, the alcohol preference and consumption levels of consumers have been examined and the relationship between them has been determined.

Keywords: Alcohol, Covid Measures, pandemic

IMPACT OF COVID-19 ON CARBON FOOTPRINT

Irfan Gakhar

Gomal University, Khyber Pakhtoonkhwa, Pakistan

ABSTRACT

Air is an absolute necessary condition for living things to survive. Living things can die in a few minutes without air. But having air alone is not enough, the existence of clean air is necessary and imperative both now and for life to be sustainable.

The increase in energy consumption in the processes since the industrial revolution has triggered both indirect and direct carbon footprint formation and increased accordingly. The Covid-19 virus, which has become the epidemic of our day and poses a great threat, has affected people and their living environments and pushed them to certain restrictions.

Considering both within the framework of national and international measures, industrial establishments that make production lead to noticeable decreases in carbon footprint formation on a monthly basis within the scope of certain measures. The restriction of travel, the cancellation or even prohibition of flight flights, and the reduction in people's activities during quarantine days, causing vehicles and so on. There is also a reduction in carbon emissions from vehicles.

Keywords: Covid19, Carbon Footprint, Nature

HOT WEATHER AND NEW DANGERS: THE EUROPEAN EXAMPLE

Erim Ansari

The University of Haripur, Khyber Pakhtunkhwa, Pakistan

ABSTRACT

Climate scientists emphasize that global warming is causing natural disasters such as heat waves, floods and forest fires that have started in many parts of the world this summer. In recent years, we have witnessed that dangerous heat waves affect European cities more frequently. Extremely hot weather also poses serious risks to human health.

According to the latest data from the Copernicus Climate Change Service, July 2021 was the third hottest month ever recorded in the world. In Europe, we had the second warmest July ever recorded. The past month has actually seen temperatures 1.4 degrees higher than the 1991-2020 average.

There are significant differences between European countries. There were severe heat waves from the Baltic to the Eastern Mediterranean, reaching 42 degrees. Lithuania, for example, has seen the longest heatwave to date. Temperatures in Northern Ireland also exceeded 31 degrees Celsius on several occasions. However, it has been observed that the weather has been relatively cold this summer in Portugal, Germany or the northwestern region of Russia.

Keywords: Weather, Danger, Europe

**NATIONALISM AS A ELEMENT TO ACTIVATE THE MASSES IN SOVIET
ADMINISTRATION**

Tesfaye Abera Abebe
Century University College

ABSTRACT

Nationalism based on national identity has been accepted as an important element that will mobilize the masses. The Soviet administration did not hesitate to use this tool. It is an integral tool of the forced modernization process. It was not based on a local nationalism or ethnocentric thought. It was later invented and presented to the Soviet people. He gave absolute value to the land distinction. In other words, it was necessary to create national land for countries established with outside intervention. During the Soviet period, the concept of “Socialist Nation” emerged throughout the country, including the Central Asian republics. This concept has gained a theoretical importance in the 1960s and after. At this point we can clearly see that Soviet nationalism is narrow and rigid, far from Marxist thought. Soviet nationalism is not, in principle, against nationalism itself. What it opposes are competing nationalist ideas. Its purpose is to dominate the nationalist discourse. Soviet nationalism has been active outside the Soviet Bloc (especially in Central Asian countries) for a long time. It takes place as an important element in the cultural discourses of the West during the Cold War years. In short, the political basis of nationalism in the Central Asian republics was built in the Soviet period, and continued to develop in the post-Soviet period.

Keywords: Nationalism, Soviet administration, Central Asian countries, Soviet period, Socialist Nation

US-VENEZUELAN CONFLICT IN AN IDEOLOGICAL CONTEXT

Draupati HEGADI

Kohima Science College, Nagaland, India

Chhaya KAMAL

Kohima Science College, Nagaland, India

ABSTRACT

Due to the use of an inductive research approach, qualitative research was preferred in the study. In qualitative research method, multiple case analysis strategy will be used as a strategy. As cases, examples of the Cuban Crisis and Vietnam War will be analyzed. The connection between the two cases will be associated with the US-Venezuelan conflict. And then, based on the research conducted and the leaders' statements, the connection will be combined under three hypotheses to create an original study. In this research based on qualitative data, necessary data will be collected and analyzed, and various data collection techniques will be used. In the context of trying to explain the connection between variables, this research is classified as the class of explanatory research by nature. The foreseen aim of the thesis is to examine the US-Venezuelan conflict in an ideological context, to analyze and reveal the similarities between the Cuban Revolution and the Vietnam War cases. The strategy of case analysis in qualitative research is seen as the most appropriate strategy for this study. According to the literature review, it is observed that there is a gap in this field. In this research, it is aimed to fill this gap by using an inductive approach, using qualitative research method and multiple case analysis strategy.

Keywords: United States, Cuban Crisis, Vietnam War, qualitative research, ideology

RISE OF FASCISM IN ITALY

Juliette VOORHORST

University of Freiburg, Freiburg, Germany

Evelien UITSLAG

University of Freiburg, Freiburg, Germany

ABSTRACT

In this paper, rise of fascism in Italy will be explained via Mussolini's actions. Mussolini was worried about increasing Fascist violence. Because if it was reached top level, authorities could crush Fascists and provide order and restore law. So, he wanted to seizure of power. In spring 1922, Fascist squads attacked Socialist town councils and trade union property. In May, the town council of Bologna was collapsed. There were street fights in northern cities. During this time, the police was unwilling to stop fights, they even gave weapons to some Fascist squads. In October 1922, Mussolini increased the pressure about organizing a Fascist march on Rome. Also, plans were made to seize major towns via 30.000 Fascist people. At the last week of October, Fascist squads seized town halls, telephone exchanges and railway stations through northern Italy. King Victor chose not to intervene to this coup d'état. The reason of this decision is not certain but he must be afraid of civil war. Finally, the King understood that Mussolini would not accept any other position except being prime minister. So, the King Victor offered prime ministry to Benito Mussolini in October 29, 1922. Mussolini used constitutional and revolutionary methods to be able to become a prime minister. He was appointed by the king. From the beginning, he got support from conservative Italians because of his patriotic stance during the First World War and the 'Bolshevik' threat of 1921-22. This paper uses historical timeline to explain ideology correctly. In addition, the research will mention about socialism and extreme nationalism to be able to express difference of fascism.

Keywords: Fascism, Italy, Mussolini, socialism, extreme nationalism

FROM HISTORY TO PRESENT CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY (CIA)

Marin FRANCISKOVIĆ
University of Rijeka, Rijeka, Croatia

Dominik DRAŽENOVIĆ
University of Rijeka, Rijeka, Croatia

ABSTRACT

In the late 1940s, America founded Central Intelligence Agency to be able to fight against the Soviets (Gerard and Kuklick, 2015). Institutionally, it was more important in United States until September 11, 2001. It is also a cultural icon on movies and series. There is no moral questioning in these agent's fight against evils. The writers define characters as totally heroes. This represents constructivist approach in International Relations discipline. You construct a discourse and then it becomes real. It spreads American image to the world via movies, TV series and etc. Writers construct patriotism of spies. It can be easily said that CIA is central for national security but also America's popular and political culture (Immerman *et al.*, 2005).

Keywords: CIA, United States, constructivism, national security, popular culture

UPON THE AGE OF DISCOVERY: PORTUGAL

Yasmina BERRADA

Université Moulay Slimane, Morocco

Ashwaq TOBJI

Université Moulay Slimane, Morocco

ABSTRACT

Conjunction with transition of valuable trade routes to Ottoman domination, notably Portugal and Spain, European states embarked on a quest to find alternative trade routes. Portugal state which constitutes the topic of essay, improved on navigation because of its geographical situation. Names like Bartolomeu Dias, Vasco da Gama and Ferdinand Magellan are famous Portugal explorers. Portugal sailors, who discovers the Cape, got rid of paying heavy duty of main road trade because they found an alternative route to reach Indian region. In the colonial race because of the result the age of discovery, Portugal regressed with participating of states like UK, Holland and France to colonial race in the end of 16th century.

Keywords: colony, age of discovery, Portugal sailors

LOCAL GOVERNMENT SYSTEM IN POLAND

Jónás KRISZTIÁN

Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

Juhász BERTALAN

Eötvös Loránd University, Budapest, Hungary

ABSTRACT

To be able to understand the structure of local government in Poland, it is important to look at historical political transformation of the country. Before 1918, Poland was a nation which was divided three: Russia, Prussia and Austria. These countries all have different administrative systems. After Second World War, Polish state re-built itself. Then, it started to build its local government structures too. This reconstruction of local government system is the most important step in the 1989 political transformation in Poland (Kuesza and Szescilo, 2012). Under the decentralization reform that started after 1990, many laws in the field of local governments came into force. Accordingly, important arrangements have been made in the fields of finance, personnel structure and organizational structure and control of local governments. Particularly, autonomy of local governments has been tried to be provided in financial and administrative areas. The Constitution, which came into force in 1997, forms the basis of the reform that is tried to be realized in the field of local governments. In addition, the fact that Poland started to establish close relations with the European Union (EU) after 1998 also had a great impact on the restructuring process in the field of local governments.

Keywords: local government, Poland, European Union, decentralization, political transformation

SEPTEMBER 11, 2001 ATTACKS, TERRORISM AND GLOBAL GOVERNANCE

Rowan RIOS

Chipola College, Marianna, United States

Maisie WOOD

Independent Researcher, United States

ABSTRACT

While mentioning about the evolution of the international structure, it is necessary to mention the terrorist groups that increased their roles in the world stage after September 11, 2001 and that these groups developed themselves with new methods. The US, which is considered as a superpower in many fields such as economic and military in world politics, was attacked on September 11, 2001, causing the globalization of the concept of terrorism and its "internationalization" in the words of Boutros Ghali (Finkelstein, 1995). Because it is not enough to try to solve a serious problem like terrorism with unilateral state policies. At this point, we must state that the interdependence of states has increased and how necessary norms, rules, procedures and principles are required. The attacks of September 11, 2001 showed that even a superpower like the USA is not immune from the threat of terrorism. To tackle such a serious global threat, states must put their interests aside and cooperate. On the other hand, security becomes multifaceted and complex, and it becomes difficult to identify security and threats. It is difficult to distinguish whether the issue in a country is internal or external (Ivanov, 2003).

Keywords: September 11, terrorism, global governance, internationalization, norms

TURKEY-EU COOPERATION: TURKEY'S SOLITUDE WITHOUT EUROPEAN UNION

Karlen EYYUBLU

Baku State University, Baku, Azerbaijan

Nicat FUADLI

Baku State University, Baku, Azerbaijan

ABSTRACT

Turkey has always been, is, and will likely remain one of the most important countries for the European Union. The importance of Turkey for Europe is rooted in the historic ties between the two sides, dating back to Ottoman times. Be it through war, diplomacy, commerce, art, cuisine, or intermarriage, Turkey has always been an integral part of Europe's history. Turkey's relations with the European integration project have been dense, contested, and tortuous since the outset. Despite their intensity and duration over the decades, the end point of the relationship remains unknown to this day. The possible enlargement of the European Union with Turkey is a major issue of discussion. In 2002, European leaders have promised to decide about a starting date for the negotiations on Turkey's membership at the end of the 2004. Discussions about EU membership of Turkey are primarily of a political but also the economic implications have gained importance. The article focus on generally political and economic initiatives, and try to explain that why Turkey is so insistent on this membership. Economically, we focus on three main changes associated with Turkish membership; accession to the Internal Market, Institutional Reforms in Turkey triggered by EU membership and migration in response to the free movement of workers.

Keywords: Turkey, European Union, membership, cooperation, European integration

ACCESSION OF TURKEY TO THE INTERNAL MARKET OF EU

Nəcəf ABDULIN

Azerbaijan State Economic University, Baku, Azerbaijan

Salman VYLIZADƏ

Azerbaijan State Economic University, Baku, Azerbaijan

ABSTRACT

A major economic aspect of the accession of Turkey to the EU involves the internal market. Accession to the internal market will increase trade for three reasons. Firstly, administrative barriers to trade will be eliminated or reduced to level comparable to those between current EU members. Secondly, accession to the internal market implies a reduction in technical barriers to trade. For example, the customs union between Turkey and the EU has already eliminated some of these technical barriers. And finally, risk and uncertainty will be appeased by Turkey's accession to the EU. Especially political risks and macroeconomic instability may decrease. Accession to the internal market is much more important than the elimination of bilateral trade tariffs and common external tariffs as in a customs union. The existing customs union between Turkey and the EU suggest that the accession to the internal market is the relevant issue, and not elimination of remaining tariffs and harmonization of external tariffs.

Keywords: Turkey, EU, internal market, external tariffs, harmonization

FREE MOVEMENT OF LABOUR IN THE CONTEXT OF EU-TURKEY RELATIONS

Lisa SULESKA

Euro College Kumanovo, Kumanovo, North Macedonia

Ivona MATOVA

Euro College Kumanovo, Kumanov, North Macedonia

Pavlina DAJO

Euro College Kumanovo, Kumanovo, North Macedonia

ABSTRACT

Forecasting the migration effect of Turkey's accession to the EU is difficult. The same difficulty applies to the Central and Eastern European countries, however. A number of researchers have nevertheless attempted to come up with an estimate of the migration potential. These studies usually use historical immigration patterns to estimate the effect of income disparities (and other explanatory variables like unemployment or distance) on international migration. The estimates are then applied to the income differentials between the EU and the Central and Eastern European countries to obtain an estimate of the migration effect of EU enlargement. De Mooij and Tang (2003) collected twelve of such studies. The results of these studies have been extrapolated to show the long-term migration potential from ten Central and Eastern European countries to the EU-15. The long-term is interpreted as the migration effect 15 years after the accession. To assess the migration potential from Turkey to the EU, we can follow a similar approach. In particular, we derived the implicit migration elasticity for the income differential from De Mooij and Tang (2003). Subsequently, we apply the figures for the Turkish population, and the income differential between Turkey and the EU-15 to derive an estimate for the migration effect from Turkey. Turkish income per capita, measured in purchasing power parities, is 31% of the EU-15 average in 2000. This is somewhat below the average of the Central and Eastern European countries. We take account of demographic developments in Turkey. The Turkish population is expected to increase from 68 million in 2000 to 86 million in 2025. By substituting these figures in the equation for the migration potential, we obtain an estimate for the migration from Turkey to the EU of 2.7 million people in the long term. This equals 4% of the current Turkish population, or another 0.7% of the current population in the EU-15.18.

Keywords: Free movement of labor, European Union, Turkey, migration, Central and Eastern European countries

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR) AND ENVIRONMENTALISM

Zalim CHORAGHAD

University of Patanjali, Uttarakhand, India

ABSTRACT

Today, many companies focus on Corporate Social Responsibility (CSR). Especially, sustainability is very essential for this process. Because of sustainability, businesses reduced their energy use, and this maneuver cut costs. At the same time, reducing energy use decreases risk of rising energy prices and raises profit from new products and services. Everyone dreams a sustainable future. Companies can provide this, following all these. The solution is simple, make a plan that is based on environmental ethics. Human source management can make some greening plans for company's environmental future. In addition, they can publish this idea some advertisements in the magazine or newspaper. And then, it spreads. Also, they can produce some environmental projects and make it real. So, because of this, companies perform their social responsibility. This performance helps them to get more good reputation. Reputation attracts consumers. Trade increases much more. Profit also rises. All the effects occur due to environmentalist view.

Keywords: Corporate social responsibility, environmentalism, sustainability, human source management, businesses

THE CONCEPT OF THE PEACEKEEPING, PEACEBUILDING AND PEACE ENFORCEMENT: TODAY'S PEACE BUILDING OPERATIONS POSITIONS

Rebecca HARE

Witwatersrand University, Social Sciences, The Department of Political Studies

Emma GUSTAFSSON

Witwatersrand University, Social Sciences, The Department of Political Studies

ABSTRACT

The fundamental aim of this paper, understanding difference among peacekeeping, peace enforcement and peace building. Later on, whether today's peace building operations are cover all of them or not. In order to understand the difference between the concepts of peacekeeping, peace enforcement and peacebuilding, it is first necessary to understand how these concepts emerge. Examining the political history that forms the conditions of the era in which the concepts have emerged and shaped the structure of the international system will help us identify the concepts and make sense of the difference between them. The 20th century has passed the political struggle as a century of three great wars and destruction for the world. Eric Hobsbawm, one of the famous historians of modern times, gave the name "century of extremes" to this century in which he lived and witnessed.

Keywords: Peacekeeping, peace enforcement, peacebuilding

**NUCLEAR STRATEGY IS NOT REALLY A STRATEGY: NUCLEAR WAR IS
UNTHINKABLE**

Rodney SEALY

Webster University, Social Sciences, The Department of Political Studies

ABSTRACT

The nuclear strategy emerged during the Second World War as a result of the atomic bombings that America threw into Japan and was used as a mutual rivalry between the Soviet Union and the United States in the context of the "deterrence" strategy during the Cold War. Due to the development of technology, the reduction of the relative importance of conventional weapons has turned the two super powers of the world into weapons to threaten each other with nuclear weapons. In this framework, the production of nuclear weapons has been increased and states have felt the necessity to take sides between the USA and Soviet. The nuclear race between the two powers has climbed with the Cuban Missile Crisis during the Cold War. After this date, the nuclear arms race among the countries became widespread. From the end of the Cold War to the present day, states have engaged in nuclear weapons production to defend the dangers of neighboring states and to protect national interests. In this work, the basic function of the nuclear strategy, the deterrence strategy, the beginning of the use of nuclear weapons, and historical progress and the work on the restriction of nuclear weapons will be addressed. It will then try to convey thoughts about the fact that the nuclear strategy is not a real strategy because of nuclear war is unthinkable thing.

Keywords: Nuclear war, nuclear weapons, nuclear strategy, deterrence strategy

**FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE COLD WAR ERA THE EVOLUTION
OF WAR: FROM INDUSTRIAL WARS TO MANEUVERING WARS**

Shihaam GIBA

Ph.D., Kookmin University, Department of International Area Studies

Kamila YOSHIDA

Ph.D., Kookmin University, Department of International Area Studies

ABSTRACT

The industrial revolution, which emerged with the effect of new inventions on production in Europe in the 18th and 19th centuries and the birth of the mechanized industry by steam-powered machines, and these developments increased the capital accumulation in Europe, is a development that changed the course of the whole world. In this study, we first discussed the changes in the social dynamics brought about by industrialization in industrialized societies and how and from where this change is involved in conflict processes. We tried to explain the evolutionary process of the war that emerged as a result of this drag, within the framework of theoretical approaches, that this transformation process, which was involved in war issues, also led to a transformation in the nature and functioning of wars. In the most general terms, what are the effects of changing world order, social transformation and technological development on relations between states; We sought answers to questions such as how it brought about changes in areas such as conflict and war.

Keywords: Social Transformation, Industrial Society, Traditional Society, Evolution of War, Liberalism, Realism

THE RELATIONSHIP BETWEEN DEMOCRACY AND NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN AMERICA

Məhəmməd HACIYE

*Azerbaijan International University, Master Studies and Research Department,
Social Work in Different Areas of Life*

ABSTRACT

In the United States of America, which claims to be the most liberal country in the world, liberalism, freedom, equality, private property, etc. all principles are applied. However, although America is not legally, it is not actually pluralistic. Because there is a consensus in American society on political issues. There is a consensus in the United States, much stronger than in European countries. Liberalism in Europe has developed against the settled aristocratic kingdom. In the United States, however, when the British rule collapsed, neither the aristocrat nor the conservative ideology that supported the aristocracy remained. Thus, the liberal ideology developed alone in the United States, with the participation of almost all sections. Since the social situation in America is democratic, the dominant feature of the political situation is also democratic. The main purpose of this study is to examine the exact content and basic paradigms of the word democracy and how it works, and to determine the instrumentality of institutions by addressing the relationship between non-governmental organizations and democracy. For this, an in-depth analysis of non-governmental organizations will be made.

Keywords: Democracy, liberalism, non-governmental organizations

BORDER PROBLEMS IN THE CONTEXT OF RUSSIA AND THE OTTOMAN EMPIRE

Günel MƏMMƏDOVA

Ph.D. Khazar University, Department of International Area Studies

ABSTRACT

Turks established great states in the Eurasian geography and this situation brought two different nations into the same political order and brought the states closer. However, after the collapse of the Golden Army (Mongolian-Turkish) State, the administration passed from the Turks to the Russians and the region gained a new political form. The Ottoman Empire, which grew rapidly and gained strength from the beginning of the 14th century, established relations with the Russians through the Crimean Khans in the early 16th century. The basis of the political relations between Russia and the Ottoman Empire in the historical process has been on war and superiority. Especially when we look at the last hundred years of the Ottoman Empire, Russia has been the state with which the Ottoman Empire has been the most involved and struggled. The biggest reason for this is Russia's ambitions on the Ottoman lands and especially the policy of landing on warm seas (Mediterranean).

Relations between Ottoman and Tsarist Russia can be considered in three periods. The Beginning of Turkish-Russian Relations and Geopolitical Principles. As the Ottomans began to lose their power after the first period that walked in favor of the Ottomans due to the strongness of the Ottomans and did not have much contact, the increase in relations will end with the 18th century and the collapse of both the Ottoman and Tsarist Russia "19. Century". Turkish-Russian relations will be discussed in this article on the basis of Ottoman-Tsarist Russia historical process.

Keywords: Ottoman Empire, Tsarist Russia, International Relations

STALIN POLICIES IN THE CENTRAL ASIA (1928-1952)

Aytən ŞƏRİFZADƏ
Azerbaijan International University

ABSTRACT

This study focuses on the ideologies adopted in the Stalin Period and the Russification policy of Stalin, as well as the policies Stalin applied to the Central Asian states and other states.

Stalin, a Georgian, unexpectedly turned to the nationalism of the "Great Russian" to strengthen the Soviet regime. He championed many aspects of Russian culture, some Russian national and cultural icons, and the Russian language during the 1930s and '40s, and he kept the Russians up as an older brother to mimic the non-Slavs. Yosif Visaryoniç Çugashvili, who started to use the pseudonym Stalin (Man of Steel) in 1913, He was promoted to general secretary of the Communist Party of the Soviet Union in 1922. Lenin in 1924 Stalin, who became head of the Soviet Union after his death, for 29 years until 1953. Became the leader of the Soviet Union. During the Stalin era, the Soviet Union, its bureaucratic functioning, and party formed its mechanism, shaped its ideology, industrialized, II. Winning the World War output. Stalin period: A Soviet identity is created, experienced, and institutionalized. Period. The Stalin government, the deterioration of the economic balance and the hunger of the people, rich farmer called the ear who demands high prices and does not send their products to the cities he held his class responsible. The government is starving towards its supporters, the urban population resorted to urgent and drastic measures against the threat. Is reluctant to implement them civil servant class was liquidated and cadres that obey orders were brought to work. Another curtain of the annihilation movement was opened under the name of "collectivization". Famine in cities caught between the pulling workers' section and the peasant demanding more material opportunities, Stalin decided to eliminate the ear layer with pressure. 12 In 1928-1929 Tatar economic "bourgeois elements and kulaks" in his life were mercilessly purged. Soviet in 1929 When collectivization began on Russian soil, all the peasants who resisted this practice were the same. Was included and purged together with the kulaks from the 1930s.

The details of the ideology of Marxism-Leninism and the politics of the Stalin era will be expressed by comparing them with the ideologies that took place before and after. The pressures, policies and exiles that the Central Asian states and especially the Caucasus have been subjected to will also be discussed.

Keywords: Joseph Stalin, Marxism-Leninism, nationalism, Union of Soviet Socialist Republics (USSR)

**ENVIRONMENTALISM IN BUSINESS: ENVIRONMENTAL ETHICS, SUSTAINABILITY,
SOCIAL RESPONSIBILITY AND COMPANIES' REPUTATION**

Ching Yanx MUANG

Xiamen University, Wang Yanan Institute for Studies in Economics

Liu WANG

Xiamen University, Wang Yanan Institute for Studies in Economics

Chaby WANG

Xiamen University, Wang Yanan Institute for Studies in Economics

ABSTRACT

This paper explains about environmentalism in business generally. There are some specific points about environmentalism and these points were highlighted in the paper. Environmentalism is a global term nowadays. Events and their damages affects all the human beings. In this point, environmental ethics comes into play and it emphasizes also other creatures' importance in the life. This ethics is adopted by most of companies. Companies have to determine, what the right thing to do in the life is. So, they should make definition of right thing. They have to ask themselves these questions: What decisions are ethical? What actions are environmentally sustainable? What behavior is socially responsible? Because these questions' answer affect all of us. If the answer is suitable to the environmental ethics, these companies should take some responsibilities according to these answers. They should produce new projects about sustainability. And, they should also increase their advertisement about sustainability. If natural resources are sustainable, this provides more greening. Greening and sustainability are essential topics in the environmentalism. In the end, if the companies follow this process, even they don't want to aim this goal, they will get a good reputation in the market. Because consumers like environmentalist characteristics. All these activities are like an advertisement for companies. There is a quote as 'There's no such thing as bad advertising.' Maybe this is not a main goal for managers but it is the fact of the human nature. This research is briefly about why companies adopted it. There are some reasons: sustainability, social responsibility and companies' reputation. The paper contains interesting information about these issue and also suitable examples available to explain the topic clearly.

Keywords: Environment, business, sustainability, companies, ethics

**TURKISH-GREEK RELATIONS AFTER WORLD WAR I: SIXTY YEARS OF VICIOUS
CIRCLE**

Anastasia PAPAS

University of Patras, PhD Studies at the Department of Philosophy

ABSTRACT

Turkey, since its establishment, has always been with many powerful neighbors. The number and composition of Turkey's neighbors and their membership of the same alliance makes impossible that Turkey follows an expansionist and hostile policy against Greece. In addition to the Middle East very well to the known strategic importance, the four wars between the Arabs and Israel, the 1956 Suez attack Lebanese crisis, the Iran-Iraq War, the countries of the region to the arms flow, which are in various side and often all of the issues such as the presence of changes to open government in Turkey from the point of view are issues that need to be carefully assessed. However, Greece is far away from the Middle East. It does not have a common border with the USSR, it does not need to worry about its neighbors and relies on Western support, which has been accustomed since centuries; all of which make it easier to follow a dignified policy towards the eastern neighbor of Greece. On the day when Greece understands that its national and international interests can best be achieved through a close working relationship with its eastern neighbor, the vicious cycle of seventy years will be broken.

Keywords: Turkey, Greece, strategic partnership, Middle East, neighbor

ZIONISM: NATIONALISM ISSUES OF JEWS

Yonatan ORTON

Independent Researcher, Journalist at The Philadelphia Inquirer, LLC

ABSTRACT

Nationalism rose in the 19th century Europe. This change should have brought the Jews to an integral part of the nation. But their position got worse. People who belong to the majority religion still saw the Jews as unbelievers. Moreover, now they were foreigners to the nation they live in. Nationalism has faced Jews with new problems, but according to some it has brought a new solution. If the nation was defined by its origin, culture and target was the only natural and just basis for being a state, the Jews should have a nation and their own state. This new idea, which took the name of Zionism over time, was claimed first by Yehuda Alkalay who was a rabbi. In 1843, Alkalay came up with the idea of Jews returning to Palestine without waiting for Christ. In the 19th century, the idea of a Jewish national restoration in Palestine became widely known. Although the first claimer was Alkalay, the history of the Zionist movement was initiated by Herzl in 1896, after the publication of the booklet *The Jewish State* (Jewish State). According to Herzl, the Jews are a nation. This paper argues that the problems of Jews were not economic or religious, but national or political. And this problem could only be resolved with a Jewish nation and a state that Jews dominate.

Keywords: Jewish, Zionism, Palestine, nationalism

CAUSES AND PROJECTIONS OF MIGRATION FROM AFGHANISTAN

Svetlana Zidarska

International University of Struga, Struga, North Macedonia

ABSTRACT

After the capture of Afghanistan by the Taliban, insecurity in the country increased. The immigration, which has been increasing for weeks, accelerated with the fall of Kabul and people started to leave the country. Migration to neighboring countries and to Europe via Iran-Turkey has started. This study analyzes the reasons for the migration and the reasons that led to it from a historical perspective. The events that took place in Afghanistan since the 1970s and the effects of these events on the phenomenon of migration have been investigated.

Relevant data were obtained from UNHCR, IOM and national data. It is possible to state that migration continues at low intensity for years, but accelerates when conflicts increase and gets out of control. The first main stop on the migration route is Turkey because the presence of the UNHCR office is effective in this situation.

The reaction of Europe and other countries is evaluated in the conclusion part and the explanations made for the prevention of migration are briefly evaluated.

Keywords: Afghanistan, Migration, History

EVALUATION OF THE LAST 2 YEARS OF THE RETAIL INDUSTRY

Pavlinka Yegorovna

Dostoevsky Omsk State University, Omsk, Russia

ABSTRACT

The closures experienced in the last 1.5 years not only increased online consumption but also made production difficult and brought additional costs. The retail sector has been seriously affected as well as the manufacturers and its costs have increased. In this study, the situation of the retail sector in Norway is analyzed from the summer of 2019 to the present.

As a result, the closure of shopping malls and stores due to the rapid spread of the COVID-19 virus has significantly affected the retail industry. The current situation creates great challenges especially for the non-food retail sector, which derives a significant part of its turnover from customer (foot) traffic. It may be necessary to take measures both in-store and outside the store in order to solve the problems in the supply chain, human resources and store operations and to make a healthy transition to the post-pandemic process.

Due to the closure of stores in the non-food retail sector and social distancing practices in the food retail sector, consumers have mostly directed their shopping to e-commerce channels. Although the e-commerce turnover of companies reaches record levels, it does not seem possible for this channel to reach the turnover obtained from physical channels in the normal period. Therefore, the preparation of the store format, which has an important place in total trade, for the new period with the necessary measures is critical for overcoming the crisis.

Keywords: Retail Industry, Pandemic, Costs

THE PANDEMIC AND THE DEEPENING OF UNEMPLOYMENT

Raina Dmitrievna

University of Tyumen, Tyumen, Russia

ABSTRACT

The pandemic has severely damaged the economy of developing countries. While the cost of living has increased in the last year, unemployment and poverty have spread to large sections. In the last 1 year with the pandemic, thousands of businesses have closed, poverty and unemployment have increased. According to experts, it is necessary for the state to provide direct support to families and businesses in order to heal the wounds in the economy.

But when we look at the broad definition of unemployment, we saw that the numbers started to increase significantly and labor force participation decreased. Especially those working in areas such as the service sector, tourism, which have a large share in employment, and businesses seem to have suffered serious income losses. When the broad unemployment increase and inflation combined, living conditions became much more difficult.

Keywords: unemployment, pandemic, economy

POST-PANDEMIC ECONOMY

Asim Mouhandiz

Université de Batna 2, Algeria

ABSTRACT

Covid 19 and the pandemic period have left serious wounds that are difficult to close economically as well as health problems to the whole world. Although its effect still continues all over the world; The world economy is developing new strategies and looking for ways out for the post-pandemic period.

The pace of vaccination campaigns will continue to be an important factor explaining differences in countries' recovery performance. Rapid immunization campaigns will enable some countries to take the lead by providing rapid recovery. At the current rate of vaccination, the US and UK are expected to reach herd immunity in May. In an optimistic scenario, household savings surplus will support GDP growth in Europe by 1.5 percent and in the US by over 3 percent in 2021. In the euro area, it is calculated that approximately 163 billion euros, or 30 percent of the Covid-19 savings surplus, could be converted into private consumption.

Global trade growth will increase to 7.9 percent in volume in 2021, but this rate will be 5.4 percent, excluding positive effects from 2020. More importantly, a temporary slowdown is expected in Q2 2021 due to ongoing disruptions in supply chains. Supply chain disruptions are expected to reduce growth in the volume of global goods trade by 1.7 percentage points in 2021. Also, trade in services will continue to suffer from delayed reopening of sectors most affected by the Covid-19 restrictions and continued barriers to cross-border travel.

Keywords: post-pandemic, economy, Europe, USA

PANDEMIC AND HEALTHCARE WORKERS

Nishan Sadi

Université de Batna 2, Algeria

ABSTRACT

As it is known, health workers are the most risky group in terms of occupational exposure in COVID-19 disease. Health workers are affected by the pandemic 10-14 times more than other segments of the society. This research examines the conditions of health workers, their experiences in the process and possible solutions.

Relevant data have been interpreted by obtaining from international databases and reports. Healthcare workers are the most risky group and accordingly they should receive the treatment they deserve.

As a result, it is vital to establish coordination with the participation of labor-professional organizations, unions and all segments of society in order to reduce the devastating impact of the Pandemic on society, including healthcare workers. With the coordination established, the pandemic can be tackled with the implementation of an integrated preventive health policy in which the most fundamental rights of citizens such as food, shelter, security, education, communication, heating and clean water are provided free of charge. Working conditions and times of health workers should be improved.

Keywords: Health workers, pandemic, conditions

INTERNET SPEED AND TECHNOLOGY

Naimah Ayache

Université Djillali Liabès de Sidi-Bel-Abbès, Sidi Bel Abbès, Algeria

ABSTRACT

In the digital age, fast internet is no longer a luxury, but a necessity. The digitalization of people and companies requires fast infrastructure. Technology and research company Cable has released its 2019 world internet broadband speed rankings. Researching the broadband speed of 207 countries in the 12-month period between May 9, 2018 and May 8, 2019, Cable claimed that the average speed increased by 20.65 percent compared to the previous year.

According to the results of the research, while the countries with the highest speed were in the European continent, the lowest internet speed was seen in the African continent. 37 of the top 50 among 207 countries are in Europe. Cable pointed out that as a result of the research, the gap between the top 100 countries and the last 100 countries is gradually increasing. It was noted that the countries with the highest speed were better at improving their speed.

Keywords: Internet, digitalization, technology, speed

KUMLUCA MARTYRS IN ÇANAKKALE AND OUR NATIONAL RESPONSIBILITIES

Hüseyin Karakaya

Teacher, Akçeşme Ortaokulu, Isparta, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-0419-6050

ABSTRACT

On this day when we celebrate the 106th anniversary of the Çanakkale Victory, one of the golden pages of Turkish History is undoubtedly coming to life before our eyes. The Battle of Çanakkale, which is a mind-blowing heroic epic, cost around 250,000 Turkish soldiers¹ with the martyrs whose number we cannot even determine, but the historical Turkish army also added a new one to its heroic series by defeating its overwhelming and superior enemy with its weak strength but inaccessible faith. The martyrs evaluated in this report will be those identified from the book of the ministry² of national defense called martyrs and from the death record books in the archives of the Kumluca district population directorate³.

Name of the Martyr	Village and Residence No	Date of Birth	Martyr Place and Date	Marital Status and Age
Akça Bayram son Halil	Çayıçi60	1307 (1901)	Arıburnu 13 Mach 1915	Married 24
İyaz son Hacı Musa	Mavikent Kasabası 2	1300 (1884)	Anafartalar 18 July 1915	Married 31
Ali son Mehmet	Erentepe 73	1305 (1889)	Critically injured hospital 18 September 1915	Married 26
Hızır son Bayram	Gölcük 14	1306 (1900)	Arıburnu 10 April 1915	Single 25
Halil son Mehmet	Gölcük 43	1303 (1887)	Kale-Sultaniye Hospital 11 April 1915	Single 28
İbrahim son Mehmet	Gölcük 65	1300 (1884)	Anafartalar 4 September 1915	Married 31
Mehmet son Mehmet Emin	Gölcük 20	1308 (1902)	Anafartalar 11 September 1915	Married 23
Ali son Mehmet	Karacaören 64	1305 (1889)	Taşkışla Hospital 8 September 1915	Single 26
Ahmet son Mustafa	Karacaören 7	1300 (1884)	Anafartalar 3 July 1915	Married 31
İbrahim son Mehmet	---	1299 (1883)	Kanlıdere 22 March 1915	Unkown-- 32

¹ Atatürk Araştırmalar Merkezi, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1. Atatürk Research Center, History of the Republic of Turkey 1

² Şehitlerimiz, Milli Savunma Bakanlığı, Ankara 1998, Cilt1, s. 316-317. _Our Martyrs, Ministry of National Defense, Ankara 1998, Vol.1, p. 316-317

³ We would like to thank Kumluca Population Manager Dursun Hızarcıoğlu for her help.

Nations, which have national memories, have acquired these memories at the expense of life-and-death sacrifices, it is their duty to evaluate those memories and honors and lesson plates in a way that will warn and raise awareness of future generations, and to relapse into their consciences. Living national memories and keeping them alive in hearts and minds is possible with measures to be taken and actions to be taken with a sense of responsibility. Nations that do not protect their national memory and do not know how to pass it on to new generations lose their sensitivity, their vitality, and their energy to rise. Within the framework of these feelings and thoughts, I think that it would be necessary and beneficial to engrave a monument inscribed with the names of the people of Kumluca who were martyred in Çanakkale in a suitable place in our district or to keep the names of the martyrs alive through other actions.

Keywords: Çanakkale, Our Martyrs, National Responsibility

ÇANAKKALE’DE ŞEHİT OLAN KUMLUCALILAR VE MİLLİ SORUMLULUKLARIMIZ

Hüseyin Karakaya

Öğretmen, Akçeşme Ortaokulu, Isparta, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-0419-6050

Çanakkale Zaferinin 106. yıl dönümünü kutladığımız şu günlerde şüphesiz hepimizin gözü önünde Türk Tarihi’nin altın sayfalarından biri canlanmaktadır. Akıl durduracak bir kahramanlık destanı olan Çanakkale Muharebeleri daha sayısını bile tam tespit edemediğimiz şehitlerle birlikte 250.000 civarında Türk askerine mâl olmuş¹ fakat, tarihi Türk ordusu da ezici ve üstün düşmanını zayıf gücü, ama erişilmez imanı ile yenerek kahramanlık serisine bir yenisini katmıştı.

Zaferin Türk tarihi açısından tesirleri şu şekilde olmuştur:

1- Bu zaferle birlikte Türk’ün kendine güven duygusu artmıştır. Bu durum ileride başlayacak olan milli mücadele için azim ve moral kaynağı olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

2- İstanbul’un işgali dolayısıyla savaş üç yıl uzamıştır.

3- Çanakkale zaferinin belki de ileriye dönük en önemli sonuçlarından bin bu zaferle birlikte Mustafa Kemal adının temayüz etmesidir. Nitekim İstanbul’da bir dergi, başarılarından dolayı Mustafa Kemal’in resmini kapak resim yaptı. Şüphesiz bu gelişmeler ileride başlayacak olan Türk istiklal savaşının liderinin ortaya çıkışının zeminini hazırlamıştır.

4- Bütün bu olumlu sonuçların yanı sıra Türk Milletinin bu savaşta çok kayıp vermesi özellikle yetişmiş kalifiye insanların kaybı, Çanakkale’nin bir başka boyutudur. Öyle ki verilen kaybı o zamanın tahmin edilen 11-12 milyonluk Anadolu nüfusuna oranladığımızda 40-50 kişiden bir kişinin bir başka ifade ile hemen her sülaleden şehit veya kayıp verildiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Ana hatlarıyla vurguladığımız Türk tarihi açısından bu derece önemli olan Çanakkale Muharebeleri ve zaferinin 106. yılını kutladığımız bu günlerde milli tarih çerçevesi ve mesuliyet duygusu içerisinde her ilde ilçede, köyde şehit olanların isimleri tespitten sonra, isimlerin yazılı olduğu abideler hazırlanmalıdır. Bu Türk tarihinin devamlılığı ve milli heyecanın yeni nesille aktarılması bakımından fevkalade gerekli bir icraattır. Emperyalist emelleri uğruna ülkelerinden binlerce kilometre ötede çarpışan Avrupalılar buralarda ölen askerleri için abideler dikmiştir. O halde gözünü kırpmadan Atatürk’ün ifadesiyle “hiç ufak bir fütür bile göstermeden” vatani için canını seve seve veren şehitlerimize karşı bu noktada bizim vazifemiz vardır. Henüz karakterin yeni oluştuğu ve milli hislerin teşekkül ermeye başladığı ana okulu ve ilköğretim seviyesindeki çocuklarımıza hitap edecek şekilde “Çanakkale zaferinin” çizgi filmlerinin hazırlanması belki de üzerimize düşen vazifelerin en önemlilerinden biridir. Bu sorumluluklar çerçevesinde bizim bildirimizin ağırlık noktasını biraz önce de bahsettiğimiz üzere Çanakkale’de şehit olan Kumlucalılar oluşturmaktadır.

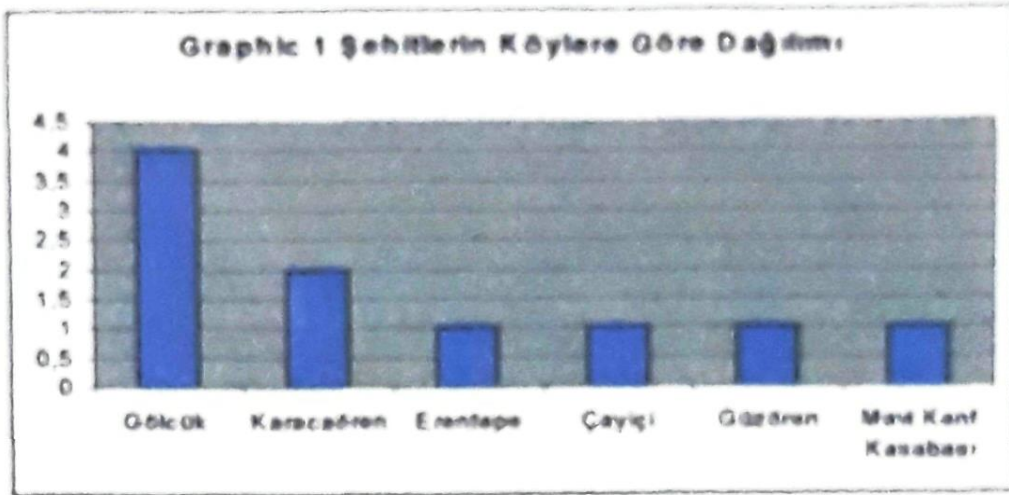
Bu bildirimizde değerlendirmeye tâbi tutulan şehitler milli savunma bakanlığının şehitler adlı kitabından² ve ilçe nüfus müdürlüğü³ arşivlerindeki ölüm vukuat defterlerinden tespit edilen şehitler olacaktır.

¹Atatürk Araştırmalar Merkezi, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1.

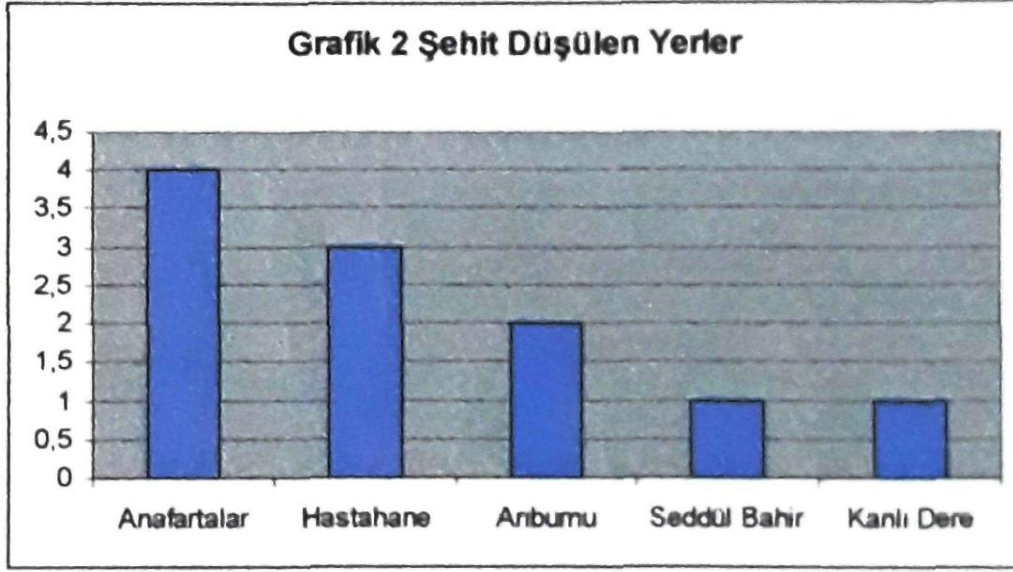
²Şehitlerimiz, Milli Savunma Bakanlığı, Ankara 1998, Cilt1, s. 316-317.

³Yardımlarından dolayı Kumluca Nüfus Müdürü Dursun Hızarcıoğlu’na teşekkür ediyoruz.

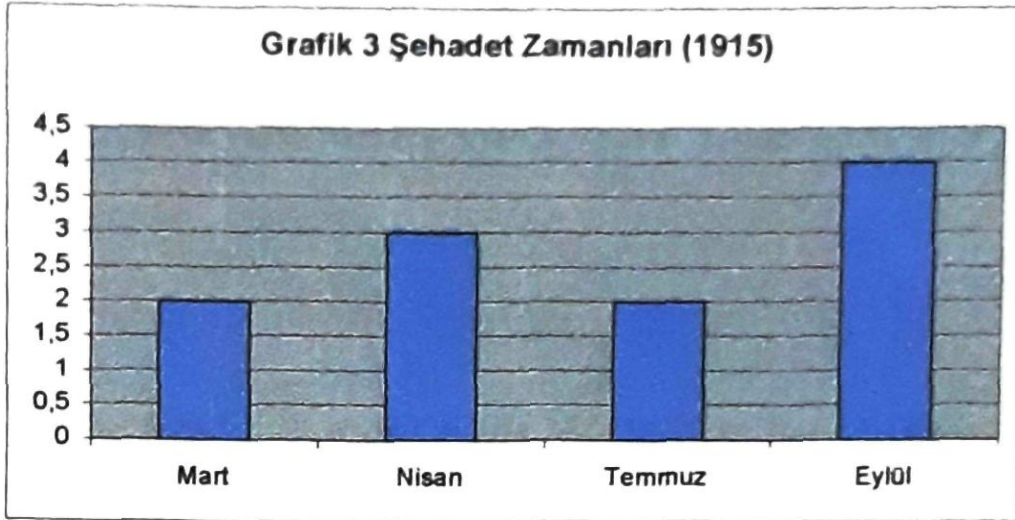
Şehidin Adı	Köyü ve Mesken No	Doğum Tarihi	Şehit Olduğu Yer ve Tarih	Medeni Durumu ve Yaşı
Akça Bayram oğlu Halil	Çayıçlı60	1307 (1901)	Arıburnu 13 Mart 1915	Evli 24
İyaz oğlu Hacı Musa	Mavikent Kasabası 2	1300 (1884)	Anafartalar 18 Temmuz 1915	Evli 31
Mustafa oğlu Veli	Güzören 28	1299 (1883)	Seddül Bahir 12 Nisan 1915	Evli 32
Ali oğlu Mehmet	Erentepe 73	1305 (1889)	Ağıraralılar Hastanesi 18 Eylül 1915	Evli 26
Hızır oğlu Bayram	Gölcük 14	1306 (1900)	Arıburnu 10 Nisan 1915	Bekar 25
Halil oğlu Mehmet	Gölcük 43	1303 (1887)	Kale-Sultaniye Hastanesi 11 Nisan 1915	Bekar 28
İbrahim oğlu Mehmet	Gölcük 65	1300 (1884)	Anafartalar 4 Eylül 1915	Evli 31
Mehmet oğlu Mehmet Emin	Gölcük 20	1308 (1902)	Anafartalar 11 Eylül 1915	Evli 23
Ali oğlu Mehmet	Karacaören 64	1305 (1889)	Taşkışla Hastanesi 8 Eylül 1915	Bekar 26
Ahmet oğlu Mustafa	Karacaören 7	1300 (1884)	Anafartalar 3 Temmuz 1915	Evli 31
İbrahim oğlu Mehmet	---	1299 (1883)	Kanlıdere 22 Mart 1915	--- 32

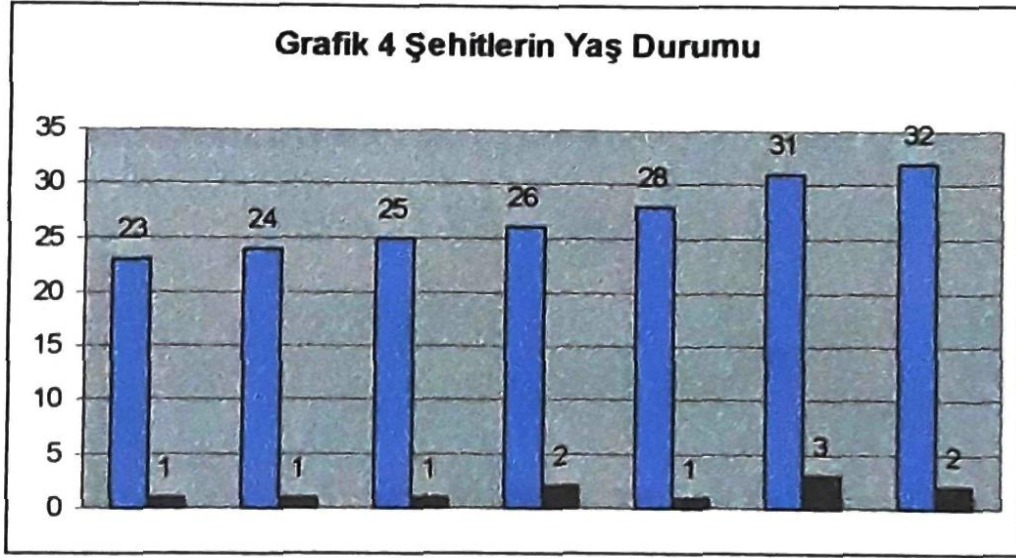
Şehitlerin köylere göre dağılımına baktığımızda, her köyden şehit olduğunu söyleyebiliriz. Sayı olarak bir değerlendirme yapacak olursak en fazla şehidin 4 şehitle Gölcük Köyü, 2 şehitle Karacaören Köyü, en az şehit sayısı 1'er şehitle Erentepe, Çayıçlı, Güzören, Mavikent Kasabası olduğu görülmektedir. Bu durum köylerin o zamanki nüfus durumları ile ilgili olabileceği gibi askere sevkıyat cepheleri ile olabilir.

Kumlucalılar Çanakkale’de Anafartalar, Arıburnu, Seddül Bahir, Kanlı Dere ve Hastahanede şehit olmuşlardır. En fazla şehit Anafartalar ve Hastahanede verilmiştir. Dikkat edilirse Anafartalar, Seddül Bahir, Çanakkale Muharebelerinde göğüs göğüse en çetin çarpışmaların geçtiği yerdir. Söz konusu bu çarpışmalar bir bakıma Çanakkale Muharebelerinin neticesini tayin eden çarpışmalardır. Kumlucalılar en fazla bu mintikalarda şehadet mertebesine ulaşmıştır.

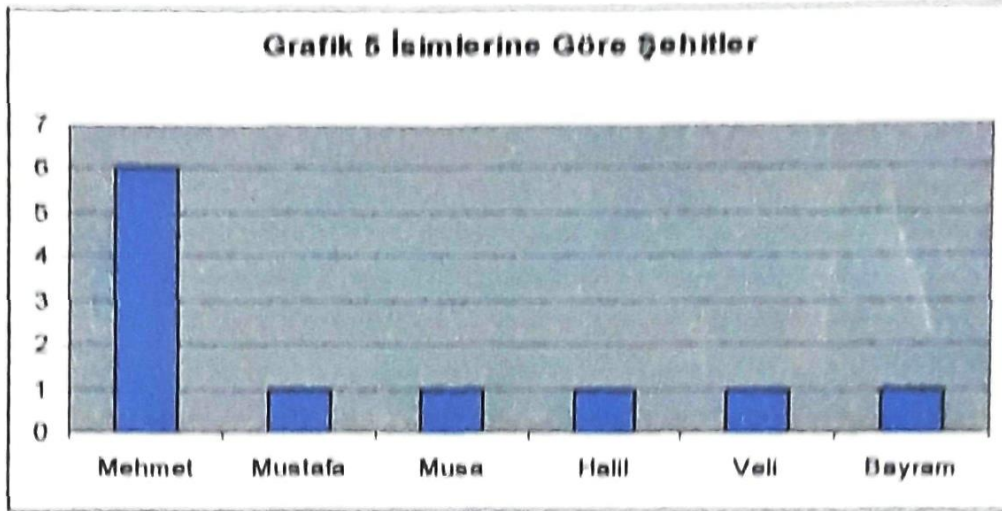
Şehadet zamanları hususunda da bazı neticelere ulaştık. Yukarıdaki şehitlerin tamamına yakını 1915 yılının Mart - Eylül aylarında hakka kavuşmuşlardır. En fazla Eylül ve Nisan aylarında şehit düştüğü görülmektedir. Bu durum söz konusu aylarda çarpışmaların daha da şiddetlenmiş olabileceğini akla getiriyor.

Şehitlerin yaşlarına baktığımızda 23 yaşından 32 yaşına kadar hemen her yaşta şehide rastlıyoruz. En fazla şehit 31 yaşında toplanmaktadır. Bunu 26 ve 32 yaşları takip etmektedir.

Kayıtlarda şehitlerin medeni durumlarına ait bilgilerine de rastlıyoruz. 11 şehidin 7'sine evli kaydı düşülmüştür. Geri kalan 4 şehit için 3'üne bekar kaydı düşülürken, 1 şehidin ilgili haneye çizgi çekilmiştir.

Bekar olarak şehit olanların bulunması neslin devamı hususunda da bazı endişeleri beraberinde getirmektedir. Bu durum Çanakkale Zaferinin ne derece zor şartlar ve fedakarlıklar içinde kazanıldığını gösteriyor.

Tablodaki şehit isimlerine baktığımızda 6 farklı isim olmakla birlikte en fazla "MEHMET" isminin bulunduğunu görüyoruz.

Milli hatıralara sahip olan bu hatıraları ölüm-kalım fedakarlıkları pahasına elde etmiş olan milletler, o hatıra ve şerefleri ve ibret levhalarını gelecek nesilleri uyaracak ve bilinçlendirecek şekilde değerlendirmek ve onların vicdanlarına nakşetmek borcundadır. Milli hatıraları yaşamak, onları gönüllerde ve hafızalarda canlı tutmak mesuliyet duygusu içinde alınacak tedbirler, yapılacak icraatlarla mümkün olur. Milli hafızaya sahip çıkmayan, onları yeni nesillere aktarmayı bilmeyen milletler hassasiyet cevherini, yaşama güçlerini, yükselme enerjilerini kaybederler. Bu duygu ve düşünceler çerçevesinde, Çanakkale’de şehit olan Kumlucalıların isimlerinin yazılı olduğu bir abidenin ilçemizin uygun bir yerine nakşedilmesinin veya başka icraatlarla şehit isimlerinin yaşatılmasının gerekli ve faydalı olacağını düşünmekteyim.

Çanakkale zaferinin 106. yıl dönümünün bu duygu ve temenniler içinde idrak ederken başta cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Paşa olmak üzere canlarını ve kanlarını vatan topraklarına veren ve akıtan şerefli ordumuzun değerli mensuplarını aziz şehitlerimizi, Kumlucalı şehitlerimizi rahmet ve şükranla anıyorum.

KRONİK HASTALIKLAR VE PALYATİF BAKIM

Gülcan Bakan^{1*}

Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Denizli, Türkiye.
ORCID ID: 0000-0002-9994-6124

ÖZET

Kronik hastalıklar, geriye dönüşü mümkün olmayan, uzun dönem gözetim, koruma, rehabilitasyon ve bakım gerektiren, kalıcı ve giderek artan hasara neden olan hastalıklardır. Dünya genelinde kronik hastalıklar nedeniyle ortaya çıkan ölümler tüm ölümlerin %60'ını oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre; ülkemizde de benzer şekilde tüm ölümlerin %76.4'ü kardiyovasküler hastalıklar, kanserler, diyabet ve kronik akciğer hastalıkları gibi kronik hastalıklar nedeniyledir. Ancak tüm dünyada, yeni tıbbi gelişmeler ve yaşam koşullarının iyileşmesi sonucu, kronik-ölümcül hastalıklarla yaşanan süre artmakta ve dolayısıyla profesyonel bakım ihtiyacı duyan hasta sayısı da ciddi oranda yükselmektedir. Palyatif bakım bu noktada, tedavi edici yaklaşımların tükendiği kronik hastalar başta olmak üzere, tedavi süresince ya da ölüm anına kadar ve sonrasında yas sürecinde, hasta ve yakınlarının fiziksel ve psikososyal gereksinimlerinin karşılanması amacıyla doğmuş bir yaklaşımdır. Palyatif bakıma muhtaç yetişkinlerin çoğunluğu, kardiyovasküler hastalıklar (% 38.5), kanser (% 34), kronik solunum yolu hastalıkları (% 10.3), AIDS (% 5.7) ve diyabet (% 4.6) gibi kronik hastalıklara sahiptir. Palyatif bakımda hastanın kaliteli bir yaşam sürdürmesine odaklanılmalı, etkili semptom kontrolü ve iletişim, ölümün doğal bir süreç olarak kabulü, hastanın kararlarına ve seçimlerine saygı duyma, disiplinler arası yaklaşım gösterme, yas sürecinde aileye destek sağlama gibi palyatif bakımın ilkelerine uyulmalıdır. Palyatif bakım hizmeti sunulurken evrensel etik değerler, etik kodlar, mesleki değerler, yasal düzenlemeler ve hasta hakları önemli olmaktadır. Tıbben yapılacak bir şeyi kalmayan ve ölümü beklenen hastanın huzura ve belli bir konfora sahip olması gereği artık tüm dünyaca kabul edilen bir gerçektir. Hemşire bakıma ilişkin rollerini yerine getirirken her hasta ve ailesinin özgün olduğunu göz önünde bulundurmalıdır. Her hastanın fiziksel, psikososyal ve manevi gereksinimleri farklıdır ve yaşı, etnik kökeni, cinsi, rengi, dili ve dini, tanısı, yetersizliği, ekonomik durumu ne olursa olsun nitelikli bir bakım almaya hakkı vardır.

CHRONIC DISEASES AND PALLIATIVE CARE

ABSTRACT

Chronic diseases are irreversible, require long-term surveillance, protection, rehabilitation and care, and cause permanent and increasing damage. Deaths due to chronic diseases account for 60% of all deaths worldwide. According to the data of the Turkish Statistical Institute; Similarly, 76.4% of all deaths in our country are due to chronic diseases such as cardiovascular diseases, cancers, diabetes and chronic lung diseases. However, all over the world, as a result of new medical developments and improvement in living conditions, the time spent with chronic-fatal diseases is increasing, and therefore the number of patients who need professional care increases significantly. At this point, palliative care is an approach that was born with the aim of meeting the physical and psychosocial needs of patients and their relatives during the treatment or until the moment of death and during the mourning process, especially for chronic patients whose therapeutic approaches are exhausted. The majority of adults in need of palliative care have chronic diseases such as cardiovascular diseases (38.5%), cancer (34%), chronic respiratory diseases (10.3%), AIDS (5.7%), and diabetes (4.6%). Palliative care should focus on the patient's quality of life, and the principles of palliative care such as effective symptom control and communication, acceptance of death as a natural process, respect for the patient's decisions and choices, showing an interdisciplinary approach, and providing support to the family during the grieving process should be followed. While providing palliative care services, universal ethical values, ethical codes, professional values, legal regulations and patient rights are important. It is a world-accepted fact that the patient, who has nothing to do medically and is expected to die, should have peace and a certain level of comfort. The nurse should consider that each patient and their family are unique while fulfilling their care-related roles. Every patient has different physical, psychosocial and spiritual needs and has

the right to receive quality care regardless of age, ethnicity, gender, color, language and religion, diagnosis, disability or economic status.

Kaynaklar

1. World Health Organization. Palliative care, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/palliative-care> (Erişim Tarihi : 21.08.2021) ^[1]_[SEP]
2. Uzelli Yılmaz D, Sarı D. (2017). Kronik hastalığı olan hastalara bakım veren yakınlarının uyku kalitesi ve yorgunluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 20(2) : 90-97 ^[1]_[SEP]
3. Ölüm Nedeni İstatistikleri, 2018 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30626> erişim 9 haziran 2020
4. UN News Center. (2018). Chronic illnesses: UN stands up to stop 41 million avoidable deaths per year <https://news.un.org/en/story/2018/09/1021132>
5. Madencioğlu Kıvanç, M. (2017). Türkiye’de Palyatif Bakım Hizmetleri. HSP; 4(2): 132-135
6. Sucaklı MH. (2013). Ölmekte Olan Hasta ve Yaşam Sonu Bakım. TJFMPC;7(3):52-57. doi:10.5455/tjfmpe.41049